

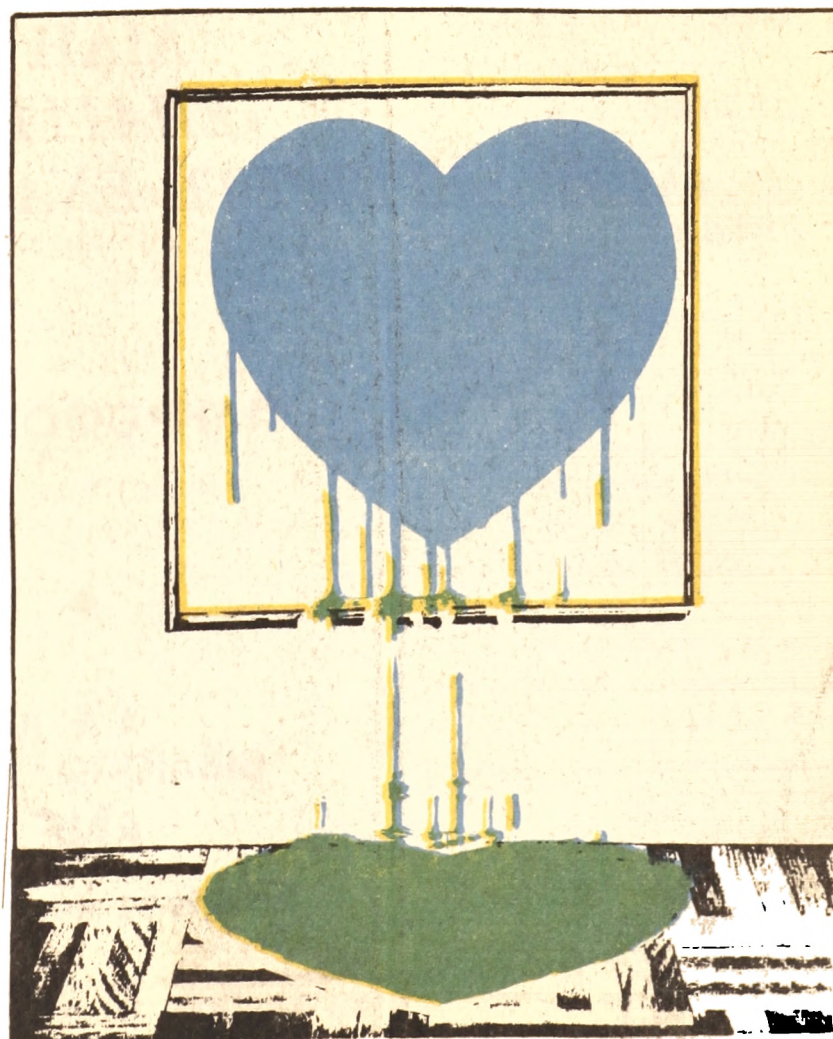
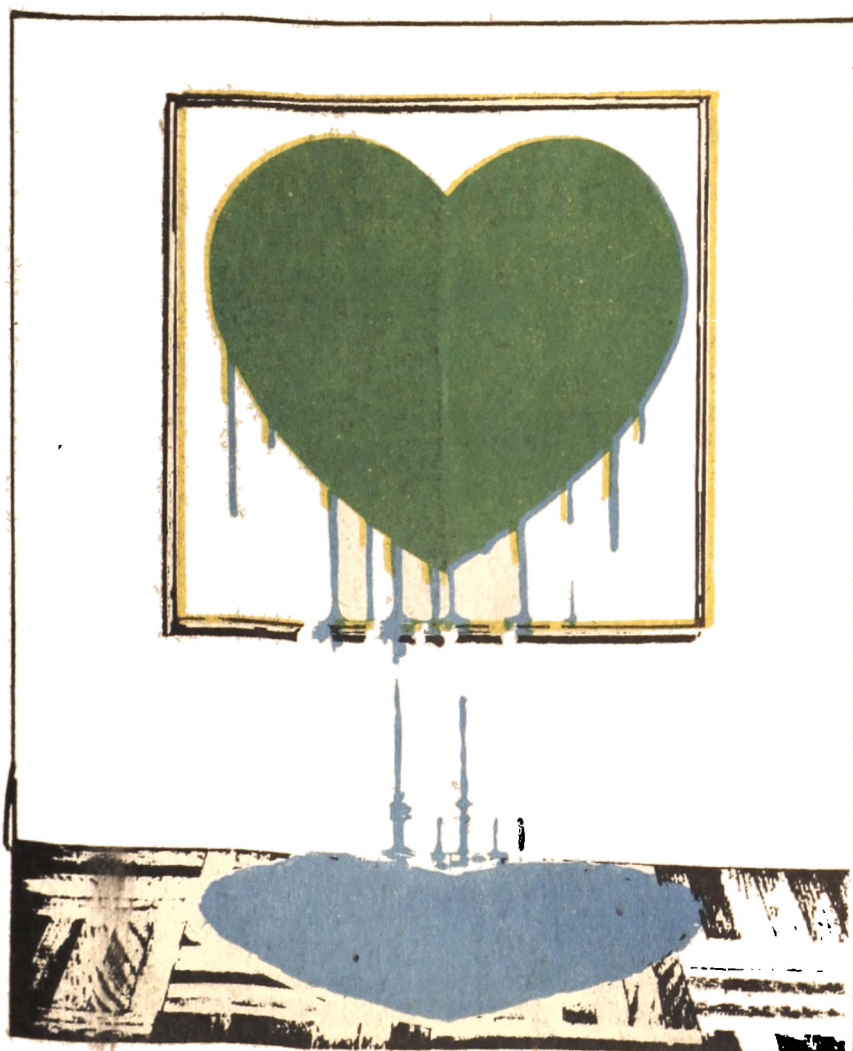
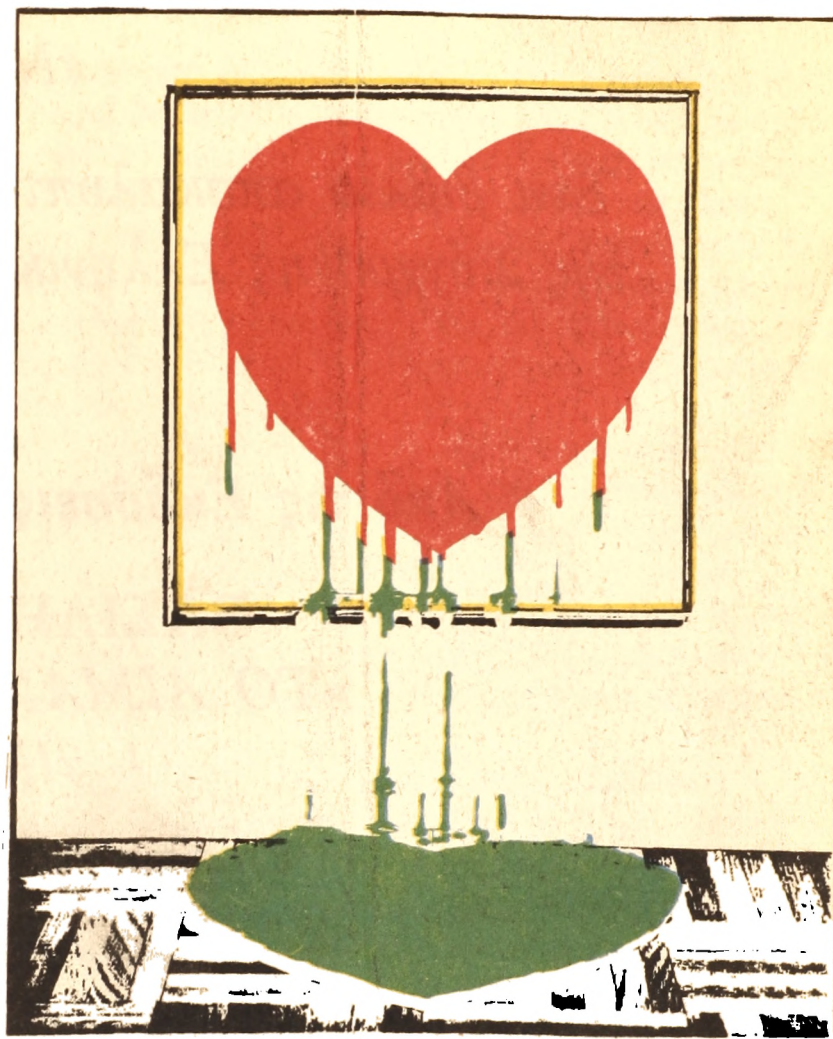
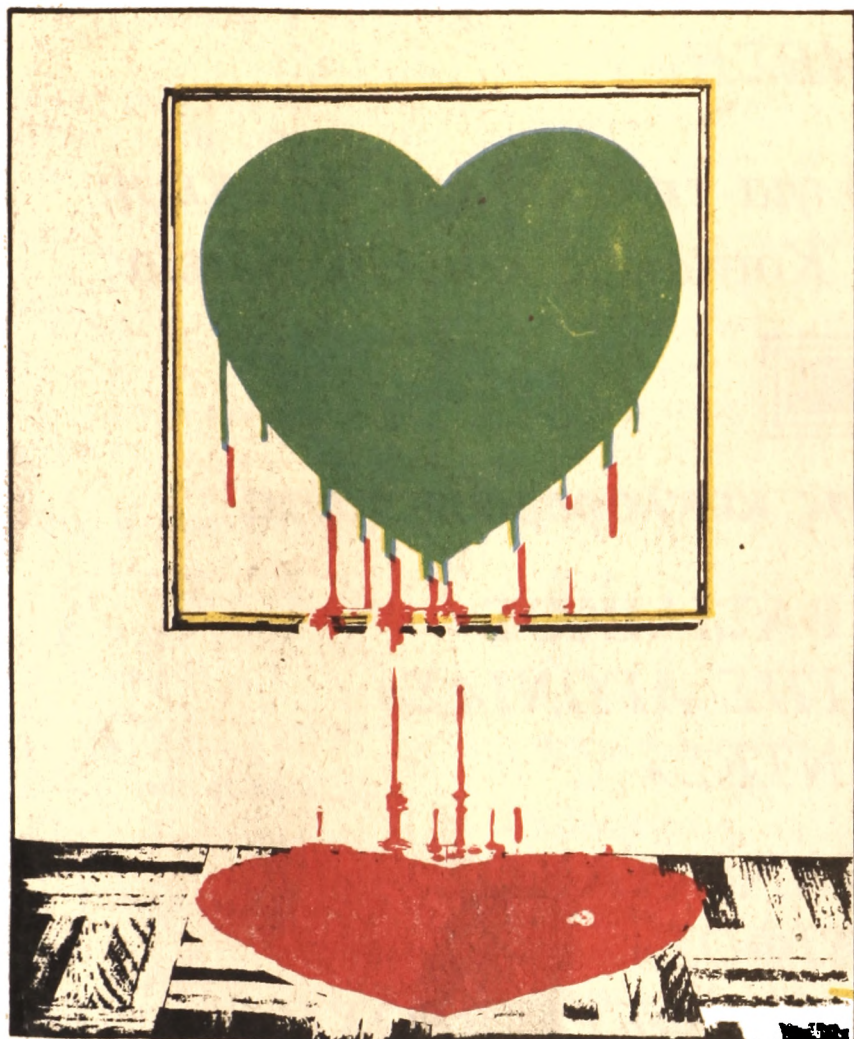
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

αντί

Περίοδος Β', τεύχος 229, Παρασκευή 15 Απριλίου 1983

Δρχ. 50

Πολιτική ρευστότητα στη βάση

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ
ΣΤΗ ΣΕΙΡΑ ΕΛΛΗΝΕΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ ΣΕ ΛΙΓΟ

ΓΙΩΡΓΟΥ ΜΑΝΙΑΤΑΚΟΥ
«NEMΕΣΗ»

*Ένα βιβλίο αποκαλυπτικό για τη δομή και τη σκέψη
της Σύγχρονης Ελληνικής Κοινωνίας και Οικογένειας*

Από τις Εκδόσεις μας κυκλοφορούν πάντα

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ
«ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ ΤΗΣ ΑΓΩΝΙΑΣ»
«ΙΜΑΝΤΕΣ»

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΑΝΙΑΤΑΚΟΣ
«ΤΟ ΕΙΦΟΣ»
«ΤΟ ΣΥΝΝΕΦΟ ΔΕΝ ΕΦΕΡΕ ΒΡΟΧΗ»

ΛΙΛΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ
«ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ ΠΟΡΝΗ»
«ΜΟΥ ΣΕΡΒΙΡΕΤΕ ΕΝΑ ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟ ΠΑΡΑΚΑΛΩ»

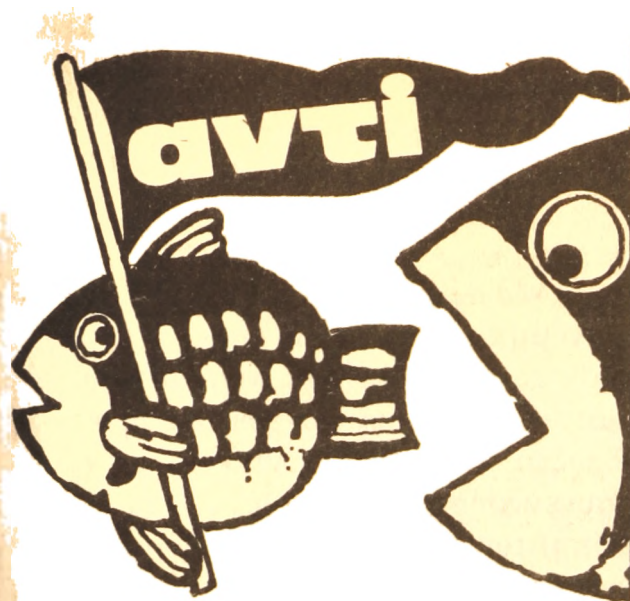

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589

Περίοδος Β' • Χρόνος 10ος • Τεύχος 229

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
Αθήνα 601
Τηλ: 7232.713 - 7232.819

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

τέλειος Κούλογλου	
ο νομοσχέδιο για την αλλαγή του	
οινοικού κώδικα	12
ρ. Ψάλτης	
ο ΠΑΣΟΚ και η αναβίωση του	
έντρου	16
- Δεν μας είπατε τίποτα για την	
ταμπάκερα» κ. Μητσοτάκη	20
λένη Αποστολοπούλου	
ποιτητικές εκλογές	22
Μαυρής - Θ. Τσεκούρας	
ή έχει αλλάξει στο φοιτητικό Κίνη-	
μα;	23
π. Κούλογλου	
ο «Ελεύθερος Τύπος»	26
Κ.Π.	
ο κύκλωμα του φαρμάκου	30
ήτσος Αλεξανδρόπουλος	
ο αρχικός ερεθισμός	32
λένη Ανδριανοπούλου	
ο κάλεσμά της τρελής	37
ημ. Ραυτόπουλος	
Ινέμη Στάθη Δρομάζου	38
ντ. Μοσχοβάκης	
αι πάλι για τον Φλωμπέρ	40
ρ. Βακαλόπουλος - Γρ. Φαληρέας	
λουσική	42
τόρα Ηλιοπούλου-Ρογκάν	
ικαστικά	46
ΙΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ντήνων	
υπριανού και ερυθρός τάπης	4
ΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	6
ΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Καλαϊτζής	
υδραυλικοί	9
τι του δακτυλίου	11
Ιωάννου	
Ευρωπαίος	15
ΝΤΙ - ΩΡΟΣΚΟΠΙΟ	28
ΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	36
ΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ	44
ΙΑΛΟΓΟΣ	50

ΔΙ' ΑΣΗΜΑΝΤΟΝ ΑΦΟΡΜΗΝ...

«ΤΟ ΗΠΙΟ κλίμα εξαρτάται από την κάνη ενός όπλου;» αναρωτηθήκαμε στο προηγούμενο τεύχος με αφορμή τη δολοφονία του Τζ. Αθανασιάδη. Και τα γεγονότα του δεκαπενθήμερου όχι μόνο απάντησαν καταφατικά, αλλά και πλειοδότησαν... Αναφερόμαστε προφανώς στην «υπόθεση Διδυμότειχου» και τα όσα επακολούθησαν. Η «Νέα Δημοκρατία» βρήκε την ευκαιρία ν' αποφύγει τον «σκόπελο Ράλλη» και σε ώρες ακατάσχετης... ανευθυνότητας έφτασε —δια στόματος Αβέρωφ— να υποστηρίξει ότι η βομβιστική ενέργεια δεν είχε στόχο και τη δημοκρατική ομαλότητα αλλά αποκλειστικά την ίδια τη «Νέα Δημοκρατία».

Η ΤΟΠΟΘΕΤΗΣΗ αυτή είναι χαρακτηριστική των διεργασιών που συντελούνται σήμερα στην παράταξη της Δεξιάς: Η αλληλοϋποβλεπόμενη ηγεσία έχει καταφέρει για πρώτη φορά να συσπειρώσει τη «βάση» και να την κινητοποιεί. Αλλά η πλατφόρμα της συσπείρωσης είναι τόσο ακροδεξιά ώστε όλοι οι άλλοι, κι αυτοί που δυσφορούν για τη σημερινή πολιτική της κυβέρνησης, ανατριχιάζουν στη σκέψη ότι ο μαινόμενος κ. Αβέρωφ και οι συν αυτώ μπορεί κάποτε να καταλάβουν την εξουσία. Και απομακρύνονται.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, μετά τους ατυχείς χειρισμούς στην υπόθεση Αθανασιάδη, κράτησε, τις πρώτες μέρες μετά το Διδυμότειχο σωστή και μετριοπαθή στάση, αν εξαιρέσουμε την επί 16 ώρες λογοκρισία της είδησης από τα μέσα ενημέρωσης. Και η αρχική της θέση ήταν ότι επρόκειτο περί ενεργειών που στρέφονται εναντίον της δημοκρατίας. Μετά όμως από τις εξαλλοσύνες της Δεξιάς αρχίζει να χάνει την ψυχραιμία της: ο πρωθυπουργός δηλώνει την Πέμπτη 7 Απριλίου ότι τα πορίσματα της έρευνας «θα γονατίσουν την ΝΔ» και διοχετεύεται η είδηση ότι η έκρηξη οφείλετο στο λεβητοστάσιο. Η «Εξόρμηση» του Σαββάτου εντάσσει το Διδυμότειχο αλλά και τη δολοφονία του εκδότη της «Βραδυνής» σ' ένα γενικότερο σχέδιο υπονόμευσης της Δημοκρατίας. Το βράδυ του Σαββάτου ο υπουργός Προεδρίας δηλώνει ότι η μεν δολοφονία Αθανασιάδη είχε προσωπικά κίνητρα, για δε το Διδυμότειχο έφταιγε ο λέβητας. Ο εκ της Συντακτικής Επιτροπής της «Εξόρμησης», υφυπουργός Τύπου κ. Μαρούδας... δεν διαψεύδει, αλλά επιβεβαιώνει τον κ. Κουτσόγιωργα. Τα πορίσματα μιλούν για βομβιστική ενέργεια και «το γονάτισμα της Δεξιάς», δηλαδή η επίσημη ανακοίνωση των πορισμάτων της ανάκρισης αναβάλλεται και την ίδια στιγμή οι εφημερίδες είναι έτοιμες να συλλάβουν από τους ιταλούς βομβιστές μέχρι τον ... υδραυλικό υπεύθυνο για την κακή συντήρηση του καυστήρα του ξενοδοχείου.

ΕΝΑΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΣ κόσμος παρακολουθεί έκπληκτος όλα αυτά, αδυνατώντας να καταλάβει τι ακριβώς συμβαίνει και συνεπώς να βοηθήσει στη διατήρηση της δημοκρατικής ομαλότητας.

ΤΗΝ ΩΡΑ που γράφεται το άρθρο, σημειώθηκε η βομβιστική επίθεση κατά της Πρεσβείας της Σαουδικής Αραβίας, ενώ είχε προηγηθεί δωρη μάχη Ασφαλείας-Χωροφυλακής για το ποιος θα πάρει τον ακροδεξιό ύποπτο που συνελήφθη. Μετά από όλα αυτά δεν αποκλείεται να δούμε τον κ. Αβέρωφ ντυμένο Σείχη, να διαμαρτύρεται για την τρομοκρατία του ΠΑΣΟΚ. Φυσικά υπερβάλλουμε. Αλλά αυτό που θέλουμε να τονίσουμε είναι ότι η Δημοκρατία δεν απειλείται από την τρομοκρατία, αλλά από την... ανοησία.

Κυπριανού και ερυθρός τάπης...

ΕΥΤΥΧΗΣ επέστρεψε στη Λευκωσία, ο Κύπριος πρόεδρος, Σπ. Κυπριανού... Εκείνος ο ερυθρός τάπης που είχε στρωθεί κατά την άφιξή του στο αεροδρόμιο του Ελληνικού, τα διάσημα του *Τάγματος του Σωτήρος* που του απένειμε ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Κ. Καραμανλής, αι «*ιδιάζουσαι τιμαί*», όπως έγραψε η «Εστία», που του επιφύλαξε η επίσημη Ελλάδα —όλα αυτά, εξουδετέρωσαν τη στυφή γεύση κάποιων άλλων δύσκολων ημερών... Ήταν τότε, που η προεκλογική συνεργασία ΔΗΚΟ-ΑΚΕΛ (με όλες τις παρενέργειές της), είχε φέρει τις σχέσεις Αθήνας-Λευκωσίας σε νεκρό σημείο. Τότε που κάποιοι «*κακεντρεχείς*» αντίπαλοι κατέγραφαν, ανελλιπώς, τις διαφορές απόψεων, ανάμεσα στον πρωθυπουργό Παπανδρέου και τον πρόεδρο Κυπριανού...

ΤΩΡΑ ΟΜΩΣ, τα πράγματα ήσαν διαφορετικά. Τώρα η Αθήνα του επιφύλασσε υποδοχή αρχηγού κράτους, αναρτούσε —για πρώτη φορά— στους ιστούς της πλατείας Συντάγματος, την κυπριακή σημαία και διαμηνούσε, προς κάθε κατεύθυνση, ότι ο κ. Σπ. Κυπριανού είναι ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας, «*εκλεγείς, μάλιστα, με μεγάλη πλειοψηφία*», όπως δήλωσε στους δημοσιογράφους ο Α. Παπανδρέου.

Η κοινή στρατηγική

ΟΣΟ ΓΙΑ ΤΙΣ συνομιλίες, πήγαν —παρά την απουσία θεαματικών εξαγγελιών— οπωσδήποτε καλά. Οι δύο πλευρές συμφώνησαν για το περιεχόμενο της κυπριακής προσφυγής στη γενική συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών. Ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου μίλησε, πάλι, για «*κάποιο φως*» (που βλέπει μέσα από τη σκοτεινή σήραγγα) και υποσχέθηκε να φέρει το θέμα στη σύνοδο κορυφής των «*Δέκα*», στην Στουτγάρδη, τον ερχόμενο Ιούνιο. Ο πρόεδρος Κυπριανού είπε πως θεμέλιό του είναι η Ελλάδα και πως τίποτε πια δεν μπορεί να γίνει χωρίς τη συνεργασία των κυβερνήσεων Ελλάδας και Κύπρου —«*συνεργασία που υπάρχει στον απόλυτο βαθμό σήμερα*». Κοντολογίς: Αθήνα και Λευκωσία διακήρυξαν πως διαμόρφωσαν, τις μέρες αυτές, «*κοινή στρατηγική και τακτική*» και πως, από δω και μπρος, θα βαδίζουν χέρι με χέρι, για να βγάλουν την Κύπρο μέσα από το σημερινό της τέλμα.

ΚΑΠΟΙΑ ΧΩΡΙΣΤΗ διάσταση, ωστόσο, είχε η προσφώνηση Καραμανλή προς Κυπριανού. Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας έκρινε πως είχε έλθει, επιτέλους, η ώρα για να πει κάποιες «*οδυνηρές αλήθειες*», για ν' αναφερθεί σε κάποια «*δικά μας σφάλματα*», στα οποία ήρθαν να προστεθούν —αργότερα— «*τα εγκλήματα της χούντας και της Άγκυρας*».

ΜΗΠΩΣ, ΟΜΩΣ, υπ. αρ. 1 σφάλμα, ήσαν οι συμφωνίες της Ζυρίχης και του Λονδίνου, που ο Ηλ. Ηλιού είχε χαρακτηρίσει, τότε, σαν νέα «*Α ν τ α λ κ ι δ ε ι ο Ε ι ρ ή ν η*»; Είκοσι τέσσερα χρόνια μετά την υπογραφή τους, ο Κ. Καραμανλής θα πει ξανά τη γνώμη του: Η λύση της ανεξαρτησίας, δεν ήταν, ασφαλώς, αυτή που θέλαμε... Παρ' όλα αυτά, ήταν μια λύση που «*θα επέτρεπε στην Κύπρο να εξελιχθεί σε μια υποδειγματική, για την ανατολική Μεσόγειο, Πολιτεία, χωρίς ν' αποβάλει και την ελπίδα της Ενώσεως, κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις*». Και από τις προϋποθέσεις αυτές, η πιο βασική ήταν «*η προϋπόθεση της χαράξεως, από την Αθήνα και τη Λευκωσία, πα ρ ά λ λ η λ η ς εξωτερικής πολιτικής*».

ΟΜΩΣ ΑΥΤΗ η «*παράλληλη εξωτερική πολιτική*» —η κοινή πορεία— εγκαταλείφτηκε στα μισά του δρόμου... «*Δυστυ-*

χώς, έκτοτε, έγιναν και νέα σφάλματα»... Τα νέα αυτά σφάλματα, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας δεν θέλησε να τα εξειδικεύσει. Αλλά οι γνωρίζοντες πρόσωπα και πράγματα, υποστηρίζουν ότι ο Κ. Καραμανλής ποτέ δεν συγχώρεσε τη σπουδή του Μακαρίου να επιδιώξει, στα 1963, εντελώς αιφνιδιαστικά —και χωρίς καμιά συνεννόηση με την Αθήνα— τη «*βελτίωση*» (διάβαζε την ανατροπή) των συμφωνιών της Ζυρίχης και Λονδίνου, μέσω των γνωστών «*13 σημείων*», εμπνευστές των οποίων ήσαν άνδρες επιφανείς όπως ο Γεωργιάδης, ο Σαμψών και ο τότε Βρετανός ύπατος αρμοστής Κλαρκ! Σήμερα, ωστόσο, και τα νήπια ακόμη ξέρουν πως εκείνη η πρωτοβουλία του Μακαρίου, έδωσε το έναυσμα για ένα νέο αιμάτινο κύκλο διακοινοτικών ταραχών, με κατάληξη τη δημιουργία των πρώτων τουρκικών «*θυλάκων*» μέσα στο έδαφος της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Αντί να φιλολογούμε...

ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ, ο Κ. Καραμανλής στάθηκε και σε ορισμένες άλλες πλευρές του κυπριακού: Δεν είναι δυνατό λ.χ. —είπε— να επιδιώκουμε την παρέμβαση εκείνων «*που μπορούν και οφείλουν ν' ασκήσουν την επιρροή τους επί των εισβολέων*» (με άλλα λόγια: δεν είναι δυνατόν να επιδιώκουμε την παρέμβαση των Αμερικανών...) και, την ίδια στιγμή, να τους προκαλούμε, «*όπως το κάναμε, κατ' επανάληψη, στο παρελθόν*». Άλλο τόσο, δεν είναι δυνατόν να στοχεύουμε στη «*διεθνή αλληλεγγύη*», όταν εμείς οι ίδιοι δεν αξιοποιούμε τις δικές μας δυνάμεις, όταν εμείς οι ίδιοι δεν σφυρηλατούμε τη δική μας ενότητα. Τέλος, αντί να «*φιλολογούμε γύρω από το ιστορικό του Κυπριακού, που είναι ήδη γνωστό στον κόσμο*», είναι προτιμότερο να «*προσδιορίζουμε, κατά τρόπο σαφή και συγκεκριμένο, τις βασικές επιδιώξεις μας*» και, ανάλογα, να ενημερώνουμε τους ξένους.

ΛΕΓΕΤΑΙ ΟΤΙ η αιχμή της τελευταίας αυτής φράσης, είχε σαν περιεχόμενο τη γνωστή δήλωση του πρωθυπουργού, στον Καναδά, ότι βρήκε τους (εκεί) επίσημους συνομιλητές του απ λ η ρ ο φ ό ρ η τ ο υ ς για το Κυπριακό και ότι υποχρεώθηκε, ως εκ τούτου, να τους αναπτύξει ολόκληρο το «*ιστορικό*» του κυπριακού προβλήματος. Λίγες εβδομάδες πριν όμως, βρισκόταν στον Καναδά ο ίδιος ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο οποίος, όπως ανέφερε στην προσφώνησή του, προς Κυπριανού, «*πόνεσε και μόχθησε, για την υπόθεση της Κύπρου, όσον ολίγοι*». Ήταν επόμενο, συνεπώς, ο Κ. Καραμανλής να μην αφήσει ασχολίαστη τη δήλωση Α. Παπανδρέου.

ΩΣΤΟΣΟ αυτή η (έμμεση) απάντηση Καραμανλή προς Παπανδρέου, επέτρεψε σε μια σειρά εφημερίδες να επανέλθουν γύρω από το θέμα των σχέσεων προέδρου Δημοκρατίας και πρωθυπουργού. Το «*Έθνος*» λ.χ. αισθάνθηκε την ανάγκη ν' αφιερώσει, την περασμένη Δευτέρα, δυο ολόκληρες σελίδες, με τις απόψεις Καραμανλή γύρω από τις εκλογές, την εξωτερική πολιτική, τα οικονομικά, κτλ., υπογραμμίζοντας πως «*η συνεργασία του Προέδρου με τον Ανδρέα, είναι αγαστή*». Την ίδια μέρα, ωστόσο, η «*Ελευθεροτυπία*», κάτω από έναν ολοσέλιδο τίτλο: «*ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ: ΦΕΥΓΩ ΤΟ '85*», βεβαίωνε πως «*ο πρόεδρος της Δημοκρατίας προβληματίζεται για το αν θα επανεκθέσει υποψηφιότητα για το ύπατο αξίωμα της πολιτείας, με την εκπνοή της θητείας του, τον Μάιο 1985. Η «Ελευθεροτυπία» αφήνει να νοηθεί ότι ο Κ. Καραμανλής είναι κάπως πτοη-*

ιένος από το γεγονός ότι δεν εισακούονται πάντοτε οι παραί-
τες του και ότι «κουράστηκε να μαλώνει τους Έλληνες»
—είτε λέγονται κυβέρνηση, είτε αξιωματική αντιπολίτευση, εί-
ε πολιτικά κόμματα. Ωστόσο, στο ίδιο δημοσίευμα, καταγρά-
ονται και οι μεγάλες έγνοιες του προέδρου της Δημοκρατίας
και που συνοψίζονται στη διασφάλιση ήπιου πολιτικού κλίμα-
ος, στη μη διατάραξη του «ευρωπαϊκού προσανατολισμού της
ώρας» (ΕΟΚ), στην αποφυγή έντασης με την Τουρκία, με πα-
άλληλη κατοχύρωση της ισορροπίας δυνάμεων στο Αιγαίο.

ΓΙΑ ΟΡΙΣΜΕΝΟΥΣ αναλυτές, οι διατυπώσεις αυτές μαρτυ-
ούν άνθρωπο με άγρυπνη συνείδηση, που πάσχει, ενδιαφέρε-
αι, αντιδρά, παρεμβαίνει, παρά «ανεύθυνο άρχοντα», έτοιμο
αποσυρθεί στις πρώτες δυσκολίες. Πάντως, γεγονός παρα-
έει ότι, στην τελευταία του συνάντηση με τους δημοσιογρά-
ους, την περασμένη Παρασκευή, στη «Μ. Βρετανία», ο πρόε-
ρος της Δημοκρατίας ήταν εξαιρετικά ευδιάθετος: «Θα γρά-
ετε, ασφαλώς, πάλι —τους είπε— για διαφορές απόψεων ανά-
εσα στον Καραμανλή και τον Παπανδρέου... Έ, λοιπόν, δια-
ορές του είδους αυτού, θα ήταν κάτι το φυσικό. Διαφορές είχα,
ατά καιρούς, και με τους υπουργούς μου και με τους στενότε-
ους συνεργάτες μου. Διαφορές υπάρχουν και μεταξύ αδελφών,
την ίδια οικογένεια... Το ζητούμενο, συνεπώς, δεν είναι πώς
καταγράφουμε ή να μεγαλοποιούμε τις διαφορές αυτές,
στον βαθμό που υπάρχουν— αλλά πώς να βρίσκουμε κοινές
ροσεγγίσεις, κοινές κατευθύνσεις. Και αυτό, ακριβώς, κάνου-
».

Ένας δεύτερος ευτυχής

ΚΑΤΑ ΤΑ ΑΛΛΑ, ένας δεύτερος που επέστρεψε, επίσης ευ-
χής στην έδρα του, μέσα στην εβδομάδα αυτή, ήταν ο Ιρλαν-
ος επίτροπος της ΕΟΚ, Ρίτσαρντ Μπερκ. Έφυγε με τη βε-
ιότητα —αν υποθεθεί ότι, μέχρι τώρα, είχε λόγους ν' αμφιβά-
...— ότι η κυβέρνηση Παπανδρέου θεωρεί πλέον δεδομένη
ν ένταξη της χώρας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Αλλά και
συνομιλητές του —ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο πρωθυ-
ουργός, ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας, ο υπουργός Εξωτε-
κών, ο υφυπουργός Εξωτερικών για τα θέματα της ΕΟΚ,
ά.— είχαν επίσης λόγους να αισθάνονται ικανοποιημένοι.

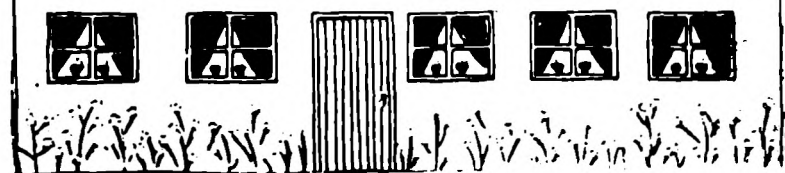
ΦΥΣΙΚΑ, γύρω από την απάντηση της Επιτροπής στο ελλη-
κό μνημόνιο, παραμένουν πάντοτε ορισμένες εκκρεμότητες.
τό την άλλη όμως, δεν είναι, ασφαλώς, παίξε-γέλασε, το γε-
νός ότι η Κοινότητα προσφέρεται τώρα να ενισχύσει την ελ-
νική οικονομία, στα πλαίσια των ολοκληρωμένων μεσογεια-
ον προγραμμάτων, με πρόσθετους οικονομικούς πόρους, της
ξεως των 800 εκατομμυρίων δολαρίων τον χρόνο, για τα
οσεχή πέντε έτη. Αυτό θα πει ότι, συνολικά, η ετήσια συναλ-
γματική ωφέλεια της χώρας, από την παραμονή της στην
ΟΚ, θα ανέλθει —όπως υπολογίζουν οι ειδικοί, στο 1,5-2 δισε-
τομμύρια δολάρια το χρόνο.

ΟΙ ΑΝΤΙΠΑΛΟΙ της ΕΟΚ θα αναφωνήσουν, βέβαια, πάλι ό-
η Κοινότητα είναι ένας αδυσώπητος λάκκος των λεόντων,
υ υποθηκεύει την οικονομική μας αυτοτέλεια και μας παραδί-
βορά στο έλεος των μονοπωλίων, κτλ. Όμως η φρασεολο-
αυτή, θεωρείται πια, και από τα απλά μέλη του ΠΑΣΟΚ,
τερασμένη. Τώρα, ανήκουμε, οριστικά, στη Δύση. Και αφού
ήκουμε στη Δύση, αφού αποφασίζουμε να διατηρήσουμε
να επτά χρόνια και βλέπουμε...— τις αμερικανικές βάσεις,
ορούμε ν' «αναβάλουμε» και τις κοινωνικοποιήσεις, και το
σιαλισμό, και τα ηχηρά προγράμματα...

ΑΝΤΗΝΩΡ

νηπιαγωγείο

το αστεράκι

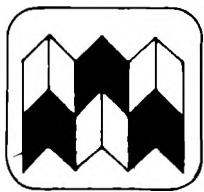

- Κοντά στο σπίτι σας και δίπλα στο Λυκαβηττό λειτουργεί τό νηπιαγωγείο. «Τό άστεράκι».
- Μιά μικρή δαση μέσα στο τσιμέντο.
- Πρόγραμμα μελετημένο — Διδασκαλία και επίδλεψη από έμπειρο προσωπικό.
- Παιχνίδι και μάθηση σ' ένα περιβάλλον φροντίδας και αγάπης για τό παιδί.
- Έλάτε νά γνωριστούμε και νά συζητήσουμε για τό παιδί σας.

Γκόλφω Π. Εύθυμίου

Βαλσαμώνος 4 και Άσκληπιοϋ τηλ. 6447830 — 3635419.

στον ΠΕΙΡΑΙΑ...

βιβλία - περιοδικά - αφίσσες

πρισμα

εκπαιδευτικά παιχνίδια

μπουμπουλινάς 48 και υψηλάντου - τηλ. 4172366

ΑΝΤΙΔΕΣΕΙΣ

Κυκλοφόρησε το τεύχος 13

Σχόλια

Κύρα-Αδάμ: Παλινδρομικές μετακινήσεις ● Δημήτρης Κων-
σταντινίδης: Συνειρμικές διαταραχές ● Αντρέας Παππάς:
Διευκρινιστικές αντιπαραθέσεις ● Κώστας Ραβάνης: Υποτι-
μητικές υποτιμήσεις ● Κώστας Ριζίτης: Υπερτιμητικές δια-
κυμάνσεις ● Αστέρης Στάγκος: Παγιδευτικές κινητοποιή-
σεις ● Αλέξης Φωτεινός: Διασπαστικές απειλές.

Άρθρα

Γιάγκος Ανδρεάδης: Με το κλειδί της εφηβείας ● Κλώντ
Ζυλιέν: Τα χρέη του τρίτου κόσμου ● Δημήτρης Ιωάννου:
Στρατός, εκδημοκρατισμός και κίνημα στρατιωτών ● Βαγ-
γέλης Μάντζαρης: Περιήγηση στον Αγγλόφωνο Μαρξισμό
● Σοφία Μάππα: Μετανάστευση και εκπαίδευση στην Ευ-
ρώπη

Επιθέσεις-Αντεπιθέσεις

Δημήτρης Ιωάννου: Το τοπίο της ερημιάς ● Θανάσης Καλό-
μαλος Και πάλι για την επιστήμη ● Γιάννης Αντωνιάδης: Ο
Δημ. Κωνσταντινίδης και η Αριστερά.

21 Απριλίου: 16 χρόνια μετά

Συμπληρώνονται 16 χρόνια από τη μέρα που ο τόπος γνώρισε μια από τις πιο τραγικές —και επονειδιστες ταυτόχρονα— περιόδους του. Τη μέρα, που συνωμότες, έλληνες στο όνομα, υπήκοοι ξένων δυνάμεων στις στοχεύσεις τους, κατέλυσαν τη δημοκρατία και άνοιξαν τις κερκόπορτες των συμφορών της πατρίδας.

Σήμερα, 9 χρόνια μετά την πτώση της χούντας, κάποιοι πρώτοι ιστορικοί απολογισμοί δείχνουν ώριμοι: Καταρχήν, όσο μακραίνει ο χρόνος, τόσο φαίνεται να λησμονιέται πως η χούντα δεν υπήρξε μια «παρένθεση», μια ανορθογραφία 7 χρόνων στις σελίδες της ιστορίας μας. Η χούντα είχε ρίζες βαθιές στην εξάρτηση της χώρας, χρώμα γόνιμο στο αυταρχικό κράτος που οικοδομήθηκε μετά τον εμφύλιο, ηθική διάλυση της δημόσιας ζωής έντονη, με το μηχανισμό της αποστασίας που προηγήθηκε.

Η εκτροπή και η δικτατορευση δηλαδή, δεν προκύπτουν από τη συνωμοτική δράση πρακτόρων και μόνο. Από μια άποψη μάλιστα, οι δικτάτορες δεν είναι παρά οι εκτελεστές, ο τελευταίος κρίκος σε μια συνεχή και συστηματική προπαρασκευή, ο μηχανισμός που εκμεταλλεύεται τα κενά, την αδράνεια και τα λάθη της δημοκρατίας, που, όπως αποδείχτηκε, σπάνια μπορεί να προστατεύσει αποτελεσματικά τον εαυτό της.

Βέβαια η δικτατορία έπεσε κάτω από το βάρος των εγκλημάτων της, κάτω από την αιώνια ντροπή της προδοσίας της Κύπρου. Έπεσε όμως και από την αντίσταση του ελληνικού λαού. Από την αγωνιστική δράση των αντιδικτατορικών οργανώσεων τα πρώτα χρόνια της, από την ανάπτυξη του φοιτητικού κινήματος αργότερα, από τη σύνδεση του φοιτητικού και λαϊκού κινήματος στο Πολυτεχνείο και έπειτα.

Η χούντα ανέκοψε προς στιγμή το μεγάλο κίνημα ανανέωσης της πολιτικής ζωής, που μέσα από την κοίτη των αγώνων του 61-67 προσήμαιναν μια διαφορετική πορεία της χώρας. Το νήμα όμως δεν κόπηκε. Με κόπους, με θυσίες και αίμα, τα πιο ζωντανά, τα πιο πρωτοπόρα στοιχεία του λαού διατήρησαν και πλούτισαν τις προοπτικές του λαϊκού κινήματος, που και σήμερα καθορίζουν τα βασικά αιτήματα και ζητούμενα των κοινωνικών και πολιτικών αγώνων του λαού.

Αν κάτι πρέπει να θυμόμαστε στην επέτειο αυτής της μέρας της ντροπής είναι πως οι δικτατορίες δεν αποτρέπονται «αμυντικά», με τον εξορκισμό τους δηλαδή και την επίκληση για σωφροσύνη στους «άφρονες». Οι δικτατορίες αποτρέπονται, όταν συντρίψεις το πλαίσιο συνθηκών που τις ευνοούν και τις παράγουν, όταν κυρίως με την εμπέδωση της λαϊκής κυριαρχίας οι δημοκρατικοί θεσμοί και η λειτουργία τους δεν επαφίονται σε στενές ομάδες κορυφής αλλά στο σύνολο των πολιτών αυτής της χώρας.

ΤΟ ΠΡΑΣΙΝΟ BAYGON ΖΕΙ

Το πράσινο Baygon πρόκειται να κυκλοφορήσει ξανά, με προσωρινή άδεια ενός χρόνου. Αυτή είναι —σύμφωνα με αποκλειστικές πληροφορίες μας— η τελευταία γνωμοδότηση του αρμοδίου οργάνου ΑΣΥΓΕΦ (Ανώτατο Συμβούλιο Γεωργικών Φαρμάκων που ελήφθη με ψήφους 8 υπέρ 1 κατά, και απευθύνεται στον αρμόδιο Υπουργό Γεωργίας Κ. Σημίτη. Για αυτήν την απόφαση χρειάστηκαν επανειλημμένες συνεδριάσεις του ΑΣΥΓΕΦ, πριν από λίγο καιρό απέρριπτε κάθε ιδέα έγκρισης της κυκλοφορίας του.

Όπως θα θυμούνται οι αναγνώστες μας, το Υπουργείο Γεωργίας, απαγόρευσε την κυκλοφορία του πράσινου BAYGON μετά από δημοσίευμα του «ΑΝΤΙ», που αποκάλυπτε ότι το εντομοκτόνο κυκλοφορούσε χωρίς άδεια παραβιάζοντας κάθε έννοια νομοθεσίας, τα δραστικά του συστατικά περιέχονταν σε ποσότητα μεγαλύτερη από τα όρια της ελληνικής νομοθεσίας, ενώ έγκυρες ξένες δημοσιεύσεις απέδιδαν στο εντομοκτόνο καρκινογόνες ιδιότητες (στα παιδιά).

Η τελευταία απόφαση αγνοεί το στοιχείο αυτό, στηρίζεται στα ξεπερασμένο της ελληνικής νομοθεσίας και προτείνει προσωρινή άδεια κυκλοφορίας μέχρι τον εκσυγχρονισμό των σχετικών Νόμων. Είναι αναμφισβήτητο ότι η ελληνική νομοθεσία πράγματι πάσχει και προβλέπει ρυθμίσεις που επιστημονικώς αμφισβητούνται. Δεν βλέπουμε όμως γιατί θα πρέπει να προηγηθεί η «κατά παράβαση του Νόμου» κυκλοφορία, αντί της κανονικής διαδικασίας αναμονής του νέου Νόμου ή προσαρμογής του BAYGON στις σημερινές απαιτήσεις.

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ			
ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΟΙΚΙΑΚΗΣ ΧΡΗΣΗΣ			
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ	ΣΥΣΤΕΥΑΣΙΑ	ΤΙΜΗ Χ/ΤΟΥ	ΤΙΜΗ ΤΕΜΑΧΙΟΥ
Baygon spray	160 γρ.	24	
	225 γρ.	24	3360
	315 γρ.	12	2112
Καταπολεμά Κατάρτιδες, Μυρμήγκια, Αράχνες, Κορίους, Σκώρο, Ψαράκια, Ψαλλίδες, Σκορπιούς, Σφήκες κ.ά. έρποντα έντομα. «Ξετριπώνει» τὰ έντομα απ' την κρύπτη τους. Δρά γιά πολλές βδομάδες.			
Baygon MEB spray	200 γρ.	24	2304
	290 γρ.	12	1500
Καταπολεμά Μύγες, Κουνούπια, Σκώρο. Με μεγάλη διάρκεια δράσης.			
Baygon EC 20	1 λίτρο	10	
	100 γρ.	24	1320
Υγρό γαλακτωματοποίησης. Τό πιο ιδανικό γιά άνεπνομήσεις μεγάλης κλίμακας σέ κατοικίες, ξενοδοχεία, εργοστάσια, πλοία κ.ά. χώρους ομαδικής διαβίωσης. Με μοναδική διάρκεια δράσης.			

Επιπλέον δεν μπορούμε να καταλάβουμε πως η «BAYER» που κατασκευάζει το προϊόν ήταν τόσο σίγουρη για την κυκλοφορία του, ώστε —όπως φαίνεται κι από τον τιμοκατάλογό της που παραθέτουμε δίπλα ανακοίνωσε στους ενδιαφερόμενους τη νέα τιμή του, ήδη από την 1/11/82, εποχή που όλες οι σχετικές γνωμοδοτήσεις ήταν αρνητικές. Μήπως όλα αυτά έχουν κάποια σχέση με τον Δημ. Χριστοδούλου, σύμβουλο του Υπουργού Γεωργίας σε θέματα γεωργικών φαρμάκων, ο οποίος μέχρι που να αναλάβει αυτή τη θέση, ήταν υπάλληλος της BAYER;

ΤΑ ΣΑΛΩΝΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΗΜΟ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙ

Θα πρέπει να είμαστε η μοναδική χώρα στον κόσμο, που ρισκάρουμε ζητήματα Παιδείας οι κυβερνήσεις μας, ιδιαίτερα σε μεταπολεμική περίοδο, τα χρησιμοποιούν με τέτοιο τρόπο και τόση συχνότητα, έτσι που και όταν κάτι γίνεται να κινδυνεύει να μην είναι πιστευτό, ή να εκμηδενίζεται από την έλλειψη προγράμματος και υποδομής. Κάθε χρόνο κι όχι μόνο μια φορά γράφεται, πάντα σύμφωνα με «έγκυρες πληροφορίες», ότι θα γίνει το τάδε Πανεπιστήμιο, εκείνη η νέα σχολή κ.ο.κ. Πρέπει να μην υπάρχει ούτε μια πόλη-πρωτεύουσα νομού στην Ελλάδα μετά το 1950, που να μην δήλωσε κάποτε κάποιος κυβερνήτης ότι θα γίνει η νέα πρωτεύουσα της χώρας.

τικός παράγοντας ή να μην της υποσχέθηκαν οι υποψήφιοι υλευτές των κομμάτων εξουσίας, ότι θα αποκτήσει σύντομα ολή, πανεπιστήμιο ή κάτι τέλος πάντων, που θα έχει να κάνει με ανώτατη ή ανώτερη σχολή. Πανεπιστήμια θα γίνουν στο γαίο, στο Ιόνιο, στην Ήπειρο, στη Θεσσαλία, στη Μακεδονία, στη Θράκη, στην Κρήτη, στο Λεκανοπέδιο Αττικής, στην Πελοπόννησο και για όσες πόλεις δεν θα πάρουν, για να μην γίνουν μόνες, υπάρχουν γι' αυτές πολλές, πλήθος ανώτατων και ανώτερων σχολών. «Κάθε γεφύρι και ποτάμι» που έλεγαν αφορά και ένα καιρό, τις παλιές εποχές.

Επειδή όμως η δημιουργία πανεπιστημίων, νέων σχολών κ.λ. δεν είναι υπόθεση κατασκευής γυμναστηρίων και σταδίων και ούτε υπόκειται στις πληθωριστικές τάσεις της εποχής μας και επειδή ακόμη, αν μαζέψει κάποιος με υπομονή και επιμονή, δημοσιεύματα κατόπιν «έγκυρων πληροφοριών» ή τις δηλώσεις των κάθε φορά υπεύθυνων στις κυβερνήσεις για τα νέα πανεπιστήμια, τις σχολές κτλ. θα ανακαλύψει ότι σ' αυτή τη χώρα θα πρέπει να φτιάχνονταν πανεπιστήμια με συχνότητα τουλάχιστον ένα κάθε εξάμηνο, το θέμα καταντά κωμικό από την πλευρά και ιδιαίτερα σοβαρό από την άλλη. Κωμικό γιατί πανεπιστήμια, οι σχολές κτλ. δεν είναι μανιτάρια για να φυτρώνουν με συγκεκριμένη συχνότητα και σοβαρό γιατί δείχνει να τεράστια έλλειψη προγραμματισμού από τις κυβερνήσεις, η αδυναμία να διαμορφώσουν μια μακροπρόθεσμη πολιτική βάση τις ανάγκες της ελληνικής κοινωνίας, την δημαγωγική-λαϊκίστικη χρήση των αναγκών και των πολλών και σημαντικών κενών που υπάρχουν στην Ανώτατη και Ανώτερη εκπαίδευση.

Στο «Βήμα της Κυριακής» (27/3/83) υπάρχει η «έγκυρη πληροφορία» ότι θα φτιαχθούν τέσσερα πανεπιστήμια, μία ανώτατη σχολή κτλ. Δεν έχουμε πρόθεση να αμφισβητήσουμε την είδηση, ούτε τη σοβαρότητα της πληροφορίας. Εκείνο που θέλουμε να επισημάνουμε είναι να μην αρχίσει και με την κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ ο ίδιος φαύλος κύκλος. Επιτέλους, δηλαδή, υπάρξει κάποιο πρόγραμμα, κάποια πολιτική, μια άποψη, ορισμένοι στόχοι, κάποιες προβλέψεις με βάση τις σημερινές και τις μελλοντικές ανάγκες της κοινωνίας και της χώρας. Και με βάση αυτά να γίνει ένας διάλογος, να αποσαφηνίσουν τα θέματα τις θέσεις τους, να διαμορφώσουν οι δήμοι τις απόψεις τους. Εκτός εάν και οι σημερινοί κυβερνώντες θεωρούν αβυσσική την πρακτική των κυβερνήσεων της τελευταίας 30-40 ετών...

ΟΙ «ΩΡΕΣ ΕΥΘΥΝΗΣ»

Οι «Ώρες Ευθύνης» του Γ. Ράλλη, αποτελούν όχι μόνο ένα best-seller στο χώρο του βιβλίου, αλλά ένα σημαντικό πολιτικό γεγονός που απασχόλησε δικαίως την κοινή γνώμη, τον λαό και τον πολιτικό κόσμο της χώρας.

Το βιβλίο είναι —σύμφωνα με μια επιτυχημένη έκφραση του συγγραφέα— μια βραδυφλεγής βόμβα στο εσωτερικό της ΝΔ. Οι αντιδράσεις ηγετικών και μη παραγόντων του κόμματος, αξιωματικής αντιπολίτευσης, η καταδίκη του από τον ίδιο κ. Αβέρωφ, η κριτική που ασκήθηκε από τα «Επίκαιρα» —στιγμή της παρουσίας του ήταν άκαιρη (επειδή προέχει η μάχη για την σωτηρία από το «ολέθριο ΠΑΣΟΚ») δείχνουν οτιδήποτε μόνον από τις άμεσες συνέπειες και την ταραχή που προκάλεσαν τα όσα αποκαλυπτικά υπάρχουν στις σελίδες

της βόμβα του Διδυμότειχου έσκασε σαν από «μηχανής θεός» στην ΝΔ, που κατάφερε να προσπελάσει τον σκόπελο, αγωνιστική δόξα για τη σωτηρία της. Όμως η έκδοση του βιβλίου προέκυψε από πολλούς και υποθήκευσε το πολιτικό μέλλον του συγγραφέα του. Οι πιθανολογήσεις της «Ακρόπολης», ότι το βιβλίο ξεκίνησε τη διαδικασία συγκρότησης ενός κεντροδε-

της Σόνιας Μητραλιά

ξιού σχήματος, ίσως είναι αστήρικτες ή τουλάχιστον πρόωρες. Όμως με τα όσα έγραψε ο κ. Ράλλης «έθεσε εαυτόν» επέκεινα της ακροδεξιάς πτέρυγας της ΝΔ, στην οποία ποτέ δεν ανήκε, αλλά με την οποία δεν θα μπορέσει πια να συνυπάρξει.

Πέρα όμως από τις τρέχουσες πολιτικές, οι «Ώρες ευθύνης» έχουν και άλλες σημαντικές διαστάσεις. Αναδεικνύουν κατ' αρχήν τη φιλοσοφία του συγγραφέα τους για τον τρόπο «άσκησης της εξουσίας». Πέρα από τις εσωκομματικές υπονομεύσεις, η αντίληψη αυτή δεν βοήθησε τον πολιτικό Γ. Ράλλη. Ορισμένοι είπαν ότι είναι μια «πολιτική σαλονιού» που απέχει παρασάγγας από την ελληνική αντίληψη για την πολιτική. Ακόμα κι αν είναι έτσι, οι ιδέες του Γ. Ράλλη υποδεικνύουν έναν πιο ανθρώπινο και πολιτισμένο τρόπο άσκησης της πολιτικής. Και παρά την μερική αποτυχία τους, εξακολουθούν να υποστηρίζονται με θερμή και βεβαιότητα, από τον... υποστηρικτή τους.

Ο οποίος —να κι ένα άλλο σημαντικό στοιχείο— δεν διστάζει να τα βάλει με πολλούς φίλους και εχθρούς. Βέβαια από τις σελίδες του βιβλίου παραλείπονται αρκετά που θα μπορούσαν να διευκρινισθούν. Όμως και αυτά που βλέπουν το φως της δημοσιότητας έχουν τη σημασία τους. Πολλοί μίλησαν για «προσωπικά κίνητρα» ή για «κουτσομπολιά» του συγγραφέα. Ακόμα κι αν αυτές οι κριτικές έχουν κάποια βάση, δεν μπορεί παρά να υπογραμμισθεί η τόλμη του συγγραφέα. Μακάρι κι άλλοι πολιτικοί να είχαν το κουράγιο να διαμηνύσουν στους κοινούς θνητούς τους τα όσα σκέφτονται ή κάνουν. Κανείς δεν έχει να χάσει, εκτός από τους θιγόμενους, και η «πολιτική» εφ' όσον δημοσιοποιείται έχει να κερδίσει.

ΟΙ ΚΑΛΕΣ ΚΟΥΜΠΑΡΙΕΣ

Ποιος, λοιπόν, κατηγορεί την κυβέρνηση της Αλλαγής ότι διώκει τους δεξιούς και ακροδεξιούς; Αυτό, μόνον κακόπιστος και απληροφόρητος μπορεί να το ισχυριστεί. Αλλά ούτε και κανείς ζητά να διώκονται οι δημόσιοι λειτουργοί για τα φρονήματά τους. Θα περίμενε, όμως, κανείς μια μεγαλύτερη ευαισθησία προς το δημοκρατικό αίσθημα, αλλά και αντικειμενική κρίση για όσους έχουν εκτεθεί σε συναλλαγή με τη Χούντα ή έχουν δείξει αντισυνδικαλιστικό μένος ή χαφιεδίζαν και παρακολουθούσαν την εξω-υπηρεσιακή δραστηριότητα των υφισταμένων τους.

Αυτή είναι η περίπτωση αρχιπλοίαρχου του Λιμενικού Σώματος που ενώ μετά τις 18 του Οκτώβρη κρίθηκε ότι πρέπει να περιοριστεί σε οικονομική υπηρεσία, μετά την αναδόμηση, ο υπουργός Εμπορικής Ναυτιλίας κ. Κατσιφάρας αποδέχτηκε την εισήγηση του Γεν. Γραμματέα του υπουργείου του κ. Σαραντίδη για την αποκατάσταση του αρχιπλοίαρχου. Ο οποίος —τι σημασία μπορεί όμως να έχει το γεγονός— είναι όπως λέγεται, κουμπάρος του κ. Σαραντίδη.

Πληροφορίες έγκυρες αναφέρουν ότι τώρα ο κ. Σαραντίδης προωθεί τον «κουμπάρο» για την ηγεσία του Λιμενικού Σώματος. Αυτή η τοποθέτηση, όμως, όντας αντίθετη προς τον γενικό δημοκρατικό αίσθημα είναι βέβαιο ότι θα φέρει αναταραχή στο σώμα.

Είναι πιθανόν, βέβαια, ότι ο κ. Γ. Κατσιφάρας αγνοεί τα έγγραφα που άλλοι έχουν και που εκθέτουν τον αρχιπλοίαρχο σαν απλό πληροφοριοδότη, αλλά και έντονα κομματιζόμενο αξιωματικό. Όσες πάντως «απόρρητες, εκθέσεις» του έχουμε εμείς στη διάθεση μας, δεν είναι και τόσο κολακευτικές για τον αρχιπλοίαρχο...

Το γεγονός είναι γνωστό ήδη. Δημοσιεύτηκε στον καθημερινό Τύπο. Βέβαια το πως δημοσιεύθηκε είναι μια άλλη ιστορία —έγινε προσπάθεια να αμβλυνθούν οι πολιτικές του διαστάσεις και να φαιδροποιηθεί η υπόθεση.

Πάντως εκείνο που δεν αλλάζει κατά καμία έννοια είναι πως ο διευθυντής της τελεόρασης ΕΡΤ, κ. Νίκος Αλευράς χειροδίκησε το μεσημέρι της περασμένης Δευτέρας παρουσία μαρτύρων εναντίον του σκηνοθέτη κ. Γιώργου Καριπίδη.

Μια τέτοια αυθαιρεσία από πρόσωπο που κατέχει δημόσια θέση σ' ένα τόσο νευραλγικό πολιτιστικά και ιδεολογικά τομέα, αντιστρατεύεται κάθε προσπά-

θεια για εκδημοκρατισμό και εξυγίανση στα μαζικά μέσα ενημέρωσης.

Η προσπάθεια που γίνεται να παρουσιασθεί το γεγονός σαν μια προσωπική αντιδικία στερείται κάθε σοβαρότητας.

Η Πανελλήνια Ομοσπονδία Θεάματος Ακροάματος (ΠΟΘΑ) και η Εταιρία Ελλήνων Σκηνοθετών (ΕΕΣ) απαίτησαν ήδη την άμεση απομάκρυνση του κ. Αλευρά. Το πολιτικό κόστος της υπόθεσης αυτής θα το εισπράξει η κυβέρνηση, εάν δεν λάβει τα μέτρα της μια και οι ενδιαφερόμενοι είναι αποφασισμένοι όπως φαίνεται να κλιμακώσουν τις ενέργειές τους.

ΠΡΟΧΩΡΗΣΤΕ ΑΚΑΘΕΚΤΟΣ κ. ΛΙΑΝΗ

Τα 'βαλε με τον Τύπο —και με το δικό του εδώ που τα λέμε— ο Υπουργός Έρευνας και Τεχνολογίας κ. Λιάνης. Οι αναγνώστες ίσως θυμούνται το άρθρο που δημοσιεύσαμε για την κατάσταση στο χώρο της έρευνας, στο τεύχος 227. Ανάλογα άρθρα δημοσιεύθηκαν και στις καθημερινές εφημερίδες. Ο κ. Λιάνης σκέφθηκε να αντιδράσει, όχι με τον πα-

ραδοσιακό τρόπο του... κατεστημένου, που κάθεται και απαντάει σε ό,τι λένε τα διάφορα άρθρα, αλλά με μια πρωτότυπη εγκύκλιο (αρ. πρωτ. 467/24 3/1983) που ανάμεσα στ' άλλα γράφει:

«Θεωρώ απαράδεκτη την αποστολή στον Τύπο είτε από μέρους του ερευνητικού προσωπικού ή και των διευθυντών πληροφοριών που εκθέτουν το κύρος του Ιδρύματος» και «Για οποιαδήποτε μελλοντική παράβαση αυτής της αρχής σκοπεύω να ζητήσω πειθαρχικές ευθύνες» (Συνειμ. (1)).

Μετά απ' αυτό, ο Σύλλογος του προσωπικού, έστειλε γράμμα

στον πρόεδρο της κυβέρνησης, με το οποίο τον πληροφορεί για την εγκύκλιο, υποστηρίζει «ότι πρέπει να πληροφορηθεί η κοινή γνώμη για τα οξύτα προβλήματα που απασχολούν, την Έρευνα», διαμαρτύρεται ότι οι «πειθαρχικές ευθύνες» παραβιάζουν «το δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης και διακίνησης των ιδεών», τονίζουν ότι «αυτές οι ενέργειες είναι διαμετρικά αντίθετες με τις προθέσεις της κυβέρνησης» και άλλες τέτοιες ανοησίες.

Εμείς συμφωνούμε απόλυτα με τον κ. Λιάνη. Υπουργός Έρευνας είναι και πρέπει να αρχίσει α-

μέσως τις... έρευνες, ώστε να βρεθούν οι ένοχοι, χρησιμοποιώντας αν χρειασθεί και την νέα τεχνολογία. Ακούς εκεί να υπάρχουν απειθαρχοί στο χώρο που κατ' εξοχήν χρειάζεται στρατιωτική πειθαρχία. Ή να δίνουν —άκουσον, άκουσον— πληροφορίες, ενώ όλα πάνε θαυμάσια στην έρευνα της χώρας. Και από τη θέση αυτή επαυξάνοι με προτείνοντας: Οι λίγοι τρελοί να κλείνονται σε ψυχιατρεία για τί προφανώς πάσχουν από διάθεση αντιρρήσεων και τυπολογεία. Ή έχουμε «σοσιαλισμό» παίζουμε...

ΤΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ ΤΟΥ ΚΜΑΣ ΣΤΗΝ ΠΑΝΤΕΙΟ

Ήθος και ποιότητα συνεισφοράς στα 100 χρόνια από το θάνατο του Μαρξ

Η συνάντηση που διοργάνωσε στην Πάντειο το Κέντρο Μαρξιστικών Σπουδών, στις 8, 9 και 10 Απριλίου, σαν συνεισφορά για τα 100 χρόνια από το θάνατο του Καρλ Μαρξ, ήρθε να υπογραμμίσει γι' άλλη μια φορά μια φαινομενικά αντιφατική κατάσταση: στην πορεία ανάπτυξης, διεύρυνσης, εμπλουτισμού και μεταλλαγής της μαρξιστικής θεωρίας, οι φάσεις και τα σημεία της κρίσης είναι αυτά ακριβώς που αποτελούν και τις προϋποθέσεις για το ξεπέρασμά της. Και τούτο γιατί, ο μαχόμενος μαρξισμός, με κυρίαρχο χαρακτηριστικό του τη συνεχή θεωρητική αναζήτηση και την επεξεργασία των πορισμάτων σε σχήματα κοινωνικής

πρακτικής, θέτει, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης, υπό αμφισβήτηση τα ίδια τα στοιχεία που τον συνιστούν ως θεωρία και ως πρακτική, ως σχέδιο και ως όραμα.

Τόσο η θεματική, όσο και οι επιμέρους τομείς προβληματισμού που κάλυψαν οι εισηγήσεις του τριήμερου, απεικόνισαν ικανοποιητικά και συνθετικά την παραπάνω διαπίστωση. Από τη ριζοσπαστική οικονομολογική προβληματική του Βάλλερστάιν μέχρι τη νέα αντίληψη για την (νέα) πολιτική και τους φορείς της όπως διατυπώθηκε από τον Λάινεν και —με αρκετές διαφορές— τον Ινγκράο, περνώντας —λες σαν συνδετικός ιστός— από την αυστηρά φιλοσο-

φική γλώσσα της ιδιότυπης μαρξιστικής ανθρωπολογίας της Χέλλερ, την ανάγνωση των πολιτικών γραπτών του Μαρξ απ' τη σκοπιά μιας δομημένης πολιτικής φιλοσοφίας του Φέχερ, και την ιστορική αντιμετώπιση του εννοιολογικού συστήματος της μαρξιστικής μεθοδολογίας από τον Ν. Σβορώνο, όλη η σκέψη και ο οργανικός προσανατολισμός στις αναζητήσεις των εισηγητών διακρίνονταν από το βασικό τους μέλημα, να συνεισφέρουν στην επίλυση των οξύτατων προβλημάτων που αντιμετωπίζει ο μαρξιστικός στοχασμός μέσα από τη μόνη δυνατή οδό: τη θετική προσέγγιση των νέων διαστάσεων στο πολιτικό και το κοινωνικό φαινόμενο, την πολυσύνθετη αναζήτηση των προϋποθέσεων γι' αυτό το εγχείρημα, και τη γνωσιολογική/εννοιολογική διαμόρφωση, ή/και αναδιάταξη των στοιχείων που αποτελούν το σώμα της μαρξιστικής θεωρίας.

Είναι ακριβώς στις κρίσιμες φάσεις της ύφεσης του εργατικού κινήματος, που χρειάζονται τέτοιες τομές: οι επιφυλάξεις που θα μπορούσαν ίσως να διατυπωθούν για την ιδιαίτερη πολιτική αντίληψη που συνέχιζε την προ-

βληματική ορισμένων εισηγητών, θα πρέπει να ενταχθούν στο πλαίσιο της πολυφωνίας που χαρακτηρίζουν τις συζητήσεις των μαρξιστών της τελευταίας δεκαετίας, για το λόγο ακριβώς ότι πολυφωνία είναι όσο ποτέ άλλοτε απαραίτητη για το ξεπέρασμά της σημερινής φάσης ύφεσης.

Έτσι ερμηνεύουμε το τριήμερο του ΚΜΑΣ στην Πάντειο, και έτσι αντιλαμβανόμαστε την αξία του —ανάμεσα στ' άλλα και σε «διαδικαστική» πρόταση. Και απ' αυτή τη σκοπιά, δεν μπορούμε παρά να κρίνουμε θετικά το σύνολο των εργασιών.

Υ.Γ. Μια τεχνική «παρατήρηση»: η ταυτόχρονη και, βεβαίως, έγκυρη και αντιπροσωπευτική μετάφραση των εισηγήσεων, σίγουρα θα έδινε περισσότερες δυνατότητες μέθεξης και σύλληψης του προβληματισμού των ομιλητών από το ακροατήριο, ιδιαίτερα όταν οι εισηγήσεις των πρώτων κινούνταν στα πλαίσια ενός λίγο-πολύ αυστηρού ακαδημαϊκού «λόγου».

Και ένα «παράπονο» για μια ευκαιρία που χάθηκε: η απουσία του Λεφέβρ· τουλάχιστον αν δε τον ανήγγελλαν μέχρι την τελευταία στιγμή...

ο ΠΑΣΟΚ από χρόνια θέλει να πείσει ότι σκέπτεται και δρα ιαλεκτικά. Φαίνεται ότι σ' αυτή την προσπάθεια εντάσσεται και το εξώφυλλο του έγχρωμου πολύτιμου, όπου ο μεν τίτλος ισχυρίζεται ότι «το νέφος μπορεί να νικηθεί», η δε εικόνα ακριβώς το ντίθετο. Ότι δηλαδή παρά τις ρωϊκές προσπάθειες του εικονιζόμενου αθλητή —άραγε του κ. 'ρίτση;— τι καλοκάγαθο και κακοκαθισμένο τέρας αισθάνεται η γνωστή ενόχληση που προκαλεί ο «κώνωψ επί κέρατος βοός».

Αν πράγματι αυτός είναι ο στόχος του πολύπτυχου, που τύπωσε το ΥΧΟΠ τουλάχιστον σε 00.000 αντίτυπα για να δια φωτίσει τους Αθηναίους, έχουμε να παρατηρήσουμε ότι πρόκειται για κακό χειρισμό της διαλεκτικής, που θυμίζει τον κακεντρεχέ ρισμό της ως «η νύχτα που όλες οι αγγελάδες είναι μαύρες».

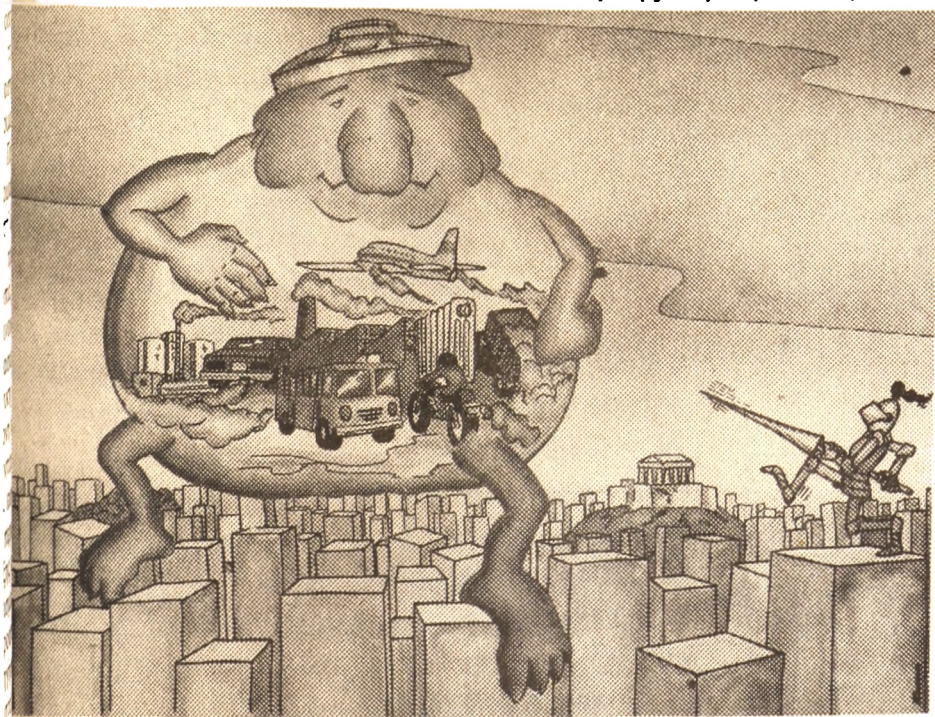
Η ευθυμία και η απορία που προκαλεί το εξώφυλλο επιτείνεται με την ανάγνωση των κειμένων και κορυφώνονται όταν φτάσουμε στο μεγάλο ολοσέλιδο κίτσο της εσωτερικής πλευράς του μονόφυλλου.

Μια μικρή ενδεικτική σταχυολόγηση:

«Στην προσπάθεια αυτή ο πολίτης, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, κτλ. έχουν τα δικά τους δικαιώματα ...» Μας θυμίζει το δικαίωμα να πας εντάρος, να πληρώνεις φόρους και άλλα δημοκρατικά δικαιώματα. Ξύχοντος τον λέοντα...

«Όπως μακροχρόνια υπήρξε η διαδικασία δημιουργίας του προβλήματος, έτσι μακροχρόνια απαιτείται να 'ναι και η διαδικασία αντιμετώπισής του». Ζείσαι μαύρε μου να φας το Μάη τριφύλι...

Σε παρεμβαλλόμενο πίνακα πληροφορούμαστε ότι τα όρια επιφυλακής, περιορισμών και εκτάκτου ανάγκης— για μεν το μονο-

φύλλο του άνθρακα μετρώνται σε μέση οκτάωρη βάση, για δε τον καιρό και το διοξειδίο του θείου σε... εικοσιτετράωρη. Δηλαδή έτσι και το διοξειδίο του θείου ανέβει σε θανατηφόρα επίπεδα κάποια στιγμή, πρέπει να 'περιμένουμε το υπόλοιπο εικοσιτετράωρο για να δούμε η μέση τιμή θα επιβάλει λήψη μέτρων ή όχι;

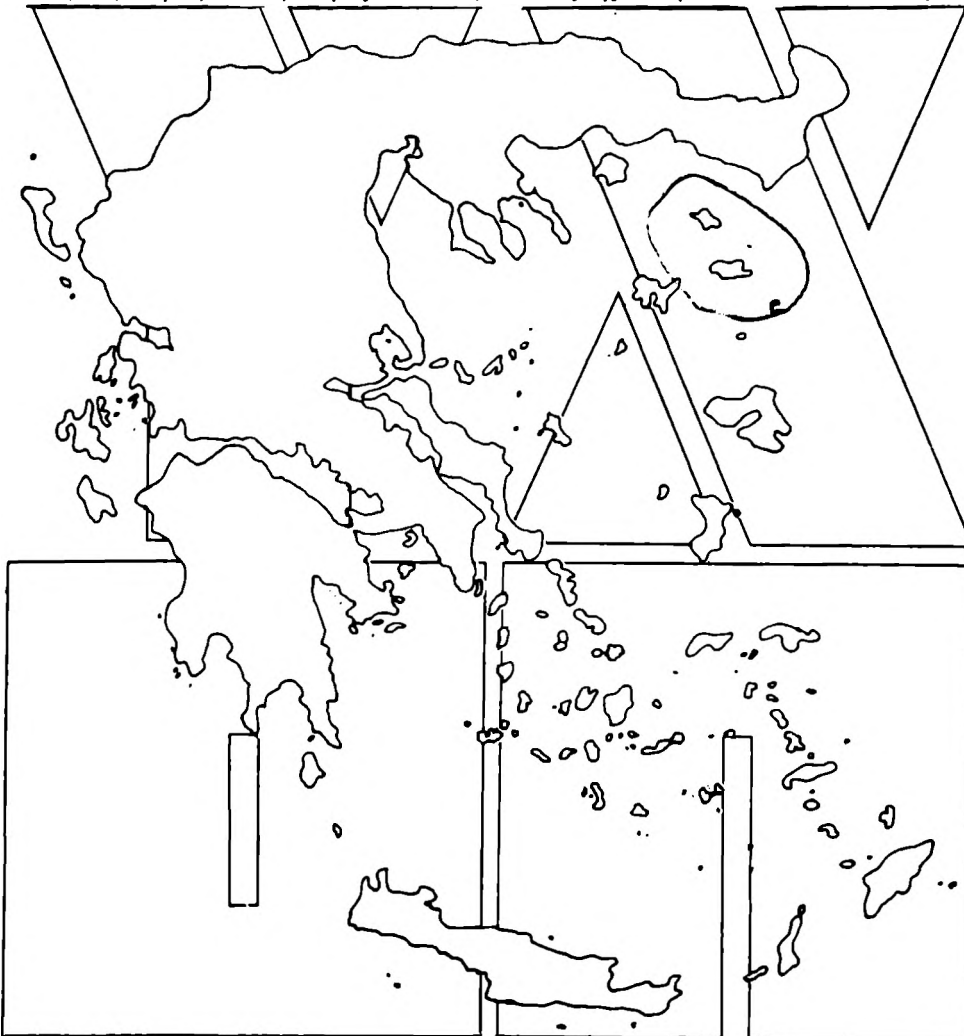
Μπορούμε όμως να ησυχάσουμε. «Καταρτίζονται ήδη (τόσο γρήγορα!!) μελέτες και έρευνες για την ακόμη πληρέστερη διάγνωση ...» και

«συνεχίζεται η ανταλλαγή απόψεων και πείρας μεταξύ των υπευθύνων...».

● Ας μην ανησυχούμε όμως. Υπάρχει άφθονος καιρός, αφού «Τα όρια επιφυλακής που συχνά ακούγεται ότι το νέφος ξεπέρασε δεν υποδηλώνουν μια επικίνδυνη σωρευση ρύπων για την υγεία. Απλά-απλά τα όρια αυτά, έχουν μια καθαρά εσωτερική σημασία, μιας και αφορούν αποκλειστικά το μηχανισμό του ΠΕΡΠΑ. Δηλαδή θέτουν σ' επιφυλακή το δυναμικό των επιστημόνων που παρακολουθούν το νέφος για κάθε ενδεχόμενο».

Έτσι κατανοούμε το ολοσέλιδο σκίτσο όπου το αυτό ως άνω τέρας επιδιώκει να επιτεθεί ιππότης κατάφρακτος κραδαινών δόρυ υπό μορφήν κονδυλοφόρου —ποιος είναι πάλι αυτός-ο γνωστός της ελεεινής μορφής; μόνος και δίχως άλλους «συμμετέχοντες».

Αφού ξοδεύτηκαν κατά τους μετριότερους υπολογισμούς μας 5.000.000 δραχμές για την παραγωγή του φυλλάδιου (πεδίο εφαρμογής της συμμετοχικής διαδικασίας όλοι πληρώνουμε), φαίνεται πως έγινε συνειδητό ότι πνιγόμενοι από τη μόλυνση Αθηναίοι, που βλέπουν νέες βιομηχανίες να υψώνονται, που περιμένουν αγωνιωδώς τα μακροπρόθεσμα μέτρα, που γνωρίζουν ότι μελέτες έχουν γίνει κατά καιρούς και

πολλές, τουλάχιστον θα οργίζονταν. Και δεν θα παρείχαν τη συμπάθειά τους στον μοναχικό ταρατσοβάμονα ιππότη, ή άλλως (φτωχόν;) και μόνον καουμπόυ. Εξ ου και η φήμη ότι το φυλλάδιο αποσύρθηκε από την κυκλοφορία.

Φυσικά το συμπέρασμα αυτό μπορεί να είναι λανθασμένο και το επαπειλούμενο αποτέλεσμα να μην έγινε αντιληπτό. Ίσως το φυλλάδιο αποσύρθηκε σε εφαρμογή της πολιτικής του MORATORIUM. Ο μικρός χάρτης με το σήμα του ΥΧΟΠ που περιλαμβάνεται εκεί —τον είδαμε και μεγαλύτερο σε άλλα... πληροφοριακά και πανάκριβα έντυπα του ΥΧΟΠ— απελευθερώνει και εντάσσει στο Ελληνικό κράτος ή τουλάχιστον στην αρμοδιότητα του εν λόγω υπουργείου, τα αλύτρωτα νησιά Ίμβρο και Τένεδο. Άραγε έχουν οι Τούρκοι το απαραίτητο Sense of humor;

Βέβαια όλα τα παραπάνω μπορεί να μην σημαίνουν τίποτα. Μπορεί το εν λόγω έντυπο να είναι ψευδοτίτλο και προβοκατόρικο, έργο των γνωστών σκοτεινών κύκλων, που απέβλεψαν στη δυσφήμιση του ΥΧΟΠ και του Υπουργού του, καθώς και στη δημιουργία διεθνών περιπλοκών. Όμως... εγκαίρως επισημάνθηκε και αποσύρθηκε από τα επιφορτισμένα προς τούτο όργανα, τους πολυπληθείς συμβούλους του κυρίου Τρίτση, με τέτοια μάλιστα αποτελεσματικότητα ώστε έγινε αμέσως... δυσεύρεστο.

ΕΡΓΟ

ΚΑΛΗΣΠΕΡΑ ΣΑΣ

ΑΚΡΟΔΕΞΙΑ ΠΡΟΒΟΚΑΤΣΙΑ
ΜΕ ΤΕΛΙΚΟ ΣΤΟΧΟ ΤΟΝ ΛΕΒΗΤΑ
ΤΟΥ ΚΑΛΟΡΙΦΕΡ ΘΕΩΡΕΙ
Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΗΝ ΕΝΕΡΓΕΙΑ
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΟΠΑΔΩΝ ΤΗΣ Ν.Δ

ΑΝΤΙΘΕΤΑ Ο Κ. ΑΒΕΡΩΦ
ΠΙΣΤΕΥΕΙ ΟΤΙ ΤΟ ΕΣΒΗΣΕ
Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΜΕ ΣΚΟΠΟ
ΝΑ ΞΕΠΑΓΙΑΣΟΥΝ ΟΙ ΕΝΟΙΚΟΙ
ΟΧΙ ΜΟΝΟ ΤΟΥ ΡΕΤΙΡΕ ΑΛΛΑ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΤΕΤΑΡΤΟΥ ΚΑΙ ΤΩ
ΠΕΜΠΤΟΥ ΟΡΟΦΟΥ

ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΕΡΕΥΝΑ
ΣΤΟ ΛΕΒΗΤΟΣΤΑΣΙΟ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ
ΕΠΕΣΗΜΑΝΕ ΟΤΙ Ο ΘΕΡΜΟΣΤΑΤΗΣ
ΧΑΛΑΣΕ ΣΕ ΜΙΑ ΚΡΙΣΙΜΗ ΣΤΙΓΜΗ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΘΝΙΚΑ ΜΑΣ ΘΕΜΑΤΑ, ΚΑΙ
ΜΑΛΙΣΤΑ ΣΕ ΜΙΑ ΝΕΥΡΑΛΓΙΚΗ
ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΟΥ ΚΑΥΣΤΗΡΑ

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟΣ
ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΔΗΛΩΣΕ
ΑΚΟΜΗ ΟΤΙ Ο ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
(ΓΝΩΣΤΟΣ ΑΚΡΟΔΕΞΙΟΣ)
ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΠΡΟΣΛΑΒΕΙ
ΑΛΛΟΝ ΣΥΝΤΗΡΗΤΗ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΔΙΑΦΥΛΑΞΗ ΤΗΣ ΟΜΑΛΟΤΗΤΟΣ

ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΠΟΦΑΣΙΣΜΕΝΟΙ
ΚΑΤΕΛΗΞΕ
ΝΑ ΠΑΤΑΞΟΥΜΕ ΑΜΕΙΛΙΚΤΑ
ΤΕΤΟΙΕΣ ΑΠΟΠΕΙΡΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΘΕΡΜΑΝΣΕΩΣ ΚΑΙ
ΤΟΥ ΗΠΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΚΛΙΜΑΤΟΣ

ΕΝΤΩΜΕΤΑΞΕΥ
Η ΥΨΟΦΥΛΑΚΗ
ΟΙ ΠΥΡΟΤΕΧΝΟΥΡΓΟΙ ΤΩ ΣΤΡΑΤΩ
ΚΑΙ ΤΟ ΚΙΜΑΚΙΟ ΤΗΣ ΚΥΠ
ΚΑΤΕΛΗΞΑΝ ΣΤΟ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ
ΟΤΙ ΔΕΝ ΕΙΧΑΝ ΠΛΗΡΩΘΕΙ
ΤΑ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΑ

Ο Κ. ΔΡΟΣΟΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΛΩΣΕ
ΠΩΣ ΟΙ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΙ ΦΑΝΤΑΡΟΙ
ΔΕΝ ΕΞΑΕΡΩΝΟΥΝ ΤΑΚΤΙΚΑ ΤΑ
ΣΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΑΛΟΡΙΦΕΡ ΜΕ ΑΠΟΤΕ-
ΛΕΣΜΑ ΝΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΝΤΑΙ
ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΠΕΙΘΑΡΧΙΑΣ ΣΤΟ
ΥΔΡΑΥΛΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Ο Κ. ΦΛΩΡΑΚΗΣ ΕΞΕΤΑΣΕ
ΤΟΝ ΧΑΛΑΣΜΕΝΟ ΚΑΥΣΤΗΡΑ
ΚΑΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΕΡΓΟ
ΣΚΟΤΕΙΝΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ
ΠΡΑΚΤΩΡΩΝ ΤΟΥ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΥ
ΙΜΠΕΡΙΑΛΙΣΜΟΥ ΠΟΥ ΘΕΛΕΙ ΝΑ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΕΙ ΑΝΩΜΑΛΙΕΣ
ΣΤΟ ΛΕΒΗΤΟΣΤΑΣΙΟ

ΣΚΑΣΑΝΕ ΤΡΕΙΣ
ΜΠΟΜΠΕΣ ΣΤΟ
ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ !..
ΝΑ ΕΙΔΟΠΟΙΗΣΟΥΜΕ
ΤΗΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ,
ΤΑ ΚΟΜΜΑΤΑ, ΤΩΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΟΥΣ
ΚΙΝΔΥΝΕΥΕΙ
Η ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΚΑΙ ΤΙ
ΞΕΡΟΥΝ
ΑΥΤΟΙ ;
ΑΣ ΦΩΝΑΞΟΥΜΕ
ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΤΟΝ
ΥΔΡΑΥΛΙΚΟ

ΤΟΥ ΔΑΚΤΥΛΙΟΥ

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ εκλογές.

Προεκλογική περίοδος. Αφίσες, φέιγ-βολάν, ντουντούκες, βιβλιαράκια, ιεροπανώ, ομιλίες, τοιχογραφίες. Το αντιπνεύμα της εποχής, το «άλας της ης» —κάπου, κάπου— στις τοιχογραφίες. Τοιχογραφία —φετινή— στο κτίριο της Παντείου:

Αν οι εκλογές άλλαζαν τη ζωή μας, θα ταν παράνομες».

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ εκλογές. Διαλογές ηθοδελτίων. Διαλογή ηθοδελτίων στο «Νομικό» της Νομικής Αθηνών. Η φορευτική επιτροπή —από κπροσώπους όλων των παρατάξεων— ούλεψε στην αίθουσα «Μπαλή» με ύμνια, με καταμερισμό εργασίας και ως προς τα αναγκαία— με «ρεφενέ»: τον πρόεδρο της επιτροπής τον ρόσφερε η ΠΑΣΠ. Τις κιμωλίες ο ΔΑ. ην ντουντούκα η ΔΑΠ. Την εριφρούρηση η ΠΣΚ. Και όταν αμορφώθηκαν τα —θριαμβευτικά— αποτελέσματα της κοινής κάλπης Δ' ους και «επί πτυχίω» —50% η ΠΣΚ— ΠΣΚ πρόσφερε τη... σαμπάνια! Και ταν όλοι και όλοι ευχήθηκαν υγεία και ευτυχία στους βετεράνους ηθοφόρους της κάλπης...

ΦΟΙΤΗΤΙΚΕΣ εκλογές.

Παρουσίαση των αποτελεσμάτων από εφημερίδες. Τίτλοι, πίνακες, σχόλια. Η κοινή δουλειά όταν οι εφημερίδες ουν αναγνωστικό κοινό νοκομματικό, που πρόκειται ν' αλλιάσει διαβάζοντας νίκες ειρεμένες. Ζόρικη πάλι δουλειά όταν ίδιο αυτό κοινό μέλλεται να ηροφορηθεί χαντακώματα και να εραθεί. Πρόβλημα όμως άλυτο —σαν ν τετραγωνισμό του κύκλου— εξαρτήτως των αποτελεσμάτων είναι παρουσίασή τους από εφημερίδες με λυκομματικό αναγνωστικό κοινό. Η παρουσίαση των αποτελεσμάτων των ιτητικών εκλογών από τις λαϊκές οκρατικές εφημερίδες του ογεύματος συνιστά —κατά την ετινή μου γνώμη— ετήσια οσιογραφική δοκιμασία. Η οδικαλιστική ηγεσία των οσιογράφων έχει υποχρέωση να κδικήσει έκτακτο ειδικό επίδομα για αριασμό των σπουδαστικών τακτών τους. Οι περισσότεροι

πελάτες αναγνώστες —των λαϊκών δημοκρατικών εφημερίδων του απογεύματος— ανήκουν φυσικά στο ΠΑΣΟΚ. Έπονται οι οπαδοί του ΚΚΕ. Οι οπαδοί του ΚΚΕ εσωτερικού είναι ακόμα λιγότεροι. Ο μέσος πελάτης αναγνώστης είναι —τον διαμόρφωσαν οι ίδιες αυτές εφημερίδες— κυρίως «φιλάθλος». Θέλει «θριάμβους», θέλει «σαρώματα». Θέλει «συντριβές». Εάν δεν του εξασφαλισθούν ενοχλείται. Εάν δεν απολαύσει επιθετικούς τίτλους δεν του ανοίγει η αναγνωστική και κυρίως η αγοραστική του όρεξη. Και ύστερα από τα φλύαρα αυτά εισαγωγικά πώς να παρουσιάσουν φέτος τις «ομάδες» —των κυριότερων πελατών τους— οι λαϊκές δημοκρατικές εφημερίδες του απογεύματος; Το πρόβλημα ήταν μεγάλο. Η ΠΑΣΠ —πάλι δεύτερη— έχασε ψήφους, ποσοστά και έδρες. Η ΠΣΚ —πάλι πρώτη— κέρδισε ψήφους, έχασε ποσοστά και έδρες.

Το πρόβλημα ήταν κρίσιμο. Πώς γράφονται αυτά; Πώς γίνονται τίτλοι, πρωτοσέλιδοι και ψυχοπροστατευτικοί; «Τα Νέα» προσέφυγαν στην πολυδοκιμασμένη συνταγή: «Θρίαμβος των δημοκρατικών». Η «Ελευθεροτυπία» το πήγε λίγο «έξω-αριστερά»: «Σάρωσε η αριστερά». Η «Ελευθεροτυπία» ήταν ευρηματική στον συγκεντρωτικό —και μη συγκριτικό— ανάμεσα στο φέτος και μαζί πέρσι— πίνακα ψήφων και ποσοστών που τοποθέτησε ψηλά ψηλά στην πρώτη σελίδα. Όλες οι αριστερές παρατάξεις φέρονταν να χάνουν κάποιους ψήφους και κάποια ποσοστά σε σχέση με την περσινή τους συγκομιδή. Έτσι ο φιλάθλος χοντροαναγνώστης δεν θα έβγαζε απογοητευτικά συμπεράσματα για τις διαθέσεις των φοιτητών απέναντι στην κυβέρνηση. Ούτε πολύ άσχημα συμπεράσματα για την άποψη των φοιτητών περί του ΚΚΕ. Ούτε σαφή συμπεράσματα για το πόσο ζυγίζει η άλλη κομμουνιστική εκδοχή στα Πανεπιστήμια. Ο φιλάθλος χοντροαναγνώστης θα έβγαζε μόνο το συμπέρασμα ότι όλες οι «δημοκρατικές παρατάξεις» έχασαν «από κάτι» και —αυτό δεν μπορούσε να κρυφτεί— ότι οι φοιτητές ψήφισαν κάπως παραπάνω φέτος τη δεξιά. Ο απαιτητικότερος αναγνώστης βολεύτηκε με την υποσημείωση των «αποκλεισμένων γραμμάτων»:

«Τα παραπάνω αποτελέσματα είναι από 65 σχολές σε σύνολο 71. Σε άλλη σημερινή έκδοση της «Ε» θα δημοσιευτούν τα τελικά αποτελέσματα με τα οποία υπολογίζεται ότι θα φθάσουν και ίσως ξεπεράσουν λίγο τα περσινά ποσοστά τους η ΠΣΚ και ο ΔΑ-ΔΕ. Ο ευφυής τέλος αναγνώστης όφειλε να συμπεράνει ότι αφού η ΠΑΣΠ δεν αναφέρονταν στην υποσημείωση με τα ψιλά γράμματα «δεν θα φτάσει» και «δεν θα ξεπεράσει» —η ΠΑΣΠ— τα περσινά της ποσοστά και επομένως θα πέσει κάτω απ' αυτά... Τρίτο σύστημα σηματοδότησης για να... κακοποιήσουμε λιγάκι και τον Παυλώφ!

ΣΠΥΡΟΣ ΜΟΝΔΑΝΟΣ. Η είδηση του θανάτου του ήρθε όταν αυτή η σελίδα ήταν μισογραμμένη. Άλλοι θα αναφερθούν στα δημοσιογραφικά του. Εγώ θα θυμηθώ δυο «περιπτώσεις» του, κομματικές. Ο ίδιος μου τις εξιστόρησε ένα βραδάκι —πάνε δυο χρόνια— σε μια ταβέρνα στην Αμφιθέα.

Η πρώτη:

—«Ξέρεις —μου είπε— ποιος απομόνωσε τον Άρη στη Ρούμελη την εποχή της Βάρκιζας; Εγώ. Εγώ για λογαριασμό του κόμματος. Μίλησε πρώτος ο Άρης. Ύστερα μίλησα εγώ. Τους είπα: «Ή με το κόμμα ή με τον Άρη». Εγώ ο τσόγλανος. «Ήρθαν» με το κόμμα. Ο Άρης καβάλησε το άλογό του κι έφυγε...».

Η δεύτερη:

—«Έχεις πάει —είπες— στο Λένινγκραντ. Ομορφούπολη ε; Ξέρεις πόσο μου στοίχισαν εμένα οι ομορφιές του Λένινγκραντ; Τότε που ζούσαμε στο Βουκουρέστι αναφέρθηκαν κάποιοι σύντροφοι στο Λένινγκραντ. Θαύματα έχει κάνει Σπύρο —γυρνάνε και μου λένε— η σοσιαλιστική οικοδόμηση στο Λένινγκραντ. Να δεις κτίρια. Να δεις λιοντάρια που από το στόμα τους τρέχει νερό». Τους παρατήρησα πως άλλα πράγματα έκανε και καμαρώνει το σοσιαλιστικό καθεστώς. Τα λιοντάρια είναι της εποχής των Τσάρων. Πήγαν και τα είπαν έτσι; Πήγαν και τα είπαν αλλιώς; Εγώ πάντως αυτή μου την άποψη για τα λιοντάρια του Λένινγκραντ την πλήρωσα. Μπήκε δα ατομικά μου έγγραφα και με κυνήγησε χρόνια. Καταλαβαίνεις...

ΝΝΑ ΜΠΑΛΛΗ

ΦΑΚΕΛΟΣ ΤΣΑΠΜΑΝ

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΛΕΒΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΦΕΙΔΙΟΥ 14-16 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 3600.059

Τροποποιήσεις Μαμούθ για... αστυνομικούς και νοικοκυραίους

Ένας φιλελεύθερος καθηγητής Πανεπιστημίου, μπορεί να διατηρήσει τις ίδιες αντιλήψεις ως φορέας της κρατικής εξουσίας; Μια απάντηση στο ερώτημα μας έδωσε ο Υπουργός Δικαιοσύνης κ. Γ.Α. Μαγκάκης, με το Νομοσχέδιο που κατέθεσε μόλις την Δευτέρα στην Βουλή.

Με το Σχέδιο Νόμου τροποποιούνται ορισμένες διατάξεις του ποινικού κώδικα και ρυθμίζονται άλλα συναφή θέματα. Το ΑΝΤΙ είχε εδώ και λίγες μέρες στα χέρια το (αρχικό) Προσχέδιο των τροποποιήσεων, και μια απλή σύγκριση δείχνει ότι οι πρώτες ποικίλες και έντονες αντιδράσεις, δεν πάρθηκαν καθόλου υπόψη...

Φυσικά δεν έχουμε να κάνουμε με κάποιες επιμέρους και ανώδυνες τροποποιήσεις, αλλά με ένα «Νομοσχέδιο Μαμούθ», που αλλάζει την κατεύθυνση του ποινικού κώδικα, ο οποίος εδώ και πολλά χρόνια τραβιέται σαν «λάστιχο» από δω και από κει.

Υποκύπτοντας στις πιέσεις που αντιδρούσαν στην κατάρτιση ενός νέου και σύγχρονου ποινικού κώδικα, οι 64!! τροποποιήσεις προσπαθούν να επιβάλλουν μια «νέα» κατεύθυνση που κάθε άλλο παρά υπηρετεί τον εκσυγχρονισμό και τον εκδημοκρατισμό της ποινικής Νομοθεσίας και κατ' επέκταση της Ελληνικής κοινωνίας.

Παρά την κατάργηση του αντιτρομοκρατικού 774 (ο οποίος εισάγεται σε μερικά σημεία από το παράθυρο) η αποθέωση του περήφημου «ιδιώνυμου», οι ρυθμίσεις που βάζουν σε κίνδυνο την διατύπωση κριτικής προς την εξουσία, ο χωρισμός των πολιτών σε δύο κατηγορίες (τους αστυνομικούς και τους απλούς θνητούς) και ο πουριτανισμός των διατάξεων για τα άσεμνα έχουν

δύο αποκλειστικούς παραλήπτες: τα «όργανα του κράτους» και τους συντηρητικούς πολίτες που εμφορούνται από τα ιδανικά «των θεμελίων του Έθνους»...

Το πρώτο κεφάλαιο αρχίζει καλά και προβλέπει την τιμωρία με ισόβια κάθειρξη σ' όποιον:

επιχειρεί με βία ή απειλή βίας ή με κατάχρηση της ιδιότητάς του ως οργάνου του κράτους ή με σφετερισμό μιας τέτοιας ιδιότητας, να καταλύσει ή να αλλοιώσει ή να καταστήσει ανενεργό, διαρκώς ή προσωρινώς, το δημοκρατικό πολίτευμα που στηρίζεται στη λαϊκή κυριαρχία ή θεμελιώδεις αρχές ή θεσμούς του πολιτεύματος αυτού.

Αφού στην συνέχεια, απαριθμούνται κι άλλες περιπτώσεις ανατροπής ή παρακώλυσης της λειτουργίας του πολιτεύματος, ένα επόμενο άρθρο στενεύει τον «κύκλο των ενόχων»:

Δεν τιμωρούνται ως συμμέτοχοι στις πράξεις του άρθρου 134 (δηλαδή αυτού που αναφέραμε πριν) δημόσιοι υπάλληλοι ή λειτουργοί οι οποίοι άσκησαν τα καθήκοντά τους όσο διήρκεσε ο σφετερισμός της λαϊκής κυριαρχίας ή η παράνομη κατάλυση, μεταβολή ή αδράνεια του δημοκρατικού πολιτεύματος, εφόσον η άσκηση των καθηκόντων τους ήταν αναγκαία για τη συνέχιση της λειτουργίας του κράτους και δεν έγινε με σκοπό τη διατήρηση της εξουσίας από τους σφετεριστές της.

Τι εξυπηρετεί άραγε αυτή η «διευκρίνιση»; Η εισηγητική έκθεση εξηγεί ότι με αυτή την θέσπιση οι δημόσιοι υπάλληλοι θα μπορούν να εναντιωθούν στην —πιθανή— δικτατορία, —καλύτερα να μην την υποστηρίξουν— χωρίς να φοβούνται ότι θα διωχθούν,... μετά την πτώση της. Κανείς βέβαια δεν απαιτήσε να τιμωρηθεί η μεγάλη πλειοψηφία των... δικαστικών κλητῆρων ή των εφοριακών μετά την επταετία. Το πρόβλημα περιστρέφεται περισσότερο γύρω από τους κατέχοντες θέσεις σε δυναμικές μερίδες του κρατικού μηχανισμού και θα μπορούν τώρα να δικαιολογηθούν (όπως το έκαναν και στο παρελθόν) με την ανάγκη της συνέχισης «της λειτουργίας του κράτους»... Να πιθανολογήσουμε ότι πρόκειται για «άφεση αμαρτιών» σε ορισμένους «θεωρητικούς» της δικτατορίας που έκαναν ότι έκαναν για να «βγάλουν το ψωμί τους» και μετά προήχθησαν σε συμβούλους;

Σε κάθε περίπτωση αδυνατούμε να συλλάβουμε την αναγκαιότητα αυτής της συγκεκριμένης διευκρίνισης. Πιθανώς να είναι ένα από τα πολλά σημεία του Νομοσχεδίου, με τα οποία επιχειρεί-

ται η «συσπείρωση» των δημοσίων υπαλλήλων και των άλλων φορέων της κρατικής μηχανής.

Τον σκοπό αυτό εξυπηρετούν οι διατάξεις που αφορούν τις περιπτώσεις αξιόποινων ενεργειών εναντίον υπαλλήλων ή παρεμπόδισης νόμιμων πράξεων. Με αυτές προβλέπονται τώρα μετά τον εκσυγχρονισμό:

- α) αυστηρότερες ποινές αφού αυξάνουν τα όρια των κατώτατων ποινών
β) η βαρεία σωματική βλάβη από πλημμέλημα μετατρέπεται σε κακούργημα, και
γ) πέρα από τους δημοσίους υπαλλήλους που είναι πολίτες Α κατηγορίας, τα αστυνομικά όργανα είναι ΑΑ. Συγκεκριμένα:

Όποιος μεταχειρίζεται βία ή απειλή βίας για να εξαναγκάσει αρχή ή υπάλληλο στην ενέργεια πράξης που ανάγεται στα καθήκοντά τους ή στην παράλειψη πράξης νόμιμης καθώς και όποιος βιαιοπραγεί κατά υπαλλήλου ή προσώπου που είχε προσληφθεί απ' αυτόν ή άλλου υπαλλήλου που έσπυσε να τον υποστηρίξει ενώ διαρκούσε η νόμιμη ενέργειά του, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους (Άρθρο 13).

Αν δεν κάνουμε λάθος, η βία εναντίον υπαλλήλου —της Αστυνομίας για παράδειγμα— είναι και η προσπάθεια κάποιας διαδήλωσης, που έχει απαγορευθεί «νόμιμα». Απειλή βίας είναι το σύνθημα «το αίμα κυλάει εκδίκηση ζητάει» ή «δεν περνάει η τρομοκρατία» και η βιοπραγία κατ' άλλου υπαλλήλου που έσπευσε να «υποστηρίξει» είναι η προσπάθεια να προστατευθεί πχ. διαδηλωτής που έτρωγε της χρονιάς του...

Και συνεχίζει:

1. Αν οι πράξεις των άρθρων 308 μέχρι και 311 τελέστηκαν κατά υπαλλήλου κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με αυτήν επιβάλλεται: α) στην περίπτωση του άρθρου 308 παρ. 1 εδ. α' φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών, β) στην περίπτωση του άρθρου 309 φυλάκιση τουλάχιστον έξη μηνών, γ) στην περίπτωση του άρθρου 310 κάθειρξη μέχρι δέκα ετών, και δ) στην περίπτωση του άρθρου 311 κάθειρξη τουλάχιστον δέκα ετών.

Και για να μη υπάρξει καμία αμφιβολία,

2. Η τέλεση των πράξεων που αναφέρονται στην προηγούμενη παράγραφο εναντίον αστυνομικών κατά την εκτέλεση της υπηρεσίας τους αποτελεί ιδιαίτερα επιβαρυντική περίπτωση (άρθρ. 79 παρ. 1 εδ. (α) και (β)).

Η εισηγητική έκθεση, υποστηρίζει βέβαια ότι όλα αυτά επιβάλλονται μετά την πρόσφατη αύξηση της εγκληματικότητας και της συχνότητας των επιθέσεων εναντίον αστυνομικών οργάνων. Ανεξάρτητα από το αν η καταστολή επιφέρει ουσιαστικά αποτελέσματα (και διεθνή παραδείγματα μας κάνουν να αμφιβάλλουμε), δεν νομίζουμε ότι τελευταία υβρίζονται... ιδιαίτερα οι δημόσιοι υπάλληλοι και απ' αυτήν την άποψη, τα όσα ακολουθούν εξηγούν και τα προηγούμενα...

ΟΥ ΚΑΝΕΙΣ ΚΡΙΤΙΚΗ (ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥ)...

Αν με τις πράξεις των άρθρων 361 εξύβριση, 362 απλή δυσφήμιση και 363 συκοφαντική δυσφήμιση έχει προσληφθεί η τιμή ή υπόληψη δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου (άρθρ. 13 παρ. α) ή αρχηγού αναγνωρισμένου κατά τον Κανονισμό της Βουλής κόμματος, κατά την εκτέλεση του λειτουργήματος ή της υπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με την εκτέλεσή τους, επιβάλλεται:

α) Στην περίπτωση του άρθρου 361 παρ. 1 φυλάκιση μέχρι δύο ετών.
β) Στην περίπτωση του άρθρου 362 φυλάκιση μέχρι τριών ετών.
γ) Στην περίπτωση του άρθρου 363 φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. Επίσης μπορεί να επιβληθεί και χρηματική ποινή καθώς και αποστέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων του άρθρου 63.
Και ακόμη:

Με φυλάκιση μέχρι δύο ετών τιμωρείται: όποιος δημοσίως α) περιυβρίζει, με τρόπο που να μπορεί να κλονίσει το κύρος της, αρχή δημόσια, δημοτική ή κοινοτική χωρίς αναφορά σε συγκεκριμένο προσωπικό φορέα της και β) περιυβρίζει ή για να εκδηλώσει μίσος ή περιφρόνηση αφαιρεί, βλάπτει ή παραμορφώνει έμβλημα ή σύμβολο της κυριαρχίας του κράτους».

Συμβουλευόμαστε τους εκπονήσαντες το Νομοσχέδιο, να παραστήσουν μία μέρα τους απλούς πολίτες, έξω από μία Δημόσια Υπηρεσία και να ακούσουν τις... γνώμες των άλλων πολιτών, για το κράτος. Ίσως τότε να καταλάβουν ότι αν όλοι αυτοί κλεισθούν μέχρι 2 χρόνια στην φυλακή για «περιύβριση αρχής» δεν μας φτάνουν τα κελιά.

Η ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

Βέβαια τα παραπάνω άρθρα, έχουν σοβαρές πολιτικές διαστάσεις, που άλλωστε δεν κρύβονται ούτε από τον νομοθέτη. Έτσι το προηγούμενο άρθρο προβλέποναι ποινές και για την «προβολή της τιμής» ή της «υπόληψης» των αρχηγών των κομμάτων. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι στην ειδική αυτή ρύθμιση, εμπεριέχονται και στοιχεά «καλοπιάσματος» των πολιτικών αρχηγών, ίσως για την ευκολότερη αποδοχή του Νόμου: αλλιώς δεν μπορούμε να καταλάβουμε γιατί μπορεί να... υβρίζεται ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της ΝΔ κ. Μητσοτάκης, όχι όμως και ο κ. Αέρωφ. Πέρα όμως από αυτήν την επισήμανση τακτικής, η δυνα-

τότητα της κριτικής είναι φανερό ότι περιορίζεται. Για να μην γίνει αυτό, εξηγεί η εισηγητική έκθεση, προβλέπεται ότι πέρα από τις προσωπικές κατηγορίες, ποινικώς κολάσιμη είναι η περιύβριση αρχής που μπορεί «να κλονίσει το κύρος της». Δεν ξέρουν άραγε οι εισηγητές, ότι η έννοια αυτή αμφισβητείται ήδη από το 1947. Δεν έχουν ακούσει ότι ορισμένοι θεωρούν την εφορία «πουλημένη», τον τάδε Δήμο φασιστικό, το δείνα πολιτικό κόμμα «ξενόδουλο»; Τότε ας διαβάσουν καθημερινές εφημερίδες...

Μια παρόμοια αντίληψη, υπάρχει όμως και σε ένα προηγούμενο άρθρο που ορίζει ότι:

«Άρθρο 137α. Δυσφήμιση ή καθύβριση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Όποιος, εκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 135 παρ. 1, δημόσια δυσφημεί ή καθυβρίζει το δημοκρατικό πολίτευμα της χώρας ή εκθειάζει πράξεις εσχάτης προδοσίας τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι τριών ετών.

Οι υποστηρικτές του Νομοσχεδίου, θα αντιτάξουν ότι το παραπάνω άρθρο στρέφεται κατά των φασιστών. Θα υπενθυμίσουμε με την σειρά μας ότι δυνάμεις της αριστεράς θεωρούν την σημερινή δημοκρατία πλαστή, όπως παραδείγματος χάριν ο «Ριζοσπάστης», που την θεωρεί «δημοκρατία της μπουρζουαζίας και δικτατορία σε βάρος του λαού».

ΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΕΚΔΗΜΟΚΡΑΤΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ

Το επιχείρημα που απομένει είναι ότι τώρα «είμαστε εμείς πάνω και το άρθρο δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί κατά του ΚΚΕ», και η υπενθύμιση ότι η ιστορία έχει και... πισογυρίσματα ίσως να μην έχει νόημα.

Το πιο ουσιαστικό είναι ότι το Νομοσχέδιο αυτό διαπνέεται από μια φιλοσοφία που αναθέτει στο κράτος και τους υπαλλήλους του περισσότερες εξουσίες και το καθιστά τελικό κριτή όλων των κοινωνικών αντιθέσεων. Άρθρα όπως αυτό της από τα πριν αμνηστευσης των δημοσίων υπαλλήλων, το άρθρο 6 που προβλέπει ισόβια κάθειρξη για τις απόπειρες δολοφονίας του προέδρου της Δημοκρατίας, του πρωθυπουργού, του προέδρου της Βουλής και του... Υπουργού προεδρίας (ενώ η ήδη υπάρχουσα νομοθεσία είναι απόλυτα επαρκής για τέτοιες περιπτώσεις και προβλέπει αντίστοιχες ποινές) πέρα από την παρά το Σύνταγμα αν-ισοπολιτεία που επιβάλλουν, αναδεικνύουν τον κρατισμό των δημιουργών τους.

Οι νομοθετικές διατάξεις «προβλέπουν» —ή καλύτερα νομίζουν ότι προβλέπουν— για όλα τα μελλούμενα και συγχρόνως τα «ταξινομούν» νομοθετικά και όχι —και— κοινωνικά. Παράλληλα έχουν όλα ένα κατασταλτικό χαρακτήρα που επιμένει να μην προλαμβάνει τα εγκλήματα, αλλά να εξουθενώνει τους ενόχους, στρουθοκαμηλίζοντας μπροστά στην μαθηματική ακρίβεια της επανάληψής τους.

Αν όλα τα παραπάνω είναι μια πλευρά του κοινωνικού αναχρονισμού, η άλλη είναι το περιεχόμενό τους, τα ζητήματα τα οποία καλύπτουν οι «τροποποιήσεις» (που ουσιαστικά φτιάχνουν ένα καινούριο νόμο): Οι πολίτες της χώρας δεν κινδυνεύουν μόνο από τον «τσαντάκια» από τον αποθρασημμένο εγκληματία και πο-

Τι σημαίνει $E = MC^2$;

Στο πυρηνικό μας εργαστήρι της ομορφιάς, σημαίνει, τη μετατροπή λίγων από τα χρήματά σας σε κέφι και ζωντάνια, κομψότητα και άνεση.

Ελάτε λοιπόν:

Ειδικοί επιστήμονες της ποιότητας και της οικονομίας θα σας ξεναγήσουν στα θαύματα του σύγχρονου ντυσίματος, με ζεστό χαμόγελο και πολύ-πολύ μουσική.

Όταν μιλάμε για ρούχα, $E = MC^2$ σημαίνει:

FENA

ΑΦΟΙ ΣΑΡΑΦΙΔΗ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

Θερμαϊκού και Αιγαίου (πριν το Υπουργείο Συγκοινωνιών) - ΣΤΑΥΡΟΥΠΟΛΗ
(Λεωφορείο Νο 27 — στάση ΑΦΩΝ ΣΑΡΑΦΙΔΗ): ΤΗΛ. 656.903
ΩΡΕΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ 8.30' πμ.-3.30' μμ. Σάββατο 8.30' πμ.-2 μμ.

λύ περισσότερο από τον «καμικάζι» ή τον «αυτόνομο». Κινδυνεύουν —ίσως πολύ περισσότερο— από το νέφος κι όσα άλλα υποβαθμίζουν την ποιότητα ζωής, από την αδιαφορία του κρατικού υπαλλήλου ή την ασυδοσία του αστυφύλακα, από την τηλεοπτική και άλλη πλύση εγκεφάλου που πραγματοποιείται καθημερινά.

Για όλα αυτά, οι τροποποιήσεις σιωπούν. Και ο «εκσυγχρονισμός» τους βρίσκεται στους «καμικάζι», τους «χούλιγκανς», τους «τσαντάκηδες» και τα άσεμνα (για τα τελευταία όπως θα δούμε παρακάτω δεν υπάρχει εκσυγχρονισμός). Οι νομοθέτες υποκλίνονται βαθιά μπροστά στους «νοικοκυραίους» που μετά την τηλεόραση διπλοκλειδώνουν την πόρτα τους φοβισμένοι.

Είναι σχεδόν σίγουρο ότι οι τελευταίοι θα χειροκροτήσουν, αν δεν πλειοδοτήσουν: «Καλά να τους κάνουν, κι αν μπορούν να τους κρεμάσουν». Το σίγουρο είναι ότι η επιστροφή στην εποχή της «γκιλοτίνας» ούτε τα προβλήματα λύνει, ούτε την τάξη επιβάλλει. Ένα αυταρχικό κράτος προκαλεί ανάλογες αντιδράσεις. Ένα κράτος που φροντίζει για τους πολίτες ή τους νέους —ή ακόμα παραπάνω που τους βοηθάει να φροντίσουν μόνοι τους για τα προβλήματά τους— έχει λιγότερους χούλιγκανς, καμικάζι, τσαντάκηδες και περισσότερα (;) άσεμνα.

ΣΕΜΝΟΙ ΚΑΙ ΑΣΕΜΝΟΙ

Οι παραπάνω παρατηρήσεις ισχύουν και για το κεφάλαιο των τροποποιήσεων των εγκλημάτων κατά της «γενετήσιας ελευθερίας». Αφού σωστά θεσπίζεται η έννοια του βιασμού μεταξύ συζύγων, ακολουθεί η έννοια της «γενετήσιας αξιοπρέπειας» και της «ακολάστου πράξεως» χωρίς να προσδιορίζονται με επάρκεια οι έννοιες αυτές ενώ το φαινόμενο της πορνογραφίας αντιμετωπίζεται ξανά διοικητικά. Έτσι:

Με φυλάκιση και χρηματική ποινή τιμωρείται όποιος με το σκοπό εμπορίας ή διανομής ή δημόσιας έκθεσης κατασκευάζει ή αποκτά, κατέχει, μεταφέρει, εισάγει στο Κράτος ή εξαγει ή με οποιοδήποτε τρόπο θέτει σε κυκλοφορία πορνογραφήματα που έχουν ως αντικείμενο πράξεις βίας, γενετήσια κατάχρηση παιδιών ή γενετήσιες πράξεις μεταξύ ανθρώπων και ζώων καθώς και ο μεταχειριζόμενος οποιοδήποτε μέσο δημοσιότητας για διευκόλυνση της κυκλοφορίας ή της εμπορίας τέτοιων πορνογραφημάτων.

Μετά την απαγόρευση της «σκληρής» πορνογραφίας, «απαγορεύεται» και η πιο «ήπια» για τους νέους κάτω των 17:

Με φυλάκιση μέχρι δύο ετών τιμωρείται όποιος διαθέτει πορνογραφήματα άλλα από τα αναφερόμενα στην προηγούμενη παράγραφο, σε πρόσωπα κάτω των 17 ετών ή τα εκθέτει, αναρτά, ή προβάλλει σε τόπους προσιτούς σε πρόσωπα κάτω των 17 ετών. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος αποστέλλει, χωρίς να του ζητηθεί, τέτοια πορνογραφήματα σε άλλον. Μετά απ' αυτά:

1. Όποιος δημόσια επιχειρεί ακόλαστη πράξη και προκαλεί μ αυτή σκάνδαλο τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι δύο ετών.

2. Όποιος προσβάλλει βάνουσα την αιδω άλλου με ακόλαστη πράξη, που επιχειρείται ενώπιόν του, τιμωρείται με φυλάκιση μέχρι έξι μηνών ή με χρηματική ποινή.

Το τι είναι ακόλαστη πράξη θα κριθεί τελικά από κάποιον —σίγουρα— σεξουαλικά απελευθερωμένους... Και τέλος ως άσεμνα, παρ' ότι εξαιρούνται τα έργα τέχνης «και ιδίως αυτά που ανήκουν στην πολιτιστική δημιουργία της ανθρωπότητας» (τα νεότερα θα κρίνονται κατά περίπτωση), θεωρούνται τα πορνογραφήματα που... ανάγονται στη γενετήσια σφαίρα και «είναι πρόσφορα» (;) να προκαλέσουν διέγερση (η οποία προφανώς πρέπει να τιμωρείται):

1. Άσεμνα είναι μόνο τα πορνογραφήματα που ορίζονται στην επόμενη παράγραφο.

2. Πορνογραφήματα θεωρούνται έντυπα, εικόνες, ταινίες ή άλλα αντικείμενα που κυκλοφορούν, ή εκτίθενται δημόσια, ή δημόσιες παραστάσεις, που ανάγονται στη γενετήσια σφαίρα, είναι πρόσφορα να προκαλέσουν γενετήσια διέγερση σε άλλους και υποβιβάζουν τον άνθρωπο σε αντικείμενο ηδονής.

3. Δεν θεωρούνται πορνογραφήματα τα έργα τέχνης ή επιστήμης και ιδίως αυτά που ανήκουν στην πολιτιστική δημιουργία της ανθρωπότητας ή που συμβάλλουν στην προώθηση της ανθρωπίνης γνώσης».

Συμπέρασμα πολιτικών: Η ΝΔ έστω κι αν ψελλίσει αντιπολιτευτικά δεν έχει πρόβλημα με το Νομοσχέδιο. Το ΚΚΕ θα εναισθητοποιηθεί μάλλον στον τομέα των σχέσεων πολιτών αστυνομίας. Απίθανο φαίνεται να αντιδράσουν αστυνομικοί ή δημόσιοι υπάλληλοι. Ο εκσυγχρονισμός και εκδημοκρατισμός της Νομοθεσίας περιμένει την πολιτική βούληση και τους ανθρώπους που θα τον υλοποιήσουν.

Η ΚΑΤΑΡΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΝΤΙ - ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ

Ένα από τα λίγα θετικά σημεία του Νομοσχεδίου, είναι η κατάργηση του 774/78, του περίφημου «αντιτρομοκρατικού» εξαμβλώματος. Κι εδώ όμως, παρ' ότι μια πληθώρα νόμων μπορεί να αντιμετωπίσει τις —ανύπαρκτες μέχρι στιγμής— εκκρεμίες υποθέσεις, εισάγεται «από το παράθυρο» ότι:

Εάν η τέλεση μιας από τις πράξεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους αποσκοπούσε να εξαναγκάσει αρχή σε πράξη, παράλειψη ή ανοχή επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών.

Οι πράξεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους, δεν είναι πράξεις: είναι απλώς «η συμφωνία στην διάπραξη αδικημάτων», άτινα —επιπλέον— «εισέτι δεν καθορίστηκαν ειδικώς». Έτσι η απλή συμφωνία, η δίκη των προθέσεων τιμωρείται με 2 χρόνια φυλάκιση, τουλάχιστον.

ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ
CHARLES
KAHN

ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ
ΠΟΛΥΤΥΠΟΣ 1982

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΣΕΙΡΑ «ΦΙΛΟΣΟΦΟΣ ΛΟΓΟΣ»

CHARLES KAHN: Ο ΑΝΑΞΙΜΑΝΔΡΟΣ
ΚΑΙ ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΚΟΣΜΟΛΟΓΙΑΣ

Μετάφραση: Νίκος Γιανναδάκης

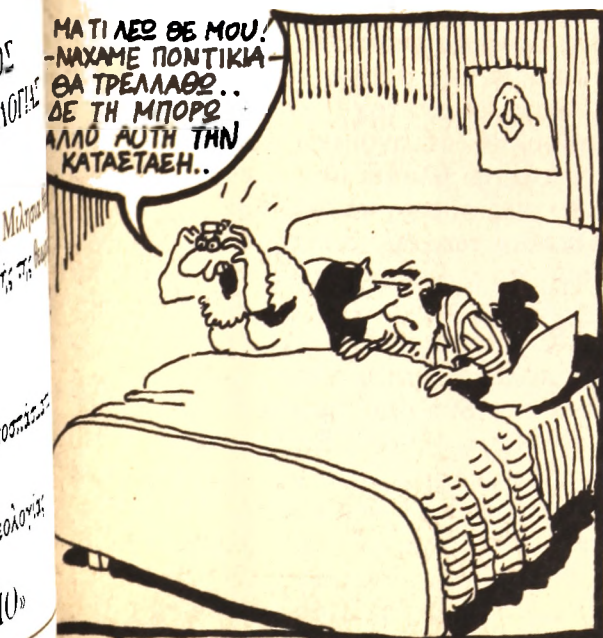
Στο σημαντικό αυτό βιβλίο, παρουσιάζεται και αναλύεται η Μιλήσια θεωρία για τον φυσικό κόσμο και προσδιορίζεται η επίδραση αυτής της θεωρίας στην όλη εξέλιξη της ελληνικής σκέψης.

Στην ίδια σειρά κυκλοφορούν προσεχώς:

- G. KIRK: ΗΡΑΚΛΕΙΤΟΣ —Τα κοσμολογικά αποσπάσματα
- ΠΡΟΚΛΟΥ: Στοιχειώσεις Θεολογική
- ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ: Περί μυστικής θεολογίας

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 ● τηλ. 72.29.237—72.32.819

Το ΠΑΣΟΚ και η αναβίωση του Κέντρου

του Αρ. Ψάλτη

ΕΝΩ οι εκλογές του '81 έμοιαζαν να έχουν οριστικοποιήσει τον τρικομματικό πολιτικό χάρτη της χώρας, οι 18 μήνες που μεσολάβησαν δείχνουν, πως κάτω απ' την επιφάνεια των πολιτικών προσκηνίων υπάρχει μια έντονη ζύμωση σε όλο το φάσμα των πολιτικών δυνάμεων, μέσα και έξω από το κοινοβούλιο.

ΚΑΙ ΔΕΝ εννοούμε βέβαια τα ψευδώνυμα και πλαστά σχήματα που πρόκυψαν από δηλώσεις στο προεδρείο της Βουλής, όπως το ΑΚΕ του κ. Νάση, ούτε τη δάνεια εμφάνιση της κοινοβουλευτικής ΕΔΑ με τον κ. Γλέζο, ούτε τον κ. Πλυτά ως κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του ΚΟΔΗΣΟ και τον κ. Χονδροκούκη ως εκπρόσωπο του κόμματος των Φιλελευθέρων.

ΕΝΝΟΟΥΜΕ κυρίως το σύνολο των διεργασιών που διατρέχουν τους πολιτικούς φορείς ή ομάδες ή και άτομα ακόμα, με κοινό παρονομαστή κάποιες εκτιμήσεις περί την αντοχή του ΠΑΣΟΚ ως κυβερνητικού κόμματος.

ΟΙ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ

ΠΡΑΓΜΑΤΙ, φαίνεται ότι από τις διαμάχες στους κόλπους της «Νέας Δημοκρατίας» μέχρι τις ζυμώσεις στο Κέντρο και την επανεμφάνιση της «γενιάς του 114», το κοινό υπόστρωμα είναι οι εκτιμήσεις ότι το ΠΑΣΟΚ «φθίνει» ή «πέφτει», ή έστω ότι «μπορεί να πέσει αν συμβούν κάποια πράγματα».

ΓΙΑΤΙ είναι γεγονός, πως το ΠΑΣΟΚ ως αντιπολίτευση από το '74 ως το '81, δεν έδρασε μόνο με επιτυχία εναντίον της Δεξιάς, αλλά κυρίως συνέθλιψε, αφομοίωσε ή περιθωριοποίησε, όλες τις κινήσεις, κόμματα ή πρόσωπα του αντιδεξιού χώρου που φιλοδοξούσαν ηγετικό ρόλο στη «δημοκρατική παράταξη». Σ' αυτή την πορεία πρέπει να προσθέσει κανείς και τη μοίρα των αποσχίσεων του ίδιου του ΠΑΣΟΚ, που, παρόλο που άθροισαν χιλιάδες μέλη και στελέχη, μαράνθηκαν σε ένα κοινωνικό και πολιτικό κενό αμέσως μετά την αποκόλληση από τον πασοκικό κορμό.

ΕΤΣΙ, λίγο πολύ το ΠΑΣΟΚ άλλοτε δελεάζοντας, άλλοτε αδιαφορώντας, άλλοτε φθείροντας, και άλλοτε αφομοιώνοντας αλλά πάντα από θέση ισχύος και χωρίς διαπραγμάτευση ηγεμονίας, οδήγησε όλους τους χώρους, από το Κέντρο μέχρι την μη κομμουνιστική Αριστερά είτε στους κόλπους του (με τους όρους του) ή στο πολιτικό περιθώριο (στη μοναξιά του). Κλασι-

κό παράδειγμα στην πρώτη περίπτωση η τελική βουλευτοποίηση του κ. Μαύρου, στη δεύτερη η μοίρα τόσων επώνυμων, που παρακολουθούν τη δημόσια ζωή ως αναγνώστες εφημερίδων και σχολιαστές των εξελίξεων.

ΦΑΙΝΕΤΑΙ όμως ότι την ίδια αίσθηση δέους και αδυναμίας προκαλούσε το ΠΑΣΟΚ και στη Δεξιά, όπου η ανάπτυξη του προσλάβανε τη μορφή φυσικού φαινομένου, έναντι του οποίου μόνο αμυντικά φράγματα μπορούσαν να ορθωθούν.

ΟΜΩΣ, η ανάληψη των κυβερνητικών ευθυνών —και τριβών— φαίνεται να αλλάζει τα δεδομένα του παιχνιδιού. Άλλωστε, η αναπόφευκτη φθορά του (κάθε) κυβερνώντος κόμματος παίρνει στο ΠΑΣΟΚ ειδικότερες όψεις, από την ιδιορρυθμία της συγκρότησής του. Η ομοιογένεια και η δύναμη του ΠΑΣΟΚ οφείλονταν στη δυνατότητα του προέδρου του κ. Παπανδρέου και του κομματικού μηχανισμού να συνθέτουν την ετερογενή κοινωνική βάση και το ετερογενές πολιτικό προσωπικό στη γενική εξαγγελία του πολιτικού λόγου της «Αλλαγής».

ΟΠΩΣ μας πληροφορεί σε άρθρα του ο κ. Χονδροκούκης, αφού μπήκε το 1977 στο ΠΑΣΟΚ, ανακάλυψε έκπληκτος (το 1978) ότι υπήρχαν «δογματικοί μαρξιστές» στις οργανώσεις του, αλλά δεν έφυγε (τότε) διότι έλπιζε ότι θα επικρατήσουν τελικά οι «ορθόδοξες δημοκρατικές» απόψεις, τις οποίες συμμερίζοταν ο ίδιος, όπως διαβεβαιώνει.

ΤΟ ΠΑΣΟΚ κατά κάποιο τρόπο υπήρξε ένας μηχανισμός αναβολής στην εκδήλωση των εσωτερικών αντιφάσεων του. Και αυτό έγινε δυνατό από τη στιγμή που ο μόνος χώρος εκδήλωσης αυτών των αντιφάσεων ήταν το κόμμα, με την απόλυτη και έμεση ηγεμονία που ασκούσε στους κόλπους του ο κ. Παπανδρέου και ο κομματικός μηχανισμός.

Η ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ όμως έδρασε «λικβινταριστικά» στις δομές του ΠΑΣΟΚ, γιατί δημιούργησε ένα «ουδέτερο» πεδίο, —το κράτος— όπου εκδηλώνονται έντονα όλες οι αντιφάσεις του. Γιατί, για παράδειγμα, όταν συγκρούονται ένας Υπουργός με τον Γεν. Γραμματέα του Υπουργείου του, δεν μπαίνει θέμα διαγραφής ή κομματικής νομιμότητας, μια και υποτίθεται ότι συγκρούονται για επιλογές περί το α' ή β' θέμα της αρμοδιότητάς τους, ενώ και οι δυο χειροκροτούν τον πρόεδρο και επικιμάζουν θερμά τις αποφάσεις των ΚΕ και του ΕΓ.

Σύγχρονα κέντρα εξουσίας και πολιτικά κόμματα

Χαρακτηριστική άποψη για την ιδεολογία και τις αναλύσεις που κυριαρχούν στον κεντρικό χώρο σήμερα —χαρακτηριστική και για τις αντιφάσεις που εμπεριέχουν— είναι όσα ανέπτυξε η κ. Βιργινία Τσουδερού σε ομιλία της στις 5/4/83 σε σεμινάριο που οργάνωσε το Κέντρο Σοσιαλιστικών Μελετών και το Περιφερειακό Γραφείο του ΚΟΔΗΣΟ στη Θεσσαλονίκη.

Μια περίληψη αυτής της ομιλίας δημοσιεύουμε στη συνέχεια:

Ο Τύραννος αλλάζει τακτικά προσωπείο. Άλλοτε λεγόταν Δικτάτωρ, Μονάρχης, Αρχιερέυς. Σήμερα λέγεται «Κόμμα».

Σήμερα όλα τα καθεστώτα θέλουν να χα-

ρακτηρίζονται Δημοκρατικά, είτε δικαιολογούν τον αυταρχισμό σαν αναγκαίο για την διαφύλαξη της Δημοκρατίας ή του Σοσιαλισμού.

Και πάντως όλοι κυβερνούν ή αγωνίζονται να κατακτήσουν την εξουσία σ' όνομα της Λαϊκής Κυριαρχίας...

Υπάρχει πλήρης εννοιολογική σύγχυση. Προκύπτει από τη διαφορετική οπτική γωνία που αντιμετωπίζονται τα Κοινωνικοοικονομικά προβλήματα.

Στις Αστικές λεγόμενες Δημοκρατίες, κυρίως Ευρωπαϊκές, υποστηρίζεται ότι η εξουσία βρίσκεται στα χέρια του λαού μέσα από το αντιπροσωπευτικό σύστημα. Υπάρχουν πολύπλοκοι και πολύπλευροι μηχανισμοί για αλληλοέλεγχο και αυτοέλεγχο των κέντρων Εξουσίας, που είναι: Εκτελεστική, Νομοθετική, Δικαστική Εξουσία - Στρατός - Κόμματα - Πολιτιστική Εξουσία - και οικονομικά Κρατικά ή ιδιωτικά μονοπώλια ή ολιγοπώλια.

Όταν οι μηχανισμοί δεν λειτουργούν σωστά δημιουργείται ένα αυταρχικό Κοινοβου-

λευτικό σύστημα δηλαδή μία καρικατούρα Κοινοβουλευτικού πολιτεύματος. Τέτοιο ουσιαστικά έχει σήμερα η Ελλάδα.

Στον υπαρκτό σοσιαλισμό υποστηρίζεται ότι η Εξουσία είναι στα χέρια των εργαζομένων μέσω της συμμετοχής τους στο Κόμμα (πολιτική συμμετοχή) και στα εργοστασιακά συμβούλια (οικονομική συμμετοχή). Το σύστημα αυτό βλέπει μόνον ένα εχθρό: τους ιδιωτικούς φορείς κεφαλαίου.

Οπαδοί των δύο συστημάτων δεν αναγνωρίζουν σαν Δημοκρατικό τον άλλο, και ασφαλώς του αρνούνται τις ιδιότητες της Λαϊκής Κυριαρχίας. Από την στάση αυτή πηγάζει η πόλωση και η σύγκρουση.

Και στα δύο συστήματα αναπτύχθηκε, μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση, ο θεσμός των Κομμάτων. Στις αστικές δημοκρατίες (ευρωπαϊκές) επισημαίνεται ο κίνδυνος που αποτελούν τα μονολιθικά αρχηγικά κόμματα για το Κοινοβουλευτικό Πολίτευμα.

Στα σοσιαλιστικά πολιτεύματα «Το Κόμμα» θεωρείται ο στυλοβάτης του καθεστώ-

ΕΙΝΑΙ ΦΑΝΕΡΟ λοιπόν, ότι τώρα το ΠΑΣΟΚ καλείται να «πληρώσει» την έλλειψη αποσαφηνισμένης στρατηγικής και τακτικής, την έλλειψη προγράμματος, την έλλειψη εσωτερικής πολιτικής ενότητας του κινήματος μέσω αντικειμενικών διαδικασιών που θα αποσαφηνίζαν τα πολιτικά «μέτωπα» της οργάνωσης, όχι μόνο προς «τα έξω» αλλά και στο εσωτερικό της.

ΕΤΣΙ ΛΟΙΠΟΝ, καθώς το ΠΑΣΟΚ κυβερνά σε μια εξαιρετικά δυσμενή συγκυρία στα οικονομικά και στις διεθνείς σχέσεις, καθώς είναι φανερό πως ούτε «θαύματα» θα κάνει αλλά και πολλά λάθη σωρεύει, αναπτρώνονται παντού ελπίδες, πόθοι, ευγενείς και μη φιλοδοξίες, αναρριπίζονται παλιά πάθη, σχέδια συντάσσονται, συνωμοσίες εξυφαίνονται, συζητήσεις εντείνονται, όλα βέβαια όπως πάντα για την «προσφιλή πατρίδα μας, τη Συρία», αλλά επιτέλους με κάποια προοπτική.

ΟΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ «ΚΕΝΤΡΟΥ»

ΑΠΟ ΤΟΝ κ. Ράλλη και Μπούτο, μέχρι τους πολιτευτές του Κέντρου λοιπόν, φαίνεται να μοιάζει η συγκυρία ευνοϊκή για μια δυναμική επανεμφάνιση, που κυρίως στοχεύει στην είσπραξη της δεδομένης είδη φθοράς της «ΝΔ» και της αρχομένης (όπως φαντάζονται) φθοράς του ΠΑΣΟΚ.

ΚΑΙ ΚΟΙΝΗ εκτίμηση όλων αυτών των περυγών μοιάζει να είναι πως ένα κεντρώο σχήμα είναι η μόνη προοπτική πολιτικής επιβίωσης των νέων ηγετικών προτάσεων.

ΕΤΣΙ, στο χώρο της αμιγούς κεντροδεξιάς επανεμφανίζεται ο κ. Ράλλης ταυτόχρονα, προς πιο «κεντρώες» θέσεις μοιάζει να επιμένει ο κ. Μπούτος. Αρκετοί βουλευτές της «ΝΔ» φαίνεται να φλερτάρουν την ιδέα εναλλακτικών λύσεων σε νέα σχήματα, ιδιαίτερα με τις υπερεξουσίες του εκάστοτε αρχηγού μετά την κατάργηση του σταυρού και τις ανησυχίες για τη «σειρά προτεραιότητας» στο προσωπικό πολιτικό τους μέλλον...

ΣΤΟΝ «ΙΣΤΟΡΙΚΟ» χώρο του κέντρου τώρα, που όλοι θεωρούσαν ότι έχει εκλείψει ακούγονται φωνές, όχι ίσως «εκ του τάφου», όπως λένε οι κακεντρεχείς, αλλά οπωσδήποτε μακρινές και ασαφείς.

ΑΥΤΗ ΤΗ στιγμή καταγράφονται:

- **Η ΕΔΗΚ** του κ. Ζιγδη, που ανακοινώνει συχνά μια «οργανωτική ανασυγκρότηση».

- Το **ΚΟΔΗΣΟ** του κ. Πεσματζόγλου, που ανακοινώνει συνέδριο και εμφανίζεται πάντα σαν αυτοδύναμη πρόταση στο χώρο του «δημοκρατικού σοσιαλισμού».

- Το **Κόμμα των Φιλελευθέρων**, στο οποίο προσχώρησε ο κ. Χονδροκούκης ως κοινοβουλευτικός του εκπρόσωπος.

- Η νεότευκτη κίνηση «**Προοδευτικό Ενιαίο Κέντρο**» με εκπρόσωπο τον τέως βουλευτή κ. Μπαντουβά.

τος. Η Ελλάδα σήμερα έχει ένα αυταρχικό Κοινοβουλευτικό σύστημα, Κράτος - Κόμμα ταυτίζονται, η μειοψηφία κατακτά εύκολα και νόμιμα τα κέντρα Εξουσίας (Διοίκηση, Τοπική Αυτοδιοίκηση, Συνδικαλισμό, Κρατικά μονοπώλια).

Η πολιτιστική Εξουσία έχει περάσει στα χέρια της μειοψηφίας πριν περάσει η Διοικητική Εξουσία. Λέγεται Κοινοβουλευτικό σύστημα αλλά η Βουλή είναι το μόνο κέντρο χωρίς Εξουσία.

Το σύστημα δημιουργήθηκε μέσα από την επιβολή αυταρχικής νοοτροπίας που είχε καλλιεργηθεί στη χώρα μας για χρόνια ειδικά μεταξύ 1935-74. Από το 1974 έγιναν αξιοπρόσεκτες προσπάθειες εκδημοκρατισμού. Αλλά αν και σε μεγάλο βαθμό άλλαξε η νοοτροπία στην κεφαλή δεν έγινε κατανοητό ότι η δύναμη μιας μειοψηφίας εκπηδούσε από την καλά ριζωμένη απάθεια των λαϊκών μαζών για την τύχη τους και την συνήθεια εξάρτησης από τα εξουσιαστικά κέντρα.

Από το 1981 ο παλαιοκομματισμός - η ε-

ξάρτηση των ψηφοφόρων από κομματάρχες αντικαταστάθηκε από το νεοκομματισμό. Την επιβολή εξάρτησης από απρόσωπα κομματικά όργανα. Το κύριο όπλο καθυπόταξης: το ρουσφέτι και στις δύο περιπτώσεις. Σε αυτό προστίθεται εύκολα πια η δημαγωγία (το ξεσήκωμα υστερίας στις απρόσωπες μάζες) που αγιάζεται χάρη στον στόχο (σοσιαλιστικό μετασχηματισμό), όπλα που έχουν χρησιμοποιηθεί ίσως πιο έντεχνα στις σκληρότερες εποχές του στιγνού καπιταλισμού σ' άλλες χώρες.

Ο παλαιοκομματισμός και ο νεοκομματισμός οδηγεί στην «δημοκρατία της μειοψηφίας». Η αφοπλισμένη και χωρίς έκφραση πλειοψηφία αποτελεί τη σημερινή καταπιεσμένη τάξη. Είναι πολύμορφη. Αποτελείται από καταναλωτές, κατοίκους ανθυγιεινών πόλεων, ανέργους και απόμαχους θύματα της κοινωνίας της εργασίας, γυναίκες, φορολογούμενους...

Κανένα από τα μονολιθικά αντιδημοκρατικά δομημένα κόμματα δεν μπορεί να τους

- Διαφορετικής τάξεως φαίνονται οι πρωτοβουλίες του ανεξάρτητου βουλευτή κ. Παναγούλη με τις συγκεντρώσεις και ομιλίες που εμφανίζονται να τις οργανώνουν οι «Σοσιαλιστικοί Σύνδεσμοι».

- Διάφορες ζυμώσεις πρώην πολιτευτών, που περιφέρονται από τον ένα «αρχηγό» στον άλλο επιτάσσοντας «ενότητα», ως αίτημα των λαϊκών εφεδρειών της δημοκρατικής παράταξης.

ΟΜΩΣ, όλες αυτές οι «αναζητήσεις» πάσχουν, ακριβώς στον πυρήνα των διαπιστώσεών τους. Με λίγα λόγια, υπάρχει μια τεράστια απόσταση ανάμεσα στη «γκρίνια», τη δυσφορία για συγκεκριμένα μέτρα, ακόμα και την απογοήτευση από το ΠΑΣΟΚ και τη «μετάσταση» σε άλλα πολιτικά σχήματα. Είναι παράξενο μάλιστα, πως έμπειροι άνθρωποι όπως ορισμένοι από τους συζητούντες, μπορούν να φαντάζονται τόσο ραγδαίες κομματικές μετατοπίσεις που θα δώσουν μάλιστα το υπόβαθρο για ένα νέο σχήμα που θα «τραφεί» από τη μετακίνηση των οπαδών του ΠΑΣΟΚ.

ΔΙΟΤΙ, εκτός και αν μεσολαβήσουν εντελώς απρόβλεπτες εξελίξεις, οι επόμενες εκλογές θα κληθούν να δώσουν απάντηση στα ίδια προβλήματα που υπήρξαν και το '81. Δηλαδή θα υπάρξει πάλι μια πόλωση ανάμεσα στη Δεξιά και το ΠΑΣΟΚ, στο μέσο μιας οικονομικής κρίσης, με ορισμένες μεταρρυθμίσεις που θα έχουν ήδη ξεκινήσει και θα βρίσκονται «στη μέση» όπου το ΠΑΣΟΚ θα κραδαίνει το φόβητρο της Δεξιάς, και θα ζητά συνέχιση της εντολής για «ολοκλήρωση» της Αλλαγής. Τα εθνικά θέματα μάλλον θα είναι σε εκκρεμότητα, (της ΕΟΚ μάλλον περιλαμβανόμενης), η ατμόσφαιρα θα είναι φορτισμένη έντονα, έτσι ώστε ο λαός θα εκβιαστεί σε λύσεις εξουσίας και όχι σε λύσεις ακυβερνησίας με την πριμοδότηση πολλών μικρών κομμάτων.

Η **ΠΕΡΙΦΗΜΗ** «πόλωση» θα είναι δηλαδή παρούσα και στην επόμενη εκλογική αναμέτρηση.

ΣΤΗΝ ΚΑΛΥΤΕΡΗ δηλαδή περίπτωση για όσους «ποντάρουν» στη φθορά του ΠΑΣΟΚ, να επαναληφθεί το φαινόμενο του '74-'77 της «ΝΔ», να χάσει δηλαδή το ΠΑΣΟΚ ένα μέρος του ποσοστού του, που όμως δεν «στηρίζει» αυτοδύναμα μια νέα κομματική πρόταση.

ΥΠ' ΑΥΤΗ την έννοια είναι πιο ρεαλιστικές οι προοπτικές για ένα κεντροδεξιό σχήμα που θα προκύψει από μια διάσπαση της «ΝΔ» παρά για ένα αμιγές κόμμα του Κέντρου. Άλλωστε στην περίπτωση ενός κεντροδεξιού κόμματος θα μπορούσαν να ενταχθούν πολλά από τα στελέχη του κεντρώου χώρου που αισθάνονται πολύ μεγαλύτερη συγγένεια προς την «εκσυγχρονιστική» Δεξιά παρά προς τη «λαϊκίστικη βαρβαρότητα» του ΠΑΣΟΚ...

εκφράσει. Και τα δύο βασίζονται σε ξεπερασμένα δόγματα και άλλες κοινωνικοπολιτικές δομές.

Τα δύο συστήματα παρά τις επιφανειακές ανομοιότητες ουσιαστικά μοιάζουν στον εξουσιαστικό χαρακτήρα τους. Το σύστημα τούτο καταργείται μόνο με διάσπαση και διαχωρισμό των εξουσιών που αποτελεί την πεμπτουσία του πραγματικού κοινοβουλευτισμού.

Απαιτούνται επειγόντως μεταρρυθμικές θεσμικές, στο εκλογικό σύστημα στην δικαιοσύνη στον συνδικαλισμό στα κρατικά μονοπώλια και ίσως πάνω από όλα στον τομέα της πολιτιστικής εξουσίας. Αυτά αποκτούνται με γνώσεις που πλάθουν πολίτες και όχι με συνθηματολογίες που πλάθουν σκλάβους.

Ένα πραγματικά υγιές πολυκομματικό σύστημα θα μας βάλει στη δεκαετία του «Αντι-Κόμματος». Μόνο έτσι θα αντιμετωπιστεί ο Τύραννος που σήμερα λέγεται Κόμμα.

**νίκος πλατής
κόμμα-τούχτρα**
(μείζων οδηγός τοῦ περιθωρίου)

κυκλοφορῶσε

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΞΑΝΤΑΣ

ΟΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ

ΑΛΛΩΣΤΕ, αυτή είναι η πιο φυσική φορά των πραγμάτων αν τα δεδομένα παραμείνουν ως έχουν. Το πλεονέκτημα όμως του ΠΑΣΟΚ είναι πώς έχει πολλές ακόμα δυνατότητες να «εκπλήξει». Αφενός διαθέτει όλα τα πλεονεκτήματα μιας αυτοδύναμης πλειοψηφίας (από τη σύνταξη του εκλογικού νόμου μέχρι την προλείανση του εκλογικού εδάφους κατά τα συμφέροντά του). Αφετέρου διαθέτει έναν πρωτοφανή κοινωνικό δυναμισμό, που μέχρι σήμερα όμως έχει ελάχιστα αξιοποιήσει.

ΠΙΟ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΑ, το ΠΑΣΟΚ έχει τη δυνατότητα να μεταλλάσσει το έδαφος των κοινωνικών του αναφορών αλλά και των πολιτικών του προσανατολισμών, εφόσον βέβαια αποφασίσει να ενοποιήσει την κυβερνητική πολιτική υπό την ηγεμονία μιας στρατηγικής για το σοσιαλισμό.

ΓΙΑΤΙ, για παράδειγμα, αν εφαρμόσει αταλάντευτα και με συνέπεια ένα σύγχρονο σύστημα υγείας, θα χάσει βέβαια μια μερίδα γιατρών, μεσαζόντων, προμηθευτών, κτλ., που δρουν σήμερα στο κύκλωμα της υγείας, αλλά θα προσεταιριστεί σημαντικά περισσότερους πολίτες από όλους τους πολιτικούς χώρους.

ΑΥΤΟ ΟΜΩΣ σημαίνει ότι το ΠΑΣΟΚ θα αποκαταστήσει διαφορετικού τύπου σχέσεις με την ιδεολογία, τη θεωρία και την πολιτική, διαφορετικού τύπου σχέσεις κόμματος - κυβέρνησης, κυβέρνησης - λαού. Μέχρι σήμερα το τεράστιο λαϊκό κεφάλαιο του ΠΑΣΟΚ χρησιμοποιείται μάλλον ως ρυθμιστική δύναμη των κυβερνητικών μέτρων παρά ως εμπνευστής της κυβερνητικής πολιτικής. Έτσι, άλλοτε τα μέλη του κόμματος πρέπει να απολογούνται για την κυβερνητική πολιτική και να την «εξειδικεύουν» στους χώρους τους, άλλοτε να δίνουν ακτιβιστικές μάχες, όπως στη Λαχαναγορά, αλλά ποτέ να μην καθοδηγούν εν συνόλω ή εν μέρει την κυβερνητική πολιτική.

ΕΤΣΙ ΠΡΟΣΦΑΤΑ, το Κόμμα του ΠΑΣΟΚ ανακάλυψε από τον Τύπο τους σχεδιασμούς του Υπ. Δικαιοσύνης, που ο κ. Υπουργός τους έχει επεξεργαστεί με βάση τις προσωπικές του απόψεις περί ποινικού Δικαίου, αποκομμένες εντελώς από κάθε συνολική και σφαιρική αντίληψη των πολιτικών διαστάσεων των «μεταρρυθμίσεων» που θέλει να εισάγει.

(Πως θα νιώθει δηλαδή το στέλεχος ή ο αγωνιστής βάσης του ΠΑΣΟΚ αν «πέσει» όντως το ΠΑΣΟΚ απ' την κυβέρνηση, και στην πρώτη διαδήλωση, επειδή θα «κοιτάξει απειλητικά» ένα αστυνομικό «όργανο», θα απειλείται με φυλάκιση με βάση το νόμο του κ. Μαγκάκη;)

ΑΛΛΑ βέβαια το ΠΑΣΟΚ ως έχει, με τη σημερινή δομή και λειτουργία του, δεν μπορεί να μετασχηματιστεί εύκολα σε οργανισμό που θα εμπνεύσει συνολικά μια διαδικασία κοινωνικού μετασχηματισμού με σοσιαλιστικό χαρακτήρα. Χρειάζεται μια τομή, που μόνο ο κ. Παπανδρέου είναι σε θέση και να την εμπνεύσει και να την πραγματοποιήσει. Αρκεί βέβαια να κατανοήσει την αναγκαιότητά της και να το θελήσει, σε μια εποχή που όλα τα προβλήματα, από τα εθνικά θέματα μέχρι την κυβερνητική καθημερινότητα, μοιάζουν να σωρεύουν τα πάντα στα χέρια του. Πάντως, είτε με τη διαδικασία του Συνεδρίου είτε με άλλους χειρισμούς, το ΠΑΣΟΚ έχει τη δυνατότητα να μεταλλάξει τις λειτουργίες του και να ανανεώσει συνολικά την πολιτική του, διασφαλίζοντας ακόμα περισσότερο, τη μάλλον βέβαιη (ούτως ή άλλως) εκλογική επιψήφισή του για μια ακόμα τετραετία.

ΜΕ ΛΙΓΑ λόγια το ΠΑΣΟΚ δεν είναι σήμερα, ούτε θα αποτελέσει εύκολα και μέχρι τις επόμενες εκλογές το φθαρμένο σώμα, που ήταν όμως η «Ν.Δ.» στις παραμονές των εκλογών του '81. Επομένως και τα περίφημα σχέδια περί τη νομή των απωλειών του, μάλλον θα πρέπει να «κρατούν μικρά καλάθια» κατά τη λαϊκή παροιμία.

Μια μεγάλη, σύγχρονη, συνεπής ασφαλιστική εταιρία αγροτικών και γενικών ασφαλειών.
Με δίκτυο εξυπηρέτησης απ' άκρη σ' άκρη στην Ελλάδα. Που προσφέρει τα κέρδη της σε αναπτυξιακούς, κοινωνικούς και πολιτιστικούς σκοπούς.

**Η ΑΓΡΟΤΙΚΗ
ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ**
ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ ΟΤΙ ΚΙ ΑΝ ΤΥΧΕΙ

ΑΣΦΑΛΕΙΕΣ: Ζωής, Προσωπικών ατυχημάτων, Φωτιάς, Μεταφορών, Διαφόρων ατυχημάτων, Χαλαζιού, Κτηνασφάλειας, Αλιευτικών σκαφών, Αυτοκινήτων.

ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Λεωφόρος Συγγρού 163, Τ.Θ. 140, Νέα Σμύρνη, Αθήνα.
Τηλ 952 4801 (20 γραμμές). Τελέξ 22 3004 AGRO GR.
ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Αθήνα, Καβάλα, Θεσσαλονίκη, Λάρισα, Γιάννενα, Πάτρα, Ηράκλειο.
ΔΙΚΤΥΟ: Υποκαστήματα και Πρακτορεία σε όλη την Ελλάδα.

ΑΘΗΝΑ
ΛΟΝΔΙΝΟ
ΠΑΡΙΣΙ
ΛΥΩΝ
ΜΑΔΡΙΤΗ
ΜΙΛΑΝΟ
ΖΥΡΙΧΗ
ΓΕΝΕΥΗ
ΡΩΜΗ
ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ
ΝΤΥΣΣΕΛΝΤΟΡΦ
ΤΙΡΑΝΑ
ΦΡΑΝΚΦΟΥΡΤΗ
ΣΤΟΥΤΓΑΡΔΗ
ΒΙΕΝΝΗ
ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ
ΤΡΙΠΟΛΗ
ΚΑΪΡΟ
ΛΕΥΚΩΣΙΑ
ΤΕΛ ΑΒΙΒ
ΝΑΪΡΟΜΠΙ
ΓΙΟΧΑΝΝΕΣΜΠΟΥΡΓΚ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ
ΤΖΕΝΤΑ
ΝΤΑΧΡΑΝ
ΝΤΟΥΜΠΑΪ
ΚΟΥΒΕΪΤ
ΑΜΠΟΥ ΝΤΑΜΠΙ

Έχετε 28+1 λόγους νά ταξιδέψετε μέ τήν 'Ολυμπιακή στό έξωτερικό

Ἡ 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία πετάει σέ 28 διεθνείς προορισμούς. Καί μαζί της, αἰσθάνεσθε σάν στό σπίτι σας, γιατί ἡ ἐλληνική φιλοξενία σᾶς συνοδεύει παντοῦ.

Ἐπί πλέον, οἱ περισσότερες πτήσεις τῆς 'Ολυμπιακῆς, γίνονται χωρίς ἐνδιάμεσους σταθμούς. Γιά παράδειγμα, ἡ 'Ολυμπιακή πετάει κατευθείαν γιά Νέα Ὑόρκη. Ἐτσι φθάνετε γρήγορα καί ξεκούραστα, μέ τά πιά σύγχρονα αεροσκάφη.

Ταξιδεύοντας στό έξωτερικό, γιά δουλειές ἢ διακοπές, ὁ καθένας ἀπό τούς 28 προορισμούς μας, εἶναι ἓνας λόγος γιά νά πετάξετε μέ τήν 'Ολυμπιακή Ἀεροπορία. Ἀλλά ὑπάρχει πάντα ἀκόμα ἓνας λόγος: ἡ εὐχαρίστηση ἀπό τό ταξίδι σας.

ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΑΕΡΟΠΟΡΙΑ

Γιά περισσότερες πληροφορίες ἀποταθεῖτε σέ μᾶς ἢ στόν πράκτορά σας

Δεν μας είπατε τίποτα για την «ταμπακιέρα» κ. Μητσοτάκη...

● Ο βουλευτής Χανίων και δελφίνος στην ηγεσία της Ν.Δ. κ. Κωνσταντίνος Μητσοτάκης μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή:

Η ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ κ. Κ. ΜΗΤΣΟΤΑΚΗ

Κύριε Διευθυντά,

Δεν είναι στην πρόθεσή μου ν' απαντήσω στα όσα για μένα γράφετε στο 227 τεύχος σας της 18.3.1983, με τον τίτλο «ΚΩΣΤΗΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ -ΤΟ ΠΑΡΑΞΕΝΟ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΜΗΝ ΑΠΟΣΤΑΤΕΙ». Θα εκφράσω απλώς τη λύπη μου, γιατί προσφέρατε τις στήλες σας, για να δημοσιευτεί ένας πρωτοφανής εναντίον μου λίβελος, που στην ουσία αναμασά όσα κατά τη διάρκεια δεκαετηρίδων —ελάχιστα είναι αλήθεια— ανάλογα δημοσιεύματα είχαν δει το φως.

Είχα στο παρελθόν την ευκαιρία να εκκαθαρίσω πλήρως αυτούς τους δειλούς, άλλωστε, ψιθύρους και εσείς περισσότερο από άλλους είσατε σε θέση να γνωρίζεται ή μπορείτε αν θέλετε να πληροφορηθείτε την αλήθεια. Δεν θα απαντήσω, κατά συνέπεια, για όσα για την πολιτική μου δράση γράψατε. Γιατί, στο τέλος - τέλος, με έχει κρίνει για τη δράση μου αυτή ο μόνος που δικαιούται να έχει την τελική κρίση, ο κυρίαρχος λαός, σε 11 συνεχείς, από το 1946, βουλευτικές εκλογές.

Την επιστολή αυτή σας απευθύνω, με την παράκληση να την δημοσιεύσετε, κυρίως για να απαντήσω σε όσα γράφετε για ανθρώπους της οικογένειάς μου, που δεν ζουν πλέον και που τη μνήμη τους επιχειρείτε ανεπίτρεπτα να διασύρετε. Ειδικότερα, πρέπει να τονίσω:

1. Είναι ψευδές και συκοφαντικό, ότι ο θείος μου Αριστομένης Κ. Μητσοτάκης παραιτήθηκε από την κυβέρνηση Παπαναστασίου το 1924 «μετά από ένα σκάνδαλο που σχετιζόταν με τα φάρμακα». Ο Αριστομένης Κ. Μητσοτάκης παραιτήθηκε από την κυβέρνηση Παπαναστασίου, στην οποία μετείχε σαν Υπουργός Εθνικής Οικονομίας, όταν η Βουλή αρνήθηκε να ψηφίσει νομοσχέδιο που εισήγαγε για τον έλεγχο του συναλλάγματος. Ο ίδιος ήταν αδιαμφισβήτητος ένας γενναίος και έντιμος πολιτικός, με σημαντική δράση στο δημόσιο βίο και ήταν προπαντός αυτός που το καλοκαίρι του 1938 ηγήθηκε του κινήματος εναντίον της δικτατορίας Μεταξά στα Χανιά, κινήματος που πρόσκαιρα επικράτησε, αλλά τελικά κατεστάλη, γιατί οι υπόλοιποι που είχαν συμφωνήσει να κινηθούν ταυτόχρονα στην υπόλοιπη Ελλάδα, την τελευταία στιγμή δίστασαν να το κάνουν. Κατέφυγε, μετά την καταστολή του κινήματος στην Κύπρο, όπου και πέθανε κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου εξόριστος, χωρίς να ξαναγυρίσει στην Ελλάδα και χωρίς να ξαναδεί την οικογένειά του, που την άφησε απροστάτευτη σε έντιμη πενία.

2. Ο πατέρας μου Κυριάκος Κ. Μητσοτάκης δεν «ανέγνωσε κανένα ψήφισμα των Γερμανών προς το λαό των Χανίων». Υπόγραψε τους πρώτους μήνες μετά την κατάληψη της Κρήτης από τους Γερμανούς την εποχή των ομαδικών εκτελέσεων σε αντίποινα, μαζί με όλους τους έγκριτους τότε προύχοντες της πόλεως, ένα ψήφισμα που έτεινε στο να αποκατασταθούν ομαλές σχέσεις μεταξύ των Γερμανικών Αρχών Κατοχής και του ντόπιου πληθυσμού και να σταματήσουν οι εκτελέσεις. Το ψήφισμα αυτό, του οποίου την ευθύνη πήραν όλοι μαζί αυτοί που το υπόγραψαν, από κανέναν ποτέ δεν κατακρίθηκε σαν εθνικά ανεπίτρεπτη πράξη. Πρέπει να προσθέσω, ότι ο πατέρας μου πέθανε πρόωρα κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής, από τις στενοχώριες και τις συγκινήσεις που δοκίμασε για τις δικές μου περιπέτειες.

3. Η αδελφή μου Καίτη Κ. Μητσοτάκη, σύζυγος Επαμεινώνδα Βιρβιδάκη, δεν εργάστηκε ποτέ στη Γερμανική Διοίκηση. Ήταν υπάλληλος της Ελληνικής Γενικής Διοικήσεως Κρήτης και σαν γερμανομαθής χρησιμοποιήθηκε από τις Ελληνικές Αρχές σαν διερμηνέας την εποχή εκείνη. Όπως αναγνωρίστηκε πανηγυρικά απ' όλους, πρόσφερε πολύτιμες υπηρεσίες σε πολλούς Έλληνες, πέθανε του ότι μετέσχε και η ίδια ενεργά στην Εθνική Αντίσταση και έδειξε σπάνια γενναιότητα και αποτελεσματικότητα, και

4. Απ' όσα γράφετε για μένα, για ένα πράγμα μόνο θέλω να απαντήσω. Είναι ακριβές, ότι βοήθησα να ξαναχτιστούν οι Κυλινδρόμυλοι της Σούδας, που είχαν καταστραφεί ολοκληρωτικά από τους γερμανικούς βομβαρδισμούς, με καινούρια μηχανήματα που πήραμε έναντι των γερμανικών επανορθώσεων και που το Κράτος πούλησε με πληρωμή σε δόσεις, στους παλιούς ιδιοκτήτες. Είναι όμως παντελώς ανακριβές, ότι ποτέ είχα ή έχω τώρα και μια έστω μετοχή στην Α.Ε. «ΚΥΛΙΝΔΡΟΜΥΛΟΙ ΚΡΗΤΗΣ».

Θα τελειώσω με μια παρατήρηση που αφορά τη δράση μου στην περίοδο του πολέμου και της Κατοχής. Τα γεγονότα της δύσκολης εκείνης εποχής της Γερμανικής Κατοχής και στη συνέχεια του Εμφύλιου Πολέμου στην Κρήτη, έχουν διευκρινιστεί και έχει σχηματιστεί γι' αυτά κοινή πεποίθηση, άσχετα με τα πολιτικά φρονήματα του καθενός. Το τι έκανε ο καθένας μας, το τι έκανα εγώ, το ξέρουν, όχι μόνο οι τότε συνεργάτες μου, το ξέρουν οι ΕΑΜίτες, το ξέρουν οι κομμουνιστές. Οι πολιτικές διαφορές μεταξύ μας και το γεγονός ότι βρεθήκαμε σε διαφορετικά πολιτικά στρατόπεδα δεν έσβησαν ποτέ την ανάμνηση κοινών αγώνων, ούτε επηρέασαν τις προσωπικές μας σχέσεις. Άλλωστε, η Κρήτη, όπως θα πρέπει να ξέρετε, ήταν κατά τη διάρκεια του Β' Παγκόσμιου Πολέμου η μόνη περιοχή της Ελλάδος που δεν πέρασε ο Εμ-

φύλιος Πόλεμος, γιατί οι δύο Εθνικές Αντιστασιακές Οργανώσεις που δρούσαν τότε, ΕΟΚ και το ΕΑΜ, μπόρεσαν να συνεννοθούν να υπογράψουν συμφωνίες που τηρήθηκαν και από τις δυο μεριές και να προστατίσουν τον λαό της Κρήτης από την τραγική περιπέτεια, που οι υπόλοιποι Έλληνες έζησαν τότε. Προσωπικά είχα την τιμή να είμαι από τη δική μας την πλευρά ο πρωτεργάτης αυτής της πολιτικής. Ήταν δυστύχημα, για το οποίο δεν μπορέσαμε να πετύχουμε το ίδιο αποτέλεσμα μετά την απελευθέρωση, όταν με πρωτοβουλία του Κομμουνιστικού Κόμματος, μεταφέρθηκε δυστυχώς και στην Κρήτη ο Εμφύλιος Πόλεμος. Αντιλαμβάνομαι, ότι απίτητη την εποχή εκείνη έχουν μείνει σε μερικούς ψυχικά τραύματα, που ίσως δεν είναι σε θέση να τα ξεπεράσουν. Είναι ανθρώπινο και απέναντι της πραγματικότητας αυτής εγώ τουλάχιστο είχα και εξακολουθώ να έχω πλήρη κατανόηση. Αυτό όμως δεν αποτελεί λόγο για να διαστρέφουμε την ιστορική πραγματικότητα, ούτε να ρίχνουμε ηθελημένα λάσπη εναντίον εκείνων, που βρέθηκαν τότε σε άλλη παράταξη.

Με τιμή

Κωνσταντίνος Μητσοτάκης

● Και η απάντηση της σύνταξης του ANTI:

Αν γνωρίζουμε καλά τα ελληνικά, λίβελος σημαίνει: «*Δημοσίευμα υβριστικόν, δυσφημιστικόν αποτελούν προσωπικήν επίθεσιν εναντίον ορισμένου ατόμου*».

Όσα όμως αναφέρθηκαν στο ANTI για «τον βίο και την πολιτεία» του επιστολογράφου μας, στηρίζονται σε πραγματικά περιστατικά, σε γραπτά ντοκουμέντα ή και σε πληροφορίες, στοιχεία τα οποία ο κ. Μητσοτάκης αρνείται να διαψεύσει ή έστω να δώσει σ' αυτά τη δική του ερμηνεία.

Οι αναφορές μας στη δραστηριότητα άλλων μελών της οικογένειας του Κ.Μ. ήταν ασφαλώς ένα δευτερεύον στοιχείο του άρθρου μας, και φυσικά δεν θεμελιώσαν —αυτά καθ' αυτά— την άποψή μας για τον σημερινό κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο της Ν.Δ. Η πολιτική ιστορία του κ. Μητσοτάκη είναι άλλωστε τόσο πλούσια, ώστε αρκεί και μόνο αυτή για να δώσει παραστατικά τα χαρακτηριστικά του άνδρα. Επειδή όμως μέσα από την προσπάθεια ανασκευής και στοιχείων που αφορούν τους συγγενείς του Κ.Μ. επιχειρείται η θεμελίωση της μομφής περί «λίβελλου», βρισκόμαστε στη δυσάρεστη θέση να επανέλθουμε, ανασκευάζοντας με τη σειρά μας, όλες τις απαντήσεις του:

1. Ο «πονηρός ανιψιός» του Ε. Βενιζέλου Αριστομένης Μητσοτάκης, παραιτήθηκε από την κυβέρνηση Παπαναστασίου, ακριβώς επειδή σχετιζόταν με το σκάνδαλο των φαρμάκων. Τα πολιτικά ήθη της εποχής ήταν άλλωστε τέτοια, ώστε αποκλείουν την περίπτωση να παραιτήθηκε θιγμένος επειδή... δεν πέ-

ρασε το νομοσχέδιο του για τον έλεγχο του συναλλάγματος. Αυτό ήταν απλώς η αφορμή, και τα πρακτικά της τότε Βουλής, μιλούν για το σκάνδαλο αυτό. Αν όμως ο κ. Μητσοτάκης επιμένει στο τυπικό μέρος, εμείς δεχόμαστε την εκδοχή του και πλειοδοτούμε: Ευχόμαστε ο ανιψιός να αποκτήσει —έστω και καθυστερημένα— την πολιτική ευαισθησία του θείου...

Ο Αριστομένης Μητσοτάκης ήταν, λοιπόν, ευαίσθητος, αλλά οι πολιτικές του ικανότητες αμφισβητούνται από τους ιστορικούς της εποχής. Είναι αλήθεια ότι ήταν ένας από τους ηγέτες του κινήματος των Χανίων —αλλά είναι άλλο τόσο αλήθεια ότι η κατάληξη του κινήματος σε οπερέττα— και το κυριότερο το «χαντάκωμα» των πραγματικά σφοδρών αντιδικτατορικών αισθημάτων του Χανιώτικου λαού— οφείλονται σε μεγάλο βαθμό στον Αριστομένη Μητσοτάκη. Δεν είναι μόνο η αντίθεση των άλλων βενιζελικών παραγόντων μαζί του, γεγονός που υπέσκαψε την προετοιμασία και μείωσε το βαθμό συμμετοχής στο κίνημα. Είναι επίσης και η στάση του την μέρα της εξεργεσης, όταν μιλώντας στο συλλαλητήριο των Χανίων το πρωί, κάλεσε τον κόσμο να πάει το μεσημέρι σπίτι του... να φάει και το απόγευμα να συγκεντρωθεί για να ειδοποιήσουν την υπόλοιπη Κρήτη. Η ανεπάρκεια και η έλλειψη σοβαρότητας της ηγεσίας του κινήματος, έχει άλλωστε επισημανθεί από όλους τους ιστορικούς και συγγραφείς που ασχολήθηκαν με το θέμα. Τα ίδια τονίζει ο Σ. Γρηγοριάδης, ενώ ο Σπ. Λιναρδάτος συμπεραίνει στην «4η Αυγούστου»:

«... ο Κρητικός λαός ήταν έτοιμος να ξεσηκωθεί κατά της βασιλομεταξικής τυραννίας. Δείχνει όμως ότι η ηγεσία ήταν επιπόλαιη, ανίκανη, ανάξια ενός τέτοιου σοβαρού σκοπού κι εμείς τέτοιου αγώνα».

Ο πατέρας του επιστολογράφου μας Κυριάκος Μητσοτάκης ανέγνωσε ψήφισμα προς το λαό των Χανίων. Αυτό τουλάχιστον κατέθεσε ο ίδιος ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης στη δίκη του «Παρατηρητή» στις 14 Μαρτίου του 1967. Έλεγε τότε σύμφωνα με το επίσημο πρακτικά της δίκης: «Ως πληροφορήθη το ψήφισμα προς το λαό των Χανίων, το ανέγνωσεν απλώς ο πατήρ μου». Επομένως δικαιούμεθα να κατηγορήσουμε τον Κ.Μ. ή για ψευδορκία ή για έλλειψη καλής νήμης...

Το ψήφισμα αυτό δεν υπεγράφη «τους πρώτους μήνες μετά την κατάληψη της Κρήτης», όπως ισχυρίζεται ο Κ.Μ. στο γράμμα του. Η κατάληψη της Κρήτης έγινε τον Μάιο του 1941 και το ψήφισμα διαβάστηκε στην Πλατεία Δικαστηρίου στις 6 Μαΐου του 1944, δηλαδή τρία χρόνια μετά. Παραπέμπουμε τον Κ.Μ. στις εφημερίδες των ημερών «Παρατηρητής» (φύλλο 808), «Εθνική» (φύλλο 12) και «Κρητικός Κήρυξ» της 8ης Μαΐου του 1944. Και το ψήφισμα αυτό έλεγε μεταξύ άλλων:

«Αγαπητοί συμπολίται. Προς αντιμετώπιση των εκ του πολέμου ερειπίων και συμφορών, είναι απαραίτητος η εσωτερική ησυχία, η τάξις και η απόλυτος νομιμοφροσύνη προς τις Γερμανικές Αρχάς κατοχής. Πάσα αντί-τος κατευθύνσεις άγει ασφαλώς εις νέας κα-

ταστροφάς και θυσίας μάταιας, τους δε δράστας των τοιούτων τυχόν ενεργειών, αποδοκιμάζομεν και θεωρούμεν ενόχους, ενώπιον της ιστορίας και της συνειδήσεως του Κρητικού λαού».

Είναι αλήθεια ότι το ψήφισμα είχε υπογραφεί και από άλλους προύχοντες της πόλης και δεν έχει θεωρηθεί αντεθνική πράξη. Ούτε εμείς υποστηρίξαμε κάτι τέτοιο. Απλώς η ανώνυσή του όταν έχει φουντώσει η Εθνική Αντίσταση και έχει διαφανεί η μέρα της απελευθέρωσης, φανερώνει μία διαφορετική τακτική για την αντιμετώπιση των Γερμανών κατακτητών. Και αυτήν επισημάναμε.

3. «Η αδελφή μου, συνεχίζει το γράμμα, δεν εργάστηκε ποτέ στην Γερμανική Διοίκηση». Ούτε εμείς γράψαμε κάτι τέτοιο. Απλώς αναφέραμε το ρεπορτάζ που δημοσιεύθηκε στο «Ελεύθερο Βήμα» των Αθηνών την 23/8/-1942, με ευκαιρία την επίσκεψη του κατοχικού πρωθυπουργού Τσολάκογλου στην Κρήτη (φύλλο Ε. Βήματος, αρ. 7.175):

«Χανιά τηλεγραφικώς. Την 12.30' κατέφθασαν ο διοικητής του φρουρίου Κρήτης, ανταποδίδων επίσκεψιν του πρωθυπουργού. Τούτον υπεδέχθη ο κ. Τσολάκογλου και προσεφώνησε Γερμανιστί η δεσποινίς Καίτη Μητσοτάκη, ενώ προσέφερεν ανθοδέσμη. Ο στρατηγός Αντρέ απαντών είπε: «Αυτό είναι για μένα, μεγάλη χαρά και τιμή».

4. Και ξαφνικά, ερχόμαστε στη διάψευση του Κ.Μ. «ότι είχε έστω και μία μετοχή στην ΑΕ Κυλινδρόμυλοι Κρήτης». Λέμε ξαφνικά, γιατί είναι το μόνο —άσχετο από συγγενείς των οποίων «σπιλώνεται η μνήμη»— σημείο, το οποίο διαψεύδει η επιστολή. Δυστυχώς οι μετοχές των Αωνώνων Εταιριών είναι ως γνωστόν μυστικές, επομένως δεν μπορούμε να επιμείνουμε. Το σίγουρο είναι αυτό που γράψαμε: ότι σε κάθε επόμενη εκλογική αναμέτρηση, τα καμiónια των Κυλινδρόμυλων, θα γυρίζουν στα χωριά της Κρήτης μοιράζοντας δωρεάν αλεύρι και κερδίζοντας σταυρούς υπέρ του Κ. Μητσοτάκη. Κατά τα άλλα δεχόμαστε τα όσα μας γράφει ο Κ.Μ. Να πιστεύσουμε ότι είναι το μόνο σημείο στο οποίο κάναμε λάθος και η σιωπή σε όλα τα άλλα αποτελεί έμμεση επιβεβαίωσή τους;

Δεν έχουμε την πρόθεση να αντιδικήσουμε με τον επιστολογράφο μας, αλλά δεν μπορούμε να μην υπογραμμίσουμε ότι —για να χρησιμοποιήσουμε τη γνωστή έκφραση— μιλάει για όλα τα άλλα, εκτός από την «ταμπακέρα». Και αυτή στη συγκεκριμένη περίπτωση είναι η «αποστασία των αποστασιών», για την οποία ελέγχεται ο κ. Μητσοτάκης. Γιατί αν οι άλλες είχαν απλώς κάποια εσωκομματικά αποτελέσματα, αυτή του 1965 οδήγησε στην κατάλυση της Δημοκρατίας και των Ελευθεριών του ελληνικού λαού.

Είμαστε πρόθυμοι να συζητήσουμε με τον όποιο τρόπο ή να καταχωρήσουμε κάθε άποψη για τα γεγονότα αυτά, καθώς και για όσα μεσολάβησαν (η ανεπιτυχής προσπάθεια πλησιάζματος του Κ. Καραμανλή στη διάρκεια της επταετίας, η απομόνωση των πρώτων μεταπολιτευτικών χρόνων, η κριτική των άλλων πολιτικών του Κέντρου ως «αιμοδοτών της Δεξιάς» και η προσχώρηση σε λίγο στην Δεξιά κτλ.) μέχρι σήμερα, που ο Κ.Μ. διεκδικεί την ηγεσία της «Νέας Δημοκρατίας».

Δεν μπορούμε φυσικά να αρνηθούμε ότι ο Κ.Μ. εκλέχθηκε «σε 10 συνεχείς αναμετρήσεις από τον Ελληνικό λαό». Βέβαια, έχουμε και δώ μια υπερβολή, αφού η συνέχεια αυτή δεν ισχύει, διακόπηκε από την αποτυχία εκλογής τον Νοέμβριο του 1974, όταν ήταν ακόμη νωπές οι μνήμες και ψηλό το φρόνημα των εκλογέων. Το κυριότερο είναι ότι αυτές οι συνεχείς επανεκλογές αποδεικνύουν πολλά, αλλά δεν αποδεικνύουν και τίποτα: Ο κ. Μητσοτάκης είναι πολιτικός με ρεαλισμό και γνωρίζει πολύ καλά ότι η θέληση του λαού εβιάζετο όλα αυτά τα χρόνια από το σύστημα της εκλογικής πελατείας των ρουσφετιών και της σταυροθηρίας. Οποιαδήποτε ανάλυση των πολιτικών πραγμάτων της χώρας κι αν διαβάσει κανείς, θα πληροφορηθεί ότι αυτό το σύστημα αποτελούσε, για τον δύστυχο ελληνικό λαό και ιδιαίτερα τον αγροτικό πληθυσμό, ένα καθεστώς που δεν πήγαζε από καμιά δυνατότητα επιλογής, αλλά πολύ χυδαία από την ανάγκη της επιβίωσης των ψηφοφόρων και των οικογενειών τους. Απ' αυτό το καθεστώς ποτέ δεν ξέφυγε ο Κ.Μ., αντίθετα νομίζουμε ότι υπήρξε ένας από τους πολιτικούς που το ανήγαγαν —κυριολεκτικά— σε επιστήμη πολιτικής προαγωγής. Με αυτήν την έννοια οι 10 συνεχείς ή μη επανεκλογές λένε και πολλά, αλλά δεν λένε και τίποτα...

Και ερχόμαστε, τέλος, στην θεωρία των «ψυχικών τραυμάτων» που αναπτύσσει ο Κ.Μ., στο τέλος της επιστολής του. Πρέπει αρχικά να δηλώσουμε ότι δεν γράψαμε το άρθρο με κίνητρο μνησικακίας ή ψυχικών τραυμάτων, και όποιος γνωρίζει λίγο την πολιτεία του ΑΝΤΙ, γνωρίζει ότι κάθε άλλο παρά τέτοιες προθέσεις μπορούν να του αποδοθούν.

Αυτό, φυσικά, δεν σημαίνει ότι δεν έχουμε ψυχικά τραύματα: Έχουμε και παραέχουμε. Είναι αυτά που προέρχονται από τον εμφύλιο πόλεμο, την αποστασία του 1965, την δικτατορία, την τροπή των μεταπολιτευτικών πραγμάτων, την διαφαινόμενη σήμερα επικράτηση του πολιτικού αμοραλισμού όχι μόνο στην ΝΔ, αλλά και στην πολιτική ζωή του τόπου γενικότερα. Κι όλα αυτά τα τραύματα είναι πράγματι ανθρώπινα.

Μήπως, όμως, κ. Μητσοτάκη, θα έπρεπε κάποτε και οι πολιτικοί μας να αποκτήσουν μερικά «ψυχικά τραύματα», αντί της αναισθησίας και του αμοραλισμού που —δυστυχώς— επικρατούν;

ΔΙΑΒΑΖΩ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Συνεργάζονται:

Α. Αργυρίου — Γ. Βέλτσος —
Κ. Γεωργίουσόπουλος — Κ. Κουλουφάκος —
Μ. Πλωρίτης — Δ. Ραυτόπουλος — Β. Ραφαηλίδης
Επίσης οι:
Δ. Γκιώνης — Στ. Ίωσηφ — Π. Κουνενάκη —
Α. Κυριαζάνος — Β. Παγκουρέλης —
Ελ. Παμπούκη — Ν. Χατζιδάκι κ.ά.

Κυκλοφορεί κάθε δεύτερη Τετάρτη.

Η «αντι - θεώρηση» των φοιτητικών εκλογών

της Ελένης Αποστολοπούλου

Απόγευμα της Πέμπτης, 7 του Απριλίου και όλα τελειωμένα απ' τη χθεσινή μέρα. Οι μάνικες ξεπλένουν τα συνθήματα απ' τους τοίχους και οι «προϊστάμενοι καθαριότητας» της κάθε Σχολής, κατεβάζουν τα τεράστια χαρτοπανώ, βλαστημώντας... Οι φοιτητικές εκλογές τελείωσαν και η αναμέτρηση έδωσε τα ποσοστά της στον Τύπο...

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά των εκλογών της Τετάρτης, 6 Απριλίου, ήταν η μεγάλη συμμετοχή. Στις εκλογές του 1982 είχαν ψηφίσει περίπου 52.000 φοιτητές και φοιτήτριες, ενώ φέτος ο αριθμός έφτασε και ξεπέρασε τις 57.000. Αυτό σημαίνει ότι το 51% περίπου του φοιτητικού πληθυσμού της χώρας, άσκησε το εκλογικό του δικαίωμα. Το συμπέρασμα όμως αυτό, ουσιαστικά είναι θεωρητικό γιατί θα πρέπει να πάρουμε υπόψη ότι οι «εν ενεργεία» φοιτητές είναι πολύ λιγότεροι από αυτούς που είναι γραμμένοι στα «χαρτιά». Πρακτικά λοιπόν, οι 57.000 φοιτητές που ψήφισαν φέτος, καλύπτουν σχεδόν τα 3/4 του συνόλου των «κανονικών» φοιτητών της χώρας. Και η φετινή ευαισθησία προσέλευσης στις κάλπες —κατά τους «ειδικούς» ήταν ρεκόρ σε ευρωπαϊκό επίπεδο— δεν είναι βέβαια άσχετη με την τρέχουσα πολιτική κατάσταση και κάποια γεγονότα που διαδραματίστηκαν στον πολιτικό στίβο, τέσσερα συνεχή Σαββατοκύριακα πριν τις εκλογές: «Χίος», «Πραξικόπημα», «Δολοφονία Αθανασιάδη», «Διδυμότειχο».

Τα φετινά νούμερα με τα ποσοστά και τις έδρες, δείχνουν σαφώς μίαν άνοδο της ΔΑΠ/ΝΔΦΚ —κατέλαβε την τρίτη θέση σε βάρος του ΔΑ που αν και αύξησε λίγο τα περσινά ποσοστά του, δεν μπόρεσε να κρατηθεί σαν τρίτη δύναμη.

Οι ευθύνες είναι πολύπλευρες και πέρα από τη γενικότερη κατάσταση και τους λαθεμένους χειρισμούς των τελευταίων πολιτικών γεγονότων από την κυβέρνηση, ένα σημαντικό βάρος πέφτει στους ώμους του αριστερού φοιτητικού κινήματος.

Η Πασπουδαστική σ.κ. με τη γνωστή τακτική της, προσκολλημένη σε μεθόδους παλιές και ξεπερασμένες, χωρίς επαφή με την ευαισθησία και τα μηνύματα των καιρών για μίαν άλλη ποιότητα ζωής και η ΠΑΣΠ, με μοναδικό σχεδόν σύνθημα απ' τον Οκτώβρη του '81 «ο αγώνας τώρα δικαιώνεται», έφεραν το ήδη στάσιμο και αδρανοποιημένο από τη μεταπολίτευση κι έπειτα φ.κ., σε αδιέξοδο. Όσο για τον ΔΑ, κάπου δεν κατόρθωσε να πείσει και αυτό δεν είναι άσχετο με την χαλαρή πολιτική του κόμματος στο οποίο πρόσκειται (ΚΚΕ εσ.)

Οι Ανεξάρτητοι, οι Συσπειρώσεις και οι «κυρίως άλλες προοδευτικές δυνάμεις», όχι μόνο δεν κατόρθωσαν να επηρεάσουν με την «κομητική» και «ακομματική» παρουσία τους στο χώρο, αλλά έχασαν κιόλας από τα περσινά ποσοστά τους (Συ-

σπειρώσεις: 6,5% το 1982 - 5,5% φέτος).

Η διαδικασία ψήφισης του Ν.Π., έβαλε τη σφραγίδα της στις εξελίξεις. Η κυβέρνηση, με τη μονοκομματική της πλειοψηφία, διεκδικεί μόνη της την πολιτική πατρότητα του φ.κ. —και η δεξιά, δε χάνει βέβαια την ευκαιρία να κινδυνολογήσει: «Η εφαρμογή του αντιεκπαιδευτικού, αντιεπιστημονικού Νόμου-Πλαισίου, δημιουργεί ουσιαστικούς κινδύνους για την υποβάθμιση των Σχολών και των Πτυχίων και η μετατροπή των Σχολών σε τμήματα, απομακρύνει το στόχο του εκσυγχρονισμού και την επιστημονική και επαγγελματική κατοχύρωση της εξειδικευμένης επιστήμης...» (από την ανακοίνωση του ΚΣ της ΔΑΠ-ΝΔΦΚ). Δηλαδή, προσέξτε! Το «τέρας του μαρξισμού» δεν θα σας αφήσει να ανοίξετε ούτε ένα ιατρείο δικό σας, θα σας πετάξει στα λαϊκά νοσοκομεία του!...

Χαρακτηριστικό είναι ότι η άνοδος της ΔΑΠ/ΝΔΦΚ ήταν ιδιαίτερα αυξημένη στο πρώτο έτος των Σχολών. Οι χθεσinoί μαθητές και σημερινοί φοιτητές που βγήκαν απ' τις Πανελλήνιες εξετάσεις, αποπροσανατολισμένοι και καθηλωμένοι στην από «καθ' έδρας» διδασκαλία, χωρίς συνδικαλιστική συνείδηση —αφού δεν είχαν την παραμικρή συμμετοχή στα πράγματα που τους αφορούσαν —με μειωμένο κριτήριο— αφού κανείς δε φρόντισε στα χρόνια της γυμνασιακής τους θητείας να το αναπτύξει, αντίθετα μάλιστα... — με τον τρόπο της «τσεκούρας πάνω απ' τα κεφάλια» που καλλιεργήθηκε μέσα τους, ψήφισαν δεξιά και συντηρητικά, πάντα με «το φόβο των Ιουδαίων»...

Σ' όλες τις παραπάνω παρατηρήσεις, έρχεται να προστεθεί κι άλλη μια, πολύ σημαντική κατά τη γνώμη μας: Ο αντιπολιτευτικός ρόλος που έπαιξε η ΔΑΠ. Και δεν ενισχύθηκε ο ρόλος αυτός μονάχα εξαιτίας της φυσιολογικής φθοράς στην οποία υπόκεινται κατά κανόνα τα κυβερνώντα κόμματα, έπειτα από ένα άλφα χρονικό διάστημα παραμονής τους στην εξουσία, αλλά και από συγκεκριμένα πολιτικά λάθη και χειρισμούς που δεν αφορούσαν πάντα άμεσα και στενά το φ.κ. (ΕΟΚ, ΒΑΣΕΙΣ κτλ.)

Παρ' όλο λοιπόν που οι δημοκρατικές δυνάμεις συγκέντρωσαν συνολικά το 80% περίπου των ψήφων, η κυβερνητική προσκόλληση της ΠΑΣΠ, η μονολιθικότητα και ο δογματισμός της Π.σ.κ., η αδυναμία επέμβασης του ΔΑ και γενικότερα η μεταπολιτευτική αδράνεια και παραμονή σε παλιά μοντέλα δράσης του αριστερού φοιτητικού κινήματος, συσπειρώσαν το νέο κυρίως φοιτητικό δυναμικό (πρωτοετείς) της συγκεκριμένης κοινωνικής προέλευσης —έστω και συγκυριακά— στη ΔΑΠ/ΝΔΦΚ. Οι ευθύνες πρέπει οπωσδήποτε να αναζητηθούν και στους πολιτικούς φορείς στους οποίους πρόσκεινται οι αριστερές φοιτητικές οργανώσεις.

«ΠΛΑΚΙΤΣΕΣ - ΣΤΙΧΑΚΙΑ...»

«... Δεν έλειψαν όμως και τα χαμόγελα, τα «πηγαδάκια», οι «ντου-ντούκες» (φορητά μεγάφωνα) και τα συνθήματα... αλλά και τα τραγούδια και τα... πολιτικά πειράγματα από τις χθεσινές εκλογές...» (ΤΑ ΝΕΑ).

«Οι φοιτητές ψήνουν αρνιά στη Θεσσαλονίκη» (Ελευθεροτυπία).

Όλος ο δημοκρατικός Τύπος έκανε μια ζωντανή ρεπορταζιακή εξόρμηση στο χώρο με πολλές φωτογραφίες, λεζάντες και μπλαμπλα σαν τα παραπάνω, κατ' αρχήν, δίνοντας συγχρόνως τα ποσο-

στά ανά Σχολή και τις έδρες... Αφήσαμε λοιπόν και μεις την «έδρα» μας κρύα και μόνη μες στη δροσιά της άνοιξης. «Γιατί» σκεφτήκαμε, «τι σόι δημοκρατικό —και δη αριστερό— περιοδικό θα είμαστε αν δεν κάνουμε τις απογευματινές μας τσάρκες κατά Σχολές μεριά...»

Περάσαμε λοιπόν απ' το παζάρι και ακούσαμε πολλά και καλά... Μεταφέρουμε μονάχα ένα, γιατί σας λυπόμαστε... Δε θέλουμε να ξεραθείτε στο γέλιο... (Γνωστόν είναι ότι το ΑΝΤΙ χρειάζεται και νέους αναγνώστες και δεν θέλει βέβαια να χάσει τους πιο παλιούς...).

Στιγμιότυπο:

Απόγευμα στη Νομική. Οι τύποι που περνάν απ'έξω και «πειράζουν» τις φοιτήτριες με τις ντου-ντούκες, θυμίζουν έντονα τους στίχους του Ρασσούλη: «Εγώ 'μαι εργατόπαιδο...» κτλ. Εκείνες απτόητες, συνεχίζουν το έργο τους —και ακόμα δεν πτοούνται ούτε από τις πέντε διαφορετικές μικροφωνικές εγκαταστάσεις που φορτσάρουν με κάργα ντεσιμπέλ τα συνθήματα...

Σε μια στιγμή που τα μεγάφωνα σιώπησαν, από ομάδα φοιτητών «των άλλων, κυρίως προοδευτικών δυνάμεων» ακούγεται το εξής καταπληκτικό, στο ρυθμό του γνωστού ρεμπέτικου: «Ήσουν τι ή-

σουν, άνθρωπος με αξία, τώρα μπήκες στο ΠΑΣΟΚ, ψοφάς για εξουσία...»

Στη συνέχεια: φουντώνουν οι πράσινοι, φουντώνουν οι νέοι της γαλάζιας γενιάς απ' το φούντωμα των πρασίνων, φουντώνουν απ' αυτά τα φουντώματα οι βαθιοκόκκινοι, ανάβουν τα λαμπάκια στους ροζ - μπλε και ακολουθεί γιαούρτωμα...

«Ήθελα να —ήθελα να 'μουν βοσκός (απ' τη δεύτερη παύλα κα μετά, δες), να ήμουν κτηνοτρόφος...» κατά το «Ήθελα να 'μουν μπουφετζής», τραγουδάει αρχαίος και άνετος ένας αναρχοαυτινομος σε μια γωνιά, ενώ οι κεσίδες σκάνε πλάι του...

Τι έχει αλλάξει στο φοιτητικό κίνημα;

των Γιάννη Μαυρή-Θανάση Τσεκούρα

Με τις φετινές φοιτητικές εκλογές έκλεισε οριστικά ο κύκλος που διέγραψε το μεταδικτατορικό φοιτητικό κίνημα. Τίποτε στο Πανεπιστήμιο πια δεν θυμίζει την ταυτότητα της «γενιάς του Πολυτεχνείου» και τους μεταπολιτευτικούς μαζικούς αγώνες του φ.κ. Σήμερα, οι νέοι φοιτητές δεν τρέχουν πια στις διαδηλώσεις δεν στρατεύονται, αδιαφορούν για την πολιτική, δεν αγωνιούν και πολύ για την επανάσταση! Το μεταπολιτευτικό φ.κ. καταγράφεται κυρίως σαν η αντιδεξιά - αντικυβερνητική πλειοψηφία (ΠΣΚ-ΠΑΣΠ) που καθορίζει τις εξελίξεις στο «νευραλγικό» χώρο των Πανεπιστημίων. Το στοιχείο αυτό καθορίζει και τη φυσιογνωμία του και νομιμοποιεί την «κομματικοποίησή» του. Πρόκειται για πραγματική πολιτική ηγεμονία που δεν εξασφάλιζε απλώς την αποδοχή των φοιτητών, αλλά τους ενεργοποιούσε ταυτόχρονα στις πολιτικές εκλογές των κυρίαρχων παρατάξεων.

Η ηγεμονία αυτή «πέρανε» μέσα από την κάθετη ιεραρχία των εκλεγμένων οργάνων του (Γενική Συνέλευση, Διοικητικά Συμβούλια, ΕΦΕΕ) που τυπικά —αλλά και ουσιαστικά— ήταν πλήρως διαχωρισμένα και αντιμέτωπα στα αντίστοιχα κυβερνητικά όργανα Υπουργείο, διοικήσεις Πανεπιστημίων κ.λπ.).

Το φ.κ. μετά τη δικτατορία μπορεί να έχαζε βαθμιαία τον ριζοσπαστισμό και την πολιτικότητά του, διατηρούσε ωστόσο ακέραια μια πολιτική ταυτότητα κινήματος απέναντι στην κυβέρνηση και στην κρατική εξουσία. Σήμερα, αυτό το ιστορικά διαμορφωμένο οντόλο του φ.κ., έχει πλέον καταρρεύσει. Οι φοιτητές έπαυσαν να ενεργοποιούνται και να κινητοποιούνται από οποιαδήποτε πολιτική δύναμη μέσα στο Πανεπιστήμιο. Δεν αρκεί λοιπόν να μιλάμε για «κρίση του φ.κ.», αλλά για απώλεια του ίδιου του χαρακτήρα του αν κίνημα, χαρακτήρα που διέθετε ωστόσο πραγματικά στις προηγούμενες φάσεις του.

Το αδιέξοδο της ΠΣΚ και η πολιτική της ΠΑΣΠ

Πολλές κοινωνικές διεργασίες συνέτειναν στην κατάσταση αυτή. Μετά τις βουλευτικές εκλογές, η διακυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ έφερε στην Αριστερά σε νέα και μεγαλύτερη αμηχανία, ιδιαίτερα μέσα στα Πανεπιστήμια, αφού τα πάγια οράματα της τελευταίας υλοποιούνταν πλέον από την πλευρά της πολιτικής εξουσίας με τον καλύτερο τρόπο. Η Αριστερά ούναται να καταγράψει τη διαφορά της.

Η αντιδεξιά - αντικυβερνητική πλειοψηφία — ο κυριότερος δηλαδή πολιτικός και ιδεολογικός μηχανισμός που διασφάλιζε την

πραγματική πολιτική ηγεμονία της μέσα στο φ.κ. — αποδιαρθρώνεται πλήρως.

Τα νέα συνδιοικητικά όργανα καταργούν αντικειμενικά το διαχωρισμό, σε κυβερνητικά και αντικυβερνητικά, αφού τα δεύτερα ενσωματώνονται στα πρώτα. Έτσι το φ.κ. χάνει την αυτονομία του από την κρατική εξουσία, με αποτέλεσμα οι Γενικές Συνελεύσεις —η κυρίαρχη νομιμότητα των οποίων επιβίωσε σε όλες τις προηγούμενες περιόδους— υποβαθμίζονται και χάνουν τη σημασία τους.

Εδώ εμφανίζεται ανάγλυφα το αδιέξοδο της Πανσπουδαστικής σ.κ. Αδυνατώντας να ενεργοποιεί και να κινητοποιεί τους φοιτητές, ακόμη και για Γενικές Συνελεύσεις, αποστερείται από το σημαντικότερο διαπραγματευτικό χαρτί της απέναντι στο ΠΑΣΟΚ και την πολιτική εξουσία —αφού είναι δεδομένο ότι οι συσχετισμοί στα κεντρικά Πανεπιστημιακά όργανα (ΕΑΤΕ, ΕΣΑΠ) δεν την ευνοούν.

Απ' την άλλη μεριά η ΠΑΣΠ, αναλαμβάνοντας τον άχαρο ρόλο του απολογητή μιας κυβερνητικής πολιτικής που το «σοσιαλιστικό» χρώμα της φθίνει καθημερινά. Βρίσκεται ανίκανη να εμπνεύσει και να στρατεύσει τους φοιτητές. (Τι άλλο μπορεί να σημαίνει η απόλυτη πτώση της στις φετινές εκλογές;). Έτσι λοιπόν εμφανίζεται ένα κενό πολιτικής ηγεμονίας μέσα στα Πανεπιστήμια. Οι φοιτητές μπορεί να πείθονται ακόμη να αναδεικνύουν την Π.Σ.Κ. σε «πρώτη δύναμη» είναι όμως απρόθυμοι να ενεργοποιηθούν και να στηρίξουν ακόμη και αυτή την πολιτική κυβέρνηση.

Οι φοιτητικές εκλογές συντελούνται σ' ένα κλίμα παγερής αδιαφορίας, όπου οι περισσότεροι ψηφίζουν από κεκτημένη ταχύτητα. Η κατάργηση του διαχωρισμού κυβερνητικών - αντικυβερνητικών «τίναξε στον αέρα» την κομματική λειτουργία των φοιτητικών παρατάξεων, κατέδειξε ότι πίσω απ' αυτή την κομματικοποίηση δεν υπήρχε καμιά πολιτική ικανή να μετεξελιχθεί στις νέες συνθήκες, ακύρωσε τη λογική των παραταξιακών διαχωρισμών όπως τις γνωρίσαμε μέχρι τώρα. Μαζί τους, έχασαν τη σημασία τους και οι Αριστερές Συσπειρώσεις που ενώ λειτουργήσαν στο παρελθόν σαν αντι - παρατάξεις αντιστεκόμενες στην πολιτική ηγεμονία των «μεγάλων» παρατάξεων, και την ασφυκτική κομματικοποίηση του φ.κ., μένουν τώρα ουσιαστικά χωρίς αντίπαλο.

Νέος συσχετισμός και παλιές ευθύνες

Δεν είναι μόνο το πολιτικό κενό ηγεμονίας που χαρακτηρίζει τη σημερινή κρίση του φ.κ. Για πρώτη φορά κινδυνεύει σοβαρά ο αριστε-

ρός προσανατολισμός του. Η άνοδος της ΔΑΠ δεν οφείλεται στην κινητοποίηση των δεξιών ψηφοφόρων, ούτε στην «αθέτηση» των υποσχέσεων του ΠΑΣΟΚ για την παιδεία. Η άνοδος της ΔΑΠ ακολουθεί την επιβολή της απολιτικότητας, της τεχνοκρατικής ιδεολογίας και της εντατικοποίησης που έφερε το εκσυγχρονισμένο σχολείο. Οι νέοι φοιτητές έχουν διαμορφώσει μια «συνειδηση» που αμφισβητεί κάθε μορφής μαζική διαδικασία. Η νέα ιδεολογική τους ταυτότητα δεν έχει σχέσεις με την «αμφισβήτηση». Βέβαια οι πρωτοετείς φοιτητές που ψηφίζουν την ΔΑΠ δεν είναι «φασίστες» αλλά ηγεμονεύονται από τις σύγχρονες μορφές που παίρνει η αστική ιδεολογία, τον τεχνοκρατισμό, τον επιστημονισμό, την αξιοκρατία, τείνοντας έτσι να μετατοπίσουν το κέντρο βάρους του φ.κ. προς τον συντηρητισμό. Μήπως οι αριστερές παρατάξεις είναι ανεύθυνες γι' αυτό; Μήπως η Αριστερά δεν ευνόησε αυτήν την πραγματικότητα με την πολιτική της («πρώτοι στα μαθήματα, πρώτοι στον αγώνα»); Δεν είναι η Αριστερά που αγνόησε (γιατί ποτέ δεν κατάλαβε) την άνοδο αυτών των ιδεολογιών μέσα στα Πανεπιστήμια; που υποκλήθηκε στον αστικό μύθο της αταξικής εκπαίδευσης «υπηρεσία του λαού» και της «ουδέτερης» γνώσης και του πτυχίου; Να γιατί στέκεται αμήχανη σήμερα μπροστά στην σκληρή πραγματικότητα του φ.κ., ανίκανη να αντιταχθεί σ' αυτήν την ιδεολογική επίθεση.

Υπάρχει ακόμα (τώρα) καιρός

Το 1971-72 τα πρώτα σκιρτήματα του φ.κ. ξεκίνησαν, όταν κάποιοι «ανήσυχτοι» φοιτητές, χωρίς ξεκάθαρη ιδεολογική ταυτότητα και πολιτική προοπτική, άρχισαν να παίρνουν πρωτοβουλίες μέσα στο πολιτικό κενό της δικτατορίας, την αδράνεια και τη σιωπή που είχε επιβάλλει το καθεστώς στα Πανεπιστήμια.

Οι συνθήκες σήμερα είναι εντελώς διαφορετικές, αλλά και σήμερα υπάρχει πολιτικό κενό, ιδιώτευση και καθολική παθητικότητα. Ίσως λοιπόν η παλιά συνταγή, έχει και σήμερα κάποια αξία.

Και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι μέσα στα Πανεπιστήμια, που —αντίθετοι στο ρεύμα— εξακολουθούν να προβληματίζονται και να αγνοούν, που δεν είναι ούτε φιλοκυβερνητικοί ούτε αντικυβερνητικοί —είναι ίσως και τα δύο—, αλλά ασφυκτούν μέσα στη γενικευόμενη μιζέρια, δεν είναι ούτε ριζοσπαστικοί ούτε παραδοσιακοί απλά ανιχνεύουν ενστικτωδώς μία πολιτική προοπτική, δεν είναι ακόμη ή δεν είναι πια ούτε αριστεροί ούτε δεξιοί, αλλά απλώς σκεπτόμενοι.

Η γενιά του 114 και του 15%

του Π Νεράντζη

20 χρόνια μετά...

Απόπειρα προσδιορισμού της πολυτάραχης εποχής, που άρχισε με τις διαδηλώσεις για το Κυπριακό στα μέσα της δεκαετίας του '50, κορυφώθηκε με τους κοινωνικοπολιτικούς αγώνες στην περίοδο '62-'65 και οριοθετήθηκε με την εξέγερση του Πολυτεχνείου, θα μπορούσε να θεωρηθεί η τριήμερη πανελλαδική συνάντηση της γενιάς του 114 και του 15%, στη Θεσσαλονίκη.

Ήταν μια συνάντηση των δυνάμεων του πρώτου οργανωμένου φοιτητικού κινήματος που σήμερα, οι άνθρωποι που το αποτελούσαν, είτε βρίσκονται στην εξουσία για να υλοποιήσουν τα «σοσιαλιστικά οράματα» της εποχής εκείνης, είτε αντιμετωπίζουν την υποχρέωση της κριτικής στην εξουσία —σύμφωνα με τις αρχές του πλουραρισμού και των δημοκρατικών θεσμών. Υπάρχει βέβαια και η μερίδα εκείνων που «ιδιωτεύουν», που «μένουν στο σπίτι τους» και είναι αρκετοί, πολλοί θα λέγαμε, όμως αυτό είναι ένα σοβαρό πολιτικό και κοινωνικό ζήτημα που μόνο του θα μπορούσε να αποτελέσει μια ολόκληρη έρευνα, αναζητώντας τα αίτια από τους ίδιους εκείνους ανθρώπους που κάποτε πρωτοστάτησαν στις πολιτικές εξελίξεις και τώρα «ιδιωτεύουν».

Γεγονός είναι πάντως ότι δεκάδες εκπρόσωποι μιας ολόκληρης γενιάς που διεκδίκησε με σκληρές μάχες στα πεζοδρόμια το στόχο του «15%» και την εφαρμογή των συνταγματικών διατάξεων του 1952, συναντήθηκαν στα στέκια, στους διαδρόμους και στα αμφιθέατρα του «Αριστοτέλειου», συζητώντας, προς αναζήτηση ίσως της χαμένης πολιτικής τους ταυτότητας. Και το γεγονός είναι σημαντικό, μια και για πρώτη φορά βρέθηκαν σε μια τέτοια συνάντηση οι ίδιοι πρωταγωνιστές εκείνης της ιστορικής περιόδου, αντιπαραθέτοντας τις απόψεις τους, που πολύ συχνά ήταν αντίθετες...

ΑΝΑΔΡΟΜΙΚΗ ΠΟΡΕΙΑ

Στην ιστορική αναδρομή —που σε κάποια σημεία κινδύνεψε να μεταβληθεί σε «ιστορικό μνημόσυνο»— αναπτύχθηκε από τους ομιλητές η πολιτική συγκυρία της εποχής που συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη και δράση του φ.κ. μέχρι τη δικτατορία και ακόμα έγιναν αναφορές στις πολιτιστικές δραστηριότητες και στη σχέση του φ.κ. μέχρι τη δικτατορία κι ακόμη έγιναν αναφορές στις πολιτιστικές δραστηριότητες και στη σχέση του φ.κ. της εποχής με το ευρύτερο λαϊκό κίνημα.

Η γενιά του 1-1-4, είκοσι χρόνια πριν, είχεβάλει δυο, κυρίως, στόχους: τη βελτίωση των συνθηκών ζωής και τον εκδημοκρατισμό στον εκπαιδευτικό (πιο συγκεκριμένα στον πανεπιστημιακό) χώρο. Η προβολή της παιδείας ως πρωταρχικού εθνικού ζητήματος και η αναγκαιότητα μεταρρύθμισης του αντιδημοκρατικού και αντιλαϊκού εκπαιδευτικού συστήματος, ήταν οι βασικές αιτίες που οδήγησαν το φοιτητικό κίνημα της δεκαετίας του '60 σε μια ανοιχτή σύγκρουση με το κράτος και το παρακράτος της Δεξιάς. Το σύνθημα «15%» —αίτημα για χορήγηση πίστω-

σης στην παιδεία, για δωρεάν βιβλία και για ποιότητα στις σπουδές— ξεσήκωνε τους φοιτητές σ' έναν ανοιχτό αγώνα, σώμα με σώμα, με το αστυνομικό κράτος της Δεξιάς. Οι συλλήψεις, το άγριο ξύλο και οι καταδίκες των φοιτητών, ήταν η καθημερινή σχεδόν εδησεογραφία στον Τύπο. Και πρέπει να τονιστεί ότι το φοιτητικό κίνημα είχε τον πρώτο ρόλο στην υπεράσπιση των στοιχειωδών πολιτικών ελευθεριών, σε μια εποχή που η αστυνομία και η τρομοκρατία ήταν το κύριο όπλο αντιπαράθεσης της εξουσίας με τη λαϊκή βάση.

Με την εκλογική νίκη της Ένωσης Κέντρου (Νοέμβρης 1963), απομακρύνθηκε ο κίνδυνος να τροποποιηθεί το Σύνταγμα και δόθηκε μια πρώτη λύση στο ζήτημα της Παιδείας. Όμως, όπως επισημάνθηκε, από την άλλη πλευρά η γενιά αυτή λειτούργησε αρνητικά στο βαθμό που δεν μπόρεσε να αποτρέψει τον κίνδυνο της δικτατορίας που βρήκε, όχι μόνο το κίνημα του 1-1-4 αλλά και όλες τις προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις με λάθος εκτιμήσεις και απροετοίμαστες.

Στη συνάντηση της Θεσσαλονίκης, οι γνώμες διχάστηκαν. Κατά ορισμένες εκτιμήσεις, την ευθύνη για τη δικτατορία είχαν τα κόμματα που χειραγώγησαν την αυτόνομη δράση του φοιτητικού κινήματος και, πέρα απ' αυτό, λίγες μόνο ώρες πριν από το πραξικόπημα της Αθήνας, ανέλυαν τους λόγους για τους οποίους «δεν είναι δυνατόν να γίνει δικτατορία»... Σύμφωνα με άλλες γνώμες που εκφράστηκαν, η αιτία πρέπει να αναζητηθεί στην αυθόρμητη ανάπτυξη του κινήματος, που δεν έβαλε σαφείς και μακροπρόθεσμους στόχους.

Η ΓΕΝΙΑ ΤΟΥ '60, ΣΗΜΕΡΑ...

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον προκάλεσε η συζήτηση σχετικά με την κατάληξη του ανένδοτου αγώνα της γενιάς του 114 και την προσφορά της στη μεταρρύθμιση της παιδείας, την ανάπτυξη του λαϊκού κινήματος και τη σχέση της με τη σημερινή εξουσία. Σήμερα, παρά τις επιμέρους αντιρρήσεις και διαφωνίες ως προς τους στόχους της κυβερνητικής εκπαι-

δευτικής πολιτικής, η μεταρρύθμιση στο χώρο της παιδείας αποτελεί ένα αναμφισβήτητο γεγονός. Η πολιτική εναλλαγή της εξουσίας επιτεύχθηκε οριστικά και μ' αυτή την έννοια, οι αγώνες της γενιάς του 114 και του κινήματος των Λαμπράκηδων δικαιώθηκαν, αλλά και ξεπεράστηκαν, καθώς η κοινωνική εξέλιξη διαμόρφωσε νέες ανάγκες.

Ωστόσο ο στόχος των ποικίλων εισηγήσεων και της πληθώρας των παρεμβάσεων που ακολούθησαν, κατά τη διάρκεια των τριών συνεδριάσεων, δεν ήταν η δικαίωση της γενιάς του 114, ούτε —πολύ περισσότερο— η πολιτική ιδιοποίηση μιας περιόδου αγώνων από κάποιο κομματικό φορέα, αν και δεν έλειψαν κάποιες προσπάθειες δημιουργίας εντυπώσεων. Η συντριπτική πλειοψηφία των ομιλητών, αποστασιοποιημένη από συναισθηματικές φορτίσεις, αλλά και από τις οποιεσδήποτε σκοπιμότητες, που επιβάλλουν οι εντάξεις και οι στρατεύσεις στα κόμματα, αποπειράθηκε να θυμηθεί συλλογικά, για να εξετάσει το χθες και το σήμερα.

Ενδεικτικό εξάλλου είναι ότι στις μέρες μας η γενιά του 114 βρίσκεται διάχυτη σ' όλο το φάσμα των αντιδεξιών πολιτικών δυνάμεων, ενταγμένοι είτε στην κυβερνητική παράταξη, είτε στο χώρο της αριστερής αντιπολίτευσης. Και δεν είναι λίγοι αυτοί που εξακολουθούν να διατηρούν μια κριτική στάση απέναντι στη νέα εξουσία, που εδώ και δυο χρόνια διαχειρίζεται από πολλούς παλιούς συναγωνιστές τους. Ανεξάρτητα πάντως από τις όποιες ιδεολογικές και πολιτικές διαφορές, και που εν μέρει εκφράστηκαν στη διάρκεια της τριήμερης πανελλαδικής συνάντησης, σ' όλους ήταν έκδηλη η επίγνωση ότι ο αγώνας για την πολιτική αλλαγή και την κοινωνική δικαιοσύνη πρέπει να προχωρήσει, εφόσον η διαπίστωση αυτή αποτελεί πια κοινή συνείδηση όχι μόνο της γενιάς των ανένδων αγώνων, που πάλεψε με το παλάτι και το παρακράτος, αλλά και των ευρύτερων λαϊκών στρωμάτων, που έζησαν την εμπειρία της δικτατορίας.

□

Κυκλοφορεί
σέ Γ' έκδοση
τό γνωστό
«ΜΕΓΑ
ΑΓΓΛΟΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΛΕΞΙΚΟ»

Θ. ΤΣΑΒΕΑ

4 τόμοι - 4.000 σελίδες

Εκδόσεις ΤΣΑΒΕΑ

Σταδίου 48 - Αθήνα 131 - Τηλ. 3218257

Παπαδιαμαντοπούλου 13 - Αθήνα 612 -

Τηλ. 7214931

ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΤΟ ΚΤΗΝΟΣ

REISER

είναι μια συλλογή απ' τις πιο ενδιαφέρουσες σελίδες του Reiser για το σεξ (και άλλα παρεμφερή). Υλικο απερίγραπτο και το κυριότερο εντελώς αδημοσίευτο στη βαβελ.

Θα το βρείτε στα βιβλιοπωλεία και στα περίπτερα και φυσικά στο **ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ**.

ΤΑΛΛΗΠΟΥΜΣΤΗΣΒΑΒΕΛ2

...γούρα στο **ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΤΗΣ ΒΑΒΕΛ**.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
ΒΑΒΕΛ - ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ 68 - ΑΘΗΝΑ - ΤΗΛ. 3645133

«ΜΙΑ ΚΑΛΟΦΤΙΑΓΜΕΝΗ «ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ» ΠΟΥ ΔΕΝ ΠΡΟΣΚΕΙΤΑΙ ΣΤΗ ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»

του Στέλιου Κούλογλου

«Πλεονέκτημα τρίτο. Είμαστε —και το εννοούμε— η πρώτη πραγματικά ανεξάρτητη ελληνική εφημερίδα. Όταν τα βάλαμε κάτω με τον εκδότη είπαμε. —Τι εφημερίδα θα έπιανε σήμερα; Εφημερίδα του ΠΑΣΟΚ; Εφημερίδα της δεξιάς; Εφημερίδα των άκρων; Συμφωνήσαμε ότι είναι η καλύτερη στιγμή να βγάλουμε μια ανεξάρτητη, ακομμάτιστη, φιλελεύθερη εφημερίδα, ευρύτατης λαϊκής απήχησης».

Το απόσπασμα προέρχεται από μία εγκύκλιο του κ. Πασαλάρη, που απευθύνεται προς όλους τους συντάκτες του «Ελευθερου Τύπου», και δίνει το «πολιτικό στίγμα» της νέας καθημερινής εφημερίδας, που θα έχει ήδη κατέλθει στον στίβο της ευγενικής άμιλλας του Τύπου, όταν θα κυκλοφορήσει αυτό το τεύχος του «ΑΝΤΙ».

Η εμφάνιση μιας ακόμη εφημερίδας αποτελεί —μέσα στη σημερινή κρίσιμη πολιτική και δημοσιογραφική συγκυρία— ένα σημαντικό γεγονός και μάλιστα με ιδιαίτερες διαστάσεις, αφού η όλη «σύλληψη» και η φυσιογνωμία της, αντανακλά τις εξελίξεις που σημειώνονται τελευταία στο χώρο του Ελληνικού Τύπου. Όλα αυτά περιγράφονται μέσα από την εγκύκλιο αλλά και ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον παρασκήνιο, που το ΑΝΤΙ φέρνει σήμερα στην δημοσιότητα.

Οι προετοιμασίες για την έκδοση του «Ελευθερου Τύπου» έχουν ξεκινήσει εδώ και εννέα μήνες. Ήδη από τον Ιούλιο του 1982, ο παλιός συντάκτης της «Ελευθεροτυπίας» κ.

Μπρούσαλης και τρία ακόμη στελέχη της «Εγνατίας» εργάζονταν για λογαριασμό του επιχειρηματία κ. Βουδούρη, με σκοπό την εμφάνιση της εφημερίδας στις 27 Νοέμβρη του ίδιου χρόνου.

Ο ΔΥΣΚΟΛΟΣ ΤΟΚΕΤΟΣ ΚΑΙ Η ΚΑΙΣΑΡΙΚΗ ΤΟΜΗ

Μια από τις πρώτες ενέργειες, ήταν η εκπαίδευση ορισμένων νέων δημοσιογράφων. Είκοσι τρεις υποψήφιοι —σπουδαστές σχολών δημοσιογραφίας— εβδομαδιαία να παρακολουθούν σεμινάρια σε πειραματικά ρεπορτάζ. Απ' αυτούς επιλέχθηκαν τελικά 6 άτομα, παισιώθηκαν από άλλα 6 και άρχισαν να δουλεύουν εντατικά κάνοντας τρία και τέσσερα ρεπορτάζ την ημέρα, υπό την καθοδήγηση του κ. Μπρούσαλη. Ο τελευταίος προορίζονταν σαν το «νούμερο 2» της νέας εφημερίδας, της οποίας ο μελλοντικός διευθυντής (το Νο 1) θα επιλέγετο μετά από κοινή συμφωνία Βουδούρη - Μπρούσαλη. Ο κ. Μπρούσαλης σχεδίαζε μια εφημερίδα «λαϊκή μεν, αλλά όχι φυλλάδα και σοβαρή», με κατοχυρωμένη τη δυνατότητα έκφρασης των απόψεων των συντακτών της, με ένα κάποιο σύστημα δημοκρατικής εσωτερικής λειτουργίας και με πολιτική γραμμή αδέσμευτης «κριτικής υποστήριξης» της κυβέρνησης.

Η εμφάνιση της νέας εφημερίδας, αναβλήθηκε —λόγω μη επαρκούς προετοιμασίας— τρεις φορές: τον Νοέμβρη του '82, τον Ιανουάριο και τον Μάρτιο του 1983, και τελικά

προσδιορίστηκε οριστικά για τις αρχές του Σεπτεμβρίου. Οι 12 εκπαιδευόμενοι —που όλο αυτό το διάστημα συνέχιζαν τα καθημερινά... ρεπορτάζ, χωρίς να αμείβονται ούτε καν για τα έξοδα κίνησης— κλήθηκαν να κάνουν... υπομονή μέχρι τον Σεπτέμβριο, οπότε θα έμπαιναν και στο μισθολόγιο. Οπότε, στα τέλη του Ιανουαρίου, ο μπαμπάς της εφημερίδας κ. Βουδούρης, αποφάσισε να αντιμετωπίσει τον παρατεταμένο και οδυνηρό τοκετό με καισαρική τομή.

Η συνέχεια είναι λίγο πολύ γνωστή: Ο εκδότης συμφώνησε με τον επιτυχημένο διευθυντή της «Απογευματινής» κ. Πασαλάρη, να αναλάβει την εφημερίδα και οι πληροφορίες επιμένουν ότι η μεταγραφή στοίχησε τότε εκατομμύρια δραχμές, όσα και τα δάκτυλα ενός αρτιμελούς βρέφους. Ο κ. Πασαλάρης πήρε μαζί του από την «Α» και δυο από τους τρεις αρχισυντάκτες της, τους κ. Βούλτεψη και Μπόμη με στόχο να εκδόσει την εφημερίδα μέσα στον Απρίλιο, όπως πράγματι γίνεται. Το ενδιαφέρον είναι ότι για την εξέλιξη αυτή δεν ενημερώθηκε καν ο Κ. Μπρούσαλης, ενώ από την άλλη πλευρά, τα στελέχη της «Α» δεν ενημερώθηκαν για την παρουσία του.

ΤΟ ΡΟΥΦΗΓΜΑ ΤΟΥ «ΝΕΟΥ ΑΙΜΑΤΟΣ»

Εντωμεταξύ, κανείς από τους νεοφερμένους δεν γνώριζε την παρουσία των μαθητευόμενων. Όταν τελικά αυτή έγινε γνωστή, ο

ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ...

ΣΤΗΝ ΕΠΑΡΧΙΑ ΕΛΙΑΔΑ

ΣΤΗΝ ΚΕΜΟΠΟΛΗ ΑΔΙΝΑ

ΕΣΑΡΧΕΙΑ
ΙΠΠΟΚΡΑΤΟΥΣ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ
ΕΛΛΗΝΙΑ
ΣΤΗΝ ΟΔΟ ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΥΠΑΡΧΕΙ ΕΝΑ ΜΑΓΑΖΙ
ΠΟΥ ΠΟΥΛΑ ΣΤΕΡΕΟ-
ΦΩΝΙΚΑ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΑ

Ι ΣΑΥ
ΑΝΙΧΤΕ
ΤΙΝ ΠΟΡΤΑ
ΚΑΙ ΠΟΥ ΠΑΡ' ΟΝΟ ΠΟΥ ΠΟΛΙΟΡΚΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΕΥΡΩΠΑΙΟΥΣ ΑΠ' ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΜΕΡΑ
ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΑΣΗΣ ΚΡΑΥΗΣΕ, ΚΛΕΙΣΤΗ ΤΗΝ
ΠΟΡΤΑ.....

...ώστε να
εφαρμοσθούν
να εξυπηρετη-
ταίς ιδιοκτη-
τές με την ίδια
βονέπεια και
φιλική διάθεση
όπως και παλιά

ΛΥΣΑΧΟΝ
ΜΟΥΣΑΥΟΧ

Ένας Φυσικός-Ηλεκτρονικός και
Ένας Ηλεκτρολόγος-Ηλεκτρονικός
είς περιμένουν για να διαλέξετε
μαζί το καλύτερο Stereo και τα
λεφτά σας να πιάνουν τόπο
STUDIO HI FI ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 76
ΑΘΗΝΑ 306
ΤΗΛ 3602697 - 3627858

ΟΛΑ ΟΣΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΜΑΘΕΤΕ ΓΙΑ ΤΑ STEREO ΚΑΙ ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΣΑΣ ΤΑ ΕΛΕΓΕ -

κ. Βούλτεψης ανέλαβε την διαπαιδαγώγησή τους: επεσήμανε με άγριο ύφος τις φοβερές δυσκολίες του επαγγέλματος, υπογράμμισε την βεβαιότητα του ότι οι περισσότεροι δεν κάνουν για τη δουλειά και θα αναγκαστούν να τα παρατήσουν και φρόντισε να απομακρύνει όσους ήταν πολιτικά «επιλήψιμοι». Έτσι, η τηλεπαρουσιάστρια Συλβάνα Ράπτη εξεδιώχθη μετά τον εξής διάλογο:

—Εσείς δεσποινίς, πόσες γλώσσες ξέρετε;

—Δύο. Αγγλικά και Γαλλικά.

—Απαράδεκτο. Έπρεπε να ξέρατε Ιταλικά, για να διαβάσετε για τον Μουσολίνι και να καταλάβετε τι είναι το ΠΑΣΟΚ.

Με τους... υπομονετικούς εναπομείνοντας υπογράφηκε στις 25 Φεβρουαρίου μία «σύμβαση μαθητείας». Αυτή προβλέπει ότι η εταιρία «δεν έχει καμιά υποχρέωση απέναντι στους μαθητευόμενους», οι οποίοι «εργάζονται για να μάθουν την τέχνη» και «μετά την εισήγηση του μαίτρ γίνονται δόκιμοι, οπότε παίρνουν κάποια αμοιβή, για να ενταχθούν αργότερα στο μισθολόγιο κτλ. κτλ».

Μερικοί εκδιωχθέντες κατέφευγαν για την προστασία τους στο Υφυπουργείο Νέας Γενιάς. Ο εκεί υπεύθυνος δήλωσε όπως ήταν φυσικό αναρμοδιότητα, θεώρησε ότι η προσφυγή στην ΓΣΕΕ δεν θα είχε αποτέλεσμα, είπε ότι τέτοια θέματα θα έπρεπε να ρυθμισθούν με κάποιο νόμο περί Τύπου και με δύο λόγια... συνέστησε υπομονή. Έτσι οι μαθητευόμενοι συνεχίζουν μέχρι σήμερα μετά σχεδόν από ένα χρόνο τα καθημερινά ρεπορτάζ, χωρίς να έχουν πάρει δραχμή (φυσικά κανείς δεν σκέφθηκε να αποτανθεί στην ΕΣΗΕΑ, ούτε από την πλευρά της η ΕΣΗΕΑ έχει φροντίσει να ενδιαφερθεί για τους μαθητευόμενους. Τώρα πως θα μπορέσουν αυτά τα παιδιά να κατέβουν σε απεργία αν κάποτε, αποφασισθεί κάτι τέτοιο, δεν φαίνεται να ενδιαφέρει κανένα).

Μετά απ' όλα αυτά δεν μπορούμε να μην παραθέσουμε μια άλλη παράγραφο από την εγκύκλιο του κ. Πασαλάρη:

«Το 1964 στη στοά Πάππου δουλεύαμε μέσα στα ουρητήρια και κοιμόμαστε σε ράντσα. Το 1950 στην οδό Λυκούργου καίγαμε εφημερίδες για να ζεσταθούμε. Το 1953 στη Χρή-

στου Λαδά ψήναμε ρέγγες για... μπρέκφαστ. Σ' όλα τα τυπογραφεία έπαιζαν ζάρια και στα τηλεφωνεία πόκα. Μερικά γραφεία είχαν γίνει γκαρσονιέρες. Τα λογιστήρια πλήρωναν όποτε ήθελαν και οι ταμίες έκρυβαν τα λεφτά στις κάλτσες τους για να μην τα βρίσκουν οι δυστυχείς συντάκτες. Υπήρξε εκδότης που ζητούσε από τους συντάκτες του να γράψουν διαφημιστικές ειδήσεις και να τους πληρώνει σε... είδος.

Οι μισθοί ήταν άθλιοι, η δουλειά εξαντλητική, η ανασφάλεια εφιαλτική. Δημιουργήθηκαν τα τραστ, το καρμπόν, τα «στεγανά» και οι «νονοί» του επαγγέλματος».

Χωρίς αμφιβολία, οι νέοι της εφημερίδας δεν τρώνε ρέγγες για μπρέκφαστ. Ούτε όμως και παντεσπάνι... Η ελληνική κοινωνία πήγε προς τα μπρος, καταργήθηκαν τα ράντσα, οι ρέγγες και, μετά την μεταπολίτευση του '74, οι μαθητευόμενοι στις εφημερίδες. Αλλά μια ένδειξη ότι πάμε ξανά προς τα πίσω, είναι η επαναφορά του καθεστώτος των άμισθων μαθητευόμενων που υφίστανται τα πάνδεινα (θα αναφερθούμε με την πρώτη ευκαιρία σε ορισμένα συνταρακτικά γεγονότα) μέχρι που να μουν —αν μουν— στο μισθολόγιο. Την αρχή έκανε το «Έθνος» και όπως φαίνεται, τον Μπόμπολα πολλοί έμισθαν, τις μεθόδους του —σχεδόν— κανείς...

Η «ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ» ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ

Εκτός όμως από αυτή τη πλευρά, μέσα στην εγκύκλιο καταγράφονται οι προσπάθειες της εφημερίδας να ανταποκριθεί στο νέο ρόλο που καλείται να παίξει ο Τύπος μετά την εμφάνιση της τηλεόρασης.

Αφού διαπιστώνεται —και πολύ σωστά— ότι «συχνά η αναγγελία ενός γεγονότος από την τηλεόραση, ανοίγει την όρεξη του αναγνώστη για να το παρακολουθήσει με λεπτομέρειες, με ντοκουμέντα και με ερμηνείες από την εφημερίδα του» τονίζεται:

«ΔΕΝ ΑΝΑΓΓΕΛΟΥΜΕ ΠΙΑ»

Αν ο Αβέρωφ δηλώσει σήμερα ότι συμφωνεί με τον Ανδρέα στο θέμα των βάσεων, εμείς

δεν θα βγούμε αύριο να πούμε ΟΜΟΦΩΝΙΑ ΑΒΕΡΩΦ - ΑΝΔΡΕΑ στο θέμα των βάσεων αλλά θα δώσουμε έμφαση στο ΓΙΑΤΙ ή στο ΠΩΣ. Θα μπούμε στο παρασκήνιο της συμφωνίας, θα ζητήσουμε από τους άλλους αρχηγούς να σχολιάσουν τη συμφωνία, θα ζητήσουμε από τον κόσμο να μας πει πως την είδε, θα δώσουμε τα σχόλια του ξένου Τύπου ή τις αντιδράσεις της Ουάσιγκτον».

Παράλληλα δίνεται ιδιαίτερο βάρος στην παρουσίαση έγχρωμων φωτογραφικών ντοκουμέντων, στην αρτιότερη εμφάνιση της εφημερίδας «που δεν μουντζουρώνει», στο σχήμα TABLOID. Ο ελληνικός Τύπος βαδίζει κατά τα πρότυπα της Ευρώπης στην περιοδικοποίηση του. Και στην περίπτωση του «Ελευθέρου Τύπου», έχουμε την λιγότερη πολιτική εκδοχή του:

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΡΑΜΜΗ: ΤΟ «ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟ ΤΟΞΟ»

«Αν έχει να διαλέξει για πρώτο θέμα —συνεχίζει η εγκύκλιος— ανάμεσα στην άφιξη του Τύχονωφ και το ναυάγιο της Εύβοιας αδιάστατα θα διαλέξει το Ναυάγιο. Η πολιτική είδηση, ντόπια, ή ξένη, δεν είναι η παλιά αριστοκρατισσα που έμπαινε ασυζητητί επί δεκαετίες στις πρώτες σελίδες κι έπιανε τις καλύτερες θέσεις. Η πολιτική μας ειδησεογραφία θα έχει μεγάλη εγκυρότητα και ελκυστικότητα αλλά θα υποταγεί στα βασικά κριτήρια με τα οποία μετράμε όλες τις ειδήσεις».

Αυτά όμως δεν σημαίνουν ότι δεν υπάρχει πολιτική γραμμή. Όπως εξήγησε ο κ. Βούλτεψης στους μαθητευόμενους, γραμμή της εφημερίδας είναι το «συνταγματικό τόξο». Μέσα στο ΠΑΣΟΚ υπάρχει μία φασιστική πτέρυγα, το ίδιο και μέσα στην ΝΔ. Η νέα εφημερίδα θα χτυπήσει αυτές τις τάσεις, προωθώντας τις δημοκρατικές πτέρυγες τους, που σέβονται το Σύνταγμα.

Απλώς «στόχος της είναι ο άνθρωπος και δεσπόζον στοιχείο στο γράψιμό της είναι το συγκινησιακό».

Ή όπως εξήγησε ο αρχισυντάκτης «μια καλοφτιαγμένη Απογευματινή που δεν θα είναι με τη Νέα Δημοκρατία».

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΤΙΝΙΔΗΣ

Συνηγορία της Παραλογοτεχνίας

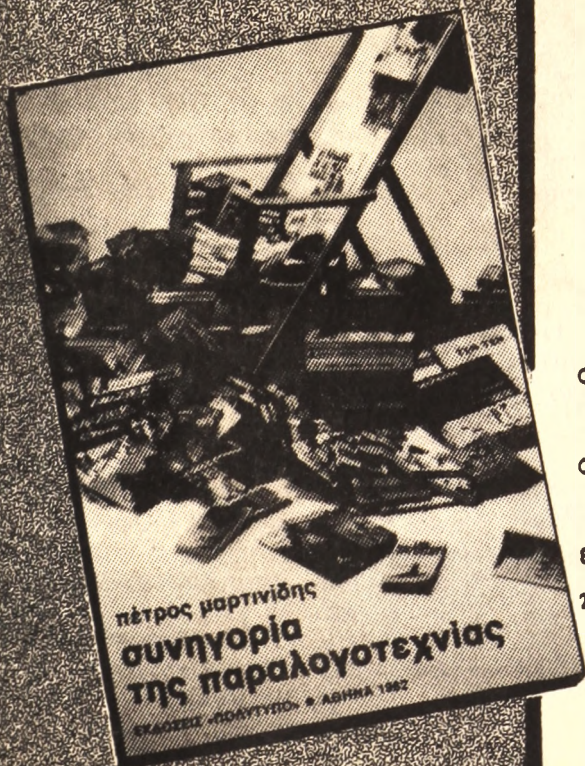
Τέσσερις μονογραφίες και ένα δοκίμιο πάνω στα αστυνομικά και κατασκοπικά μυθιστορήματα, την «επιστημονική φαντασία» και τα κόμικς.

Οι ιστορικές καταβολές, οι λογοτεχνικές συγγένειες και η ψυχολογική λειτουργία της ανάγνωσης της παραλογοτεχνίας.

Μια μελέτη που διαβάζεται με τόσο ενδιαφέρον όσο και ένα αστυνομικό μυθιστόρημα· επιπλέον δίνει όλες τις πληροφορίες και τα στοιχεία για την κατανόηση ενός είδους με πολλούς φίλους.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: «ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • τηλ. 72.29.237—72.32.819

ΑΝΤΙ*ΩΡΟσκοπιο

Το «ΑΝΤΙ» ανταποκρινόμενο στις συνεχείς πιέσεις των αναγνώστών του —επιτέλους προσαρμόσείτε στους καιρούς— και παίρνοντας υπόψη του ότι σήμερα όλοι πια μιλούν για πλανητικές συγκρούσεις στο στερέωμα του πολιτικού βίου και συνθλίψεις στην πλατφόρμα του προσωπικού, πήρε τη σοβαρή απόφαση να αναθέσει στην Ινδή αστρολόγο μαντάμ 'Ιτνα —με μετεκπαιδεύσεις και όλα τα πτυχία— τη σύνταξη ειδικού αστρολογίου για τους αναγνώστες και φίλους του περιοδικού. Στην απόφαση αυτή οδηγήθηκαν, επίσης, εξαιτίας του γεγονότος ότι, όπως διαπιστώσαμε, ο καθημερινός και περιοδικός Τύπος ασχολείται με ιδιόζουσα επιπολαιότητα με το θέμα και παρά το πλήθος των αστρολογικών παρατηρήσεων, δεν καταφέρνει σχεδόν ποτέ να μας ενημερώσει και κυρίως να μας πει την αλήθεια. Οπωσδήποτε, όμως, το σημαντικότερο γεγονός που μας έστρεψε σ' αυτή την απόφαση ήταν η άποψη της αστρολόγου Μαντάμ 'Ιτνα ότι η εαρινή δικτατορία της 21ης Απριλίου συμπίπτει και πάλι φέτος με το πεντάγωνο του 'Αρη και του Ποσειδώνα κάτω από τη σκεπή του Ηφαίστου.

Όσο για τα προσωπικά της η 'Ιτνα δήλωσε:

«Όταν μ' αρέσει ένας νέος ποτέ δε ρωτώ σε ποιο ζώδιο ανήκει...»

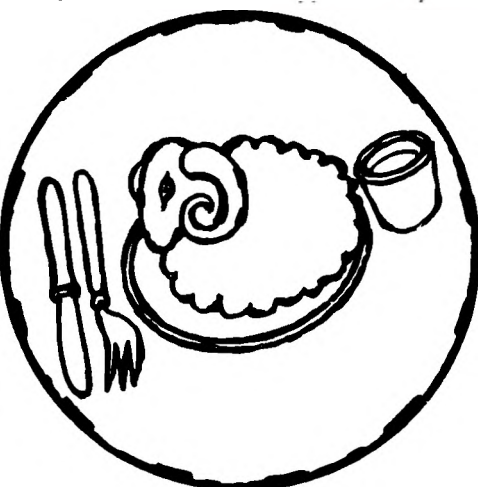
Και μια παρατήρηση από την «ορθολογική φράξια» της σύνταξης:

Μην παίρνετε ποτέ στα σοβαρά την αστρολογία, την παραψυχολογία, τη βασκανεία, τη χειρομαντεία, τον ονειροκρίτη, το βελονισμό, τον Καζαμία και την καφετζού! Πίνετε όσους καφέδες θέλετε, αλλά μην πηγαίνετε ποτέ στις καφετζούδες. Όσοι από σας συνηθίζουν εσπρέσσο, καπουτσίνο ή νεσκαφέ με γάλα, έτσι κι αλλιώς δεν θα μούν ποτέ στον πειρασμό... Και θα διατηρούν αλώβητο το χιούμορ. Όσο για το «μαύρο χιούμορ» αυτό συμβαδίζει με τη «μαύρη μαγεία», τη «μαύρη μέρα» και, φυσικά, τη «μαύρη νύχτα»...

ΚΡΙΟΣ

21 Μαρτίου - 20 Απριλίου

Μόλις μπήκε η Σελήνη στον τρίτο οίκο του ετεροχρονισμού. Ο 'Ηλιος, με την άφιξη του από τον Καναδά, διαφοροποίησε αιφνίδια τις καθημερινές σας δραστηριότητες, σας προσφέρει όμως αξέχαστες νύχτες. Μη διστάσετε. Η επόμενη του αναχώρηση για Στρασβούργο διέπεται από τη Σύνοδο Ποσειδώνα-Μαρτλόμοιου. Συγρατηθείτε. Συνειδητοποιείστε πως το σεξ δεν είναι απαραίτητα

συνδεδεμένο με τη βία —ακόμα δε λιγότερο, με τη νοθεία.

Χρώμα δεκαπενθήμερου: γαλανό-λευκό

ΤΑΥΡΟΣ

21 Απριλίου - 21 Μαΐου

Όσοι γεννήθηκαν στις 21 Απριλίου 1967, είναι σήμερα πια δεκαεξάρηδες και... «μας γαμούν τα λύκεια». Οι μεγαλύτεροι σε ηλικία καλυφθείτε. Έρχεται Ευροχάλα... Εποχή Μνημονίων για όλους. Σε όποια πολιτική παράταξη κι αν ανήκετε, το ζήτημα πάντως παραμένει να έχετε ένα καλό οργασμό. Φιλοκαλείτε, λοιπόν, μετ' ευτελείας... Το πρόσωπο που σας ενδιαφέρει θα έρθει τις πρωινές ώρες μεταμφιεσμένο σε γαλατά... Μην ανησυχήσετε και κυρίως μην το

πάρτε στα σοβαρά. Φταιει το διαρκές αστρικό καρναβάλι...

Υλικό δεκαπενθήμερου: γύψος καλλιτεχνικός.

ΔΙΔΥΜΟΙ

22 Μαΐου - 21 Ιουνίου

Πέφτετε σε λήθαργο, καθώς μετά τις 21 Απριλίου ο ορμητικός υπουργός, καταδιωκόμενος από πλανήτες, αστερισμούς, γαλαξίες, οίκους και κατοίκους, καυσάκια και ψώφια ψάρια, εγκαταλείπει το Υπουργείο και μεταμφιεσμένος σε ζητιάνο περιπλανάται, ελέγχοντας τα πολεοδομικά... μετόπισθεν της χώρας. Ξυπνείστε. Η

Αφροδίτη είναι με το μέρος σας, παρ' όλα αυτά. Εάν φορέσετε κόκκινο μπλουζάκι στην παρέλαση της 21ης Απριλίου, η μαθήτριά μπορεί να σας προσέξει και δεν θα διαφύγετε των μπάτσων. Όσο

για σας κυρία μου, φορέστε —τουλάχιστον— κάτι στο πράσινο, γιατί έφτασε πια ο καιρός να λάβετε σεις τα ηνία.

Τραγούδι του δεκαπενθήμερου: Ένας φίλος ήρθε απόψε απ' τα παλιά.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ

22 Ιουνίου - 23 Ιουλίου

Ξεχάστε επιτέλους την επέτειο του θανάτου του Μαρξ. Σας χρειάζεται να αναδομήσετε το υπερεγώ σας σε πιο αντιαυταρχικά πρότυπα, χωρίς όμως να απωλέσετε τελείως και το εγώ σας. Για περισσότερες πληροφορίες και υποδείξεις απευθυνθείτε στον αρμόδιο Υπουργό: Σαρλ λε Μπω.

Σας καταδιώκει μια αλησμόνητη σειρά με μαύρη καλτσοδέτα. Επιτεθείτε της προτού να είναι αργά. Άλλωστε, όπως γνωρίζουμε όλοι, η καλύτερη άμυνα είναι η επίθεση, ύστερα μάλιστα από την άνευ όρων παράδοση. Προσέξτε

την υγεία σας γιατί η αρρώστια σας δεν είναι ούτε Υδροχόος ούτε Αιγόκερως...

Το λουλούδι του δεκαπενθήμερου: Τετράφυλλο τριφύλλι και αν δεν μπορέσετε να βρείτε, αντικαταστήστε το με ένα γαϊδουράγαθο.

ΛΕΩΝ

24 Ιουλίου - 23 Αυγούστου

Το ότι είστε ένας δε θα πρέπει να σας κάνει να νιώθετε μοναξιά. Αν δεν βρείτε την αναγνώριση που αναζητά η ψυχή σας στη Βουλή, τα καφενεία έτσι κι αλλιώς σας περιμένουν. Οι μέρες είναι κατάλληλες για την αναζήτηση της αδελφής ψυχής. Αποφύγετε, όμως, τα συνηθισμένα σας τερτίπια: βρυχιμοί, δαγκώματα και λεονταρισμοί. Στον επαγγελματικό τομέα κινδυνεύετε κάθε στιγμή να φάτε τα μουστάκια των στενών συνεργατών σας. Μην ανησυχεί-

ΞΕΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ ★ ΞΕΝΑΙ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΕΙΣ

ΕΘΝΟΣ
★ ΔΙΔΥΜΟΙ (21 Μαΐου - 20 Ιουνίου). Μην προγραμματίσετε τίποτε για σήμερα γιατί εξαιτίας διαφόρων γεγονότων θα χρειαστεί να ενεργήσετε αυθόρμητα. Μην πάρετε σημαντικές αποφάσεις πριν ξεκαθαρίσουν τα πράγματα. Αποφύγετε να καλονίσσετε κάτι για το βράδυ.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ
21 Ιουνίου - 20 Ιουλίου
Δεν πρόκειται να κάνετε πολύ καλή εντύπωση στη δουλειά σήμερα — μείνετε καλύτερα στο περιθώριο, και μην πάρετε μέρος σε επαγγελματικές συζητήσεις ή

ΛΕΩΝ
21 Ιουλίου - 20 Αυγούστου
Θα σας γνωρίσουν ένα πρόσωπο του άλλου φύλου, που μπορεί να σας ζυπνήσει ερωτικό ενδιαφέρον — δεν θα πρεπε όμως.

"ΜΕΣΗΜΕΡΙΝΗ"

ΤΑΥΡΟΣ: 'Από 22/4 έως 21/5

ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ: 'Η διαδοχική είσοδος του 'Αρη την Τρίτη και του 'Ερμή την Πέμπτη στο ζώδιό σας, θα σας δώσει μεγάλες δυνατότητες στην εργασία, την πρόοδο, τα οικονομικά και στην κάλυψη των υποχρεώσεων. Μέ την σύνοδο των δύο πλανητών τό Σάββατο στην τρίτη μοίρα του ζωδίου σας, θ' αύξηθει περισσότερο ή εϋνοια.

ΑΙΣΘΗΜΑΤΑ: Παρά την βελτίωση των συνθηκών της καθημερινής σας ζωής, δεν θά λείψουν κάποια προβλήματα στην προσωπική σας ζωή. Βέβαια, η παρουσία της 'Αφροδίτης, αύξάνει τον μαγνητισμό σας και θα συνεχίζετε για μία ακόμα εβδομάδα, να έλκετε τούς άλλους. 'Ο 'Αρης όμως, θ' αρχίσει από αύριο, να δημιουργεί τάσεις ανταγωνισμού, ανάγκη να επιβληθείτε στον σύντροφό σας και άδικαιολόγητες ζηλοτυπίες. **ΥΓΕΙΑ:** Τά νεύρα και στά άφροδίσια, είναι οι μοναδικές προδιαθέσεις που θέλουν κάποια μικρή προσοχή.

τε. Η καλή μερίδα ανήκει πάντα στον Λέοντα. Μετά τις 21 Απριλίου, με τον Άρη και τον Ερμή στον οίκο της καριέρας, ο περήφανος Λέων δικαιώνεται. Πρέπει, όμως, να προσέξετε τη διατροφή

σας. Σας συμβουλευουμε να ακολουθήσετε τα κηρύγματα της λιτότητας. Θα σας θαυμάσει γι' αυτό το άλλο φύλο αλλά και ο «Μέγας-Μάγος».
Πιάτο του δεκαπενθήμερου: Κυήγι στα κάρβουνα.

ΙΑΡΘΕΝΟΣ

4 Αυγούστου -
3 Σεπτεμβρίου

Η περίπτωση σας κινδυνεύει να ρικινοποιηθεί. Ο Ερμής σε τετράγωνο με το Δία σας καταδιώκει με τη σκούπα στο χέρι. Προμηνύεται ιδιοδοξία Αιγών και άλλων κατοικιών σε διαδήλωση. Μη δειλιάσετε. Μπορεί η πολιτική να μην είναι το αίμα σας, αλλά χρειάζεται κάπου κάπου. Άλλωστε, πού αλλού συναντήσει κανείς τόσο κόσμο! Προσέξτε το ντύσιμό σας.

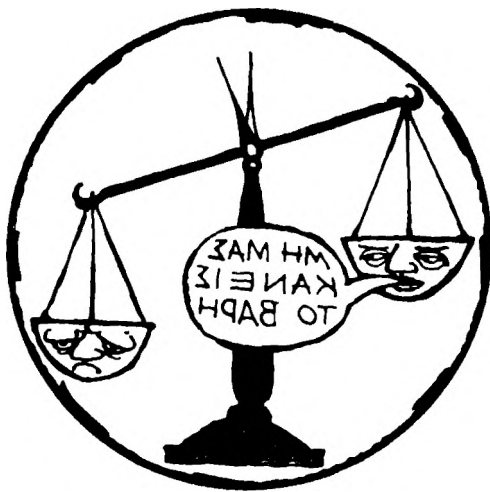
προκαλέσετε κεραυνοβόλο έτα σε φοιτητή. Μη σας σταματήσει η διαφορά ηλικίας. Το είπε ο υπουργός: Τα αρχαία μνημεία είναι περιζήτητα... Αν έχετε ατυχία να είστε άντρας, και να επανεξετάσετε τη θέση

μα δεκαπενθήμερου: Αμα-

ΟΣ

Σεπτεμβρίου -
Οκτωβρίου

φιλήδονη Αφροδίτη, σε τρίτο με τον Πλούτωνα, δεν σας ιταλείπει. Μην το παρακάνετε ο θεσμός της οικογένειας δεν ξεπεραστεί τελειώς. Μην εσπερίστε δημόσια. Χρησιμοποιεί την πολιτική σας επιρροή για εσομοποίηση της πολυγαμίας. Ο μόνος υπουργός σας έχει στο μάτι. Καλέστε τον σε α. Ο δυναμισμός σας θα κάνει αυτό το δεκαπενθήμερο, δύ-

σκολη τη ζωή των ανθρώπων που σας αγαπούν, θα κλάψουνε μονούλες και ένα και δυο και τρία και τέσσερα παιδιά... Χρησιμοποιείστε τη διπλωματία σας.

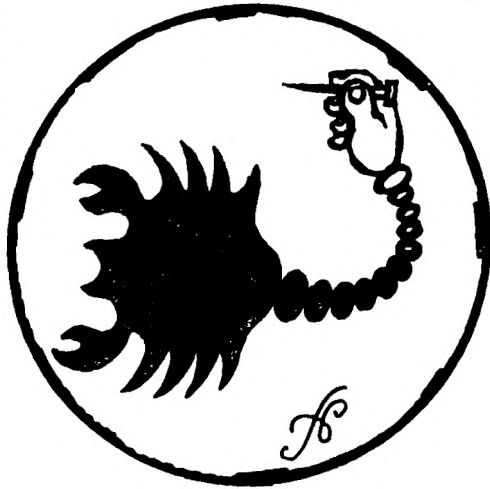
Ο καταθρόνιος παντοπώλης της συνοικίας σας προσπαθεί να σας κλέψει στο ζύγι, φερθείτε του ευγενικά, γιατί ξέρει πολλά. Μην αφήσετε το άγχος να σας κυριεύσει.

Το φρούτο του δεκαπενθήμερου: Ένα κόκκινο μήλο...

ΣΚΟΡΠΙΟΣ

24 Οκτωβρίου -
22 Νοεμβρίου

Σ' αγαπάω, μ' ακούς; λέει περίλυπος ο δολοφόνος, χαρακτηρι-

στικός τύπος σκορπιού. Αν σχετίζεστε με τέτοιο τύπο ή τύπισσα φροντίστε να έχετε στο φαρμακείο σας διαφόρων ειδών αντίδοτα, φυλαχτά και ολίγον σκορδάκι. Αν είστε σκορπιός, απευθυνθείτε στον κύριο Ασημάκη Φωτήλα για μετανάστευση. Κι αν αρνηθεί, αφού πρώτα τον δαγκώσετε, πηγαίνετε κατευθείαν στον κύριο Δροσογιάννη για εθελοντικό εγκλεισμό σας στο στράτευμα. Αν, όμως, κι αυτός αρνηθεί, τότε ο μόνος τρόπος που σας μένει για να κερδίσετε την εμπιστοσύνη του αγαπημένου σας προσώπου είναι το χαρακίρι, προσέξτε όμως το στυλ. Αν, όμως, κι εκεί αποτύχετε, δεν σας μένει άλλη επιλογή, παρά να γίνεται ο ήρωας της εναλλακτικής Δεξιάς.

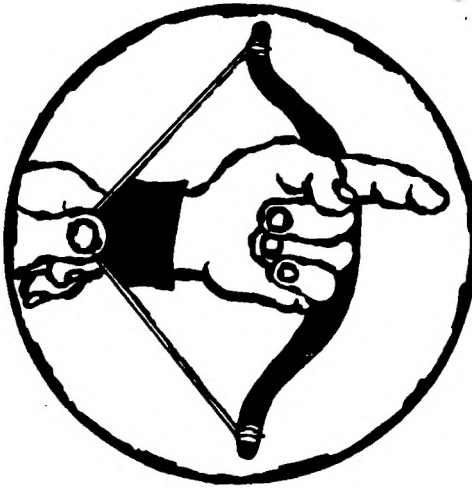
Το γούρι του δεκαπενθήμερου: πράσινη χάντρα.

ΤΟΞΟΤΗΣ

23 Νοεμβρίου -
21 Δεκεμβρίου

Ο φιλόδοξος Τοξότης βρίσκεται στην καλύτερή του στιγμή. Οι πολιτικοκοινωνικοπολιτιστικοεκπαιδευτικές επιδιώξεις του στο μεσοурάνημα του πέμπτου οίκου, με την προστασία του δεσμού —παράνομου πάντα— της Σελήνης, έχουν φέρει τον Τοξότη στα πρόθυρα της κοινωνικής ανόδου και κάθε επιτυχίας.

Η ερωτική ζωή του, όμως, βρίσκεται σε στασιμότητα. Η εμβριθής ανάγνωση εξειδικευμένων δημοσιευμάτων αλλοδαπών τε και εγχώριων ίσως συμβάλει σε κάποια ανάκαμψη. Αν, όμως, δεν τα καταφέρνει, τότε καλό είναι να επιστρέψει στις παλιές παραδοσιακές μεθόδους. Ο αυνανισμός δεν είναι τόσο επιβλαβής για τη σωματική και πνευματική ακεραιότητα, όσο ισχυρίζονται ορισμένοι αντιδραστικοί κύκλοι. Αν, πάλι, δεν πεισθήκατε, απευθυνθείτε εις τον εφημέριον της ενορίας σας.
Το άθλημα του δεκαπενθήμερου: Κολύμπι και αν κρυώνετε, κόψτε

μερικές βόλτες γύρω στο τετράγωνο του σπιτιού σας.

ΑΙΓΟΚΕΡΩΣ

22 Δεκεμβρίου -
20 Ιανουαρίου

Αν σας απατά το αγαπημένο σας πρόσωπο, κάντε πως δεν καταλαβαίνετε. Ο καιρός δεν είναι κατάλληλος για αλλαγές συναισθηματικές. Είναι όμως ευνοϊκός για πολιτικές μετακομίσεις. Ζητείστε την βοήθεια του αρμόδιου φορέα ευρέσεως εργασίας. Θα ανταποκριθεί αμέσως, στέλνοντας δέκα ανέργους πρόθυμους για κάθε βοήθεια έναντι μικρής αμοιβής. Μπορείτε, έτσι, να διευρύνετε τις φιλίες σας και να ανακαλύψετε πως υπάρχουν πια οι προϋποθέσεις για ν' ανοίξετε το μπαρ των ονείρων σας. Παράλληλα, καλλιερ-

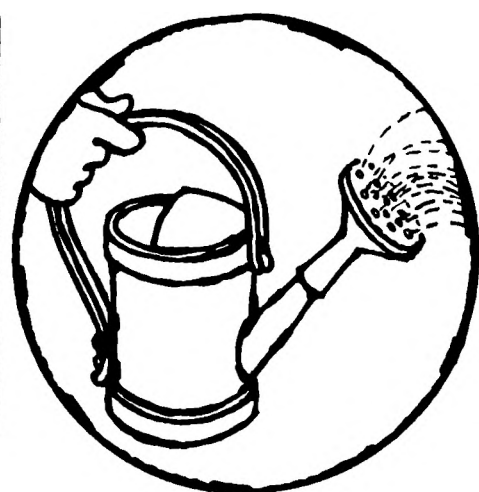

γείστε τα χόμπυ σας, κι αν δεν έχετε, ρωτήστε τον κ. Τσοχατζόπουλο. Μην αλλάξετε χτένισμα ούτε στυλ ντυσίματος, αλλάξτε όμως περπάτημα... Οπωσδήποτε, σας περιμένουν καλύτερες μέρες.
Το μπαρ του δεκαπενθήμερου: Je ne reviens pas. (Πρόκειται για το κυλικείο του Α' Νεκροταφείου).

ΥΔΡΟΧΟΟΣ

21 Ιανουαρίου -
19 Φεβρουαρίου

Κατεβείτε επιτέλους από το φωσφορίζον συννεφάκι σας: προσγειωθείτε. Ειδαλλιώς πάρτε το απόφαση ότι εφεξής θα γίνετε πυραυλος! Γι' αυτό οι βάσεις (θανά-

του -ξεθανάτου) πρέπει να μειώνουν στις βάσεις τους. Ο Ουρανός σε σχέση εξαγώνου με τον Άρη σας διαβολίζει. Και θα πρέπει να θυμάστε πάντα πως το εξαγώνο αναλύεται σε δύο τρίγωνα —μην το παρακάνετε, λοιπόν. Αποφασίστε αν προτιμάτε τη νομιμότητα, ή την παρανομία στον έρωτα— όλα μαζί δεν γίνονται. Εκτός, βέβαια, αν πείσετε τον επίσημο σύντροφό σας να συνθηκολογήσει. Παρ' όλα αυτά οι κίνδυνοι παραμένουν πάντα και προέρχονται εξ Ανατολών. Γι' αυτό πειθαρχήστε τους ενθουσιασμούς σας γιατί προμηνεύεται θερμό καλοκαίρι.

Το βιβλίο του δεκαπενθήμερου. Ο αγών μου —όχι του Χίτλερ, αλλά κάποιου άλλου γνωστού που μου διαφεύγει το όνομά του.

ΙΧΘΕΙΣ

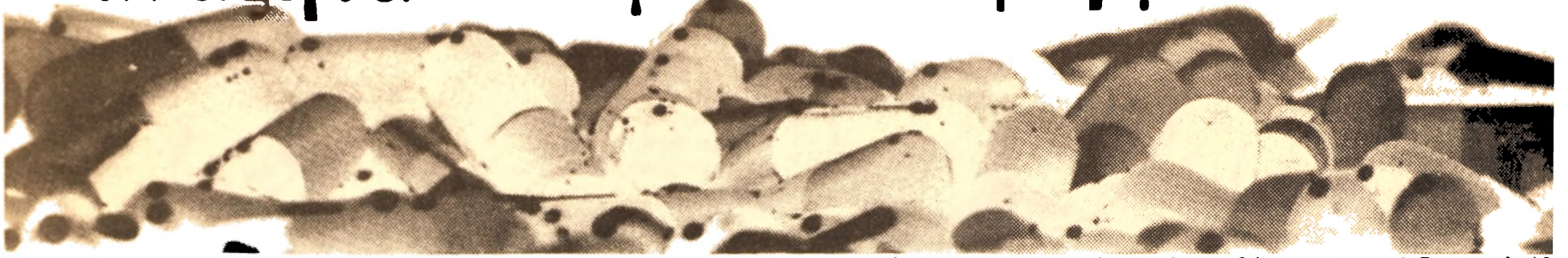
20 Φεβρουαρίου -
20 Μαρτίου

Πάψτε, επιτέλους, να ψαρεύετε σε θολά νερά. Ακολουθείστε το νέο κύμα, οργανώνοντας ένα πάρτυ με όλους (-ες) τους (-τις) τώως, ακόμη και το τώως κόμμα σας. Οπωσδήποτε να καλέσετε και τον ψυχαναλυτή σας. Ενδέχεται το βράδυ αυτό να καταλήξει σε ένα ψυχόδραμα, αλλά θα είναι οπωσδήποτε συγκλονιστικό. Ο καιρός ευνοεί δυναμικές αλλαγές στους τομείς των ενδιαφερόντων σας —μαγειρική, φεμινισμός για τις κυρίες, αθλητισμός, συνδικαλισμός για τους κύριους. Θα πρέπει, όμως, να εμπιστευθείτε εκ νέου τις πρωινές εφημερίδες και το μετεωρολογικό δελτίο. Μη διστάσετε, όμως, ποτέ-ποτέ να αλλάζετε ρόλους. Η πλανητική κυριαρχία υποχωρεί στις 21 Απριλίου και είναι ο κατάλληλος καιρός να χαλαρώσετε και να αποκτήσετε κατοικίδιο ζώακι. Οι φίλοι και οι εραστές θα διαισθανθούν την καθίζηση τον Ψαριού - γυναίκας, τα προβλήματα όμως του ψαριού - άντρα είναι πιο επίμονα. Ρίξτε το στην εργασιοθεραπεία.

Κυνηματογραφική ταινία του δεκαπενθήμερου: Γράψε λάθος (παλιά μα πάντα επίκαιρη ταινία του ελληνικού ρεπερτορίου).

Το κύκλωμα του φάρμακου αναζητά-ακόμα-το... φάρμακό του

ΑΠΟ ΤΙΣ πρώτες εξαγγελίες της κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ, ήταν η εξυγίανση του κυκλώματος του φάρμακου. Η εξαγγελία αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση απ' τους ασχολούμενους με το φάρμακο, που από καιρό είχαν επισημάνει τα τεράστια προβλήματα στο κύκλωμα παραγωγής και διάθεσης φαρμάκων (πολυφαρμακία, μη αποτελεσματικός κρατικός έλεγχος, χαμηλής ποιότητας προϊόντα, εισαγωγή όλων των πρώτων υλών, νοσηρό κύκλωμα διάθεσης, κτλ). Επίσης θετική ήταν η απήχηση της εξαγγελίας γενικότερα στον ελληνικό λαό, που κι αυτός είχε συνειδητοποιήσει την αναγκαιότητα καλού ποιοτικού φάρμακου σε συνδυασμό μ' ένα βελτιωμένο σύστημα υγειονομικής περιθαλψης. Οι εξαγγελίες μάλιστα, υπόσχονταν την κυκλοφορία του πρώτου φάρμακου της Εθνικής Φαρμακοβιομηχανίας (ΕΦ), της κρατικής ουσιαστικά φαρμακοβιομηχανίας τον πρώτο μήνα του '83.

ΤΕΛΕΙΩΣΕ ήδη το πρώτο τρίμηνο του '83, και όχι μόνο δεν πραγματοποιήθηκαν οι υποσχέσεις, αλλά ούτε καν άρχισε να εφαρμόζεται ο νόμος 1316 για το φάρμακο, που η ίδια η κυβέρνηση προώθησε και ψήφισε στη Βουλή. Παράλληλα με τις εξαγγελίες έχουμε την έναρξη μιας σειράς αντιδράσεων από πλευράς φαρμακοβιομηχάνων, που έχουν δημιουργήσει ένα κλίμα αναταραχής και αβεβαιότητας, τόσο για την τύχη των κυβερνητικών μέτρων, όσο και για την πορεία της ίδιας της φαρμακοβιομηχανίας (ΦΒ) και των απασχολούμενων σ' αυτήν. Στο κλίμα αυτό συνέτειναν κυβέρνηση και φαρμακοβιομήχανοι (ΦΒ/νοι), καθένας απ' τη σκοπιά του.

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ δεν προχώρησε με μικρά, σταθερά και αποφασιστικά βήματα στην εξυγίανση του κυκλώματος. Εφάρμοσε μια πολιτική αλλαγών (που διαμορφώθηκε από ορισμένα στελέχη του ΠΑΣΟΚ, χωρίς να γίνει συνείδηση του κόμματος και το κυριότερο της ηγεσίας του), χωρίς να υπάρχει η κατάλληλη υποδομή που θα τις στήριζε. Δηλαδή χωρίς οργανωμένο κρατικό έλεγχο (ΚΕΕΦ), και με μια φαρμακοβιομηχανία, κύρια της ελληνικής ιδιοκτησίας, με χαμηλή ποιότητα παραγομένων φαρμάκων, χαμηλή απόδοση εγκαταστάσεων, πολύ χαμηλή παραγωγικότητα. Έτσι ο νόμος που διαμόρφωσε, διακατέχεται από μια μαξιμαλιστική λογική, που δεν λαβαίνει υπόψη σημαντικούς παράγοντες, όπως συνθήκες οικονομικής κρίσης, χαμηλός βαθμός οργάνωσης των εργαζομένων, ανυπαρξία επενδύσεων κ.ά. Οι ΦΒ/νοι, όλον αυτό τον καιρό, προσπάθησαν να επιβάλλουν τις απόψεις τους με γνώμονα τις όσο το δυνατό μικρότερες αλλαγές στη μέχρι σήμερα κατάσταση του κυκλώματος. Παρ' ότι και οι ίδιοι αναγνωρίζουν ότι πρέπει να εξυγιανθεί, στοχεύουν σε ένα εκσυγχρονισμό σ' εκείνα τα σημεία που δεν θίγονται τα συμφέροντά τους, όπως προκύπτει από τις θέσεις των οργανώσεών τους «Πανελλήνιος Ένωσις Φαρμακοβιομηχανίας» (ΠΕΦ) και Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Επιχειρήσεων Ελλάδος (ΣΦΕΕ).*

Σημερινή κατάσταση στο κύκλωμα Φάρμακο

ΟΠΩΣ ήταν επόμενο οι Φαρμακοβιομήχανοι αντέδρασαν στα μέτρα της κυβέρνησης και αντέδρασαν προς τρεις κατευθύνσεις: μέσα στο εργοστάσιο ή την επιχείρηση, στο κύκλωμα διάθεσης, με τελικό αποδέκτη το καταναλωτικό κοινό, και προς την ίδια την κυβέρνηση.

ΣΤΟ εργοστάσιο από καιρό (κυβέρνηση ΝΔ) προβάλλεται έντονα το πρόβλημα της οικονομικής δυσπραγίας. Το φάρμακο, σε αντίθεση με τ' άλλα βιομηχανικά προϊόντα, αντιμετωπίστηκε (και

σωστά) σαν μη καταναλωτικό αγαθό και γι' αυτό δεν ακολούθησε τις αυξήσεις των άλλων προϊόντων, αλλά —και εδώ είναι υπερβολή— δεν ακολούθησε ούτε καν τις αυξήσεις του τιμαμου. Μετά την εξαγγελία των κυβερνητικών μέτρων, είτε λόγω της αβεβαιότητας για το μέλλον των βιομηχανιών, είτε γιατί πήρξε κάποιος αυστηρότερος έλεγχος στη συνταγογραφία ή ασφαλιστικών ταμείων, είτε γιατί οι ΦΒ/νοι δίστασαν να εφαρμόσουν το γνωστό σύστημα πίεσης της αγοράς, είχαμε μείωση κατανάλωσης περίπου 20%-30% (από ανεπίσημες πληροφορίες). Αυτό είχε συνέπεια τη μείωση της παραγωγής και την ένταση ήδη υπάρχοντος οικονομικού προβλήματος. Το πρόβλημα αμβέβαιο μεγιστοποιήθηκε και επιστρατεύθηκε στην πολεμική του νόμου 1316, δημιουργώντας ανασφάλεια στους εργαζομένους. Τα πιθανά σενάρια που προτεινόταν από τις επιχειρήσεις επίσημα και ανεπίσημα (πλαγίως διαρρέοντα), αφορούσαν λύση σε βάρος των εργαζομένων, δηλαδή, διαθεσιμότητα μέρους του προσωπικού (η Cooper SA έθεσε σε διαθεσιμότητα π. 20 σφατά 20 εργαζόμενους), περικοπή μέρους των εργασιών ή αναστολή των εργασιών μέχρι και πλήρη διακοπή των εργασιών των εργοστασίων. Προβλήματα όπως η εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης και ειδικότερα η πολιτική αυξήσεων που εφαρμόστηκε στη ΦΒ πέρασαν σε δεύτερη μοίρα από το φόβο απολύσεων και κλεισίματος μιας σειράς φαρμακοβιομηχανιών.

ΣΤΟ ΚΥΚΛΩΜΑ διάθεσης, είχαμε τα γνωστά μέτρα της διατήρησης της πίστωσης μέρους ΦΒ προς τα φαρμακεία. Ο ΠΦΣ, αντέδρασε κηρύσσοντας το «εμπάργκο» στη μη διάθεση δηλαδή, ορισμένων φαρμάκων των ΦΒ αυτών που όλες είναι πολυεθνικές, που έτσι εισέπραξαν τη λαϊκή αντίδραση στα «ξένα μονοπώλια». Εδώ πρέπει να επισημανθεί η αντίδραση του κοινού, που τελικά πέστη τις συνέπειες απ' το παιχνίδι φαρμακοποιών - πολυεθνικών. Απληροφόρητος, λοιπόν, ο λαός, ή στραβά πληροφορημένος απ' τις εφημερίδες (μιας και το φάρμακο είναι θέμα που πελάει φύλλα), χωρίς ουσιαστικά να ενδιαφέρεται να μάθει την αλήθεια, σπεύδει να αγοράσει φάρμακα αναγκαία και μη, και σε πολλές φορές πολλές φορές μεγαλύτερες απ' τις αναγραφόμενες συνταγές.

ΕΚΤΟΣ από την παραπάνω κατάσταση, που από μόνη της αποτελεί πίεση προς την κυβέρνηση, είχαμε και άλλες πιέσεις που προήλθαν από κοινοτικούς παράγοντες. Υπήρξαν λοιπόν δηλώσεις του Ιρλανδού κ. Μπεργκ καθώς και έγγραφο του Επιτρόπου για θέματα ανταγωνισμού κ. Nartes, και Telex του προέδρου της Επιτροπής Gaston Thorn, προς την κυβέρνηση, επισημαίνοντας παραβιάζεται η Συνθήκη της Ρώμης και η κοινοτική Νομοθεσία. Ποια όμως είναι τα μέτρα της κυβέρνησης που προκαλούν την αντίδραση των ΦΒ/νων και πού στοχεύει η αντίδραση αυτή;

Ο Νόμος 1316, για την ίδρυση του ΕΟΦ, της ΕΦ και της ΚΦ

ΑΠΟ ΜΙΑ πρώτη ανάγνωση του νόμου θα έλεγε κανείς ότι η λειτουργία της Εθνικής Φαρμακοβιομηχανίας (ΕΦ) (ανώνυμη εταιρεία με μια μετοχή που ανήκει εξ ολοκλήρου στον ΕΟΦ), αποτελεί το μέτρο που κύρια βλάπτει τα συμφέροντα των ΦΒ/νων αυτό, γιατί θα τους αφαιρέσει ένα μέρος της αγοράς που θα είναι σημαντικό αν ισχύσουν ευνοϊκές, υπέρ αυτής ρυθμίσεις (αποκλειστική προμήθεια των ασφαλιστικών οργανισμών και κρατικών σοκομείων). Αυτό όντως θα συμβεί όταν όμως γίνει η ΕΦ, στο μακροπρόθεσμο στην υλοποίησή του, λόγω ανυπαρξίας της τεχνικής υποδομής που είναι απαραίτητη. Εκτός αυτού, υπάρχει

* Για τις θέσεις των παραπάνω βλέπε περιοδικό «Φαρμακοχημική» τχ. 143 και 145.

κίνδυνος, η ΕΦ να δράσει συμπληρωματικά στην υπάρχουσα παραγωγή, πράγμα που αντί να βλάψει θα ευνοήσει τους φαρμακοβιομήχανους.

ΕΝΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ θέμα που έχει άμεση σχέση με το κύκλωμα διάθεσης, είναι το Εθνικό Συνταγολόγιο και κυρίως ο κατάλογος των φαρμάκων, με τα οποία θα γίνεται η προμήθεια των Κρατικών Νοσοκομείων και των Ασφαλιστικών Ταμείων. Η επιλογή των φαρμάκων θα γίνεται με βάση την ποιότητα και το κόστος, είναι φανερό ότι θα υπάρξει μεγάλο πρόβλημα για τις εταιρείες εκείνες των οποίων τα φάρμακα δεν θα περιληφθούν στον κατάλογο.

ΤΑ ΕΞΟΔΑ της ιατρικής ενημέρωσης και της προώθησης των πωλήσεων (έξοδα Marketing) στο εξής δεν επιβαρύνουν το κόστος των προϊόντων. Είναι γνωστό ότι στα έξοδα Marketing, που επισήμως (Υπ. Εμπορίου 1976) καλύπτουν το 30% της χονδρικής τιμής - ανεπισήμως πολλές φορές φθάνει τα 70%, περιλαμβάνονται κονδύλια που είναι δύσκολο να ελεγχθούν. Από τη μείωση (;) των εξόδων Marketing, επιβάλλεται υποχρεωτική εισφορά υπέρ του ΕΟΦ, 15% επί της χονδρικής τιμής των φαρμάκων. Είναι ένα ποσοστό που οι ΦΒ/νοι δεν φαίνονται διατεθειμένοι να χαρίσουν εύκολα στον ΕΟΦ, γιατί θα αφαιρεθεί πιθανά απ' τα κέρδη τους, και γιατί δεν θέλουν έναν ΕΟΦ οικονομικά αυτοδύναμο (πολύ σημαντικό σε συνθήκες οικονομικής κρίσης). Έτσι στο σημείο αυτό στοχεύουν να επιβαρυνθεί η κατανάλωση το ποσοστό αυτό.

ΕΚΕΙΝΟ όμως που στην παρούσα φάση απασχολεί κύρια τους ΦΒ/νους, είναι η ανακοστολόγηση των φαρμάκων. Όπως αναφέρεται στο νόμο, η ανακοστολόγηση, σημαίνει έλεγχο όλων των στοιχείων που συνθέτουν το κόστος των φαρμάκων. Με βάση τ' αποτελέσματα του ελέγχου κι ένα λογικό ποσοστό κέρδους, θα διαμορφωθούν οι νέες τιμές. Από τον έλεγχο αυτών των στοιχείων υπάρχει κίνδυνος για τους φαρμακοβιομήχανους να γίνουν φανερές υπερκοστολογήσεις των πρώτων υλών και των υλικών συσκευασίας που εισάγονται, τόσο από τις εταιρείες των πολυεθνικών συγκροτημάτων, όσο κι από άλλους οίκους. Επίσης είναι δυνατό οι τιμές των παραπάνω υλικών να είναι πολύ μικρότερες απ' αυτές που είχαν δηλωθεί κατά την έγκριση κυκλοφορίας του προϊόντος. Επομένως αν η ανακοστολόγηση γίνει σωστά, μπορεί να σημαίνει όχι μόνο αύξηση τιμών για κάποια φάρμακα, αλλά και μείωση τιμών για εκείνα των οποίων οι τιμές καθορίστηκαν με βάση μη πραγματικά στοιχεία. Από την ανακοστολόγηση λοιπόν προκύπτουν δύο κίνδυνοι για τη ΦΒ:

- το κράτος θα μπει σε μια διαδικασία ελέγχου των κοστολογίων και των τρόπων με τους οποίους διαμορφώνουν το κόστος των προϊόντων τους

- είναι πιθανή η μείωση των τιμών και συνεπώς και των κερδών σε μια σειρά προϊόντων.

ΣΤΗΝ ΑΝΑΚΟΣΤΟΛΟΓΗΣΗ, λοιπόν, έχουν συγκεντρωθεί τα αρμόδια των ΦΒ/νων, που σύσσωμοι σήμερα (παρά τις κάποιες αντιρρήσεις και διαφοροποιήσεις μεταξύ ΠΕΦ και ΣΦΕΕ) ζητάνε μια τ' αρχήν αύξηση 20% σ' όλα ανεξαιρέτως τα φάρμακα χωρίς προηγηθεί ανακοστολόγηση. Στη συνέχεια αναμένουν μια επί πλέον αύξηση λόγω υποτίμησης της δραχμής και αύξησης της τιμής των πρώτων υλών καθώς και λόγω του αυξημένου κόστους λειτουργίας των εργοστασίων.

ΠΡΟΣ την κατεύθυνση της πίεσης της κυβέρνησης για αύξηση τιμών, οι ΦΒ/νοι φιλοδοξούν να εντάξουν και τους εργαζόμενους προβάλλοντας την αδυναμία συνέχισης της λειτουργίας των επιχειρήσεών τους και επομένως τον κίνδυνο ανεργίας.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ ΣΤΙΣ ΠΙΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΦΑΡΜΑΚΟΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ

ΔΥΟ ΕΙΝΑΙ τα όπλα των ΦΒ/νων:

το φάρμακο σαν κοινωνικό αγαθό πρώτης ανάγκης

η ανεργία των εργαζομένων στο χώρο του φάρμακου.

ΚΑΙ ΤΑ ΔΥΟ είναι πολύ σημαντικά, και δεν μπορεί κανείς να διαψεύσει και να εξαγγείλει τα οποιαδήποτε μέτρα αν δεν τα λάβει σοβαρά υπόψη. Οι ΦΒ/νοι, όπως στο παρελθόν έτσι και τώρα ή στο μέλλον, θα προβάλλουν τις όποιες διεκδικήσεις τους, βασιζόμενοι στην αξία του φάρμακου στην υγειονομική περίθαλψη του λαού. Είναι φανερό λοιπόν ότι η ΕΦ που θα αναλάβει την παραγωγή και την εμπορία φαρμάκων, είναι στόχος πρώτης προτεραιότητας για λόγους ουσίας, αλλά και σαν ασφαλιστική δικλείδα, όποιες πιέσεις και τεχνητές ελλείψεις προκύψουν στο μέλλον. Θα πρέπει, λοιπόν, η κυβέρνηση να προχωρήσει άμεσα στην υλοποίηση του νόμου 1316 που αφορά μεταξύ των άλλων και

στην ίδρυση της ΕΦ.

ΓΙΑ ΝΑ αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της ανεργίας, θα πρέπει, κυβέρνηση κι εργαζόμενοι να κατανοήσουν και να δεχθούν ότι τα εξαγγελθέντα μέτρα θα έχουν σα συνέπεια, παράλληλα με την εξυγίανση του κυκλώματος κι ένα ποσοστό ανεργίας. Το ποσοστό αυτό θα προκύψει τόσο από τη μείωση της ποσότητας και του αριθμού των παραγομένων φαρμάκων, όσο και από την πιθανή διακοπή της λειτουργίας ορισμένων μονάδων που θα γίνουν ασύμφορες. Η προσπάθεια, λοιπόν, της κυβέρνησης και των εργαζομένων θα πρέπει να συγκεντρωθεί στη δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης εκείνων που πιθανά θα μείνουν χωρίς δουλειά. Βέβαια ο νόμος 1316 προστατεύει για κάποιο χρονικό διάστημα τους εργαζόμενους από τις απολύσεις (αν και με την παράγραφο 5 του άρθρου 28 δίνεται η δυνατότητα απολύσεων για αντικειμενικούς λόγους, στους οποίους προφανώς, εντάσσεται και η αδυναμία λειτουργίας λόγω οικονομικών δυσχερειών). Το πρόβλημα όμως θα πρέπει να λυθεί προς μία κατεύθυνση, όπου όλοι θα προσφέρουν την εργασία τους σ' ένα κατάλληλα οργανωμένο σύστημα. Έτσι προβάλλουν επιτακτικοί στόχοι:

- Δημιουργία και λειτουργία της εθνικής φαρμακοβιομηχανίας, που θα δώσει απασχόληση σε επιστημονικό και μη προσωπικό.

- Δημιουργία εργοστασίου παραγωγής α' υλών για τη ΦΒ. Παράλληλα θα μπορούσε να γίνει εκσυγχρονισμός των εργοστασίων που παράγουν πρώτες ύλες που χρησιμοποιούνται και στη ΦΒ (άμυλο, αλκοόλη, σάκχαρη, χλωριούχο νάτριο, κιτρικό οξύ κτλ.). Έτσι θα παράγονται οι απλές αυτές πρώτες ύλες σύμφωνα με τις διεθνείς προδιαγραφές, κι επομένως θα καλύπτουν τις ανάγκες της ελληνικής αγοράς, πετυχαίνοντας δύο στόχους: εξοικονόμηση συναλλάγματος και απασχόληση περισσότερων εργαζομένων.

- Κίνητρα για τη συστέγαση εκείνων των ΦΒ, που σήμερα δουλεύουν με παθητικό. Έτσι θα εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους και παράλληλα η απασχόληση μεγάλου μέρους του προσωπικού τους. Τα κίνητρα αυτά είναι και μία από τις προτάσεις της «Πανελληνίας Ένωσης Φαρμακοβιομηχανίας».

- Οργάνωση των κρατικών υπηρεσιών και κύρια του ΕΟΦ και στελέχωσή τους από ειδικευμένους επιστήμονες, για την εξασφάλιση αποτελεσματικού ελέγχου σ' όλα τα στάδια της παραγωγής και διάθεσης των φαρμάκων. Αναμόρφωση των επιστημονικών κριτηρίων για την έγκριση νέων φαρμάκων, σύμφωνα μ' όσα ισχύουν διεθνώς.

- Προσανατολισμός της απασχόλησης των εργαζομένων που θα χάσουν τη δουλειά τους σε άλλους τομείς της βιομηχανίας, που θα κριθούν κατάλληλοι.

ΕΙΝΑΙ ΒΕΒΑΙΟ ότι υπάρχουν κι άλλες προτάσεις που θα έπρεπε να συγκεντρωθούν και να μελετηθούν σοβαρά απ' τους αρμόδιους φορείς. Εκείνο όμως που δεν είναι βέβαιο, είναι αν υπάρχει η «πολιτική βούληση» της κυβέρνησης να φέρει την «αλλαγή», στο κύκλωμα φάρμακο. Από καιρό διαφαίνεται η υποχώρηση μπροστά στο δυσμενές για την κυβέρνηση κλίμα που δημιουργήθηκε από τις τεράστιες δυσκολίες της εφαρμογής του νόμου. Ενδεικτικά γι' αυτό είναι η μεγάλη καθυστέρηση εφαρμογής του νόμου 1316, η σύνθεση του ΔΣ του ΕΟΦ, που δεν έχει καμιά σχέση με το επιτελείο που διαμόρφωσε το νόμο, η καθυστέρηση ή άρνηση της έγκρισης των απαραίτητων κονδυλίων για την οργάνωση του ΚΕΕΦ (ΕΟΦ) και της Εθνικής Φαρμακοβιομηχανίας κτλ.

ΘΑ ΠΡΕΠΕΙ να γίνει συνείδηση στους αρμόδιους, ότι έχουν εξαντληθεί τα περιθώρια πειραματισμών κι ότι πέρα από κάθε μαξιμαλισμό, θα πρέπει να μπει κάποιος προγραμματισμός με τελικό στόχο την εφαρμογή του νόμου 1316. Ας αρχίσουν επιτέλους να υλοποιούνται στόχοι που δεν απαιτούν ιδιαίτερα πρακτικά κονδύλια όπως: η οργάνωση του κρατικού ελέγχου (η απόδοση του ΚΕΕΦ έχει πέσει σε επίπεδα χαμηλότερα από τα επί ΝΔ), ο έλεγχος και η βελτίωση της ποιότητας των παραγομένων φαρμάκων, τα Εποπτικά Συμβούλια στις Φαρμακοβιομηχανίες, το Εθνικό Συνταγολόγιο και ο κατάλογος φαρμάκων. Η ανακοστολόγηση, που πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα στα καθορισμένα χρονικά όρια και που θα αποδώσει τα απαραίτητα κεφάλαια για τη λειτουργία του ΕΟΦ. Και τέλος ν' αρχίσει ο προγραμματισμός για την Εθνική Φαρμακοβιομηχανία, μετά από σοβαρή μελέτη και προβληματισμό για τους στόχους της και την ανάπτυξη της.

Κ.Π.

— Αχ, μωρέ Τζοβάνη, έλεγε με σπαραγμό η Σοφία. Μην το κάνεις αυτό... Εσύ όταν σε πιάνουν τα νεύρα σου δε λες αυτό που πρέπει, λες άλλα εντελώς... Μη, μωρέ Τζοβάνη, άφησέ το, σε παρακαλώ... Τζοβάνη, Τζοβάνη!... Μα δεν καταλαβαίνεις; Ο ίδιος παίζεις το παιχνίδι τους... Αν υποθεθεί ότι κάποιος αλήθεια σε κατατρέπει...

Αυτός συνέχιζε να παίρνει νούμερα. Δεν θα τον έπειθε ό,τι να του έλεγε. Τον στενοχωρούσε μάλιστα η δική της επιμονή, γιατί πάντοτε, ενώ είχε δίκιο σ' αυτά που του έλεγε —μεγάλη πείρα απέκτησε η Σοφία κι ας ήταν πολύ μικρότερη από κείνον—, πάντοτε έλεγε και κάτι άστοχο, κάτι εντελώς παράλογο και τον εξόργιζε. Έτσι και τώρα τον πείραζε πολύ με το «αν» που είπε..

Αν, ε; φώναξε. Εσύ το λες; Που γνωρίζεις τα πάντα;... Μα τότε αλίμονο... Τότε τι κάνουμε;... Τότε... Ε, άκουσε να σου το πω αφού το θες: αυτή η ψυχραιμία σου, αυτή η αδιαφορία σου, που κάνεις τάχα πως δεν ξέρεις. Αυτή η απίστευτη απάθειά σου τελospάντων... Ε, είναι ύποπτα αυτά...

Να γελάς και να κλαις. Τον κοίταζε λυπημένα. Ήθελε πολλά να του πει ακόμη, αλλά καλύτερα να σιωπούσε. Στεκόταν κάτω ακριβώς από τον Εσταυρωμένο του Ρουό, την ίδια και ακήρατη κεφαλή του Χριστού με τα κοκκινοπράσινα και τα μαύρα χρώματα. Και είχε τα μαλλιά της λυμένα. Άλλη φορά θα της έλεγε: «Είσαι Μαντόνα...»

Το σκέφτηκε και τώρα, αλλά δεν το είπε. Άναψε κι αυτό σαν ένα φωτάκι και πήγε λίγο να τον λυγίσει, αλλά πέρασε κάπου πολύ μακριά, μόνο στο κεφάλι του ψηλά. Το έκανε πέρα και ξανασήκωσε αγριωπά το τηλέφωνο από χάμω και το κάρφωσε μες στη φωλιά των ποδιών του.

Η Σοφία κάτω από την κορνίζα σα να έκλαψε: «Ο, ντίο μίο...».

Νευρικός, λιανός κι ωχρός, όπως παλιότερα οι ξενιτεμένοι προοδευτικοί λογοτέχνες, σήκωσε το ακουστικό και ξανάπαιρνε το νούμερο εκείνων εκεί πέρα. Αλλά το έπαιρνε δίχως να ξέρει, έτσι στο βρόντο, σαν βουρλισμένος που ήταν. Δεν τον ήξερε τον αριθμό. Και κάπως άβολα είχε μαγκώσει και το τηλέφωνο σαν άγνωστο όπλο. Δεν το σήκωνε άλλωστε ποτέ όταν χτυπούσε. Τα κουδουνίσματα τον βρίσκανε συνήθως απάνω στη γραφομηχανή και είχε μάθει να μην τ' ακούει. Αλλά και σπάνια του τηλεφωνούσαν, κανένας Καλαβρέζος μόνο. Τα ογδόντα τοις εκατό ήταν για τη Σοφία. Εκείνη τα κρατούσε όλα εδώ πέρα που βρέθηκαν —μαζί και τα δύο υπουργεία, το μέσα και το έξω. Οι άλλες δεκαενιά κλήσεις ήταν για τη Λολίτα. Κι αυτουνού τίποτα σχεδόν— μόνο καμιά φορά αν περνούσε από την πόλη αυτή κανένας Καλαβρέζος.

— Γρήγορα το νούμερο! πρόσταξε.

— Από κει, από την κορνίζα, αναστέναξαν. Αλλά του Τζοβάνη και χάμω λιπόθυμοι να πέφταν εκείνη τη στιγμή ο Χριστός κι η Παναγιά, δε λύγιζε η απόφασή του.

Το νούμερο βρέθηκε. Όταν του έφερε τον αριθμό, τον άδραξε με μια ματιά και πάλι ρίχτηκε στη φτερωτή κι άρχισε να την γυρίζει με τις βίαιες εκείνες κινήσεις που είναι στον χαρακτήρα των θυμωμένων νότιων. Γίνονται μάλιστα ασύγκριτα πιο βίαιες όταν ο άνθρωπος του νότου βρεθεί σπρωχμένος απ' τα πράγματα σ' άλλα κλίματα, βορεινότερα και ψυχρά, και εκεί τις περισσότερες φορές δεν ξέρει τι κάνει και τίποτα να μην κάνει πάλι ξεχωρίζει σαν τη μύγα στο γάλα. Τα χέρια του Τζοβάνη, μακρύτερα κι απ' τα ποδάρια του, κουνιόνταν επίφοβα, κάπου χτυπούσαν οι αγκώνες του

σκορπώντας χάμου βιβλία, τα δάχτυλά του ορμώντας σημάδευαν αλλού και το τηλέφωνο σπασμένο από μια άλλη φορά χόρευε πάνω στα πόδια του αν ήταν όπλο θα τους γάζωνε όλους εκεί στο στενό καμαράκι που δεν ήταν σπίτι να μένουν άνθρωποι. Ο Τζοβάνης το είχε κάνει αποθήκη καλαβρέζικων και ντόπιων αυστρουγγαρέζικων βιβλίων.

Εφτά φορές έπρεπε να το γυρίζει το φτερό. Το γύριζε, μα δεν έβαζε εμπρός. «Μα τι στο διάολο, μωρέ;» Κάπου γινόταν εμπλοκή, σταματούσε, δεν πήγαινε άλλο. «Είναι πιασμένη η γραμμή, του είπαν. Περίμενε λίγο». Το πήρε σαν να του έλεγαν: κόψε λίγο τη φόρα σου. Ξαναβούτηξε και τράβηξε μια που βρόντηξαν όλα μαζί τα πλήκτρα. «Εσύ, φώναξε, θα προτιμούσα να μην ήσουν τώρα εδώ... Όσο είσαι εσύ εδώ... Κι εσύ, Λολίτα, φέρε μου, κοριτσάκι μου, τα σπέρτα και τα τσιγάρα μου. Εκείνο το άσπρο πακέτο με τα δικά μας, τα καλαβρέζικα...»

Στρώθηκαν οκλαδόν, δάγκωσε τη συσκευή με τα καλάμια του. Το κοριτσάκι έφερε σπέρτα και το άσπρο πακέτο. Άναψε τσιγάρο. Άρχισε να σκέφτεται πως να του τα πει εκείνου εκεί πέρα που ούτε μια φορά δεν τον είχε δει στο πρόσωπο, δεν ήξερε παρά τ' όνομά του. Μέχρι στιγμής δεν το είχε σκεφτεί τι θα του έλεγε. Ήρθε κάτι στο νου, δεν του άρεσε. Την άλλαξε με άλλη ιδέα και πάλι δεν ήταν αυτό... Αποκαρδίωση ένωθε ό,τι να σκεφτόταν. Άκουγε συχνά τη Σοφία πως χειριζόταν τα θέματα, ασύγκριτα προχωρημένη στη ντόπια γλώσσα και στα τυπικά: δέκα κουβέντες περιττές και μία από κείνες, με την ουσία, άλλες δέκα δίχως ουσία, δύο με ουσία. Έτσι σιγά-σιγά να σπρώχνονται κι οι δικές τους δουλειές εδώ πέρα που πέσαν. «Ο μάμα μία! είπε τέλος, ω μανίτσα μου!» κι άναψε άλλο τσιγάρο από κείνα τα σέρτικα και γλυκά μαζί, τα καλαβρέζικα. Τράβηξε μια βαθιά-βαθιά, γύρισε να πετάξει τον καπνό ψηλά είδε τη Λολίτα από πάνω του ακριβώς.

— Εσύ, τι στέκεσαι, παιδάκι μου, εδώ; Τηλεφωνήματα θα κάνεις;

Το κοριτσάκι έγειρε το κεφάλι σ' ένα από κείνα τα βουβά του ναι —τα φοβισμένα. Αυτά τον λύγιζαν πάντα. Τα μαύρα γυαλιστερά μαλλιά της χύμηξαν κι από τις δυο μεριές, το σκληρό καλαβρέζικο κούτελο ήρθε πιο κοντά του, καταπάνω του, τον πήρε μια άλλη αναπνοή, άλλα σαλέματα. Είδε τα μάτια της να μεγαλώνουν κι άλλο. Τις στιγμές αυτές με μια πλημμύρα χαράς το έβλεπε: αλήθεια, πόσο το κοριτσάκι του είχε μοιάσει της δικιάς του της μάνας, τώρα τόσο μακρινής!

— Και σε ποιον, παιδάκι μου;

— Στη Γιοβάννα Ελονόβιτς.

— Κείνη κει την ψηλαρίδω;

— Ναι.

— Εκείνη την άσπρη; Τη φεγγαροκέφαλη;

— «Ναι» πάλι με το κεφάλι.

— Για τα μαθηματικά;

— Τα γαλλικά

— Καλά, κυρά μου, υπομόνεψε... Ή μάλλον στάσου... Άν πιάστο!

Πρόθυμα το τηλέφωνο πήδησε κει που ήξερε. «Τσίου-τσίου» σφύριξαν ταυτόχρονα κι από τις δυο μεριές.

Αυτός σηκώθηκε. Αποτραβήχτηκε στη μπαλκονόπορτα. Εκεί ποκάπνισε το καλαβρέζικο.

Τίποτα δεν ενεργούσε πάνω του τόσο ηρεμιστικά όσο τούτοι

καθημερινοί κελαϊδισμοί της κορούλας του με τις ντόπιες φιλενάδες.

Έμεινε κάμποσο εκεί ν' ακούει και να κοιτάζει έξω που είχε πάρει κιόλας να χιονίζει το βαρύ αμίλητο αυστρουγγαρέζικο χιόνι. Κοίταζε αφηρημένος, σκεφτόταν διάφορα.

«Τελοσπάντων» είπε σε λίγο και ξαναγύρισε στη Σοφία.

Η Σοφία κάτι δακτυλογραφούσε. Έδειχνε απορροφημένη στη δουλειά αυτή. «Τελοσπάντων» τον άκουσε πάλι κι ένωσε με ανακούφιση ότι πέρασε το νέφος, ξανάρθε η ώρα.

— Ναι, ίσως, παραδέχτηκε. Έχεις δίκιο εσύ, Σοφάκι. Δε θα αντιδράσουμε έτσι γιατί δεν ξέρω και πώς να του τα λέω τώρα και μπορεί να του πω τίποτα που δεν πρέπει... Θα του κάνω ένα γράμμα. Ορθό-κοφτό. Δίχως κανέναν απολύτως ερεθισμό.

Η Σοφία ήξερε: εκείπέρα οι αποφάσεις είχαν ληφθεί. Δεν ήθελε όμως, από ένα στραβό χειρισμό του Τζοβάνη να χαλάσουν τις σχέσεις τους με το ίδρυμα του Οβρένοβιτς —αύριο θα τους χρειαζόταν πάλι.

— Είναι το καλύτερο, συμφώνησε.

— Ωραία. Ψήσε καφέ, ρίξε μέσα κι ένα χάπι καφεΐνη. Εγώ μάνι μάνι θα ριζώ δυο γραμμές κι εσύ τα μεταφράζεις και τα πηγαίνεις.

Μα ναι, ο γραφτός λόγος ήταν το δικό του στοιχείο —έγινε το γράμμα αμέσως. «Αξιότιμε Μιλός Οβρένοβιτς, του 'λεγε. Δεν μου είναι εύκολο να περάσω από το γραφείο σας και σας γράφω δυο λόγια. Επειδή προ μερικών μηνών υπέβαλα το χειρόγραφό μου «*Με αγάπη από την Καλαβρία*» προς έκδοση συνοδευόμενο με επιστολή μου επ' ονόματί σας, σε σας απευθύνομαι πάλι με την παράκληση να μου επιστραφεί το χειρόγραφο». Παρακάτω εξέθετε σύντομα τους λόγους που τον οδήγησαν σ' αυτή την απόφαση, —δυο-τρεις παραγράφους. Έπειτα τα περιόρισε σε μια. Ταλαντεύτηκε αν έπρεπε ν' αφήσει στο γράμμα το όνομα της Μιλόσας Ζουπάν — τελικά το έσβυσε. «Όμως έναν υπαινιγμό για κείνον. Για να ξέρεις, θα κάνω» σκέφτηκε. Αλλά βρήκε αμέσως πως δεν έπρεπε ούτε αυτό. Δεν έπρεπε να κατεβεί σ' αυτό το επίπεδο. «Ποτέ, ποτέ! είπε. Ποτέ δε θα καταδεχτώ ν' αναφέρω σ' ένα δικό μου χειρόγραφο τον άθλιο Μανόλο». Ωστόσο, έπρεπε να φαίνεται. Να είναι γραμμένο. Λόγοι που θίξαν την αξιοπρέπειά του τον υποχρεώναν να ζητήσει πίσω το χειρόγραφο. Τελικά το διατύπωσε ως εξής: «Έχω την εντύπωση πως η αξιότιμη Μιλόσα Ζουπάν» (το έγραψε αμέσως το έσβυσε) «το αρμόδιο τμήμα συντάξεως», διόρθωσε. Προέβη στην εξέταση του ζητήματος με κάποια προδιάθεση. Ίσως αυτό να εξηγεί και την καταφανή αργοπορία. Μα εν πάση περιπτώσει η απόφαση δεν με βρίσκει σύμφωνο έστω για το λόγο ότι η μέλεια έχει ανατεθεί σε πρόσωπο εντελώς αναρμόδιο, δηλαδή στο αναρμόδιο που σας διαβεβαιώνω, αξιότιμε Μιλός Οβρένοβιτς, δε θ' αποτολμούσα να του αναθέσω ουδέ την αντιγραφή της καλαβρέζικης αλφαβήτας, επειδή και πολλά γράμματα θα παραρτηθούν, αλλά και η σειρά δεν θα είναι αλφαβητική, και αυτές αλληλεπιδρούν οι παραστάσεις των γραμμάτων αμφιβάλλω αν θα αναπαράγουν ακριβώς όπως πρέπει» (όλη την τελευταία φράση τη διάβαζε μερικές φορές, γέλασε, τη διάβασε και στη Σοφία. Μετά την έγραψε). Για το λόγο έστω, έγραψε, ότι η απόφαση ελήφθη και το χειρόγραφο δόθηκε σε τρίτο πρόσωπο χωρίς και να ρωτηθώ καν. Σας ευχαριστώ, αξιότιμε Μιλός Οβρένοβιτς, την έκφραση κλπ. κι ευαρεστείτε να δώσετε οδηγίες να μου επιστραφεί το χειρόγραφο της βέλας μου «*Με αγάπη από την Καλαβρία*».

II

Το ίδιο απόγευμα η Σοφία είχε ένα μικρό παράθυρο με-
νός μαθήματος καλαβρέζικης γλώσσας που έδινε στην κόρη

μιας Καλαβρέζας τραγουδίστριας, εγκατεστημένης ύστερα από το 1949 εδώ, κι άλλου μαθήματος ντόπιας λογοτεχνίας και γλώσσας που έδινε σε τρεις καλαβρέζους φοιτητές που μόλις είχαν έρθει σκα-στοί από την Καλαβρία, κυνηγημένοι από τη Μαφία, και θέλαν να μάθουν τη γλώσσα και να σπουδάσουν σε καμιά σχολή. Σ' αυτό το μικρό διάστημα πετάχτηκε να δώσει το γράμμα στον Μιλός.

Ο Μιλός έλλειπε. Ήταν εκεί ο βοηθός του, ένας συμπαθητικός νεαρός, πρώην διπλωμάτης, που κάτι του είχε συμβεί στην υπηρεσία του και τον τιμώρησαν. Τώρα προσωρινά είχε προσληφθεί βοηθός του Οβρένοβιτς, μα είχε ελπίδες να επανέλθει, φροντίζαν πολλοί φίλοι του και γνωστοί. Στο μεταξύ καθόταν και περίμενε εκεί μές' στο γραφείο του Μιλός, που επίσης ήθελε να φύγει από τη δουλιά κι ο διπλωμάτης του υποσχόταν, αν ξαναγυρίσει στη διπλωματική υπηρεσία, να φροντίσει να τον πάρει κοντά του (ο Μιλός ήξερε καλά αγγλικά και γαλλικά). Ένα διάστημα ο διπλωμάτης ασχολήθηκε και με την καλαβρέζικη γλώσσα και η Σοφία του έκανε μερικά μαθήματα, κάπου όμως έλλειψε και τα μαθήματα σταμάτησαν χωρίς έκτοτε να επανέλθουν. Πάντως από την περιόδο εκείνη των μαθημάτων κρατούσε μια συμπάθεια για τη Σοφία «και για την πολύπαθη την Καλαβρία», τώρα μάλιστα με τα νέα δεινά που την έπληξαν από την απροκάλυπτη δραστηριότητα της Μαφίας. Πολύ είχε συμπαθήσει και τον Τζοβάνη. Του άρεσαν τα βιβλία του. Έλεγε μάλιστα για τα βιβλία του Τζοβάνη ότι, πριν ακόμη πάρει στα χέρια του τον χαρτοκόπτη, ένωθε, ο διπλωμάτης, τη «στύφη ευωδιά του καλαβρέζικου θυμαριού». Και ξεχωριστά τιμούσε στο Τζοβάνη το δόσιμό του στη δουλιά και που βρίσκεται τόσα χρόνια μακριά από την πατρίδα του «για μια πίστη και μόνο». Τώρα βλέποντας τη Σοφία έκανε χαρές. Σηκώθηκε να της φιλήσει το χέρι. Της έλεγε να βγάλει το παλτό της, πρότεινε κάθισμα αλλά η Σοφία βιαζόταν για το μάθημα.

— Δεν είναι εδώ ο Μιλός Οβρένοβιτς;

— Όπου να 'ναι θα φανεί. Είναι απάνω στη διεύθυνση, καθείστε, καθείστε, compagna Sofia...

— Δε μπορώ δυστυχώς να περιμένω. Θα το αφήσω σε σας.

Ο διπλωμάτης πήρε το φύλλο το χαρτί. Με το ασκημένο του μάτι —ήξερε και την υπόθεση— άρπαξε την εντελώς τελευταία σειρά, κατάλαβε τα πάντα. Με τον τρόπο που έχουν οι διπλωμάτες να προσφέρονται όταν τους χρειάζεσαι για ό,τιδήποτε. «Αμέσως —δήλωσε στη Σοφία— μόλις φανεί ο Μιλός θα του δώσω εγώ το γράμμα σας, μην ανησυχείτε διόλου», η Σοφία ευχαρίστησε, διπλώθηκε μες στο μακρύ σαν την παλιά χλαίνη παλτό κι έφυγε τρεχάτη για τη στάση του τραμ.

★ ★ ★

Εβγήκε η Σοφία κι από την άλλη πόρτα εμπήκε αμέσως η Μιλόσα να ρωτήσει αν είναι εδώ ο Μιλός και σε συνέχεια να παραπονεθεί στο διπλωμάτη για τον καιρό, τα πρώιμα κρύα. Κατόπιν είπε ότι χτες βράδυ είχε δει έναν κοινό τους φίλο σε κάποιο πάρτυ, γιο στρατηγού της αεροπορίας (από κείνους που φρόντιζαν την υπόθεση τη δική του). Τέλος ζήτησε από το διπλωμάτη τα σπέρτα του. Αναφαν αρωματικά καλαβρέζικα τσιγάρα. Καπνίζοντας η Μιλόσα διάβασε το γράμμα του Τζοβάνη και ησύχασε βλέποντας ότι πουθενά δεν αναφέρεται το όνομά της —ούτε και του Μανόλου.

Η Μιλόσα βρισκόταν τώρα σε κείνη τη φάση της ηλικίας της που τις γυναίκες ό,τι δουλιά να κάνουν —μα γιατρίνες είναι, μα δασκάλες, ανώτεροι - κατώτεροι υπάλληλοι σε τίποτα επιχειρήσεις ή εισπράχτορες σε τρόλλεϋ κι ό,τι άλλο— εκείνο που 'χει σημασία είναι ακριβώς η φάση αυτή της ηλικίας τους. Όταν το ρόδο είναι ο-λάνθιστο. Τότε κι εσύ υπό οποιεσδήποτε συνθήκες γίνεσαι ήρωας

του Μπαλζάκ κι ένα θέλεις μόνο: πως τον χρυσό τούτο σταυρό να τον βάλεις κατά κάποιο τρόπο στο χέρι...

... κι όταν γύρισε ο Μιλός, ο βοηθός του ήταν μοναχός κι όπως πάντα καθόταν και περίμενε το νέο διορισμό. Από το γνωστό άρωμα των καλαβρέζικων καπνών και κάτι ακόμη σημαδάκια, κατάλαβε ο Μιλός ότι στο διάστημα της απουσίας του αποδώ πέρασε η Μιλόσα. Κάτι πήραν να κουβεντιάζουν οι δύο άντρες. Ο Μιλός περίμενε ότι ο βοηθός του θα του μιλούσε για τη Μιλόσα. Αυτός σιωπούσε. Στο τέλος του 'δωσε το γράμμα του Τζοβάνη.

— Τ' είν' αυτό; ρώτησε ο Μιλός και το βλέμμα του άρπαξε αμέσως την εντελώς τελευταία σειρά όπου ο Τζοβάνης με δυο λόγια είχε χαραξει το διαταύτα.

— Ο Τζοβάνης ο Καλαβρέζος, απάντησε ο βοηθός ανίδεα.

Πριν έρθει σ' αυτή τη δουλιά ο Μιλός έπαιζε υπεύθυνο ρόλο σ' άλλο ίδρυμα κι όταν τα καλαβρέζικα γεγονότα βρίσκονταν στο φόρτε είχε ξιφουλκήσει κι αυτός από τις στήλες διαφόρων εφημερίδων υψώνοντας φωνή για τους καλαβρέζους πατριώτες, για τις διώξεις ιδιαίτερα των διανοουμένων, κι αρκετές φορές μες στα ονόματα που του δίνουν αυτοί που ξέραν από κοντά τα πράγματα ήταν και τ' όνομα του Τζοβάνη κι είχε γράψει και γι' αυτόν.

— Εξαιρετικά συμπαθής, είπε στο βοηθό κρατώντας το γράμμα για να το διαβάσει αμέσως μόλις τελειώσουν.

— Χωρίς άλλο, είπε κι ο διπλωμάτης.

— Λοιπόν, η Καλαβρία! έκαμε μ' ένα τρόπο ο Μιλός όπως έρχεται μια ιδέα φωτεινή. Εκεί να σε τοποθετούσαν, έ;... Εγώ στην Καλαβρία ευχαρίστως θα πήγαινα...

Ο διπλωμάτης χαμογέλασε.

— Δε θα το αρνιόμουν... Βέβαια μια επαρχία είναι εδώ που τα λέμε, μια Καλαβρία —τι να σου κάνει!... Αλλά στην περίπτωση μου. Έπειτα, κι από τουριστική άποψη για ένα διάστημα...

— Νομίζω εκεί γίνονταν οι Αμφικτυονίες.

— Δεν έχω ακριβώς υπόψη μου. Πάντως το κλίμα είναι καλό κι οπωσδήποτε αρχαιότητες υπάρχουν...

— Γίνονταν οι Αμφικτυονίες! είπε κατηγορηματικά ο Οβρένοβιτς. Έχω και την εντύπωση πως εκεί είναι κι ο τάφος του Κικέρωνα.

— Του Δημοστένη, είπε ο διπλωμάτης. Αλλά τότε πρόκειται γι' άλλη Καλαβρία... Καλαβρίες υπάρχουν κάμποσες...

— Όχι, όχι, όχι. Του Κικέρωνα!

Αναζητήσαν την Εγκυκλοπαίδεια, τελευταία έκδοση που την είχαν πρόχειρη. Δεν έλεγε τίποτα για το θέμα —κι αυτά λέγοντας κι ερευνώντας ο Μιλός άφησε το γράμμα του Τζοβάνη να γλιστρήσει μές' απ' τα δάχτυλά του, όπως αφήνεις να πέσει κρυφά η γόπα του τσιγάρου που το κάπνισες κι αυτό που έμεινε τώρα δεν έχει τι να το κάνεις και δε βλέπεις πουθενά κι ένα τασάκι, έναν κουβά. Το συρτάρι όπου γλίστρησε το γράμμα ήταν από κείνα που μπάζουν και τίποτα δε βγάζουν —μόνο σε πολύ χοντρικά διαστήματα τα 'παιρνε η καθαρίστρια αποκεί μέσα όλα μαζί. «Φίλε Τζοβάνη, σκεφτόταν ο Μιλός με λυπητερή διάθεση εκεί που διάβαζαν το άρθρο της Εγκυκλοπαίδειας για την Καλαβρία. Η Μιλόσα εκτός των άλλων είναι κι από τη φαμίλια των Ζουπάν κι όσο διάστημα έχω εγώ εδώ μέσα δε θυμάμαι να 'βαλε κάτι στο νου της και να μην έγινε. Δε θέλω λοιπόν να 'χω την τύχη του Δημοστένη» —γιατί στην άλλη Εγκυκλοπαίδεια, την παλιά, είδαν πράγματι ότι ο Δημοσθένης ήταν που έτρεξε στο ναό του Απόλλωνα κι εκεί ήπιε το κώνειο προτού πλακώσει ο Αντίπατρος κι ο Κρατέος και του πάρουν τη γλώσσα κι όλο το κεφάλι σύμφωνα με τη διαταγή που είχαν από τον αρχηγό τους Δημάδη.

III

Η Σοφία έλλειπε.

Είχε φύγει για το σχολείο, δεύτερη βάρδια, κι η Λολίτα.

Ολομόναχος τώρα αυτός στο βασιλείο του. Με δύο γερά χάρτια που του είχε συστήσει ένας ψυχίατρος, καλαβρέζος κι εκείνος, κοιμήθηκε καλά. Τώρα είχε φήσει καφέ ρίχνοντας και το χαπάκι την καφεΐνη μέσα —ο γιατρός ιδέα δεν είχε γι' αυτά— κι ήταν ο νους του σ' έξαρση. Όμως αυτό δεν αρκεί. Το πρόβλημα είναι να κάνεις την καλή αρχή. Αλλιώς ώρες —και χρόνια κάποτε— μπορείς να κάθεσαι και να γράφεις και το χαρτί σου να μένει ουσιαστικά ο-λάσπρο. Το παν είναι η καλή, η γόνιμη και ορθή γραφή. Ακριβώς. Στα διηγήματα η αρχή δεν είναι το ήμισυ μόνο, αλλά είναι το παν (όπως επίσης είναι και το τέλος). Η αρχή λοιπόν που είχε κάνει από χτες δεν ήταν η καλή, η γόνιμη και ορθή. Καλή αρχή θα πει με το που βάζεις το δάχτυλό σου εκεί απάνω να διοχετεύεται σ' όλο το βάθος ο αρχικός ερεθισμός — όλα εκεί μέσα ν' αρχίσουν να κουνιούνται κι η μηχανή να πάρει μπρος με το βαθύ ρυθμό της ώστε να είσαι βέβαιος ότι θα συνεχίσει χωρίς διακοπή σαν τις βροχές στην Ήπειρο— και λοιπόν το κουμπί δεν το είχε βρει ακόμη. Αυτό που είχε γράψει εκεί και το προόριζε για αρχή μια μπαγατέλα ήταν, δεν έλεγε τίποτα. Πήρε να το σβήνει. Και σβήνοντας κράτησε μια μόνο απ' αυτές τις λέξεις —το τηλέφωνο, ήταν το μόνο που το 'βλεπε και τ' άκουγε. Την έστησε μόνη της μπροστά του. Την έστησε έτσι, την έστενε κι αλλιώς. Την πήρε και μες στη φωλιά του, μες στον κόλπο του, βαθιά μέσα στα πάντα. Κι έχοντας εκεί το δάχτυλο, σ' αυτή τη μία λέξη, σα να 'νιωσε κάτι το ιδιαίτερο —σαν αποκειμέσα να φώναξαν εξακολουθητικά το όνομά του: «Τζοβάνη» σα να του είπαν «Τζοβάν-Τζοβάν»... Το άκουσε και το ξανάκουσε. Το άκουγε και δεν κοίταγε πουθενά. Είχε τα μάτια του κλειστά. Όμως έβλεπε χρωματισμούς, φώτα και κάτι μορφές ν' αστράφτουν, να πηλαλούν το ένα μες στα άλλα («Τώρα θα φέρει χρώμα καθαρό» σκέφτηκε, «τώρα θα φέρει εικόνα»), ήταν χρώματα κοκκινοπράσινα και μαύρα, κάτι μάτια, κάτι ολοκάθαρα κούτελα και μαλλιά— «θα γίνει φως» ανάγγειλε χαρμόσυνα. «τώρα όπου να 'ναι θα ξελαγαρίσουν»... Άκουγε συνέχεια, κουνούσαν τ' αυτιά του. Η φωνή πήγαινε επίσης να λαγαρίσει «Τζοβάνη, Τζοβάνη», «Αχ, μωρέ Τζοβάνη...» και συνέχεια: «Τζοβάν-Τζοβάν, Τζοβάν-Τζοβάν» μ' ένα ρυθμό όλο και καθαρότερο και τον συνεπήρε κι αυτόν, πήρε κι ο ίδιος να το λέει σα να 'πιασ να σπρώχνει ένα-ένα τα φτερά. Όσπου με τα δώσε-δώσε όλη τη ρόδα, όλη η πελώρια μηχανή επήρε φόρα από μέσα της, επήρε φωτιά δική της κι ο αέρας από μούριος έβλεπες να γίνεται νούριος —όπως έλεγε ένας άλλος καλαβρέζος—, η ρόδα άρχιζε πια, άρχιζε επιτέλους η άτιμη! να γυρίζει μοναχή της. Την άφησε, κοίταξε γύρω, επήρε ανάσα. «Αυτό είναι» είπε και σα να το 'βλεπε πια όλο το θέμα στρωτό, το έλεγχε όλο να δουλεύει μες στη σύλληψή του κι ένοιωθε να το κρατά καλά, να το εξουσιάζει. Αβεβαιότητες, νευρικές τητες πάνε περίπατο αυτά. Ούτε συμπάθειες κι αντιπάθειες όπως πριν, αυτές οι σκουργιές που μπερδεύουν. Μόνο η ευφορία, το μράκι του μυαλού και του χεριού, η καλή λειτουργία της μηχανής που δούλευε φόρτε. Έτριψε τα χέρια μ' έμπνευση —«Προχώρ Εμπρός!» σφύριξε αισιόδοξα τα πρώτα λόγια του επαναστατικού τραγουδιού που το τραγουδούσαν τότε νέοι κι ακμαίοι στην πατρίδα «Προχώρει εμπρός στηρζωή, νεολαία!», βέβαια τώρα όχι με λάμψη νεανική στα μάτια και το επονίτικο χαμόγελο στα χείλη —που πια—, αλλά πάντως με κέφι και βεβαιότητα, με ξύπνιες τις ακατάλυτες καταβολές που τις θερμαίνει η ιδέα για μια δημιουργία...

Κάθε μέρα εγκαινία

Κάθε μέρα. Από τό 1841.

Πάντα κάτι εγκαινιάζουμε: καταστήματα, οργανωτικά συστήματα, τρόπους επικοινωνίας, αυτοματισμούς, μηχανογραφικές εξελίξεις, διαδικασίες απλούστερες και έπωφελέστερες γιά τό κοινό.

Γι' αυτό ό μισός ένεργός πληθυσμός τής χώρας μας συνεργάζεται μέ τήν Έθνική Τράπεζα, γι' αυτό κάθε δυναμική μορφή συναλλαγής φέρνει τήν ύπογραφή μας.

Μέ τήν παράδοση οίκοδομούμε τό μέλλον.

**ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ**

Από το άσεμνο στην πορνογραφία

Σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους σχολιάζεται εκτενέστερα το θέμα του Σχεδίου Νόμου το οποίο τροποποιεί διατάξεις του Ποινικού Κώδικα. Εδώ, θα μας απασχολήσει μόνο το θέμα της αντιμετώπισης του σεμνού/άσεμνου. Σύμφωνα με το άρθρο 30 του ισχύοντος νόμου το σεμνό και το άσεμνο προσδιορίζεται νοηματικά σε ό,τι σύμφωνα με το «κοινό αίσθημα προσβάλλει την αιδώ». Ο εισαγγελέας κρίνει σύμφωνα με την άποψή του και έχει τη διακριτική ευχέρεια να ορίζει κάποια συμβουλευτική επιτροπή για το ίδιο θέμα. Και όλα αυτά συχνά μας έχουν εμπλέξει στην αντιπαλότητα καθορισμού του περιεχομένου των εννοιών σεμνό/άσεμνο, κοινό αίσθημα, αιδώς, καθώς επίσης και στο θέμα καθορισμού κριτών (μορφές λογοκρισίας κτλ.). Τελικά, αυτή η συζήτηση είχε το άδοξο τέλος όλης της αοριστίας που περιλαμβάνει ο εννοιολογικός προσδιορισμός όρων όπως αυτοί, και μάλιστα αποκτούσε κάθε φορά, τη δυνατότητα απείρων ερμηνευτικών διατυπώσεων και αντίστοιχων αντιρρήσεων. Ας μην ξεχνάμε πως από την εποχή του Αριστοτέλη που ερμήνευε ως άσεμνο το απρεπές και ανελεύθερο, η Χριστιανική ηθική έχει προσδώσει νέο περιεχόμενο σε όλες τις αντίστοιχες «ηθικές» κατηγορίες της σύγχρονης σκέψης και ζωής. Και το δίλημμα παρέμενε, χωρίς ποτέ να διατυπώνεται με σαφήνεια η διάσταση του χυδαίου που θα μπορούσε να έχει τη μεγαλύτερη δυνατή σαφήνεια σε σχέση με όλες τις άλλες ερμηνείες.

Σήμερα, διαβάζουμε στο «Σχέδιο Νόμου» και συγκεκριμένα στο άρθρο 33 ότι άσεμνα είναι μόνο τα πορνογραφήματα και πριν προλάβουμε να νιώσουμε κάποια ανακούφιση, η επεξήγηση που δίνεται μας αφήνει εμβρόντητους. «*Πορνογραφήματα θεωρούνται έντυπα, εικόνες, ταινίες ή άλλα αντικείμενα που κυκλοφορούν, ή εκτίθενται δημόσια, ή δημόσιες παραστάσεις, που ανάγονται στη γενετήσια σφαίρα, είναι πρόσφορα να προκαλέσουν γενετήσια διέγερση σε άλλους και υποβιβάζουν τον άνθρωπο σε αντικείμενο ηδονής*». Και να αστείευθούμε: φανταστείτε για μια μόνο στιγμή το δικαστή να θέλει να γνωματεύσει επί του θέματος τι προκαλεί γενετήσια διέγερση!

Τα πράγματα, όμως, είναι αληθινά σοβαρότερα και προβληματικότερα. Γιατί γίνεται εύκολα φανερό πως μπαίνουμε σε μία εποχή που ο καθορισμός του άσεμνου θα ορίζεται με γενετήσιους όρους, άποψη που δεν κινείται, άλλωστε, λιγότερο, από τις παλαιότερες, στη σφαίρα της ίδιας θεολογικής ηθικής, αλλά και ορίζει ακόμη πιο αμείλικτα —στην προσπάθεια αποσαφήνισης των παλαιότερων ασαφιών— τη γενετήσια διέγερση σε σχέση με την πορνογραφία και αυτόματα την υποβαθμίζει πολλαπλά.

Διότι δεν επιδέχεται πολλές ερμηνείες η διατύπωση ότι η γενετήσια διέγερση —έστω και υπ' αυτούς τους όρους— υποβιβάζει τον άνθρωπο σε αντικείμενο ηδονής. Γεγονός που οφείλουμε να διευκρινίσουμε απ' την αρχή, σχετίζεται με την ιδεολογική και όχι με τη βιολογική λειτουργία. Και είναι έργο που ανήκει στην παιδεία και όχι σε δικαστές κριτές να αποδείξουν και να τιμωρήσουν.

Ίσως είναι καιρός ακόμη να συνειδητοποιήσουν οι συντάκτες του Σχεδίου Νόμου το νέο «εκχυδαϊσμό» τον οποίο εισάγουν και να φροντίσουν για μια άλλη τοποθέτηση απέναντι στη γενετήσια ορμή. Μια τοποθέτηση απενοχοποιημένη και απαλλαγμένη από το «ηθικό» φορτίο του παρελθόντος.

Όσοι σεμνοί προσέλθετε

Δεν χρειάζεται να αναρωτηθεί κανείς τι είναι αυτό που ενόχλησε ιδιαίτερα τους δώδεκα βουλευτές της Ν. Δημοκρατίας, για να υποβάλουν επερώτηση στη Βουλή, επικρίνοντας «τον ανεύθυνο τρόπο με τον οποίο ο υφυπουργός Νέας Γενιάς διασπαθίζει τα χρήματα του Δημοσίου χρηματοδοτώντας έντυπα τα οποία φιλοξενούν τόσο άσεμνα δημοσιεύματα».

Η απάντηση είναι πως αισθάνθηκαν το πρόσωπό τους να ερυθρία καθώς διάβαζαν το επίμαχο άρθρο και μη μπορώντας να ερμηνεύσουν αλλιώς αυτό το ερυθρό χρώμα το απέδωσαν στην προσβολή μιας κάποιας «αιδούς» που διαθέτουν.

Αυτό που ίσως βέβαια αναρωτηθούμε είναι αν η ενόχληση θα υπήρχε σε περίπτωση που το άρθρο δεν το είχε γράψει οικότροφος της Φοιτητικής Εστίας Αθηνών και δεν δημοσιευόταν στο περιοδικό *Έκφραση* της ίδιας Εστίας, που υπάγεται στο νυν Εθνικό Ίδρυμα Νεότητας ή πρώην Εθνικό Ίδρυμα «ο Βασιλεύς Παύλος».

Απαντούμε πως όχι δεν θα είχαν ενοχληθεί. Και αυτό, γιατί δεν θα το διάβαζαν ποτέ. Το διάβασαν τώρα, επειδή το πρόφτασαν στον νυν βουλευτή κ. Βρεττάκο και πρώην Γενικό Δ/ντή του περιωνύμου Ιδρύματος οι καταδότες που διατηρεί από την εποχή που διαχειριζόταν τον τεράστιο προϋπολογισμό του Ιδρύματος.

Και τους γνωρίζουμε αυτούς τους καταδότες. Έχουν διαχρονική ισχύ και μένουν αναλλοίωτοι για δεκάδες χρόνια. Είναι αυτοί οι ίδιοι «οι φαύλοι όπου ψιθύριζαν το Πολυκαισαρείη». Μόνο που τώρα έκαναν λάθος. Δεν κατέδωσαν τίποτα και κανένα. Απλώς νερό κουβάλησαν στο αφεντικό τους.

Και τώρα έχουμε να κάνουμε με δώδεκα βουλευτές που έχει προσβληθεί η «αιδώς» τους. Ενώ δεν έκαναν καθόλου τον κόπο να αναγνωρίσουν μέσα στο επίμαχο άρθρο τη δική τους προσωπική ευθύνη για το ότι βλέπουν τα ερωτικά τους «αντικείμενα» και γενικά ό,τι Αντί-κειται σ' αυτούς συνεκδοχικά. Βλέπουν το μέρος αντί του όλου. Και μόνο γι' αυτό το μέρος αισθάνονται μια ακατανίκητη έλξη.

Ίσως μόνο να αναλάβουν την

ευθύνη —κι αυτό επειδή θεωρούν γι' αυτό τους εαυτούς τους αξιόπαινους —για το ότι συνέβαλαν τρομακτικά πολύ, ώστε ένα ρήμα, που υπονοεί την ισότιμη ένωση δύο ανθρώπων να σημαίνει την εξευτελιστική επιβολή του ενός πάνω στον άλλο. Γι' αυτό άλλωστε το ρήμα αυτό έχει εκλάβει διαστάσεις εξευτελιστικής βρισιάς. Γιατί αυτοί οι άνθρωποι έχουν μάθει ό,τι ωραιότερο πίνουν στα χέρια τους να το εξευτελίζουν. Και δυστυχώς έχουν λάβει στα χέρια τους και τη Δημοκρατία. Και γι' αυτούς Δημοκρατία θα πει λογοκρισία, αφού δεν ανέχονται οι οικότροφοι μιας Εστίας να εκφράζονται ελεύθερα επειδή σιτίζονται σ' αυτήν με χρηματική έκπτωση. Οι ίδιοι όμως οι δώδεκα βουλευτές σιτίζονται δωρεάν στο Πρωτανείο και έχουν τον έπαινο της σατραπείας με το μέτωπο ψηλά και το βουλευτικό αξίωμα στην τσέπη.

Ας είμαστε όμως επιεικείς για τους έντεκα βουλευτές. Δεν είμαστε για τον δωδέκατο, τον κ. Δημήτριο Βρεττάκο. Και θα είχε κι αυτός την επιεικεία μας αν στην επερώτησή του δεν χρησιμοποίησε το ρήμα «διασπαθίζω». Είναι αντιαισθητικό μόλις μαθαίνει κανείς μια καινούρια λέξη, να τη χρησιμοποιεί αμέσως. Αν και αρμόδιοι, για να αποφανθούν αν ο κ. Βρεττάκος ήξερε τι θα πει «διασπαθίζω το δημόσιο χρήμα» όσο καιρό ήταν Γενικός Δ/ντής, είναι οι ορκωτοί λογιστές που εδώ και ένα μήνα κάνουν λογιστικούς ελέγχους στο Εθνικό Ίδρυμα.

Πάντως αν αξίζει να αναρωτηθούμε πραγματικά για κάτι είναι αν η τωρινή εξουσία του Ιδρύματος είχε επίγνωση του άρθρου που δημοσιεύτηκε ή θα αναλάβε την υπεράσπισή του εξ ανάγκης και εκ των υστέρων. Ελπίζουμε να είχαν τη γενναιότητα να το ξέρουν από πριν και να το εγκρίνουν. Ας είμαστε όμως επιφυλακτικοί. Γιατί μπορεί μετά από δυο ή τρεις μήνες να χρειαστεί να ψάλλουμε το «*πάλιν Ηρώδια μαινεται, πάλιν ορχείται, πάλιν την κεφαλὴν Ἰωάννου ζητεί ἐπὶ πνακί*». Ενώ «οι άλλοι» θα προμήσουν πιο ψυχαγωγικά άσματα όπως το «θα σφετερισθώ - σφετερισθώ» ή επί το δημοφιλές «θα σαλτάρω - θα σαλτάρω».

ΓΙΩΡΓΟΣ ΘΑΛΑΣΣΗΣ

Εξόρμηση

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Το κάλεσμα της τρελής

Ελένη Ανδριανοπούλου

Ολόκληρη η πόλη εκείνο το απόγευμα ήταν σκεπασμένη από ένα ξεθωριασμένο κιτρινωπό σύννεφο. Ήταν η ώρα που οι άνθρωποι βγαίνουν για το συνηθισμένο τους περίπατο. Μοναχοί, περιπλανιώνταν στη μεγάλη λεωφόρο με θολά, ακίνητα μάτια. Από πάνω τους, ένας ουρανός

κόκκινος, ανακατεμένος με μωβ και πολύ πράσινο κατέβαινε χαμηλά. Θαρρούσες ότι όπου να 'ναι θ' ακουμπούσε τον πιο ψηλό, απ' αυτούς που γύριζαν εδώ κι εκεί. Όλους, άνδρες και γυναίκες, τους βάραινε η ίδια ηλικία των 45 με 50 χρόνων. Τα ίδια μισονεανικά - μισογερασμένα πρόσωπα παντού. Κάποτε άκουγες το θόρυβο της εξάτμισης κάποιου αυτοκινήτου που όσο πλησίαζε τη μεγάλη λεωφόρο μούκωνε περισσότερο. Τα λιγοστά δένδρα αριστερά και δεξιά ήταν γυμνά από φύλλα και κλαδιά. Μόνο στον κορμό τους διέκρινες περιεργά εξογκώματα γεμάτα από 'να ασπρουδερό υγρό. Τα πουλιά, σούρνονταν και αγκομαχούσαν να δυναμώσουν τὰ φτερά τους για το τελικό πέταγμα, πάνω από την τσιμεντένια μοναδική πλατεία της πόλης. Εκεί, ήταν στημένο και το μνημείο κάποιων άγνωστων ξεχασμένων απ' τον καιρό, χωμένο τώρα μες' στη γκριζοπράσινη μούχλα. Ξάφνου, βγαίνει από 'να σπίτι μια γυναίκα. Με τα μαλλιά ξέπλεκα, βαμμένα έντονα. Με μια φούστα βυσσινιά φτιαγμένη από κλωστές, ξεστήθωτη, κρατώντας μια λάμπα θυέλλης στο ένα της χέρι. Το άλλο ήταν κούλο, απ' το μπράτσο. Ήταν χαρούμενη. Γελούσε, αφήνοντας να φανούν δόντια κι τρινοκαφετιά ενώ παραμέριζε, με το κούλο της χέρι, τους άλλους να περάσει. Γρήγορα βαρέθηκε να σπρώχνει. Άρχισε να τραγουδάει και να χορεύει ρυθμικά, λικνίζοντας το μισοντυμένο κορμί της ανάμεσα στους περι-

πατητές. Εκείνοι, συνέχιζαν ανέκφραστοι..

Όταν κουράστηκε απ' το τραγούδι και το χορό θέλησε να πιάσει κουβέντα με τους γύρω της. Προσπαθούσε να τους σταματήσει, σκουντώντας τους με το κούλο της χέρι και φέρνοντας τη λάμπα θυέλλης κοντά στα πρόσωπά τους. Εκείνοι, συνέχιζαν τον περίπατό τους ήσυχα. Οι απλανείς βολβοί των ματιών τους, δεν κουνήθηκαν ούτε για μια στιγμή. Η μόνη κίνηση των ανθρώπων αυτών ήταν το παραμέρισμα της λάμπας θυέλλης από μπροστά τους. Η γυναίκα κοντοστάθηκε, αμήχανη για το επόμενο βήμα. Όχι όμως για πολύ. Με μια παιχνιδιάρικη έκφραση στα μάτια, πλησίασε έναν απ' τους άνδρες και άρχισε να του παίζει τα στήθια της στο πρόσωπό του. Εκείνος, τα έσπρωξε σα να έσπρωχνε την πόρτα του σπιτιού του και συνέχισε τον περίπατό του. Το ίδιο προσπάθησε και μ' άλλους. Λαχανιασμένη τρέχει στις γυναίκες. Προσπαθεί να τις χαϊδέψει. Της ξεφεύγουν. Τις σταματάει και προσπαθεί να τις φιλήσει στο στόμα. Τη σπρώχνουν αδιάφορα. Τρέχει δεξιά, αριστερά. Τους γυροφέρνει ουρλιάζοντας: «Σταματείστε. Γιατί μου το κάνετε αυτό;» Τώρα, αρχίζει να τους τραβάει με τα δόντια της. Να τους χτυπάει με το κούλο της χέρι. Να τους κλωτσάει. Να τους βρίζει. Πέφτει στα πόδια τους. Τους παρακαλεί. Εκείνοι, την παραμερίζουν και συνεχίζουν τον απογευματινό τους περίπατο.

Τότε ήταν που σκέφθηκε τα πουλιά. Περνώντας απ' τις μισοάδειες βιτρίνες των καταστημάτων για να φτάσει την πλατεία με τα πουλιά, στάθηκε μπροστά σε μια, σα να την κτύπησε κεραυνός. Μπροστά της, καθρεφτίζονταν γκριζες φηγούρες περαστικών που την κοιτάζουν λυπημένα. Γυρνάει απότομα. Μάταια. Οι άνθρωποι συνεχίζουν να περπατούν. Στρέφεται μηχανικά προς τη βιτρίνα. Η ματιά της καρφώνεται στο καθρέφτισμα των ανθρώπων πίσω της. Δεν είχε προσέξει ότι η δικιά της φηγούρα δεν υπήρχε ανάμεσα στις άλλες. Ουρλιάζει: τρέχει στα πουλιά. Αρχίζει να τα σηκώνει ένα ένα πετώντας τα με δύναμη προς τα πάνω. Αυτά, μετά το στερνό τους φτεροκόπημα πέφτουν στη γκριζα πλατεία, νεκρά. Ο ουρανός είχε αρχίσει να παίρνει το σκοτωμένο κοκκινόμαυρο χρώμα του και οι περιπατητές να αραιώνουν. Τίποτα δεν άκουγες τώρα παρά μόνο τη γυναίκα που έτρεχε από πουλί σε πουλί ικετεύοντας «μιλήστε μου — ελάτε μου — ακούστε με — απαντήστε μου» και πάλι απ' την αρχή τα ίδια, κλαίγοντας και φιλώντας τα νεκρά πουλιά που σήκωνε στα χέρια της. Η φωνή της έφθανε πέρα. Μακρύτερα κι από το μετόν της πόλης: διαπερνώντας το κιτρινωπό σύννεφο, που τώρα πια, σκέπαζε τη λάμπα θυέλλης, αφημένη στη μέση της λεωφόρου, να παρακολουθεί με το φως της, το κάλεσμα της γυναίκας. Μιλήστε—μου. Ελάτε—μου. Ακούστε—με.

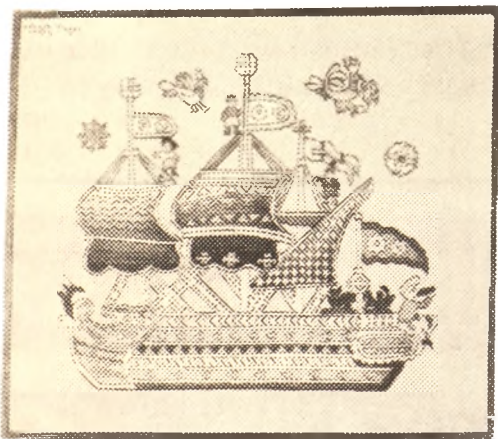
Ειδησεις

● Τίτλος εντύπου: **Στρατηγικαί Μελέται**. Σελίδες: τέσσερεις. Αριθμός φύλλου κτλ.: Ιανουάριος 1983 — αρ. 12 — έτος . Εκδότης: Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών της Ελλάδος. Ιδρυτής Διευθυντής: χιλ. Τάγαρης. Περιεχόμενο: ασιστικό. Κυκλοφορεί στα ρατόπεδα και από χέρι σε ρι αξιωματικών με «ειδικά» διαφέροντα...

Μέσα στο θόρυβο των ιτητικών εκλογών διακρίναμε μια σημαντική πρωτοβουλία. Η έκδοση του περιοδικού **στρατηγική**, που κυκλοφορεί ήδη το δεύτερο τεύχος του. Με περιεχόμενο σχετικό με τα προβλήματα της Ανώτατης Ιδέας και του φοιτητικού κινήματος είναι μια προσπάθεια, η οποία αν εχισθεί μπορεί να συμβάλλει ουσιαστικά στις αναζητήσεις και τον προβληματισμό στο φοιτητικό κίνημα. Στο τεύχος που κυκλοφορεί διακρίναμε ένα άρθρο του Χριστόφορου Κωνσταντάκη για την διοίκηση, κείμενα για τη διαίαια στην επαρχία του Α. Π. Πάνου, για τα νέα φαινόμενα

αμφισβήτησης στο Πανεπιστήμιο του Γιώργου Τάτση και άρθρα για τις φοιτητικές εκλογές, την μεταρρύθμιση στη Μέση Εκπαίδευση κ.ά.

● Στις 18 Απριλίου στην Αίθουσα Τέχνης του Αθηναϊκού Τεχνολογικού Επιμορφωτικού Σπουδαστηρίου (ΑΤΕΣ),

Δαφνομήλη 48 (προέκτασις Σίνα), θα γίνουν τα εγκαίνια έκθεσης παραδοσιακών χαρακτών τοιχογραφημάτων που δημιούργησαν οι νέοι καλλιτέχνες Αλέξανδρος Αρλετής και Χάρης Μαλιγκούρας. Πρόκειται για μια αξιολογή δουλειά που βασίστηκε στη σωστή έρευνα και πιστή απόδοση παραδοσιακών λαϊκών και

βυζαντινών προτύπων. Η έκθεση θα διαρκέσει μέχρι τις 30 Απριλίου.

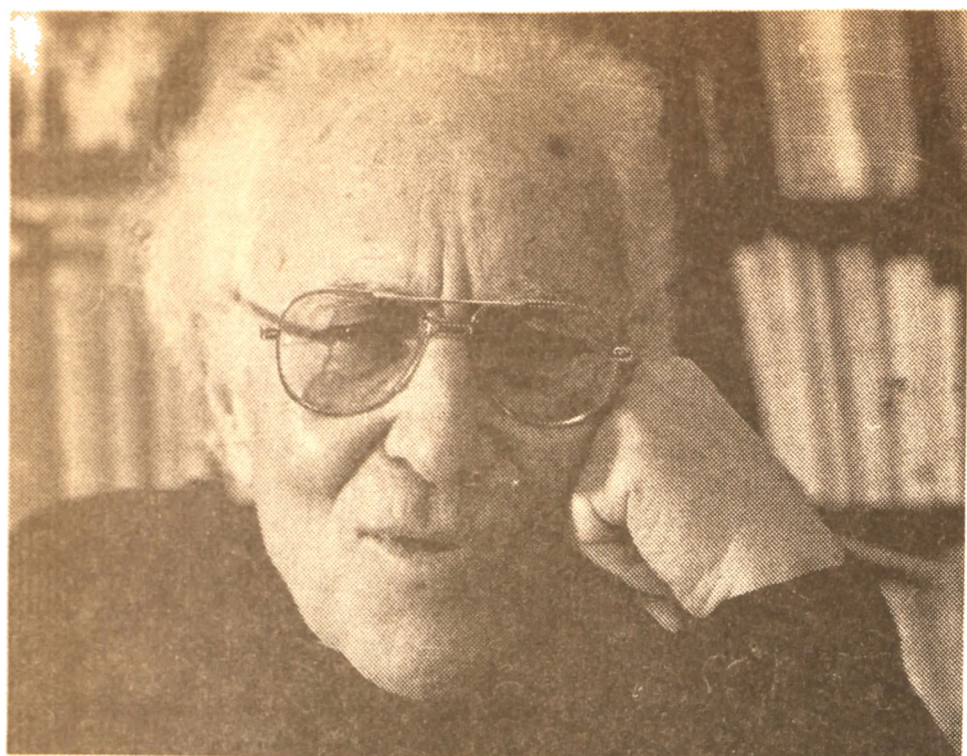
● **Αλέξανδρος Παπαναστασίου:** Η παρουσία του στην πολιτική ζωή και η συμβολή του στη διαμόρφωση των δημοκρατικών θεσμών (1908-1936) είναι ο τίτλος του διήμερου επιστημονικού Συνεδρίου που διοργανώνει στη Θεσσαλονίκη, στις 21 και 22 Απριλίου 1983, ο επιστημονικός χώρος της Πολιτικής Ιστορίας του Νομικού Τμήματος της Σχολής ΝΟΕ, στην αίθουσα διαλέξεων του Σπουδαστηρίου Δημοσίου Δικαίου. Συμμετέχουν οι πανεπιστημιακοί: Ν. Αλιβιζάτος, Γ. Αναστασιάδης, Ε. Βενιζέλος, Θ. Βερέμης, Θ. Διαμαντόπουλος, Κρ. Ιωάννου, Τ. Κοντόγιωργα - Θεοχαροπούλου, Γ. Κοντογιώργης, Ι. Κουκιάδης, Αρ. Μάνεσης, Γ. Μαυρογορδάτος, Δ. Νικόπουλος, Ν. Πανταζόπουλος, Χ. Παπαστάθης, Γ. Πάσχος, Π. Πετρίδης, Αλκ. Ρήγος, Χρ. Ροζάκης, Κ. Σβολόπουλος, Αν. Τάχος, Δ. Τσάτσος, Κ. Τσουκαλάς, Ζ. Χρονάκης - Παπαμίχου.

● Ως τις 23 Απριλίου

μπορούμε να δούμε την ευρηματική κεραμική - γλυπτική της **Μάρως Οικονομίδου** στη γκαλερί «*Νέες Μορφές*». Μια δουλειά που αποτυπώνει πλαστικά μια γυναικεία αίσθηση των όγκων και δρα μυθοποιητικά πάνω στη μορφή.

● Μια ωραία πρωτοβουλία πήρε ομάδα νέων στη Λήμνο. Ίδρυσαν **κινηματογραφική λέσχη** και προγραμματίζουν «εβδομάδα προβολής ελληνικών ταινιών» μέσα στο Μάη. Η προσπάθειά τους θα πρέπει να βοηθηθεί από όλους τους αρμόδιους φορείς, ώστε η Λήμνος να μπορέσει να συλλειτουργήσει με τον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο.

ΣΤΑΘΗΣ ΙΩ. ΔΡΟΜΑΖΟΣ

συμβολή στη νεκροψία για τα αίτια του θανάτου του

Δεν ξέρω ποιο είναι ή θα είναι το πόρισμα της νεκροψίας για την αιτία του θανάτου του Στάθη Δρομάζου. Για το θάνατο σα βιολογικό γεγονός, βίαιο και φυσικό, ίσως να βρεθεί η απτή αιτία, το σώμα του εγκλήματος.

Θα παραμείνει το έγκλημα, σκοτεινό και αποσιωπημένο μέσα στη βοή από το χείμαρρο λόγων εγκωμίων και θρήνων που απηχούν το κενό και το δέος μας μπροστά του. Το έγκλημα είναι εδώ, συνεχές, ομαδικό, ιστορικό. Αυτή τη στιγμή δεν αισθάνομαι το δικαίωμα ή το κουράγιο να καταθέσω στην εξέταση που έχουμε κληθεί, παρά μόνο δανειζόμενος το λόγο του συντρόφου και φίλου μου Στάθη. Κι αυτός, όπως οι καλύτεροι της γενιάς του, όχι μόνο στρατεύθηκε αλλά και παράτεινε τη θητεία του μια τριακονταετία από τα έμπεδα του '37 ως τη Λέρο ή, πιο σωστά, από τα χιόνια της Αλβανίας ως την παγωνιά της διάψευσης. Ανάμεσα σ' αυτά ήταν η μεγάλη έξαρση, το Ιδανικό, η Επανάσταση, που αντανakλούσαν στο πλατύ χαμόγελο και την πίστη ζηλωτή του Στάθη. Ακόμα και μετά τον εμφύλιο, μετά τη δεκάχρονη φυλακή, τότε που τον γνώρισα, ακέραια έμενε αυτή η πίστη. Μόνο το χαμόγελο, πάντα ζωντανό έσβυνε σε μια χαρακιά πίκρας. Την πολεμούσε κι αυτή, πιστεύοντας ότι το ουσιαστικό δεν είχε χαθεί — πώς ήταν δυνατό! — ότι όλα μπορούσαν να ξανακερδηθούν. Το ουσιαστικό ήταν ο «σοσιαλιστικός ανθρωπισμός», ο νέος άνθρωπος, το ιδανικό μας που είχε τόση ικμάδα ώστε να νικήσει την κάθε αρρώστια. Έπρεπε λοιπόν, για να τ' αποκαταστήσουμε, να επανεξετάσουμε τι μας είχε συμβεί, να δούμε μέσα μας. Και να βάλουμε τον δάκτυλον επί τον τύπον των ήλων, όπως μας καλούσε τιτλοφορώντας δυο κριτικές του για βιβλία με θέματα τις πιο

τραγικές δικές μας εμπειρίες του εμφύλιου (βλ. Στάθη Ιω. Δρομάζου, *Θητεία*, Δίφρος 1966, Αθήνα). Δανειζομαι λοιπόν το λόγο του ίδιου που αναφέρεται σ' ένα μυθιστόρημα εμπνευσμένο από την υπόθεση Πλουμπίδη. Μιλώντας για την «κορυφαία δοκιμασία» της κομμουνιστικής συνείδησης, ο Στάθης έγραφε: «... Είχαμε στ' αλήθεια αρχίσει να αισθανόμαστε κάπως βαρύ το φορτίο του υπερανθρώπου που μας είχανε καθίσει πάνω στο ιδανικό του σοσιαλιστικού ανθρωπισμού.

Είχε γίνει μια βασική παρανόηση: Η επαναστατική δεοντολογία είχε επιστρατεύσει όλες τις δυνάμεις μας. Τα νεύρα μας αντέξαν σε υπεράνθρωπες προσπάθειες και σε ασήκωτες δοκιμασίες. Μαζί με την αντοχή μας που θεωρήθηκε ατσάλινη, είχε νομιστεί πως και η συνείδησή μας ήταν μεταλλική. Η αλήθεια είναι πως μέσα σε ακατάπαυστα χρόνια πάλης, τοποθετήσαμε σαν δευτερότερη άξια την ευαισθησία μας. Όταν η μαγνητική βελόνη της συνείδησής μας σπαρταρούσε απεγνωσμένα να δείχνει το πολιτικό σημείο, θεωρούσαμε ότι ήταν δείγμα αντοχής να νιώθουμε την αιχμή της να μας ξεσκίζει και να κρατάμε ασύσπαστο το πρόσωπο...».

«Ενός εστί χρεία», μας θύμιζε ο κριτικός και ο αγωνιστής. «Εκείνο που καίει να μάθουμε είναι το τι έγινε στη συνείδηση των κομμουνιστών από την ημέρα που αποκηρύχθηκε ο Πλουμπίδης μέχρι σήμερα». Αλύπητα σ' αυτό το σημείο ρωτάει εαυτόν και τους συντρόφους του: «Πώς *βαδίσαμε* όμως εμείς ως το χώρο του Δαφνιού, όπου υψώθηκαν οι κάννες του εκτελεστικού αποσπάσματος; Πού βρισκόμαστε; Στην αυλή του Αρχιερέως, ψελλίζοντας ότι «δεν γνωρίζω τον άνθρωπον;» Στον Κρανίου Τόπον όπου έφθασε μόνος; Μήπως είμαστε «μακρόθεν θεωρούντες», όπως οι Μαρίες του Ευαγγελίου; Πού βρισκόμαστε; Στο εκτελεστικό απόσπασμα ή στον τοίχο του εκτελεστικού αποσπάσματος και σωριαστήκαμε μαζί του;» Και τελειώνοντας, ο κριτικός που υπήρξε και δρων πρόσωπο της τραγωδίας καταλόγιζε στο βιβλίο το πιο ουσιαστικό του ελάττωμα; «Λείπουμε εμείς, λείπει η τραγική μας συνείδηση που δε δέχθηκε ούτε καν το ρόλο του Σίμωνα του Κυρηναίου να παίζει και να «*άρη τον σταυρόν αυτού*».

Άλλη μια δεκαετία διάψευδε όλο και πιο αναμφισβήτητα και πιο συγκλονιστικά το ιδανικό. Η «οργανωμένη πρωτοπορία» που το 'χε αναλάβει το κιβδηλοποιούσε, το ποδοπατούσε, το χλεύαζε. Ο Στάθης Δρομάζος δεν μπορούσε ν' αποστρατευθεί. Κι έδωσε στη θητεία του νέο περιεχόμενο. Μετά τα Πολιτικά η Ποιητική. Τότε έσκυψε στο έργο του Αριστοτέλη. Τι κουράγιο! Όταν φαινόταν ότι είχε σβύσει μέσα του, αυτό τον έκαίγε. Δεν έπαυε να μας θυμίζει ότι ανώτερη δοκιμασία της κάθε θεωρίας είναι η πράξη. Ακόμα και της αισθητικής. Το θέατρο είναι μίμηση βίας και παιδείας. Ερευνούσε την τραγωδία με τα δικά του σπλάχνα ανοιχτά. Στο τέλος του έλειπε η ανάσα.

Δημήτρης Ραυτόπουλος

ΚΕΡΑΜΙΚΑ
ΣΤΑΧΥ
Ξανθού 7 Κολωνάκι

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
Διεύθυνση Γούναρη 30 Θεσσαλονίκη

ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ

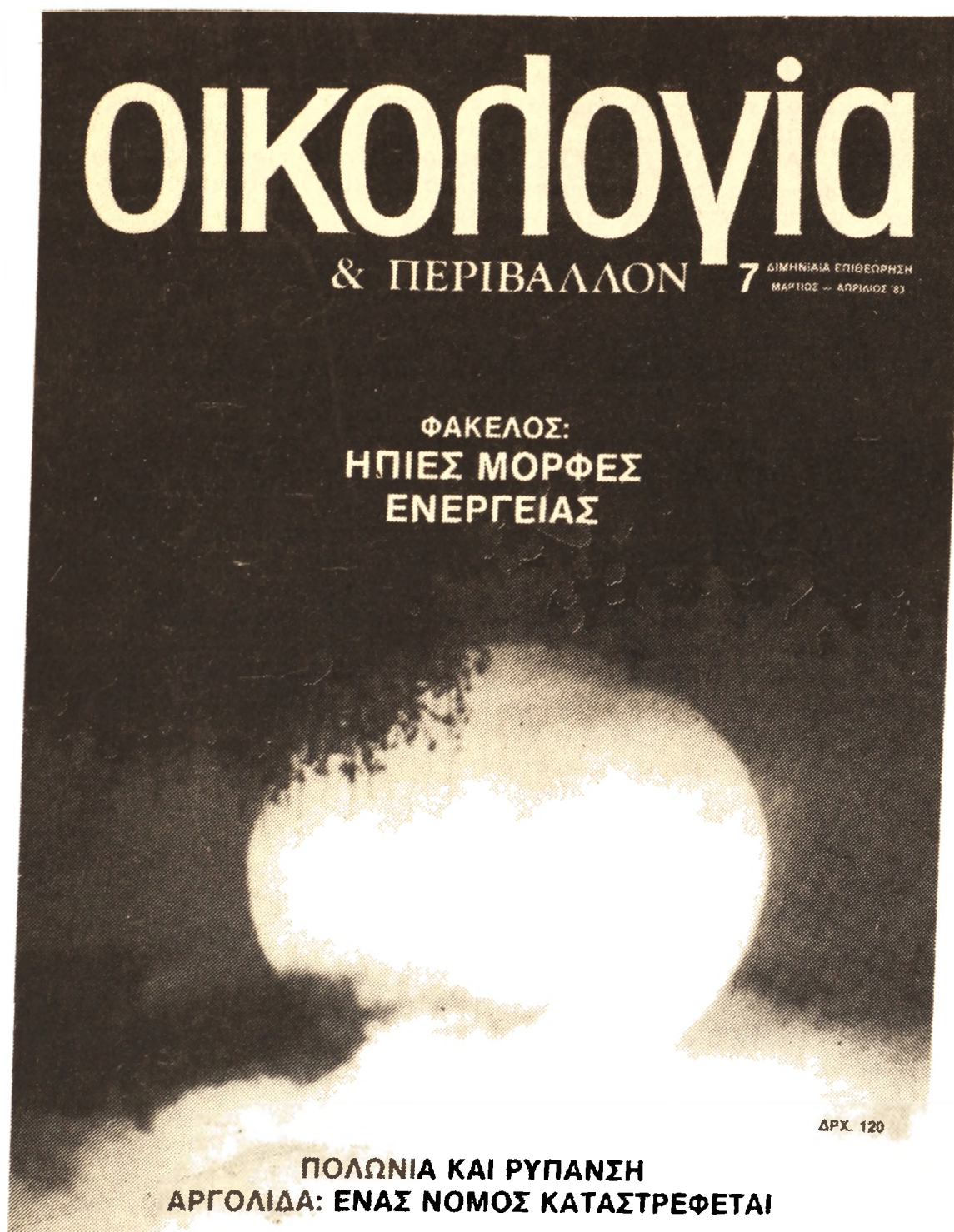
Ζωολογία Πηγής 17, 9336 37 90

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΠΙΛΟΓΗ
ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΕΣ ΤΙΜΕΣ

ΠΛΗΡΗΣ ΚΑΙ ΜΟΝΙΜΗ
ΓΙΑΡΟΥΣΙΑΣΗ **ΟΛΩΝ**
ΤΩΝ ΑΝΤΙΕΞΕΔΡΑΣΤΙ-
ΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΤΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
"Ελεύθερος Τύπος"

**Κυκλοφορεί το 7ο τεύχος
ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ και ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ**

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ - ΠΑΡΑΓΓΕΛΙΕΣ

**Α.Α. ΛΙΒΑΝΗ & ΣΙΑ Ε.Ε.
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
«ΝΕΑ ΣΥΝΟΡΑ»**

Σόλωνος 94, Τηλ. 3600.398 - 3610.589

Και πάλι για τον Φλωμπέρ

του Αντώνη Μοσχοβάκη

Από τον Αντώνη Μοσχοβάκη και με τον τίτλο «Απάντηση σε μια υβριστική κριτική» πήραμε και δημοσιεύουμε το κείμενο που ακολουθεί και που σχετίζεται με

δημοσίευμα του Αντώνη Ζέρβα, «Το ανοητολόγιο του Φλωμπέρ στη δημοκρατία των μεταφράσεων», ΑΝΤΙ, τχ. 227, σ. 45

Δε θα απαντούσα στο λιβελλογράφημα που δημοσιεύτηκε στο τχ. 227-18.3.83 του ΑΝΤΙ σχετικά με την έκδοση του ΜΠΟΥΒΑΡ και ΠΕΚΥΣΕ από τον ΗΡΙΔΑΝΟ, παρά την υστερική εμπάθειά του και τις εναντίον μου ύβρεις, αν δεν έβρισκα σ' αυτό καταφάνερη την προσπάθεια —ακόμα και με τη συκοφαντία— υποβιβασμού του βιβλίου και τη θελημένη ή μη παρανόηση και παραποίηση του.

Απ' όλη την έκδοση, ο αρθρογράφος δε βρίσκει να σημειώσει παρά μια ορθογραφική παραδρομή στο εξώφυλλο: ότι εκεί το όνομα ΠΕΚΥΣΕ είναι γραμμένο με Ι, ενώ μέσα στο κείμενο είναι με Υ. Χαρακτηρίζει το γραμμένο με Ι «ακαλαισθητό». Το πώς ένα Υ είναι πιο κ α λ α ι σ θ η τ ο α πό ένα Ι δεν το καταλαβαίνω. Όμως παραδέχομαι πώς έχει δίκιο, όχι γιατί η γραφή με Ι είναι λάθος, αλλά γιατί είναι διαφορετική από εκείνη του κειμένου. Προσωπικά απορρίπτω την απλοποιημένη μεταγραφή των ξένων ονομάτων που συνιστούν οι σημερινοί γλωσσολόγοι. Συνέβη όμως η σχεδιάστρια του εξωφύλλου να έχει υιοθετήσει τη νέα γραφή και συνέβη ακόμα ο υποφαινόμενος —έχοντας ολοκληρώσει την επίβλεψη όλου του άλλου βιβλίου— να έχω φύγει ταξίδι, ώστε να μη ριξώ μια ματιά στη μακέτα, που εξάλλου ο εκδότης δεν την πρόσεξε. Το λάθος έχει πια διορθωθεί και το εξώφυλλο ξανατυπώθηκε.

Πρώτη φορά συναντώ κριτικό ν' ασχολείται έτσι με τέτοιο πάθος μ' ένα ορθογραφικό λάθος. Όμως πουθενά η μνεία ότι η έκδοση συμπληρώνεται από εμπειριστατωμένα κείμενα διαπρεπών μελετητών: Μαινιάλ, Μάρθα Ρομπέρ, Αρτύρ Ανταμόφ, Ρολάν Μπαρτ, Μονίκ Βιττίγκ, που διαφωτίζουν με επάρκεια το στοχασμό και το στυλ του Φλωμπέρ αναλύοντας τη ζωή, το συνολικό έργο του και το προκειμένο μυθιστόρημα, πουθενά κάτι για την άμεμπτη δουλειά του τυπογραφείου, την κατατοπιστική εικονογράφηση, την όλη γενικά προσπάθεια να παρουσιαστεί μια έκδοση αντάξια του μεγάλου συγγραφέα.

Όχι μόνο αυτό, αλλά ο αρθρογράφος έρχεται από την αρχή να διαβάσει την έκδοση. Προτάσσει ένα πρόλογο (που καθένας θα επικροτούσε) όπου καταφέρεται

(όμως γενικά κι αόριστα) κατά των τυχαιών κι ανεύθυνων κερδοσκοπικών εκδόσεων που έχουν κατακλύσει την αγορά, για να συμπεριλάβει σ' αυτές... το ΜΠΟΥΒΑΡ ΚΑΙ ΠΕΚΥΣΕ. Ύστερα —μετά την περισπούδαστη διατριβή του (ερανίσματα από διαβάσματα, ενδιαφέροντα μεν, αλλά που σε τίποτα δεν ξεπερνούν όσα λέει ο Μαινιάλ στον πρόλογό του) συκοφαντεί την έκδοση του Μαινιάλ (Γκαρνιέ) που χρησιμοποίησα για τη μετάφρασή μου, ότι «δεν περιέχει το δεύτερο μέρος». Φράση ύπουλη, γιατί αποσκοπεί να δημιουργήσει την εντύπωση στον απληροφόρητο ότι υπάρχει άλλη έκδοση που περιέχει ένα «δεύτερο μέρος» και επομένως μια άλλη μετάφραση που τυχόν έχει χρησιμοποιήσει αυτή την έκδοση θα είναι πληρέστερη από τη δική μου.

Όμως είναι γνωστό ότι ο Φλωμπέρ δεν έγραψε το δεύτερο μέρος (το ξέρει κι ο αρθρογράφος, το γράφει ρητά στη διατριβή του, αλλά στο συγκεκριμένο σημείο προσποιείται... αμέλεια γραφής). Στην έκδοσή μας υπάρχει η μετάφραση του προσχέδιου του συγγραφέα γι' αυτό το Β' μέρος, με το οποίο οι φιλόλογοι (και φυσικά και ο Μαινιάλ) συμπληρώνουν το ανολοκλήρωτο μυθιστόρημα. Προβλέπω όμως ότι ο αρθρογράφος θα δικαιολογηθεί εδώ πώς «δεύτερο μέρος» εννοεί το «Λεξικό των Εδραιωμένων Αντιλήψεων» και το «Άλμπουμ», που περιέχει η έκδοση «Πλεγιάντ» και που διαφοροί μελετητές (άλλος το ένα, άλλος το άλλο, άλλος και τα δυο μαζί) υποστηρίζουν πως είναι τα κείμενα που θα αντέγραφαν οι δυο ήρωες του μυθιστορήματος. Αλλά αυτό θα ήταν προφάσεις εν αμαρτίαις γιατί οι δισταμένες αποψεις των φιλολόγων δεν αποτελούν παρά υποθέσεις και η έκδοση «Πλεγιάντ» περιέχει τα δυο κείμενα όχι γιατί είναι συμπληρωμα (Β' μέρος) του ΜΠΟΥΒΑΡ ΚΑΙ ΠΕΚΥΣΕ, αλλά γιατί τα «Πλεγιάντ» είναι εκδόσεις συνολικές που περιλαμβάνουν στα πολυσέλιδα βιβλία τους πολλά έργα ενός συγγραφέα.

Αναρωτιέται ο αρθρογράφος γιατί προτίμησα αυτή την έκδοση. Ακριβώς (και θα 'πρεπε να το ξέρει) γιατί οι εκδόσεις Γκαρνιέ θεωρούνται οι εγκυρότερες στον τομέα των Γάλλων κλασικών. Όλα τα πρωτότυπα που έχω χρη-

σιμοποιήσει στις προηγούμενες μεταφράσεις μου γαλλικής λογοτεχνίας (Ουγκώ, Μπαλζάκ, Ντιντερό) είναι από τις εκδόσεις Γκαρνιέ. «Χρειαζόταν», λέει «κάποια μνεία ότι το έργο είναι οψίγονο». Δε διάβασε τον πρόλογο του Μαινιάλ; Θα το βρει στη σελ. 8 της έκδοσής μας (3η και 4η παρ.). Ακολουθώ, διαπιστώνει, «σιωπηρά» την έκδοση Μαινιάλ (Γκαρνιέ). Τι άλλο έπρεπε να κάνω; Μήπως να πάω στη Γαλλία, να βρω τα χειρόγραφα του Φλωμπέρ και να καταρτίσω μια νέα έκδοση; Αλλά... «με κάμποσες προκλητικές αλλαγές στη διάταξη του κειμένου» (αφού «ακολουθώ σιωπηρά» πώς κάνω αλλαγές και μάλιστα «προκλητικές»);

Αυτές οι «αλλαγές» είναι ότι έβγαλα τα εισαγωγικά από τους διαλόγους —που σήμερα έχουν εγκαταλειφθεί και θα κούραζαν τον αναγνώστη— και τα αντικατέστησα με κεραιές. Δεν αλλάζει σε τίποτα το κείμενο. Απλά, γίνεται πιο άνετο στην ανάγνωση.

Γιατί αποδίνω το «Idées Reçues» με το «Εδραιωμένες Πεποιθήσεις»; Γιατί η μετάφραση: «Παραδεδομένες Ιδέες», που κάνει εκείνος, δε λέει τίποτα στα ελληνικά. Έχει ποτέ συλλογιστεί την ιδιόμορφη χρήση των ελληνικών λέξεων από τους ξένους; (Που δεν τις αισθάνονται, γιατί δεν είναι δικές του). Σ' εμάς το idée (ιδέα), και μάλιστα στον πληθυντικό, παραπέμπει άμεσα στην ιδεολογία («καταδιώχτηκε για τις ιδέες του»). «Παραδεδομένες ιδέες» θα σήμαινε: «Ιδέες πολιτικές ή φιλοσοφικές που έχουν γίνει κοινά αποδεκτές». Το «Λεξικό» του Φλωμπέρ είναι ένα τετράδιο όπου κατέγραφε τις ανόητες φράσεις —που άκουγε ο ίδιος ή του μετέφεραν οι φίλοι του— και που διατυπώνουν τις εδραιωμένες στα χοντρά μυαλά των αστών αντιλήψεις, εκδηλώνοντας τον εφησυχασμό, την αλαζονεία, την υποκρισία, την παχυλή αμάθειά τους;

ΒΑΣΕΙΣ: Της κοινωνίας είναι η ιδιοκτησία, η οικογένεια, η θρησκεία, ο σεβασμός των αρχών. —Να μιλάτε σχετικά μ' αυτές με οργή, αν κάποιος τις προσβάλει.

ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑ: Είναι χρήσιμη, όσο κι αν λένε.

ΗΛΙΘΙΟΙ: Εκείνοι που δε σκέφτονται σαν κι εμάς.

ΟΜΗΡΟΣ: Δεν υπήρξε. —Ξακουστός από τον τρόπο που γελούσε: ομηρικός γέλωας.

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: Ασχολία των αργόσχολων.

ΕΡΓΑΤΗΣ: Πάντα τιμωρός, όταν δεν κάνει εξεγέρσεις.

Το είχε πλάι του, στο γραφείο του και το χρησιμοποιούσε για να σταχυολογεί χαρακτηριστικές φράσεις, που έβαζε στο στόμα προσώπων των μυθιστορημάτων του. Αναζητήσα μια έκφραση που ν' αποδίνει τον τίτλο στο

πνεύμα του και όχι στο (ακατανόητο στα ελληνικά) γράμμα του. Σήμερα βρίσκω πως το «αντιλήψεις» είναι προτιμότερο από το «πεποιθήσεις». Έτσι ο τίτλος θα πρέπει να γίνει «Λεξικό των Εδραιωμένων Αντιλήψεων».

Σωστά λέει πως «δεν είχα το κουράγιο να το μεταφράσω». Τουλάχιστον για την ώρα. Παρουσιάζει τέτοιες αποχρώσεις νοημάτων, τέτοιο λεπτό και κρυμμένο χιούμορ και τέτοιες απαιτήσεις ακριβολογίας στην επιγραμματική διατύπωση των λημμάτων του, ώστε χρειάζομαι ακόμα να το μελετήσω. Εκείνος δε μεταφράζει παρά τέσσερα όλο κι όλα λήμματα και ορίστε τι καταφέρνει:

«ΑΝΕΓΕΡΣΙΣ (στύσις)»: Τ καταλαβαίνει ο έλληνας αναγνώστης απ' αυτή την παράθεση των δύο λέξεων, αν δεν του εξηγηθεί πώς η γαλλική λέξη ERECTION έχει τη διπλή σημασία του σπινθηροειδούς μνημείου, αγαλμάτων και της γενετήσιας στύσης;

«ΓΑΡΙΔΑ: Θηλυκό του αστακού»: Η γαλλική λέξη LANGOULESTE δε σημαίνει γαρίδα (CREVELE), όσο και να το λένε τα γαλλοελληνικά λεξικά (που είναι συχνά λαθεμένα). Αν άνοιγε ένα γαλλογαλλικό λεξικό θα καταλάβαιν από την περιγραφή πως πρόκειται για την καραβίδα. Δεν του κανε εντύπωση η διαφορά μεγέθους; Πώς η εδραιωμένη αντίληψη, όσο απλοϊκή κι αν είναι, πάντρεψε ένα πολύ μικρό μ' ένα πολύ μεγάλο;

«ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ: Όλοι οι είναι αφιλοκερδείς»: Πού είναι κωμικό της φράσης; Πού κρυμμένο χιούμορ εκείνου που την καταγράφει; Μπορεί η μετάφραση να είναι σωστή (σως στο γράμμα) αλλά δεν αποδίνει Πραγματικά, η φράση που και γράψε ο Φλωμπέρ εκφράζει την εδραιωμένη αντίληψη των αστιότι οι καλλιτέχνες «ζουν με τ' αέρα», δεν τους χρειάζονται χρήματα. Στον καιρό του, ο Βίγκοκ πουλούσε τ' αριστουργήματά του για πέντε δεκάρες και οι ζωγράφοι πέθαιναν στην πείνα. Εγώ θα έβαζα: «ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ: Αδιαφορούν για τα χρήματα».

Άλλα δείγματα της μεταφραστικής του δεινότητας: «Το μια σπλαχνική ιδιότητα αναπλήθηκε στο πνεύμα τους». Τι πει σπλαχνική ιδιότητα; Θα έπρεπε να ξέρει πως, στα γαλλικά, η κατάληξη —able σημαίνει «δυναμει με το δικό μας πρόσωπο» ή τις καταλήξεις —os, —isme κτλ. Pitoyable επομένως σημαίνει «σπλαχνικός», αλλά «αξιολύπητος». «Μια θλιβερή ιδιότητα» μεταφράζω. Αν είχε διαβάσει το βιβλίο (π από τις σελίδες 19-42: «τις πρώτες» του μυθιστορήματος πώς ομολογεί) θα το είχε πει, γιατί βρίσκεται σε τρεις σελίδες: στις σελ. 15, 266 και 398

κρίνει όμως χωρίς να το έχει διαβάσει, και με τους πιο βαριούς χαρακτηρισμούς.

«Και στρώνονται...». Κιλίμια είναι και στρώνονται; Δε βλέπει το Υ, που είναι αντωνυμία, για να καταλάβει πως η γαλλική φράση *ils s'y mettent* είναι πλήρης κι η ελληνική λειψή; «Στρώνονται στην αντιγραφή» είναι η σωστή απόδοση (το «αντιγραφή» λοιπόν δεν πρέπει να μπει σε παρένθεση: μια περίπτωση όπου το ουσιαστικό θ' αντικαταστήσει την αντωνυμία). «Αρχίζουν ν' αντιγράφουν», μεταφράζω εγώ: φράση ισοδύναμη.

Έτσι μεταφράζει ο αρθρογράφος, τόση έχει γνώση των γαλλικών, τόση αίσθηση των ελληνικών, τόσο καταλαβαίνει από μεταφράσεις. Κι έρχεται να κρίνει μια δουλειά όπου η κάθε λέξη κι η κάθε φράση είναι κατάληξη μιας επίπονης, πεισματικής αναζήτησης για ν' αποδοθεί με πληρότητα το νόημα και το πνεύμα του πρωτοτύπου, που βρίσκεται πυχνά στο βάθος των λέξεων.

Αφού τελειώσει με τη διαβολή της έκδοσης, ο αρθρογράφος ερνά στο δικό μου τον υποβιβασμό. Ήμουν καλός... αλλά κάρτεψα («οι καλοί γίνονται ακοί, οι κακοί χειρότεροι»). Κυηγώ το «γρήγορο κέρδος». Δε θ' σχοληθώ μ' αυτές τις χυδαιότητες. Τις επισημαίνω μόνο στην προσοχή σας κύριε Διευθυντά, κι στην προσοχή του αναγνωστικού κοινού.

Έρχεται τέλος στη μετάφραση, που είναι και ο κύριος στόχος, απομονώνοντας λέξεις και φράσεις που είτε με τη λειψή του ή με τη στενή, μηχανιστική αντίληψη δεν καταλαβαίνει, ή τυφλωμένος από την εμπειρία του παραποιεί. Ορίστε τι απομονώνει:

«Λουλακιές πλάκες» (*plaques utremer*). Η φράση είναι: «ο ιπύς, καθάριος ουρανός τεμαζόταν σε λουλακιές πλάκες» —ό τα σπίτια και τις μάντρες, όπως τον έβλεπε ανάμεσάς τους. Η περιγραφή είναι αντάξια πιο έξοχων εμπρεσιονιστών ράφων. Πού είναι το κακό μετάφραση;

Πλάκινες στέγες». Δεν ήταν αμιδένιες, ήταν πλάκινες. τόν;

Πάνινο ρούχο». Προφανώς ο αρθρογράφος εννοεί ότι «πανί» «ρούχο» είναι ταυτόσημα. Ρούχο σημαίνει αυτό που κανείς και πάνινο το υλικό. Λεξικό της Πρωίας δίνει τους μούς: «Ρούχο: παν είδος εντος» και «πανί: ύφασμα λιβαμβακερόν».

«Ιε τ' ακρόχειλα». Με τις άτων χειλιών. Όπως λέμε ακροδάχτυλα».

«Ισγουρα μαλλιά». Εδώ εμένα παραποιεί. Η φράση «τα τσουλούφια... ήταν άσιν».

«... νέβηκε στην εκτίμησή του,

σε καταπληκτικό ύψος». Σε τι εννοχλεί η φράση; Ίσα-ίσα, με τη χρησιμοποίηση του κοινότοπου «καταπληκτικό» (στη θέση του «θαυμαστό» που γράφει το πρωτότυπο) συντονίζεται καλύτερα στο γενικό σατιρικό, περιπαικτικό στυλ του βιβλίου.

«Κολλεγιόπαιδο» (= *collégien*). Στη Γαλλία δεν έχουν γυμνάσια, έχουν κολλέγια και λύκεια. Ωστόσο στον Φλωμπέρ η λέξη έχει την περιπαικτική απόχρωση που έχει και σε μας. Στο «Λεξικό των Εδραιωμένων Αντιλήψεων» καταγράφει: «ΚΟΛΛΕΓΙΟ. Λύκειο: Πιο αριστοκρατικό από ένα οικότροφείο».

Το ότι ο Φλωμπέρ δεν περνά παρά από το είδος στο γένος είναι μόνο στη φαντασία του αρθρογράφου. Αν ανοίξει το γαλλικό κείμενο στη σελ. 318 (έκδ. Γκαρνιέ) θα βρει εκεί συγκεντρωμένες (αλλού είναι σκόρπιες) τις λέξεις που χρησιμοποιώ και που εκείνος θεσπίζει «απαράδεκτες»: «*L'abbé*» (= ο αββάς), «*L'homme a la soutane*» (= ο ρασοφόρος), «*Le prêtre*» (= ο ιερέας) και πιο κάτω (σελ. 320) «*L'ecclésiastique*» (= ο κληρικός) και «*le curé*» (= ο εφημέριος). Όσο για το «στρατιώτης - στρατιωτικός», σ' εμάς το «στρατιωτικός» δε λέγεται για τον απλό στρατιώτη. Στους Γάλλους λέγεται, γιατί παλιά σ' αυτούς και ο στρατιώτης ήταν επαγγελματίας (μισθοφόρος), ενώ σ' εμάς μόνο οι βαθμοφόροι μπορούν να είναι επαγγελματίες. Χρειάζεται ένας συγκριτικός στοχασμός πάνω στις γλώσσες.

«*Savates*»: Αντί για «πασούμια» που μεταφράζω, υποδειχνει το «παλιοπάπουτσα». Αλλά τι πιο χαρακτηριστικό για μια γυναίκα του δρόμου να σεργιανάει στο πεζοδρόμιο «σέρνοντας τα πασουμία της»; Το «Γαλλο-Ρωμείο Λεξικό» του Ε. Μισσιρ μεταφράζει: *SAVATE*: παλιοπάπουτσο, συρτοπάπουτσο, πασουμί, πασμάκι. Ας αφήσουμε λοιπόν τα πασουμία στα πόδια της κόρης της Αφροδίτης (δεν είναι πολυτέλεια, να μείνει ήσυχος) και τις «φθαρμένες εμβάδες» στα πόδια της σκυριανής γριούλας, όπου τις έβαλε ο Παπαδιαμάντης.

«Απόφευγαν να 'ναι κοντά άλλα σπίτια». Αν διαβάσει κανείς τα προηγούμενα στη φράση, βρίσκει τι σημαίνει. Το ίδιο ισχύει και για το «έκανε την υποδοχή στο διαμέρισμά του» (Φόρεσε την πουκαμίσσα = ντύθηκε το ρόλο του «νοικοκύρη του σπιτιού» και «έκανε την υποδοχή» του φίλου του, σαν επισκέπτη).

«Οι αυλακιές από ρόδες». Ο Φλωμπέρ αυτό ακριβώς θέλει: το γενικό και αόριστο κι όχι το συγκεκριμένο. Το κάρρο του Πεκυσέ βγήκε απ' το δρόμο και βρέθηκε μέσα στα χωράφια, όπου «οι αυλακιές από ρόδες (αμαξιών γενικά, που φανέρωναν πριν το δρόμο) χάθηκαν».

«(Πλεκτή) αλυσίδα ρολογιού». Από το ασαφές: «πλεκτή αλυσίδα», προτιμώ το σκέτο «αλυσίδα».

«Γράψιμο»: «έγραφε... με τους αγκώνες ανοιχτά για να στρογγυλεύει καλύτερα το γράψιμό του». Είναι πολύ σωστό. Το «καλλιγραφία» θα ήταν λάθος. Η τελευταία αυτή λέξη χρησιμοποιείται στη σελ. 27, 3η αρ., όπου έχει τη θέση της.

«*Avenue*»: Δε σημαίνει πάντα «λεωφόρος». Ξέρω τουλάχιστο τρεις Αβενύ στη Λωζάννη (όπου διατηρούνται τα παλιά γαλλικά, γιατί μια γλώσσα εξελίσσεται βραδύτερα στην περιφέρεια παρά στο κέντρο της) που είναι στενοί δρόμοι και, πριν ασφαλτοστρωθούν, αποτελούσαν δρομάκια, καθώς φιδίζουν σε πλαγιές και πλάι σε ρεματιές. Αρχικά η λέξη σήμαινε την πρόσβαση για κάποιον. Αργότερα, στα αρχοντικά, δημιουργήθηκαν δεντρόφυτες «προσβάσεις», που οδηγούσαν στην είσοδο. Όταν στις πόλεις φτιάχτηκαν δεντρόφυτες λεωφόροι, ονομάστηκαν κι αυτές Αβενύ. Οι λέξεις έχουν την ιστορία τους.

Όσο για το *ruelle*, θα είχα να διαλέξω —ανάλογα με το που βρίσκεται, πως είναι στρωμένη, κλπ.— ανάμεσα στα: δρομάκι, σοκάκι, στενό, στενοσόκακο, στενορύμι, ρούγα, στράτα, ντερσέκι (Μαλακάσης). Η μετάφραση δεν είναι δουλειά μηχανική, με το λεξικό. Είναι αδιάκοπη συνομιλία με το κείμενο, επικοινωνία με το πνεύμα του συγγραφέα, πρώτα λαμπικάρισμα μέσα σου του νοήματός του, κι ύστερα αναζήτηση —στο μνημονικό σου απόθεμα και σε δεκάδες λεξικά διαγλωσσικά, ερμηνευτικά της ξένης γλώσσας, της δικής σου γλώσσας, συνωνυμικά, εγκυκλοπαιδικά, κλπ.— της ΚΑΙΡΙΑΣ ΛΕΞΗΣ, της ακριβόλογης φράσης που θ' αποδόσει όχι μόνο το νόημα, αλλά και το ύφος και το ρυθμό και το χρώμα. Τα δυο πρώτα είναι δύσκαμπτα, απαιτητικά, γι' αυτό κι η αναζήτηση είναι συχνά επίπονη, αν όχι αγωνιακή, τα δυο δεύτερα κουμαντάρονται, κι εδώ έρχεται το «στρίψιμο της φράσης», που μου βρίσκει ο αρθρογράφος σαν προσόν (αλλοτινό ωστόσο!).

«Όλο τους το χρόνο». Το «τον απορροφούσε» είναι ελλιπές. Είναι ανάγκη, στην ελληνική απόδοση, το ουσιαστικό ν' αντικαταστήσει την αντωνυμία. Ουσιαστικό και αντωνυμία είναι εναλλάξιμα. Το λέει η γραμματική. Ακόμα: γιατί μεροκάματο και όχι βιοπάλη;

Οι φράσεις που σημειώνει στη συνέχεια ο αρθρογράφος δεν είναι «αδεξιότητες». Τις δικαιώνει απόλυτα ο κανόνας «της συμφωνίας των χρόνων».

Έρχομαι τέλος στην πρώτη πρώτη φράση του βιβλίου, που δεν αρέσει στον αρθρογράφο:

«Όπως έκανε ζέστη τριάντα τρεις βαθμούς, το βουλεβάρτο Μπουρντόν ήταν απόλυτα έρημο». Είναι πανομοιότυπη της φλωμπερικής. Αν είναι κακή στα ελληνικά είναι κακή και στα γαλλικά. Η αυστηρή της λιτότητα δεν επιτρέπει μετατροπές στη μεταφορά της από τη μια γλώσσα στην άλλη. Όμως ο Φλωμπέρ δεν έγραφε κακές φράσεις. Μπορούσε να ψάχνει δυο μέρες για την τέλεια έκφραση. Ακριβώς η καθ' ύποταξιν σύνταξη οδηγεί στην εκφραστική πληρότητα. Αν είχε γράψει (ή αν το άλλαζα σε:) «Έκανε ζέστη... και το βουλεβάρτο ήταν έρημο», η πληρότητα αυτή θα καταστρεφόταν. Γιατί η κατά παράταξιν σύνταξη δε θα έδειχνε αναγκαστικό ότι το βουλεβάρτο ήταν έρημο επειδή έκανε ζέστη (θα μπορούσε να ήταν κι από άλλη αιτία).

Τι απομένει τώρα από την «ισχνή σοδειά» (*sic*) του αρθρογράφου; Ισχνότητα στο τετράγωνο. Δυο λέξεις που έχουν παραλειφθεί σε δυο απαριθμήσεις αντικειμένων (μπορεί και να ξέφυγαν στη μεταφορά από το χειρόγραφο στο τυπωμένο). Και μια εμφαντικότερη διατύπωση: «είχε υπογραμμίσει» αντί «είχε σημειώσει».

Δεν ασχολήθηκα με τις γενικές κι αόριστες ύβρεις —είναι η μόνη λέξη που ταιριάζει σε παρόμοιες κατηγορίες— όπως: «η νοηματική παραποίηση, η αδιαφορία για κάθε έννοια ύφους της φλωμπερικής φράσης... η τυχαία διατύπωση των ελληνικών...», «κείμενο αβασάνιστο, με πρόχειρα ελληνικά, κακοποιώντας και το γράμμα και το πνεύμα του Φλωμπέρ...» και πάλι: «... το κείμενο συνεχίζει αβασάνιστο, προδοτικό, εύκολο, έτοιμο να κυκλοφορήσει για το γρήγορο κέρδος...» κτλ. Και μόνο η υστερική αμετρολογία τους τις αναιρεί.

Αλλά θα μπορούσε ίσως κάποιος να πει, κ. Διευθυντά, πως όλα όσα γράφει εναντίον μου και εναντίον της μετάφρασης, όσο κι αν είναι έξαλλα κι αλλοπρόσασλα, κι όση κι αν φανερώνουν αναρμοδιότητα, άγνοια και στενότητα αντίληψης, μπορούν ν' αποτελούν κρίσεις του αρθρογράφου, που έχει στο κάτω κάτω το δικαίωμα της γνώμης του. Όμως τι νόημα έχει η αποδειγμένη συκοφαντία της έκδοσης, αρχίζοντας μάλιστα απ' αυτήν του γαλλικού πρωτοτύπου της; Συνδυασμένα τα δύο αποκαλύπτουν καταφανή συνειδητή προσπάθεια διαστρέβλωσης της αλήθειας, πράγμα που όχι μόνο δεν αρμόζει σε κάποιον που θέλει να λέγεται κριτικός, αλλά και βάζει σε υποψίες, τόσο για τις αιτίες που υποκίνησαν μια τέτοια επίθεση, όσο και για τους απώτερους σκοπούς του αρθρογράφου.

Με εκτίμηση
Αντώνης Μοσχοβάκης

Το κοινό των δεκαπέντε λέξεων και οι συναυλίες στα γήπεδα

Από μικρός δεν μ' άρεσε το ποδόσφαιρο κι απορούσα με τον κόσμο. Δεν μπορούσα να καταλάβω τι ήθελαν τόσες χιλιάδες άτομα πατικωμένα και διαφωνούσα με τη μαζικοποίηση, με τα γήπεδα, τη μαύρη αγορά, την υποτιθέμενη εκτόνωση, κάτι που πραγματικά, δεν καταλάβαινα και δεν καταλαβαίνω, δεν το νιώθω. Τώρα που μεγάλωσα, η αγάπη μου για τη μουσική με οδήγησε στο Sporting, στον Παναθηναϊκό και στο γήπεδο του Απόλλωνα, σε συναυλίες σαν του Refer Hamil του Billy Robham του Ian Dury των Talking Heads του Junior Wells και άλλων.

Μαθαίνω ότι στη συναυλία του Ian Dury κάποιος έσπασε ένα μπουκάλι στο πρόσωπο του διοργανωτή Άκη Σταυρώση και στη συναυλία του Junior Wells ένας έδειρε τον διοργανωτή Νίκο Σαχαπατσίδη γιατί σταμάτησε τη συναυλία στις 10 το βράδυ, δηλαδή μόλις μιάμιση ώρα από την έναρξη.

Στο νου μου έρχεται ο φόνος που έγινε στη συναυλία των Rolling Stones στην Αμερική και λέω πως δεν είναι εύκολη δουλειά το να διοργανώσεις μια συναυλία και να ελέγξεις όλες αυτές τις χιλιάδες των καταπιεσμένων ανθρώπων που θεωρούν ελεύθερο χώρο του της συναυλίας και εκτονώνουν τα όποια συναισθήματά τους, συνήθως μάλιστα φτιαγμένοι.

Το πανηγύρι, μια εκδήλωση παράλληλη, έχει άγραφους νόμους που εξασφαλίζουν κάπως την ασφάλεια των συμμετεχόντων, αλλά και τη διεκπεραίωση του προγράμματος.

Άλλωστε υπάρχει κάποια αιτία και η ημερομηνία του πανηγυριού είναι επιλεγμένη όταν οι χωρικοί έχουν τελειώσει τις εργασίες τους και έχουν χρήματα, χρόνο και διάθεση για διασκέδαση. Το περιβάλλον άλλωστε εκτός του ότι είναι από γραφικό μέχρι ειδυλλιακό είναι και βαθιά ανθρώπινο.

Στο Σπόρτινγκ ή σε κάποιο άλλο γήπεδο όπου ούτε να δεις ούτε ν' ακούσεις μπορείς (γιατί βέβαια δεν έχουν φτιαχτεί γι' αυτήν τη δουλειά) οι συναυλίες που γίνονται δεν απευθύνονται σ' ανθρώπους που θέλουν να γλεντήσουν, να επικοινωνήσουν αλλά σ' αυτό το κοινό —των— δεκαπέντε λέξεων: «μεγάλε» «μαλάκα» «δικέ μου» «να πούμε» «ο δικός σου», κτλ. Γιατί αυτό είναι το κοινό που ανταποκρίνεται στη με βαρβαρότητα εκτέλεση της ηλεκτρικής κιθάρας και μέσω αυτής εκστασιάζονται και επικοινωνούν έχοντας σαν δεκανίκι μια αλλαλούμ κοινωνική διεκδίκηση, αμφίβολη και ξεπουλημένη.

Οι οικονομικές απαιτήσεις των μεγαλομανών καλλιτεχνών και των ατζέντηδων —μια ηλίθια παρουσία— κυλάνε σαν καπάκι και βρίσκουν τον ντέντζερ του χούλιγκαν κοινού.

Για μένα και ίσως και για σας η κάθε συναυλία θέλει το χώρο της. Άλλο χώρο χρειάζονται οι Talking Heads, άλλο ο Junior Wells, κι άλλο η Οπισθοδρομική Κομπανία. Και υπάρχουν δοκιμασμένοι, κατάλληλοι χώροι στην Αθήνα για συναυλίες. Για το χειμώνα το παλιό θέατρο Βρετάνια στην Πανεπιστημίου, ο Ορφέας, η Αλάμπρα και τόσα και τόσα club, και για το καλοκαίρι ο Λυκαβηττός, το θέατρο των Βράχων στο Βύρωνα, ή η Πειραική.

Αλλά και κάποιο βέβαια καλοκαιρινό θέατρο θα 'ναι κατάλληλο και πόσοι άλλοι χώροι υπάρχουν και περιμένουν, έτοιμοι για κάποιο πειραματισμό. Στο παλιό εργοστάσιο στην Κλωναρίδου, όπου έγινε το φεστιβάλ του Αντί, δεν ήταν πολύ όμορφα;

Αλλά παρασύρθηκα μου φαίνεται περιγράφοντας μόνο τις αντικειμενικές συνθήκες ξεχνώντας πως μαζί μ' αυτές, ευθύνεται και ο καλλιτέχνης για τη συμπεριφορά του κοινού του.

Γρηγόρης Φαληρέας

Διονύσης Σαββόπουλος ή όπου το τραγούδι γίνεται υπόθεση ζωής

Κλαρίνα κελαηδούν κι ένας άνθρωπος αφηγείται τις περιπέτειες του προσωπικού βιώματος, καθώς και την ιδιότυπη συνάντησή του με το εθνικό όραμα. Η περιοδεία του Διονύση Σαββόπουλου και η συναυλία που τρύπωσε ζωντανή στην τηλεόραση σαν πρωταπριλιάτικο δώρο ήταν αναμφισβήτητα μια στιγμή ευφορίας: παρακολουθώντας το χαρούμενο ταξίδι αυτών των τραγουδιών από τη Λάρισα στο Παλάι Ντε Σπορ είχα την εντύπωση ότι είκοσι ολόκληρα χρόνια που δεν πέρασαν ποτέ ήρθαν να αναστατώσουν το παρόν και να το βάλουν σε σκέψεις.

Όλα αυτά γιατί ο Σαββόπουλος πιστεύει στα τραγούδια όπως οι άλλοι περιμένουν το Πάσχα. Η δήλωση του Τζιμή Πανούση ότι «το ελληνικό τραγούδι τελείωσε με το Βαμβακάρη και ξανάρχισε με το Σαββόπουλο» με βρίσκει σύμφωνο, όχι τόσο στη δογματική της πλευρά, όσο σ' αυτό που δεν θέλει να διατυπώσει ξεκάθαρα, στο ότι δηλαδή είμαστε ένας τόπος τραγουδοποιών που τάζονται ανεπιφύλακτα υπέρ της ζωής. Τα τραπεζάκια που βγάζουμε έξω κάθε τόσο αφορούν την άρνησή μας να υποταχθούμε στο παιχνίδι της αισθητικοποίησης του θανάτου που επεξεργάζεται τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια η πολιτιστική βιομηχανία της Δύσης, αλλά και τη διάθεσή μας να επιλέγουμε πάντα τον καιριο στόχο: χτες ήταν έρωτας και το «Ροντέο», δηλαδή μια υπόθεση εκató ατόμων που δεν ήξεραν και πολύ καλά τι σημαίνει να τραγουδάς σε μια εποχή που η επίσημη προοδευτική γραμμή ήταν η σιωπή, σήμερα οι παρέες ξέρουν ότι έχουν πίσω τους ιστορία. Μπορούν λοιπόν άνετα να καταλάβουν το μεγαλύτερο γήπεδο μπάσκετ και να καλέσουν τις τηλεοπτικές κάμερες. Οι τελευταίες θα μείνουν άναυδες μπροστά στο θαύμα γιατί το πραγματικό τραγούδι, αυτό που τρίζει σαν τα όνειρα, διαθέτει πάντα τη λάμψη του θαύματος.

Ο Σαββόπουλος δούλεψε πολύ τα τελευταία είκοσι χρόνια και δούλεψε ταυτόχρονα τεμπέλικα, αρνήθηκε δηλαδή να γίνει εργοστάσιο παραγωγής (συμ)βολικών ήχων. Το πρόβλημα που είχε να αντιμετωπίσει αυτό το καταλαβαίνουμε μόλις τώρα —ήταν το πως θα ξεπεράσει τα πολιτιστικά φράγματα που ύψωσαν η ανόητη δεξιά και η άφρων αριστερά μετά τον εμφύλιο, αφού η κάθε μια προσπάθησε να απομονώσει ένα κομμάτι του ελληνικού λαού και να το στριμώξει σε τρόπους ζωής

μεταφερμένους άρον-άρον από την Εσπερία. Αυτό σε επίπετα τραγουδιών μεταφράστηκε σε ότι για τη μισή Ελλάδα μουσική ήταν ο Πασχάλης ενώ για την άλλη μισή η Ρίτα Σακελλαρίου. Κτά τη γνώμη μου ο Σαββόπουλος κάπου εκεί γύρω στο μαγικό έτος 1965, συνειδητοποίησε ότι η ράδοσή μας είναι το μπλέξιμο παραγωγική σύγχυση κι όχι η θνικών αποχρώσεων σοσιαλιστική καθαρότητα. Κι έτσι δημιουργήθηκε η ανάγκη το κλαρίνο σκύψει και να ακούσει τι είχε του πει η κιθάρα Gibson, μοντέλου 1956. Και το αντίθετο, φυσικά. (Θα μου πείτε ότι κι άλλοι έκαναν αυτά: μόνο που δεν δοκίμασαν πραγματικά, τα χρησιμοποιήσαν δηλαδή γιατί έπρεπε να είναι «μοντέρνοι». Εδώ έχουμε να κάνουμε με ακριβώς αντίθετο: η κιθάρα στο «Βράκο Ψωμί» μου φαινόταν σαν ένα όργανο που κάποιος συρρε από τα βάθη των αιώνων, ενώ το κλαρίνο του Σαλέα στα αυτιά μου σαν ένα όργανο του μέλλοντος).

Τα «Τραπεζάκια έξω» ολοκλώνουν και ξεπερνούν τη λογική του αποσπάσματος που ο Σαββόπουλος επεξεργάστηκε όλα αυτά χρόνια, προσπαθώντας να στείλει μια απάντηση στο πιεστικό πρόβλημα του πως να μην είναι «ξενέρωτος» όταν είσαι «έγχρονος», πως δηλαδή το έργο να μιλάει πρώτα απ' όλα για τον ίδιο και μ' αυτό το δύσκολο τρόπο να συναντάει την νότητα. Στους προηγούμενους δίσκους του ο τραγουδοποιός ταν έρημος και βαρύς στο μάτι, λαμπερός όσο δεν πα αλλά και σκεπτικός, σκωπτικός, ζιζάνιο. Εδώ τα πράγματα αλλάζουν κάπως γιατί μετά αυτά τα είκοσι χρόνια που κτε θα περάσουν, το προσωπικό ραμα έχει τη δυνατότητα να αποκομπι στις συλλογικές τασιώσεις, στις επιθυμίες του νόλου των «ελληνικών κοινών». Χοροί, συνάξεις και κλωτικά ξεφαντώματα στην ημερήσια διάταξη, όχι γιατί η λαϊκή μουσική σπαίρνει την εκδίκησή της και γιατί τα φράγματα επιτέ μοιάζουν να πέφτουν, η «Οπισθοδρομική Κομπανία» έχει και το ροκ-εντ-ρολ στις εμφανίσεις κι ο Νίκος Παπάζογλου είναι ο Γιώργος Νταλάρας.

Υπάρχει και κάτι άλλο στην μερινή χειρονομία του Διονύση Σαββόπουλου, υπάρχει εντο ανάγκη μιας αφήγησης, η γκε του να ξαναβρούμε ιστορία (με μικρό ι) που να μας εν

οιούν γιατί το πηγάδι με τους θύους, τους θρύλους και τα έπη, καταναλωτικές κοσμογονίες τις «συνεπείς» ιδεολογικά ιρθενογενέσεις μοιάζει να στέ- με οριστικά. Χρειάζεται λοι- ν όραμα αλλά τα βαρύγδουπα άματα πάντα μου προκαλούν πλήξη, προτιμώ αυτά που αγουδιούνται χωρίς να είναι ο σίγουρα για τον εαυτό τους, την παντοδυναμία τους. Δεν ρω γιατί αλλά προτιμώ αντί να άω το κεφάλι μου για την εκ- οσώπηση των φορέων στην οσπάθεια για αποκέντρωση να ντάζομαι κι εγώ μέρη αυτόνο- μέσα στην Τουρκοκρατία.

Χρήστος Βακαλόπουλος

Μουσικά γράμματα

Από το Νότη Μαυρουδή πήρα- την επιστολή που ακολουθεί αναφέρεται σε γράμμα του Γ. ψιδή που δημοσιεύθηκε στο 226.

ήλε διευθυντή, άβασα το γράμμα κάποιου οσιογράφου Γαβριήλ Λαμψί- (τχ. 226) και θά 'θελα να πω λόγια για την λασπολογία που με περιούζει... δημοσιο- φικά σαν «νεροκουβαλητή εχθρών του Ελληνισμού», ε- ή αντέδρασα (στο τχ. 225) ν υπόθεση Καζαντζίδη.

ες τα Χρυσόστομε Γαβριήλ! ασες και το νόημα του κειμέ- μου αλλά πάνω απ' όλα, το ία του αντισιωνιστικού αγώ- Κοιμού εν Ειρήνη λοιπόν και ευε πως όλοι όσοι αντιδρά- σ' αυτό το περίφημο τηλεο- ο σκάνδαλο είναι εχθροί του νεροκουβαλητές, εγώ είμαι εταιρείες, ο Καζαντζίδης ε- ια στον Σιωνισμό και συ τά- όλα τακτοποιημένα μέσα Κοιμού εν Ειρήνη!

ο για τη φωτογραφία που ητάς, μπορείς να τη ζητή- από το αρχείο της Γενικής ίλειας Αθηνών (Μεσογειών λ: 7703.577).

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία Νότης Μαυρουδής

ή ακόμη ένα γράμμα από την κή αυτή τη φορά, που ανα- ι στο σχετικό άρθρο του Ν. ουδή για το Στ. Καζαντζίδη: ιπητέ κ. διευθυντή,

προσοχή διάβασα το άρθρο λ. Μαυρουδή με τίτλο «Ο ς θέλει η TV μπορεί», όπως οσεκτικά είδα —εδώ στην ά— το video της εκπομπής. ο το άρθρο —ίσως περνού- αρατήρητο— εάν μερικά σημεία του δεν προκαλού- όσο έντονα όπως π.χ. η «έγινε ξεδιάντροπα τόση ιλέα διαφήμιση για ένα τρα- τή και μια εταιρεία».

ήμιση στο Στέλιο από μια πη στην TV το έτος 1983; ώς ο κ. Μαυρουδής χαρι- ! Εάν αυτό το έγραφε το ως είχε δικαίο. Τώρα, ό-

μως, ο Καζαντζίδης δεν χρειάζε- ται πλέον την καταξίωση. Γιατί, όλοι αυτοί που εργάζονται για τη μουσική —και φυσικά και ο κ. Μαυρουδής— ξέρουν πολύ καλά ότι η καταξίωση έρχεται μετά α- πό πολλές δοκιμασίες και στη δι- νει πολύ δύσκολα ο λαός ενώ πο- λυ εύκολα την παίρνει πίσω. Και ο Καζαντζίδης —σαν φωνή— έχει από πολύ καιρό καταξιωθεί στη συνειδηση του λαού. Αλλιώς πως περιγράφεται, από το 1963 να έ- χει να εμφανιστεί, από το 1974 έ- χει να τραγουδήσει σε δίσκο και να εξακολουθεί να παραμένει η πιο αυθεντική λαϊκή φωνή της μεταπολεμικής Ελλάδας;

Έχει δικαίο ο κ. Μαυρουδής να ισχυρίζεται ότι ο νους και η θύμηση δεν αποκοιμήθηκαν και μας πάνε αυθόρμητα —όχι στα τσέμπала άλλο τραγικό λάθος η προσπάθεια για ταύτιση Φλωρι- νιώτη-Καζαντζίδη— αλλά στην «Καταχνιά» του Χρ. Λεοντή —στο «Πέλαγος είναι βαθύ» του Μ. Χατζιδάκι, στα αμέτρητα τραγούδια του Μ. Θεοδωράκη τραγουδισμένα από τον τραγου- διστή του λούμπεν (;) χώρου της τραγουδοποιίας της εποχής της ΕΡΕ!!! Ακόμη ο νους και η θύμη- ση ανατρέχει τα ατέλειωτα λαϊκά τραγούδια βγαλμένα από γεγονό- τα που συμβαίνουν στους απλούς και τραγουδούνται απ' αυτούς, ε- νώ ενοχλούν τους πολύπλοκους σαν τον κ. Μαυρουδή.

Και τέλος για την τηλεοπτική μαριχουάνα και τα συναφή, ίσως αποδειχτεί λιγότερη καταστροφί- κή από την ισχυρή δόση της τη- λεοπτικής YΕΝΕΔ-ικής κοκαϊ- νής!

Φιλικότατα
Κώστας Θεοφύλακτος
Evansville-Ινδιάνα

ΚΑΙ ΧΩΡΙΣ ΣΧΟΛΙΑ

● Αν και ο σχολιασμός δεν απο- τελεί «αυθαιρεσία», αλλά συνή- θως ένα από τα «γνωρίσματα των δημοκρατών» δημοσιεύουμε σύμ- φωνα με την «πράκκληση» —για- τι άραγε παράκληση— του ανα- γνώστη μας Ιγνατίου Μαυροματί- δη το γράμμα του. Αναφέρεται σε σχόλιο του συνεργάτη μας Θεοδ. Μανίκα στο τχ. 226.

Κύριε Διευθυντά,
Ο συνεργάτης σας κ. Θεωδωρής Μανίκας σ' ένα μικρό σχόλιό του εκτίθεται κατά του κ. Μάνου Χατζιδάκι —γιατί (κυρίως) ο Μ.Χ. έθιξε τους δημοσιογράφους στο εξώφυλλο του δίσκου με τα τραγούδια της Κέρκυρας.

Είναι μήπως άγνωστο στο συ- νεργάτη σας το χάλι του Τύπου, που σε σημαντικό βαθμό οφείλε- ται στους δημοσιογράφους;

Είναι μήπως σωστά τα κριτή- ρια του κοινού; (Αν ναι, τότε ειλι- κρινά λυπάμαι για τον συνεργάτη σας).

Είναι μήπως άμοιρος ευθυνών, ο δημοσιογραφικός κόσμος, για την χυδαιότητα που μας περιβάλ- λει;

Φυσικά ο Μ. Χατζιδάκις είναι μια μονάδα με τον οποίο κανείς μπορεί να συμφωνεί ή όχι με ποιο δικαίωμα όμως ο συνεργά- της σας θεωρεί τον δημοσιογρα- φικό κόσμο ΣΤΕΓΑΝΟ (που για να αναφερθεί κανείς πρέπει να ζητήσει άδεια, προφανώς, απ' τον Θ.Μ. ή την ΕΣΗΕΑ).

Τέλος καλό θα είναι να ξέρει ο Θ.Μ. πως όμοιες, με του κ. Χα- τζιδάκι απόψεις περί δημοσιο- γράφων, έχει μια σημαντική με- ρίδα του λαού.

Όσον αφορά την αξία του Μ. Χατζιδάκι (και του Μ. Θεοδωρά- κη) ως καλλιτέχνη, να είναι βέ- βαιος πως δεν χρειάζεται τα δια- πιστευτήρια της στήλης του γιατί έχει άλλα διαπιστευτήρια τόσο α- πό ομότεχνούς του, όσο και από τον ελληνικό λαό.

Τέλος: διαβάζοντας τέτοια μι- κρά και εμπαθή σχόλια κατανοώ την ανάγκη σχολής δημοσιογρα- φίας στην πατρίδα μας.

Σαν αναγνώστης του περιοδι- κού σας δεν είμαι συννησμένος να μου προσφέρουν ξεράσματα (της, οποιασδήποτε, πέννας) για πνευματική τροφή.

Ειλικρινά δικός
Ιγνάτιος Μαυροματίδης
Πάτρα

● Ο Θ. Μανίκας γράφει σε απά- ντηση:

Κύριε Μαυροματίδη,
Νομίζω ότι για ν' απασχολήσει κανείς τις στήλες αλληλογρα- φίας ενός εντύπου, για να πει τη γνώμη του, χρειάζεται εκτός από γραφή να γνωρίζει και ανάγνωση. Εσείς δε μου φαίνεται να διαβά- σατε καλά ούτε το σχόλιό μου, ούτε και το γράμμα σας, πριν το ταχυδρομήσετε. Για το σχόλιό μου:

1. Το χάλι του Τύπου μου είναι γνωστό, του μουσικού Τύπου (για τον οποίο η συζήτηση) επίσης, μόνο που η άποψη που εξέφρασα είναι ότι δεν στέκει και πολύ έ- χοντας υπόψη μας αυτό το χάλι να φιλοξενούμε στην Κέρκυρα τους συντελεστές του και κατό- πιν, όταν τα γραφτά τους μας θι- γουν, να τους επιτιθέμεθα. Για να δούμε, τον Σεπτέμβρη ο κ. Μ.Χ. θα καλέσει ή όχι τους χυδαίους δημοσιογράφους στους Αγώνες Τραγουδιού (αν γίνουν);

2. Εμπαθής προς τον κ. Μ.Χ. δεν γίνεται να είμαι, γιατί και στο Γ' πρόγραμμα δουλειά μου έδωσε (και δεν το ξεχνώ), αλλά και ό- ταν δεν είχαμε πια επαγγελματι- κή σχέση ήμουν, νομίζω, ο μόνος δημοσιογράφος που τάχθηκα με το μέρος του στην υπόθεση του Μουσικού Αύγουστου 1982 (βλ. σχετικό σημειώμά μου στη «Με- σημβρινή»).

3. Άδεια από εμένα ή την Ε- ΣΗΕΑ (στην οποία δεν ανήκω), δεν χρειάζεται για να μιλήσει κα- νείς για τους δημοσιογράφους. Στους χιλιάδες όμως δίσκους που έχω υπόψη μου, τα σημειώ-

ματα στο εξώφυλλο αφορούν στο περιεχόμενο και όχι στο παρα- σκήνιο. Κι εμένα δε μ' ενοχλεί τόσο το κείμενο του κ. Μ.Χ., αλ- λά ο χώρος που το δημοσίευσε, και, για το γράμμα σας:

1. Αντιφάσκετε κραυγαλέα ό- ταν στην αρχή του ρωτάτε «είναι μήπως σωστά τα κριτήρια του κοινού», και στη συνέχεια κατα- ξιώνετε την άποψη του κ. Μ.Χ. για τους δημοσιογράφους και το έργο του ίδιου και του κ. Θεοδω- ράκη επειδή έτσι έχει αποφασίσει και ο ελληνικός λαός, και

2. Υβρίζετε με τα περί ξερα- σμάτων, απαντώντας σ' ένα σχό- λιο που και εμπαθές να ήταν, δεν κατέφυγε στην ύβρι.

Λίγη προσοχή και λίγη αντικει- μενικότητα από μέρους σας θα έ- κανε τα «ξεράσματα» μου να φαίνονται και σε σας υγιή και χα- ριτωμένα.

Θ.Μ.

Ο ΜΑΝΟΣ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙΣ

● Αλλά σχετικά με σημείωμα του Θ. Μανίκα στο τχ. 226 ο Μά- νος Χατζιδάκις μας γράφει:

9 Μαρτίου 1983

Αγαπητό ΑΝΤΙ,

Δεν συνηθίζω ν' απαντώ σε δη- μοσιεύματα που με αφορούν, αλ- λά οφείλω να σας πληροφορήσω πως όταν έγραφα το σημειώμά μου για τον δίσκο της Κέρκυρας, ούτε μια στιγμή δεν σκέφθηκα πως έθιγα τον νεαρό κ. Μανίκα και προπαντός το ΑΝΤΙ του ο- ποίου εκτιμώ ιδιαίτερα την εκδο- τική παρουσία στον τόπο μας. Γι' αυτό και έμεινα κατάπληκτος για το ύφος του δημοσιεύματος στο προηγούμενο τεύχος σας.

Θέλω να πω δυο λόγια μόνο στον κ. Μανίκα και δεν θα επα- νέλθω ότι κι αν γράψει.

Ουδέποτε μ' απασχόλησαν ό- λα όσα γράφει σχετικά με τον χα- ρακτηρισμόν «ιερόν τέρας», δη- μοσιογραφικής μάλλον χρήσεως και καταγωγής, διότι ποτέ δεν έ- χασα τα όρια του γελοίου και διό- τι φυσικά, ποτέ δεν ενδιαφέρθη- κα να περιβληθώ μανδύες τέρα- τος και μάλιστα ι ε ρ ο ύ . Ο κ. Μανίκας οφείλει κάπως να σοβα- ρευτεί και να γνωρίζει πως έχει κάθε δικαίωμα να είναι αντίθετος με την εργασία μου, ακόμα και με την δημόσια παρουσία μου, αλλά δεν είναι αναγκαίο να κα- ταφεύγει στην αυθάδεια και στην απρέπεια, διότι δεν μου ταιριά- ζουν.

Είμαι βέβαιος πως θ' αναγκα- στεί κάποτε ν' απολογηθεί γι' αυ- τό του το σημείωμα. Εγώ προς το παρόν λυπάμαι γι' αυτόν. Δεν φανταζόμουν πως σε τόσο λίγο χρονικό διάστημα θα υψίστατο τόση φθορά, που να χαρακτηρί- ζει την συμπεριφορά του και μά- λιστα απέναντί μου.

Κρίμα, γιατί μου ήταν πολύ συμπαθής.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Μάνος Χατζιδάκις

Βιβλίο: από την παραγωγή στην κατανάλωση

Ο τρόπος παραγωγής ενός βιβλίου παραμένει για τους περισσότερους αναγνώστες, ένα μυστήριο. Γνωρίζουν, βέβαια, πως οι συγγραφείς γράφουν και οι τυπογράφοι τυπώνουν, αλλά πολύ λίγα είναι γνωστά για όλες τις άλλες διαδικασίες που πραγματοποιούνται ώσπου να φτάσει στα χέρια του αναγνώστη και καταναλωτή, καθώς επίσης είναι ακόμα λιγότερες οι πληροφορίες για την κατανομή των εισπράξεων από κάθε έκδοση.

Η κατάσταση πάντως, όπως είναι διαμορφωμένη στην Ελλάδα, είναι περίπου η ακόλουθη. Ο συγγραφέας αναζητά εκδότη και σπανιότερα συμβαίνει και το αντίστροφο. Συνήθως το ποσοστό που αναλογεί στον συγγραφέα είναι 10-15% επί της λιανικής τιμής πώλησής του βιβλίου, ενώ συχνά υπάρχουν περι-

πτώσεις συγγραφέων που δεν εισπράττουν ποσοστά, ή ακόμη και πληρώνουν για την έκδοση του βιβλίου τους. Στο σημείο αυτό, όλα σχετίζονται με το «όνομα» που έχει ο συγγραφέας και την «εμπορικότητα» που μ' αυτό εξασφαλίζει. Στην περίπτωση των ξένων μεταφρασμένων βιβλίων τα ποσοστά ποικίλουν και σιγά σιγά —έχει αρχίσει να γίνεται συνειδηση ότι δεν είναι δυνατόν να γίνεται η «πειραγία» που παλιότερα ήταν καθεστώς και που σήμαινε έκδοση ξένων βιβλίων, χωρίς την απόκτηση των σχετικών δικαιωμάτων. Στην περίπτωση του μεταφραστή, η παλιότερη αντιμετώπιση, η οποία εξακολουθεί να ισχύει και σήμερα, ήταν η εφάπαξ αμοιβή του, ενώ γίνονται προσπάθειες ώστε ο μεταφραστής, να συμμετέχει πλέον στα συγγρα-

φικά δικαιώματα.

Ο εκδότης στη συνέχεια, αναλαμβάνει και αναθέτει σε αρμόδιους επαγγελματίες τη στοιχειοθεσία, διόρθωση, επιμέλεια, εκτύπωση και το δέσιμο του βιβλίου, χρηματοδοτώντας, έτσι, την παραγωγή του. Στη συνέχεια, φροντίζει για τη προβολή και τη διάθεσή του στα βιβλιοπωλεία. Στα χέρια του βιβλιοπώλη φτάνει ένα βιβλίο έτοιμο, και αυτός αναλαμβάνει την πώλησή του με ποσοστό 35% επί της λιανικής τιμής που σπάνια είναι χαμηλότερο, αντίθετα συχνά είναι μεγαλύτερο όταν δηλαδή είναι σε θέση ο βιβλιοπώλης να αγοράσει βιβλία σε μεγαλύτερο απ' τον συνήθη αριθμό και να πληρώσει σε μετρητά. Κάποιες φορές, που δεν είναι λίγες, ο βιβλιοπώλης κρατά τα βιβλία με «παρακαταθήκη», δηλαδή υπό τον

όρο ότι θα πληρώσει στον εκδότη το ποσό που αναλογεί σε όσα βιβλία τελικά πουλήσει.

Με την πολύ συνοπτική αυτή περιγραφή θα θέλαμε απλώς να φωτίσουμε την πλευρά που αφορά τον αναγνώστη και που σχετίζεται με το ύψος της τιμής των βιβλίων. Γίνεται φανερό ότι η μερίδα του λέοντος ανήκει στον βιβλιοπώλη ο οποίος, όμως, έχει και τη μικρότερη ευθύνη για την έκδοση. Είναι χαρακτηριστικό της μεταπρατικής κοινωνίας μας, τελικά, να υποβαθμίζει το έργο και των δημιουργών, αλλά και των παραγωγών.

Αυτά μπορεί να έχουν γραφεί και άλλες φορές, τα προβλήματα, όμως, παραμένουν και θα μπορούσε το σημείωμα αυτό να σταθεί αφορμή για μια συζήτηση απ' την αρχή πάνω στο θέμα.

Η Έξοδος

Το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών έχει ήδη πραγματοποιήσει την έκδοση δύο τόμων από το σύνολο της τρίτομης Εξόδου. Στον πρώτο τόμο (έκδοση του 1980) παρουσιάζονται *Μαρτυρίες από τις επαρχίες των δυτικών παραλίων της Μικρασίας*. Η εισαγωγή, η επιλογή κειμένων και η επιμέλεια είχαν τότε πραγματοποιηθεί από τον αείμνηστο Φ.Δ. Αποστολόπουλο. Ήδη με τον πρώτο εκείνο τόμο μνημειώθηκε ένα μεγάλο μέρος μαρτυριών που αποτελούν την ιστορική μνήμη από τις «χαμένες πατρίδες». Με

τον δεύτερο τόμο (έκδοση 1982), *Μαρτυρίες από τις επαρχίες της Κεντρικής και Νότιας Μικρασίας*, με εισαγωγή εποπτεία του Πασχάλη Μ. Κιτρομηλίδη και επιμέλεια Γιάννη Μουρέλου, η συναγωγή αυτή των κειμένων προχωρά προς την ολοκλήρωση μιας συλλογικής προσπάθειας που άρχισε το 1930 με πρωτοβουλία της Μέλπωσ Μερλιέ, η οποία με τον σύζυγό της Οκτάβ Μερλιέ υπήρξαν και οι ιδρυτές του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών. «*Ισως σε καμιά άλλη εποχή οι Έλληνες του ελλαδικού χώρου και όσοι συνθέτουν τον ευρύτερο ελληνισμό, οι απανταχού ομογενείς της Διασποράς, δεν ήταν τόσο ευαισθητοποιημένοι στα θέματα "των χαμένων πατρίδων"*», γράφει ο Γ.Κ. Τενεκίδης, προλογίζοντας τον πρώτο τόμο του έργου. Ο δε Φ.Δ. Αποστολόπουλος επισήμανε ότι «*Το γεγονός της εγκατάλειψης της Μικρασίας και Ανατολικής Θράκης από τον ελληνισμό τους, κάτω από τις συνθήκες που όλοι τώρα ξέρουμε, και τον ερχομό του στην Ελλάδα, για να εγκατασταθεί για πάντα και να συνεχίσει τη ζωή, αποτέλεσε μια από τις μεγάλες καμπές της εθνικής μας*

Ιστορίας». Και ο Π.Μ. Κιτρομηλίδης δίνει το στίγμα του προβλήματος της προσέγγισης της Μικρασιατικής καταστροφής με την ακόλουθη διατύπωση: «*Η μυθοποίηση της μικρασιατικής εμπειρίας και οι παρεπόμενες αφαιρέσεις και σχηματοποιήσεις γύρω από το ιστορικό παρελθόν του μικρασιατικού ελληνισμού υπαγορεύθηκαν σε μεγάλο βαθμό από την υπαρκτή κοινωνική ανάγκη της ενσωμάτωσης και αποδοχής του προσφυγικού στοιχείου στην ελληνική κοινωνία. Οι ιδεολογικές αφαιρέσεις που προέκυψαν από την ανάγκη αυτή αποτελούν τμήμα της συλλογικής ψυχολογίας που σφυρηλατήθηκε ως συντελεστής της εθνικής ολοκλήρωσης του νεοελληνικού Κράτους, η οποία πραγματοποιήθηκε με τρόπο οδυνηρά αντίθετο από εκείνον που ευαγγελίζονταν τα εθνικά οράματα μιας ολόκληρης εκατονταετίας*».

Δημοσιεύουμε ενδεικτικά τη μαρτυρία του Βασίλη Ράλλη από το Τσανταρλί της Περιφέρειας Περγάμου στην Αιολία:

«*Στην καταστροφή του 1922 έγινε μεγάλο κακό και στο Τσανταρλί έπεσε σφαγή, δε θέλω να τα θυμώμαι. Εγώ γίνηκα η αιτία που κατασφάχτηκαν τα παιδιά μου και η γυναίκα μου. Κοίταγα να πάρω το βιός, κοίταγα να σώσω τα άψυχα. Να μην τα θυμώμαι, βαρύνει η ψυχή μου και μου φώναζε το παιδάκι μου: "Πατέρα πάρε μας". Κι εγώ ο κοκορομυαλος το 'λεγα: "Θα γυρίσω", λες και ήτανε στο χέρι μου. Δεν το φαντάστηκα. Έβαλα σε μια βενζινάκατο όλα τα καλά που είχα, τράβηξα για τη Μυτιλήνη και είπα θα γυρίσω. Μα δεν πρόλαβα, έπεσε σφαγή. Τους βάλαν όλους μέσα στο φρούριο κι έπεσε πελέκι τέσσερα παιδιά και η γυναίκα μου, πάνε από μένα. Είχαμε έναν πολύ πλούσιο, που είχε συμφέρον μεγάλο να μην φύγει το χωριό. Έφτασε μπόχα να κρατήσει*

και στρατιώτες, που γύριζαν από το μέτωπο. Άφησαν τα όπλα και ύστερα τους σφάζαν όλους.

Μείναν τα νυφικά της κακόμοιρης της γυναίκας μου και σαν ξαναπαντρεύτηκα τα βρήκε τούτη δω, τα ξύλωσε και τα 'κανε φουστάνια δικά της. Έτσι είναι. "Πατέρα πάρε μας!" Εγώ πουμενά. Εκείνο το μαύρο φρούριο γίνηκε τάφος ολουνών πεθαμένοι κι όθαφτοι γέμισε ο τόπος, η Μικρασία ολόκληρη».

ΜΑΡΙΑ ΚΥΡΤΖΑΚΗ

Η γυναίκα με το κοπάδι
Εκδ: Ύψιλον, Αθήνα 1982

«*Ξεχνάς. / (Τα πράγματα πετροφοδοτούν τις λέξεις / για να μην μένουν ανέραστες / Τα πρόσπα που συνιστούν το σώμα της / μιλίας / για να ' αποδεχτεί ότι κλημα διεπράχθη)*»

Η σιωπή, η ομιλία, ο χώρος μέσα στον οποίο κινούνται οι λέξεις, έξω και έσω χώρος, μία καταγραφή παλλόμενη είναι το σήμα που βγαίνει από την ανίγνωση της ποίησης της Μ.Κ. Εικόνες πάλι που αιφνιδιάζουν μέσα από τον άμεσο —περιγραφικό σχεδόν— τόνο τους και π εξομολογητική τους διάθεση. «*Ασπροκεντάει το φως τους πχους μου / Τη μοναξιά μου ακού πάω στην καρέκλα - στοργικά Χαμηλώνομαι και ακούγομαι / ί ποιητικό μου αίτιο: Εγώ. / Εξ αυτός. / Και κανείς μην τολμή να τραβήξει τις κουρτίνες — καεί / Το τηλέφωνο ασ' το να χι πάει*».

ΕΛΛΑΔΑ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Εκδ: Μαλλιάρης-Παιδεία, Θεσ/νίκη 1983

Ο 9ος τόμος αυτού του δεκάτου έργου αποτελεί το πρώτο μέρος της ενότητας που αναφέρεται στον πολιτισμό του νέου ελληνικού κράτους και που κλείνει την περίοδο από την επανάσταση του 1821 ως τις μέρες μ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΣΠΥΡΟΥ ΚΑΤΣΙΜΗ

Ο ΤΡΕΛΟΣ

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ "ΚΕΙΜΕΝΑ" ΑΘΗΝΑ 1981

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Α ΡΥΠΑΝΣΗ SOS

ΜΗΝΙΑΙΑ ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

Ιδρυτής: εκδότης ΤΙΜΟΙ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Άρθρα • Έρευνες • Ρεπορτάζ • Ειδήσεις

Πληροφορίες και σχόλια

για την Οικολογία, το Περιβάλλον και τον Πολιτισμό

Κυκλοφορεί την πρώτη βδομάδα κάθε μήνα και διατίθεται απ' τα περίπτερα όλης της Ελλάδας ΓΡΑΦΤΕΙΤΕ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΕΣ

Έδρα: Γραφείο: ΜΑΥΣΣΑΛΙΑΣ 20, ΑΘΗΝΑ Τ.Τ. 144, Τηλ. 36 14 856

Τα κείμενα που περιέχονται στον τόμο είναι: ένας πρόλογος για τη νεότερη ελληνική λογοτεχνία του Π. Μουλλά, Το Γλωσσικό Ζήτημα, του Α. Μανωλόπουλου, Η Νεοελληνική Γλώσσα, του Ν. Βαρμάζη, Η Νεοελληνική Λογοτεχνία του Ν. Βαρμάζη, Η Νεότερη Ελληνική Φιλοσοφία, του Γ. Μουρέλου, Η Επικοινωνία - Ενημέρωση του Α. Πεπονή, Η Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Τέχνη του Χρ. Χρήστου, Η Αρχιτεκτονική και Πολεοδομία του Γ. Λάββα, και 150 Χρόνια Μουσικής του Γ. Λεωτσάκου.

Μια σοβαρή προσπάθεια πραγματοποιείται με την έκδοση αυτή, για την παρουσίαση μιας συνολικής εικόνας της πορείας της νεοελληνικής κοινωνίας και του πολιτισμού της.

ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΔΟΥΑΤΖΗ

Οι Ταγματасφαλίτες

Εκδ: Αφών Τολίδη, Αθήνα 1983

Μέρος των επίσημων αρχείων των Ταγμάτων Ασφαλείας στην Εύβοια, περιλαμβάνει αυτός ο τόμος. Σταυροδρόμι κατασκόπων και κατάσπαρτη από κέντρα διαφυγής προς τη Μέση Ανατολή, η Εύβοια προσέλκυσε το ενδιαφέρον των Γερμανών οι οποίοι οργάνωσαν Ταγματα Ασφαλείας, με τα οποία είχαν στενή συνεργασία. Από τα αρχεία, ωτιζεται αυτή η συνεργασία και ανεράωνονται ονόματα προδοτών που είχαν τις ευλογίες του ατακτική και της κατοχικής κυβέρνησης. Συγχρόνως παρουσιάζονται οι βιαιότητες σε βάρος των αγροτών και οι σκληροί αγώνες των ανταρτών του ΕΛΑΣ. Το έργο προλογίζει ο δημοσιογράφος Γιάννης Κάτρης.

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΤΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

Ελέτες - Κείμενα - Αποφάσεις
Μελέτια: Εμμ. Βοϊκλή, Κων. ο. Γιαννόπουλου, Στεφ. Ματ-
Γ. Παπαδημητρίου και
Ρήγου.

ήνα - Κομοτηνή 1982

Το έργο αυτό, που κυκλοφόρη-
ως δεύτερος τόμος στη σειρά
εκμύρια Συνταγματικού Δι-
ου» αποτελεί ένα χρησιμότα-
σχεδόν απαραίτητο, βοήθημα
μόνο για τους θεωρητικούς
δικαίου, αλλά πρώτα και κύ-
για τους νομικούς της πρά-
καθώς και για τους φοιτητές
νομικής. Είναι πράγματι θλι-
ά γνωστή η επιμονή με την ο-
η νομική και ιδιαίτερα η δι-
τηριακή πράξη συνεχίζει μέ-
σήμερα να χρησιμοποιεί μια
στεωμένη και συχνά βαρβα-
υσα, καθαρεύουσα. Η διαπί-
ση ακριβώς αυτή οδήγησε
επεξεργασία της ωραίας αυ-
συλλογής που προλογίζουν οι
ιγνητές Εμμ. Κριαράς και Α-
Μάνεσης. Η επιλογή των
τών, των κειμένων και των
ράσεων που περιέχονται
τόμο δείχνει με απόλυτα
κό τρόπο, την επάρκεια
ημοτικής να καλύψει το νο-

μικό χώρο και την αναγκαιότητα
της καθολικής επικράτησής της.

ΡΟΜΠΕΡ ΕΣΚΑΡΠΙΤ

Οι δημοσιογραφικές επιτυχίες του
Ρουλταμπός

Μετ: Βίτω Αγγελοπούλου

Εκδ: Στεφ. Πατάκη, Αθήνα 1982

Ο συγγραφέας, Γάλλος δημο-
σιογράφος, ζωγραφίζει με πολύ
χιούμορ και πνευματώδες ύφος
τον τύπο του ανθρώπου που είναι
φτιαγμένος για τη δημοσιογρα-
φία. Ο κόσμος είναι γεμάτος πα-
ράξενες και διασκεδαστικές ι-
στορίες, που καθεμιά τους κρύ-
βει πολλές αλήθειες. Ο νεαρός
δημοσιογράφος Ρουλταμπός κά-
νει το γύρο του. Η εφημερίδα του
τον στέλνει διαδοχικά στη Σοβιε-
τική Ένωση, στην Ινδία, στις Η-
νωμένες Πολιτείες, στο Μαλί. Κι
αυτός στέλνει από κάθε χώρα αν-
ταποκρίσεις με συναρπαστικές,
εξωφρενικές μα και διδακτικές
περιπέτειες.

Το βιβλίο είναι μεταφρασμένο
με πολύ προσοχή, αλλά και χάρη
από τη Βίτω Αγγελοπούλου σε
πολύ εκφραστική και ζωνρή δη-
μοτική. Η εικονογράφηση, χαρα-
κτηριστική για το χιούμορ και
την έκφρασή της, έχει γίνει από
τον ίδιο το συγγραφέα, ενώ το ε-
ξώφυλλο σχεδιάστηκε από τον
Ωρίωνα Αρκομάνη.

Η σειρά «Περιστέρια», στην ο-
ποία ανήκει αυτή η έκδοση, α-
πευθύνεται σε παιδιά πάνω από
11 χρονών.

ΝΙΤΣΑ ΤΖΩΡΤΖΟΓΛΟΥ

Ο χρυσός δαρείκος

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα 1982

Απόπειρα αστυνομικού μυθι-
στορήματος για παιδιά. Η πλοκή
εξελισσεται ανάμεσα στις πολυ-
κατοικίες της σύγχρονης Αθήνας
με παιδιά αστυνομικούς και ηθι-
κοπλαστικά συμπεράσματα...

ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΔΡΟΣΟΣ

Η νομική θέση των πολιτικών
κομμάτων στην Ελλάδα

Εκδ: Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα-
Κομοτηνή 1982

Το βιβλίο αυτό αποτελεί το
δεύτερο τόμο της σειράς «Δημο-
σιεύματα Συνταγματικού Δι-
καίου» και έρχεται να καλύψει έ-
να σημαντικό κενό σε ένα ιδιαι-
τερα κρίσιμο τομέα. Στο πρώτο
μέρος του έργου εξετάζεται και
παρουσιάζεται συστηματικά η α-
νάπτυξη και εξέλιξη του κομμα-
τικού φαινομένου στην Ελλάδα
από τη δημιουργία του νεοελληνι-
κού κράτους έως σήμερα. Στο
δεύτερο μέρος, που αποτελεί και
τον κύριο κορμό του βιβλίου, με-
λετάται η νομική θέση των κομ-
μάτων στη σύγχρονη μεταδικτα-
τορική περίοδο. Εξετάζονται σε
τρία τμήματα, η νομική έννοια
του κόμματος, όπως προκύπτει
από το ισχύον Σύνταγμα, το πο-
λιτικό κόμμα ως υποκείμενο α-
τομικών ελευθεριών και πολιτι-
κών δικαιωμάτων και, τέλος, το
κόμμα ως θεσμό του πολιτεύμα-
τος. Παρ' όλο που πρόκειται για

νομική κυρίως μελέτη, η οποία υ-
ποβλήθηκε ως διδακτορική δια-
τριβή στο Πανεπιστήμιο της
Θεσσαλονίκης, το ειδικό ενδιαφέ-
ρον του θέματος και η συστημα-
τικότητα της διαπραγμάτευσης
είναι βέβαιο πως θα εξασφαλι-
σουν στο βιβλίο ένα σημαντικά
ευρύτερο αναγνωστικό κοινό.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΟΥΣΙΔΗΣ

Μάρκος Βαφειάδης. Μαρτυρίες

Εκδ: Επικαιρότητα,

Θεσσαλονίκη 1983

Το βιβλίο χωρίζεται σε δύο μέ-
ρη. Το πρώτο περιλαμβάνει συ-
νεντεύξεις του Μάρκου Βαφειάδη
στο δημοσιογράφο Δημήτρη Γου-
σίδη το 1978, που δημοσιεύτηκαν
στη συνέχεια στην εφημερίδα
«ΝΕΑ». Οι συνεντεύξεις καλύ-
πτουν πλευρές της διαμάχης με
τον Ζαχαριάδη, ζητήματα της
τακτικής και στρατηγικής του
ΚΚΕ στον εμφύλιο, την υπόθεση
Πολκ και το λεγόμενο «μακεδο-
νικό» ζήτημα. Το δεύτερο μέρος
περιλαμβάνει ντοκουμέντα που
αφορούν τον Μ. Βαφειάδη. Με-
ταξύ άλλων την πλατφόρμα του
Μάρκου, την απόφαση της Γ'
Συνδιάσκεψης του ΚΚΕ και την
ομιλία του Μάρκου στην 8η Ολο-
μέλεια του 1958. Στον πρόλογό
του ο Μίκης Θεοδωράκης τονίζει
για το βιβλίο: «Οι μαρτυρίες του
Μ.Β. όπως τις έχει καταγράψει
στη συνέντευξη που του πήρε πριν
λίγα χρόνια ο δημοσιογράφος
Δημ. Γουσίδης και που τώρα ξα-
ναδημοσιεύονται σε βιβλίο, φωτί-
ζουν από μια ακόμη σκοπιά κά-
ποιες καίριες στιγμές της ιστο-
ρίας όχι μόνο του ΚΚΕ αλλά και
του τόπου μας».

ΚΩΣΤΑ ΒΑΛΕΤΑ

Οι Μέτοικοι

Μυθιστόρημα

Εκδ: Γνώση, Αθήνα 1983

Το βιβλίο θίγει με πρωτότυπο
τρόπο ένα από τα πιο καυτά προ-
βλήματα της σύγχρονης Ελλά-
δας που οξύνθηκε περισσότερο
στα χρόνια της χούντας. Στους
«Μέτοικους», μυθιστόρημα που
αφηγείται τις κακουχίες των Ελ-
λήνων, Ιταλών και Ισπανών στις
φάμπρικες της Δυτικής Γερμα-
νίας, ο συγγραφέας ζωντανεύει
τη φοβερή εικόνα της ζωής των ε-
ξαθλιωμένων ανθρώπων της
«καθώς πρέπει και πολιτισμέ-
νης» καπιταλιστικής κοινωνίας
και σκιαγραφεί στις σωστές δια-
στάσεις του και φωτίζει από όλες
τις πλευρές το πρόβλημα της με-
τανάστευσης.

ΙΩΑΝΝΑ ΚΑΡΑΤΖΑΦΕΡΗ

Μια διπλή παιδική ιστορία

Εκδ: Καστανιώτη, Αθήνα 1983

Η συγγραφέας παρατηρώντας
την παιδική ψυχή με αγάπη και
κατανόηση, και εκφράζοντας τα
προβλήματα των κλεισμένων σε
διαμερίσματα παιδιών, με χωρι-
σμένους γονείς, δοκιμάζει ένα
νέο γι' αυτά ύφος. Οι ζωγραφιές
της Σοφίας Μενδράκου εικονο-
γραφούν και αποδίδουν την α-
πώσφαιρα του βιβλίου.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Κ. ΓΙΑΝΝΟΥΛΟΠΟΥΛΟΣ

Συγκεκριμένη ποίηση

ΘΑΝΟΣ ΒΕΛΟΥΔΙΟΣ

Φαντασιομετρική τέχνη

ΕΡΜΑΝ ΕΣΣΕ

Η Ίνδικη Βιογραφία

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ

ΜΑΡΚΕΣ

Θάνατος σταθερός
πέρα από τό θάνατο

Εκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9

ΑΘΗΝΑ 143

τηλ. 36.07.744

ΠΗΤΕΡ ΝΙΟΥΕΛ
Η εξέγερση της Βορκούτα

ΖΑΝ ΜΠΩΝΤΡΙΓΙΑΡ
Ρέκβιεμ για τα μέσα
επικοινωνίας

ΟΥΪΛΛΙΑΜ
ΜΠΑΡΟΥΖ
Ηλεκτρονική
επανάσταση

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΜΠΟΪΚΟΣ
Κατάλυση της ερμηνείας

ΑΝΤΩΝΕΝ ΑΡΤΩ
Ηλιογάβαλος

ΑΛΜΠΕΡ ΚΑΜΥ
Πανούκλα

Ζωοδ. Πηγής 17

τηλ. 36.39.980

Αισθητική διαπαιδαγώγηση και καθημερινή ζωή

Η ασχήμια της επίθεσης στη «Μεγάλη Λουομένη με το Βιβλίο» (1937) του Πικάσο, στην εξαιρετικά σημαντική έκθεση που οργανώθηκε στην Εθνική Πινακοθήκη, θα μπορούσε, πέρα από αυτήν καθ' εαυτήν την εγκληματική σε χαρακτήρα πράξη, να θεωρηθεί σαν: Μιμητισμός —αργοπορημένος, βέβαια— ανάλογων κακουργημάτων που συμβαίνουν εδώ και χρόνια «αλλού» και που εμείς υιοθετούμε αναδρομικά, γιατί είναι γνωστό ότι τα ξενόφερτα «καλώς κείμενα» μας αφήνουν τελείως ασυγκίνητους. Όμως, πέρα από τον ανίερο μαϊμουδισμό —επειδή όπως φημολογείται, δίχως να 'χει τελικά αποδειχθεί, ο δράστης ήταν κάποιος μαθητής σχολείου— το «συμβάν» επιβάλλει ν' ασχοληθούμε διεξοδικότερα με το θέμα της καλλιτεχνικής κι αισθητικής παιδείας και πληροφόρησης. Θέμα που το είχαμε θίξει συνοπτικά σε προηγούμενο σημείωμα στο Αντί, αλλά που βέβαια, πολύπτυχο καθώς είναι δεν εξαντλείται σε λίγες γραμμές.

Αυτό καθ' εαυτό το «ποιόν» της καλλιτεχνικής —αισθητικής— διαπαιδαγώγησης στον τόπο μας ανεξάρτητα από την προέλευση, την ταυτότητα και την ηλικία του δράστη —μαθητής δημοτικού, Γυμνασίου, φοιτητής ή οποιοσδήποτε πολίτης— πρέπει κάποτε ν' αρχίσει να μας απασχολεί σοβαρά. Κι αυτό γιατί στην ίδια τροχιά με το κρούσμα Πικάσο και σε διαφορετικές, κάθε φορά, κλίμακες και διαστάσεις ενορχηστρώνονται τα πολλαπλά συγκλονιστικά κρούσματα ενάντια στην εθνική μας κληρονομιά.

Σύντομες παρατηρήσεις θα σημειώσουμε απλώς, εδώ, γιατί η σπουδαιότητά τους είναι τέτοια, ώστε να αποτελέσει η καθεμιά τους το αντικείμενο μιας ξεχωριστής ενασχόλησης.

Οι Έλληνες μαθητές καθώς κι οι φοιτητές —όχι, βέβαια, στις σχολές Καλών Τεχνών— εξακολουθούν στις μέρες μας να γελούν, να ειρωνεύονται ή τουλάχιστον, να υιοθετούν μπροστά σε έργα σύγ-

χρονης τέχνης μια στάση ανάλογη με εκείνη των παππούδων τους και των γονιών τους. Ανεξάρτητα από το αν κάτι τους είναι ή όχι αρεστό —κι αυτό δεν είναι, βέβαια, επιλήψιμο— δεν καταβάλλουν την προσπάθεια να αντιληφθούν τη δυνατότητα μιας άλλης οπτικής προσέγγισης κι ενός διαφορετικού σκεπτικού. Και πως θα μπορούσαν να την καταβάλλουν αυτήν την προσπάθεια από τη στιγμή που δεν τους παρέχεται σχεδόν κανένα ερέθισμα για να ευαισθητοποιηθούν προς την αντίθετη κατεύθυνση; Κι εδώ επισημαίνουμε την πολλαπλή ευθύνη της Πολιτείας που θα έπρεπε εδώ και πολλά χρόνια να έχει φροντίσει κι επιμεληθεί μian έστω και στοιχειώδη αισθητική διαπαιδαγώγηση για τους πολίτες της.

Κι αυτό όχι μόνο με τη θέσπιση του μαθήματος Ιστορίας της Τέχνης στα Σχολεία, κάτι που συμβαίνει εδώ και μερικές δεκαετίες στο εξωτερικό. Ούτε και μόνο με τον πολλαπλασιασμό των ωρών των καλλιτεχνικών μαθημάτων που σε εμάς έχουν σχεδόν καταργηθεί. Ούτε και μόνο με την «κατάλληλη» προετοιμασία των μαθητών και φωτισμένη ξενάγηση στα μουσεία, κάτι που στο εξωτερικό αποτελεί το αντικείμενο ειδικών προγραμμάτων. Αλλά, κυρίως, με τον έλεγχο του γενικότερου περιβάλλοντος στο οποίο ζει κι αναπτύσσεται ο Έλληνας από γεννησιμιού του. Έναν έλεγχο που είναι επιτακτική ανάγκη να ασκηθεί: Στις ρεκλάμες της τηλεόρασης που μας βομβαρδίζουν κατ' οίκον με την ακαλαισθησία τους παραμορφώνοντας οπτικά κι αισθητικά τα παιδιά που δεν έχουν άλλο μέτρο σύγκρισης. Στις αφίσες κι ό,τιδήποτε άλλο έχει αλλοιώσει τους δρόμους των πόλεών μας σε σημείο που από αισθητικής πλευράς να 'ναι εκτός συναγωνισμού. Αλλοίωση στην οποία συμπεριλαμβάνονται τα ηρώα, τα μνημεία, τα αγάλματα στα πάρκα και στις πλατείες. Μνημεία για πολλά από τα οποία είχαν προκηρυχθεί διαγωνισμοί και είχε ελεγχθεί το αποτέλεσμα από επιτροπές ειδικών.

Αλλοίωση που συχνά κυριαρχεί και στο σημερινό περιβάλλον του παιδιού στο σπίτι όπου η φορμάικα έχει αντικατα-

στήσει την ψάθα, το φερ-φορζέ το ξύλο, τα έπιπλα στυλ, τη λιτή λαϊκή γραμμή. Μεγαλώνουν, λοιπόν, με τη γεύση της κακογουστιάς τα παιδιά —οι αυριανοί πολίτες— σε σημείο που να 'χουν πάθει ανοσία... Μian ανοσία που όχι μόνο συμβιώνει αρμονικά με τα λογής-λογής οπτικά εξαμβλώματα, αλλά που επιβάλλει την ανοχή μπροστά στην καταστροφή των αρχαίων τειχών του Θεμιστοκλή στον Πειραιά, τον αργό θάνατο του Παρθενώνα ή το «κατάντημα» του ναού του Επικουρείου Απόλλωνα στις Βάσες.

ΤΑΣΟΣ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗΣ

Ένας θάνατος όπως αυτός του Τάσου Ζουμπουλάκη δεν αγγίζει μόνον όσους τον αγάπησαν, συγγενείς και φίλους. Είναι μια απώλεια στο χώρο της τέχνης, όπου ο Ζουμπουλάκης πρόσφερε με αυταπάρνηση τον καλύτερό του εαυτό. Γιατί η επιλογή του να εγκαταλείψει τον πρωταγωνιστικό ρόλο του καλλιτέχνη και να δώσει όλες τις δυνάμεις στην ανάδειξη αυτής της τέχνης, δεν υπήρξε μικρή και αβασάνιστη. Αναγνωρίζοντας τους ταλαντούχους νέους καλλιτέχνες, γνωρίζοντας να επιλέγει το σημαντικό, ο Τ. Ζουμπουλάκης στάθηκε πρωτοπόρος στο χώρο των γκαλερί, σε εποχές που ανάλογες πρωτοβουλίες δεν υπήρχαν.

ΛΟΓΟΣ ΚΑΙ ΠΡΑΞΗ

ΦΥΛΛΑΔΙΟ

ΓΙΑ ΤΟ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

ΣΤΑ ΚΕΝΤΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΑ
ΣΕ ΣΥΝΟΙΚΙΑΚΑ ΠΕΡΙΠΤΕΡΑ
ΣΤΑ ΕΠΑΡΧΙΑΚΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ
ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΤΕΥΧΗ
ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ
8219.175 - 8810.961

Κυκλοφορεί το τέταρτο τεύχος

Απ' τα περιεχόμενα

- Αλλαγή και εισοδηματική πολιτική
- Η κρατική τρομοκρατία στην αλλαγή
- Συνεντεύξεις για την κρατική βία. Απαντούν οι: Γιώργος Βοτσης - Μανώλης Γλεζος - Γιώργος Καραμπελίας - Νίκος Κωνσταντοπούλος - Γιάννης Μανωλεδάκης - Ευάγγελος Μαχαιρας.
- Κείμενα για το ΠΑΣΟΚ και το συνέδριο

Ματιές

Έκθεση Πικάσο

Η έκθεση που μας έστειλαν οι Γάλλοι —τόσο ως προς το περιεχόμενο, όσο κι ως προς την παρουσίαση— αποτελεί μια σπάνια, για τους Έλληνες, ευκαιρία να γνωρίσουν στον ίδιο τους τον τόπο συγκεντρωμένα τόσα πολλά έργα αξίας. Για πρώτη, θα λέγαμε, φορά στον τόπο μας, μια οργανωμένη, στα πλαίσια των πολιτιστικών ανταλλαγών, εκδήλωση στάθηκε στην κυριολεξία αντάξια του όρου. Όπως χαρακτηριστικά δηλώνει ο τίτλος της έκθεσης «Ο Πικάσο και η Μεσόγειος» τα 106 έργα (λάδια, ακουαρέλες, χαρακτικά, γλυπτά) που συμπεριλαμβάνονται σ' αυτήν μας αναμεταδίδουν μίαν ενδεικτική, καίρια γεύση από τη μεσογειακή ιδιοσυγκρασία του δημιουργού που βρήκε ένα εκληκτικό γι' αυτήν ερέθισμα την αποκρυπτογράφηση του μεσογειακού τοπίου, των τύπων, των μορφών και των μύθων που υφίστανται σ' αυτό (Εθνική Πινακοθήκη).

Έκθεση Ματίς

αν ευτυχή, οπωσδήποτε, σύμπτωση αποτελεί η ηθελμένη σύμπτωση της έκθεσης αυτής με την ηγούμενη —χάρη στην πρωτοβουλία του Μορφωτικού Συμβουλίου της Γαλλικής Πρεσβείας Μαρί Ντρο. Τα πρωτότυπα έργα του Ματίς για το λεύκωμα που δημοσίεψε το 1944 ο Τετ φέρνουν μέσ' από τα χρώμα τους και τον ρυθμό που εχρησιμοποιείται σε αυτά τον ήμεσο στο Γαλλικό Ινστιτούτο-Ηλιο που ο Πικάσο, έλεγε ο Ματίς τον είχε μέσα στην ψυχή του (Γαλλικό Ινστιτούτο).

Δομική έκθεση Νίκου Εγγονόπουλου

Εντα οκτώ χρόνια ζωγραφισμένη δημιουργία του Ν. Εγγονόπουλου παρουσιάζονται, εδώ, ατομικά μέσ' από 105 αντιπροσωπικά έργα (λάδια). Επιστημονικά σε αυτά την πλούσια αίσθηση του καλλιτέχνη που είχα ενισχυμένη από την ευαισθησία του ποιητή. Αποκρυπτοποιώντας ένα δικό του κόσμο ο

Εγγονόπουλος μένει πάντοτε πιστός στο όραμά του ενώ συνάμα ξέρει πως να το αναζωογονεί μέσ' από ευρηματικές λύσεις (Εθνική Πινακοθήκη).

Οι πρόσφατες δημιουργίες του Α. Δρούγκα

Ο καλλιτέχνης με την τωρινή του δουλειά αποκαλύπτει ότι έχει κατακτήσει την ωριμότητα. Με ένα κατ' εξοχήν αξιόλογο μετιέ και με μίαν ενστικτώδη αίσθηση για το χρώμα υποβάλλει συνάμα το οπτικό μας πεδίο και τον ψυχικό μας κόσμο. Ανεπιφύλακτα σημειώνουμε ότι ο Δρούγκας έχει φθάσει εδώ σε ένα οριακό σημείο. (Γκαλερί Ζουμπουλάκη, Πλ. Φιλικής Εταιρείας).

Η ιδιόμορφη γραφή της Δ. Μαγκώνη

Επαγωγικά καλλιεργημένη και διαρκώς εμπλουτισμένη με νέα στοιχεία η έμπνευση και η έκφραση της εγκατεστημένης στις ΗΠΑ καλλιτέχνηδα πείθει και εντυπωσιάζει για το προσωπικό της ύφος (Ώρα, Ξενοφώντος 7).

Συνθέσεις της Μ. Ζαμπούρα

Η νέα ζωγράφος κατορθώνει μέσ' από την κινητικότητα του ιχνους να μας εντυπωσιάζει (Συλλογή, Βασ. Σοφίας 4)

Τα λυρικά έργα της Ε. Μουτάφη Πάνου

Πρόκειται για συνθέσεις στις οποίες η ζωγράφος αποκαλύπτει ότι διαθέτει την αίσθηση ενός ιδιόμορφου ρυθμού και κυρίως μια μεγάλη ευχέρεια στο σχέδιο. (Υδροχόος, Αναπήρων Πολέμου 16).

Έκθεση Πέτρου Παπαβασιλείου

Την πρόσφατη δουλειά του παρουσιάζει εδώ ο εγκατεστημένος στην Ιταλία καλλιτέχνης και συνάμα την εικονογράφηση που έχει κάνει για το ποιητικό λεύκωμα «Ο Κόσμος είναι Ένας» του Γ. Ρίτσου καθώς και την έκδοση «Νέοι Έλληνες Ποιητές». Πρόκειται γενικά για συνθέσεις στις οποίες για μίαν ακόμη φορά ο Πέτρος μας πείθει ότι κατέχει το μετιέ του («Αργώ», Μέρλιν 7).

Έκθεση Μ. Πολυμέρη

Μας εκπλήσσει για μίαν ακόμη φορά ο αυτοδίδακτος αυτός καλλιτέχνης μέσ' από τον πλούτο της έκφρασής του, την ιδιαιτερότητα της γραφής του και την ικα-

νότητά του να μας υποβάλλει με ό,τι κι αν αποκρυπτογραφήσει στις συνθέσεις του. Στην τωρινή του έκθεση βασικός πυρήνας της έμπνευσής του οι «Λουόμενοι» του προσφέρουν τη δυνατότητα να αξιοποιήσει ακόμη περισσότερο απ' ό,τι πριν τον παράγοντα χρώμα καθώς και την εκφραστική δύναμη της κάθε μορφής («Ζυγός», Ιοφώντος 33).

Πρώτη ατομική έκθεση της Κ. Μαρούδα

Πρόκειται για μια δουλειά χαρακτηρισμένη από μια πολύ έντονη επιθετικότητα που αποκαλύπτει τις ικανότητες της νέας καλλιτέχνης. Η τελευταία έχει όλον τον καιρό μπροστά της για να τις αναπτύξει. Κυρίως έχει αποκρυπτογραφηθεί εδώ μια προσωπική μυθολογία («Μέδουσα», Ξενοκράτους 7).

Κάκτοι και λουλούδια της Χ. Μυταρά

Πρόκειται για μια καινούρια φάση στη σταδιοδρομία της καλλιτέχνης. Σε αυτήν η απεικόνιση του κύριου ερεθισματός της χαρακτηρίζεται από μίαν ιδιόμορφη αινιγματικότητα. Γνώρισμα που ενισχύεται εδώ από την οπτική γωνία με την οποία έχει δει το θέμα της η Χ.Μ. και τον τρόπο με τον οποίο έχει εννοήσει το φώς («Νέες Μορφές», Βαλαωρίτου 7).

Το γυναικείο γυμνό στα έργα της Β. Ξένου

Η ζωγράφος μας αποκαλύπτει εδώ την ευαισθησία με την οποία έχει νιώσει το γυναικείο γυμνό, καθιστώντας το «παλμογράφο» ψυχικών καταστάσεων και βιωμάτων («Γκαλερί 3», Φωκυλίδου 3).

Τα γεμάτα ευαισθησία τοπία της Κούβας από τον Τ. Σανσέζ

Με μίαν ιδιόμορφη ευαισθησία έχει αποκρυπτογραφήσει τα τοπία από Κούβα ο Σανσέζ. Μίαν ευαισθησία που έχει λάβει υπόψη της τις ψυχικές του αντιδράσεις μπροστά στη μαγεία τους («Αλ Αντάρ», Χ. Τρικούπη 170).

ΕΙΜΕΘΑ γλύπτει, (εις το επάγγελμα) και αναλαμβάνωμεν καθ' όπασαν την επικράτειαν, την κατασκευήν παντός γλυπτού και αναγλύφου έργου προκειμένου να ικανοποιήσωμεν τας υψηλὰς αισθητικὰς απαιτήσεις του πλήρως ενημερωμένου περί τα εικαστικά αναγνωστικού κοινού του «ΑΝΤΙ», του οποίου το ήθος, ο έντιμος και εχέφρων χαρακτήρ, η ρωμαλέα σκέψις, καθώς και η ευαισθησία περί τα πολιτιστικά ζητήματα της χώρας, αποτελούν τον Θεμέλιον λίθον της εκπολιτιστικής μας αναγεννήσεως. Θωμάς Χαλβατζής γλύπτης. Τέως μπογιατζής.

Λ. Κατσώνη 11 (τέρμα Ιπποκράτους, όπισθεν Σινε-Γρανάδας) τηλ. 6423969.
Είς το βάθος ορατός

Κήπος! «ΜΟΡΑΤΟΡΙΟΥΜ» Τα έχει όλα και συμφέρει! Παρασκευή εδεσμάτων, υπό του σχεδόν γνωστού ογκοπλάστου Θ. Χαλβατζή.

ΚΛΑΜΠΑΤΣΙΜΠΑΝΟΧΩΡΟΣ «ΜΟΡΑΤΟΡΙΟΥΜ»

ΦΙΛΙΠΠΟΣ Φ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ

Οι Κνίτες

τέκνα της ανάγκης
ή ώριμα τέκνα της οργής;

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΝΕΦΕΛΗ» - Μαυρομιχάλη 9
τηλ. 36.04.793

ΤΟ ΜΙΕΣ

στη σκέψη
στα γραμμάτια
στις τέχνες

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΔΟΥΚΑΡΗΣ (1975 - 1982)

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ • ΧΡΟΝΟΣ 9ος • ΤΕΥΧΟΣ 85
ΓΕΝΑΡΗΣ - ΦΕΒΡΑΡΙΟΣ 1983 • ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 100

Γιάννης Βασιλειάδης

Ήρωσική πρωτοπορία
στήν πεζογραφία

Δημήτρης Γιακουμάκης

Ο νεοκλασικισμός
του D' Annunzio
ως λογοτεχνική δύναμη

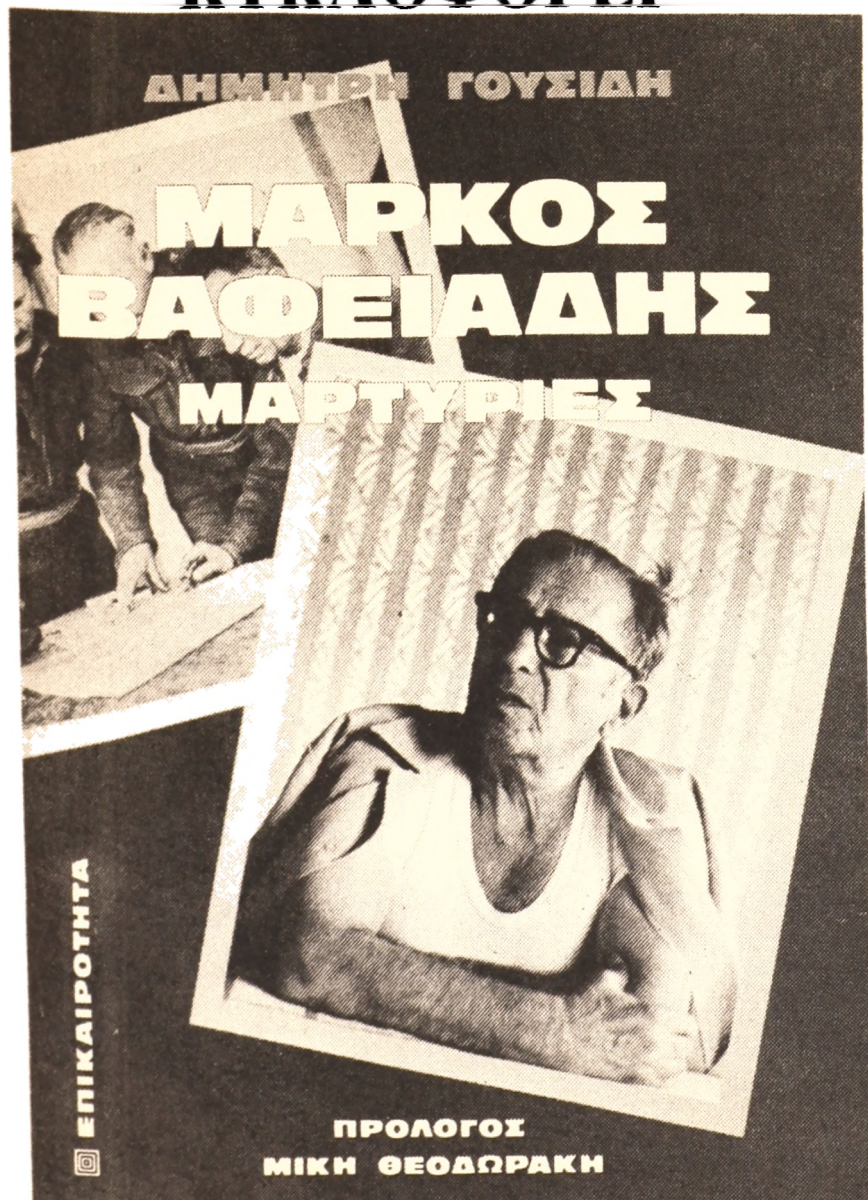
Πάνος Β. Ξένος

Ένας Έλληνας

Ποίηση τών:

A. Άχμάτοβα - Σ. Έσσένιν
G. B. Fuchs -
H. Paddilla - E. Miscia

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ
ΜΙΚΗ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΑ»

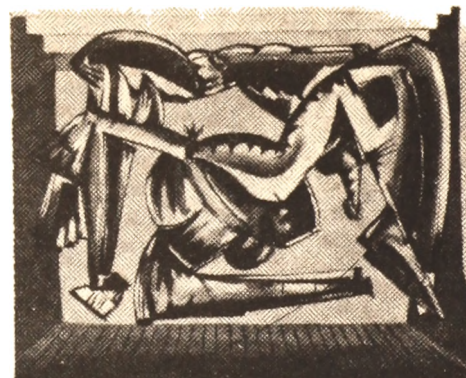
Μαυρομιχάλη 60 τηλ. 36.36.083-36.07.382

Η τελευταία δουλειά του Στ. Ιωάννου

Την ωριμότητα του καλλιτέχνη και το μέστωμα των δυνατοτήτων του αποκαλύπτει η πρόσφατη έκθεσή του στην «Ωρα». Το χρώμα έτσι όπως το εννοεί και το βιώνει τόσο ως προς τους τόνους όσο κι ως προς τις ευρηματικές τροχιές που διαγράφει πάνω στη σύνθεση βρίσκεται εδώ στο αποκορύφωμά του («Ωρα», Ξενοφώντας 7).

Η κατάκτηση του Μινιόν
από τον Γ. Γαίτη

Κοινωνικοποίησε για μια ακόμη φορά την προσφορά του ο Γ. Γαίτης, επιλέγοντας να την παρουσιάσει όχι μέσα στα στενά πλαίσια μιας γκαλερί, αλλά σε ένα κατάστημα με μεγάλη κυκλοφορία. Εισέβαλε δημιουργικά το ανθρώπινο εδώ σε λογής λογής κατασκευές και συνδυασμούς, κυρίως, όμως δόθηκε η ευκαιρία στο πλατύ κοινό να συνειδητοποιήσει την ολοκληρωμένη και μεστή σε έκφραση —σε όλες της τις φάσεις— ζωγραφική δημιουργία του Γαίτη για τον οποίο ήδη από το 1947 ο Προκοπίου είχε προβλέψει τη διεθνή του προβολή, κι αυτό με πρωταρχικό όπλο την προσωπική του αξία.

Η τελευταία δουλειά τη Ρ. Μένις

Σε μεγάλη κλίμακα και με μια αναμφισβήτητη άνεση στους χειρισμούς οι συνθέσεις της Ιταλίδας καλλιτέχνιδας-ποιήτριας μας αποκάλυψαν την ωριμότητα και το μέστωμα των αναζητήσεων της σε σύγκριση με την αμέ-

σως προηγούμενη δουλειά της («Ομάδα + 4», Αγ. Μελετίου 60).

και βλέμματα

Ο Ναός του Διός στη Νεμέα —
ελπίδες και προοπτικές

Πρότυπο παρουσίασης των διαδικασιών μιας αναστήλωσης αλλά και του πάθους γι' αυτήν αποτελεί η τωρινή εκδήλωση οργανωμένη από το Μουσείο και την Αμερικανική Σχολή Κλασικών Σπουδών (Μουσείο Μπενάκη).

Η εμπνευσμένη
από το άγαλμα της Μ. Κάλλας
δουλειά της Α. Παπαδοπεράκη

Ινστιτούτο Γκαίτε Αθηνών (Ομήρου 16).

Η τελευταία δουλειά
του Στ. Κουκά

Πρόκειται για μια δουλειά που τεκμηριώνει τη συνεχή κι οργανική εξέλιξη του καλλιτέχνη («Κρεωνίδης», Υπερείδου 7).

Αστεράκια

* Μαθαίνουμε ότι ο συλλέκτης κ. Ι. Βορρές θα κάνει στο Συνέδριο της Διεθνούς Ένωσης Τεχνοκριτών στη Φινλανδία τον ερχόμενο Μάιο εισήγηση στα πλαίσια του θέματος «Η Πολιτιστική Ταυτότητα: Η Τέχνη και η Κριτική». Δεδομένου ότι σε αυτό το συνέδριο παίρνουν μέρος με εισηγήσεις και ανακοινώσεις μόνον ειδικοί η τιμή που έγινε στον Έλληνα συλλέκτη είναι μεγάλη αλλά, βέβαια και η ευθύνη των όσων θα πει αναλύοντας το προφίλ της σύγχρονης ελληνικής τέχνης ακόμη μεγαλύτερη...

* Κλάπηκε ένα έργο της ζωγράφου Χρ. Ζερβού τοποθετημένο στην είσοδο μιας πολυκατοικίας...

* Παρά τη λιτότητα και τη συμβαδίζουσα «στενότητα» τοι χρημάτων οι εκθέσεις συνεχίζουν να ανανεώνονται ανά δεκαπενθήμερο περίπου στις αθηναϊκές γκαλερί. Η τέχνη ανθίζει ως γνωστόν μέσα στην πενία...

★ Ακούστηκε από κοσμική κυρία —επίδοξο φιλότεχνο— στα εγκαίνια μιας γκαλερί: Αυτο λάδι δεν είναι για το βαλάνι μου. Όμως εκείνο το σχέδιο (μολύβι) είναι πολύ σπορ... για το σαλόνι μου.

★ Η μόδα που ολοένα επεκτείνεται ανάμεσα σε νεόπλουτες, αδαείς περί τα εικαστικά κυρίες είναι να παραγγέλνουν βιτρώ για την κουζίνα (ή τις κουζίνες) της βίλλας τους...

Και τώρα κυκλοφορεί κάτι που έλειπε...

ΤΟΤΕ...

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΠΛΟΥΜΠΙΔΗ

Άγνωστα στοιχεία και
γεγονότα - Φως στο
παρασκήνιο της εποχής

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΦΕΜΙΝΙΣΤΡΙΕΣ

Εφημερίδες και περιοδικά του
19ου αιώνα στην Αθήνα και
την Κωνσταντινούπολη

ΣΤΗ ΣΜΥΡΝΗ ΤΟΥ 1924

Ένα οδοιπορικό μαρτυρία...

Η ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΤΟΥ ΖΑΛΕΥΚΟΥ

Ο «ιστορικός συμβιβασμός» στη
Μεγάλη Ελλάδα

ΚΙΝΗΜΑ

1ης ΜΑΡΤΙΟΥ 1935

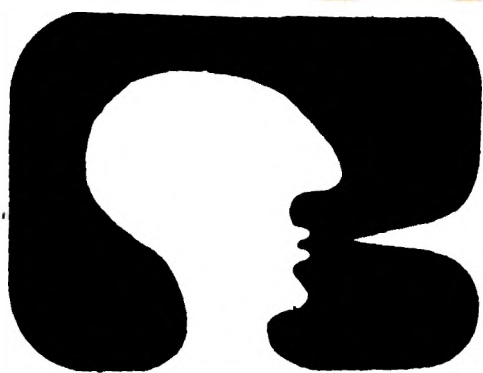
Η «μεγάλη καμπή» στην
ιστορία της σύγχρονης
Ελλάδας

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ - ΑΘΗΝΑ 1816

Ένα σπάνιο ντοκουμέντο...

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

Στα περίπτερα και στα βιβλιοπωλεία

ΜΕΣΑΖΟΝΤΕΣ ΚΑΙ ΤΥΠΟΣ

● Από το δημοσιογράφο Γιώργο Μαύρο το γράμμα που ακολουθεί και αναφέρεται σε σχόλιό μας σχετικά με τις αποκαλύψεις ενός ρεπορτάζ που δημοσίευσε στην «Ελευθεροτυπία»:

Αγαπητό Αντί,

Στο τχ. 228 και στη στήλη «αντι-θέσεις» δημοσίευσες ένα σχόλιο με τίτλο «Τα βαγόνια που φύγαν».

Οφείλω να τονίσω ότι τα συμπεράσματά του υπό τη μορφή ερωτηματικών, έχουν πιάσει την καρδιά του προβλήματος. Θα πρόσθετα από την μεριά μου, και μια σημαντική, παρενέργεια:

Είτε έτσι είτε αλλιώς, μετά τον ορυμαγδό που επί μια βδομάδα προκάλεσε το ρεπορτάζ μου («Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία») είναι περισσότερο από βέβαιο ότι οι υπουργοί της Αλλαγής θα 'ναι στο εξής απείρως πιο αυστηροί και πιο καχύποπτοι απέναντι σε κάθε μεσάζοντα ή μανδρίνο.

Αν όμως μου επιτρέψεις να πλατιάσω, προσθέτω και τα ακόλουθα:

Δεν χωρά αμφιβολία ότι η εντιμότητα αυτής της κυβέρνησης αποτελεί ήδη ιστορική πραγματικότητα και, κατά την κρίση μου, την μεγαλύτερη συνεισφορά της στην πολιτική ιστορία μας.

Όμως, το ότι είναι τίμιοι οι υπουργοί της Αλλαγής δεν σημαίνει ότι είναι σε θέση (λόγω πείρας) να αποφεύγουν τις παγίδες που τους στείνουν οι παραοικονομικοί μηχανισμοί που στηρίζαν τις κυβερνήσεις της ΝΔ και που βέβαια, παραμένουν αλώβητοι έστω και μισοκαθεύδοντες, προς το παρόν.

Μια τέτοια παγίδα (δεν νομίζω ότι μένει, πια, καμιά αμφιβολία) έστησαν «με το καλημέρα» της αναδόμησης αυτοί οι μηχανισμοί στην περίπτωση της (πολύ συμφέρουσας για την Ελλάδα) προμήθειας των βαγονιών από την ΛΔ Γερμανίας.

Και με την ευκαιρία αναρωτιέμαι: γιατί η κυβέρνηση, τα κομμάτια, ο Τύπος, εσύ, εγώ κάποιος τέλος πάντων δεν ρίχνει το (πολιτικό) σύνθημα της «αποπαρασιτοποίησης» που, κατά την κρίση μου, αποτελεί μείζον εσωτερικό θέμα και μήτρα του πολέμου κατά της παραοικονομίας την οποία ο Πρωθυπουργός αποκάλεσε άρχουσα δύναμη της ελληνικής κοινωνίας;

Μ' αυτές τις σκέψεις που, άλλωστε, διατυπώνω σ' όλους τους τόνους και σε πολλά ρεπορτάζ μου από χρόνια, διαμαρτύρομαι έντονα για τις άδικες και αβάσιμες νύξεις που κάνεις για το πρόσωπό μου στο σχόλιό σου όπου, επί λέξει, γράφεις τα εξής:

«Ο ενδιαφερόμενος αντιπρόσωπος ή κάποιος του ίδιου κυκλώματος φαίνεται ότι πληροφορεί την "Ελευθεροτυπία" η οποία —πολύ σωστά και ανεξάρτητα από τις προθέσεις του όποιου συντάκτη της— δημοσιοποιεί την υπόθεση».

Κατ' αρχή, η αντίφαση σ' αυτές τις γραμμές είναι πρόδηλη. Διότι, όπως αποδειχνεται από τα όσα έγραφα εκείνη την βδομάδα, ο αντιπρόσωπος των βαγονιών (με τον οποίο σε διαβεβαίω, ούτε έχω συναντηθεί, ούτε έχω μιλήσει, ούτε έχω αλληλογραφήσει ποτέ) θα 'ταν ο τελευταίος άνθρωπος που 'χε συμφέρον να δημοσιευτεί και το παραμικρό γύρω από την υπόθεση. Έπειτα, είναι και το αποτέλεσμα του ρεπορτάζ μου: πιστεύεις αλήθεια ότι θα σταυρώσει ποτέ ο χριστιανός, άλλη δουλειά από την κυβέρνηση μετά από όσα έγραψα;

Το ότι η οργή του υπουργού κ. Ι. Ποττάκη στη γνωστή πια συνέντευξη ενέπλεξε ολόκληρη την κυβέρνηση, γι' αυτό δεν ευθύνομαι εγώ και, παρόλο που με λυπεί, δεν με αφορά. Μόνος του τα

'μπλεξε με την συμπεριφορά του και με την επιμονή του να αρνείται την «altera pars» σ' ένα επαγγελματία δημοσιογράφο επί 2 συναπτές μέρες. Άλλωστε εγώ πουθενά και ποτέ δεν έγραψα ο κ. Ποττάκης ενέχεται στην υπόθεση.

Κοντολογίς: οι προθέσεις μου που υπαινίσσεσαι, δεν ήταν άλλες από το δικαίωμά μου να κριτικάρω το έργο των υπηρεσιών μιας έστω (φίλης) κυβέρνησης αλλά και αυτή την ίδια. Εκτός όμως με θεωρείς ανίκανο (που δεν πιστεύω) ότι, σαν ρεπόρτερ κάποιου πείρα, δεν μπορώ να «μπω» σ' ένα υπουργείο και να βρω, σε λίγες μέρες χωρίς τη βοήθεια του υπουργού, όσα έγραφα χρειάζομαι.

Αυτό λοιπόν έκανα εγώ, μαζί μ' άλλους 300 περίπου δημοσιογράφους, εσένα και άλλα ντυπα επισπεύσαμε κατά τρόπο πρωτοφανή την άνοδο του ΠΣΟΚ στην εξουσία. Και θα εξκολουθήσω να το κάνω έστω αν οι ενδιαφερόμενοι καταφύγουν στο γνωστό και τετριμμένο «αυτό αντικειμενικά βοηθάει την αντιπολίτευση» που, για μένα αποτελεί την χειρότερη μορφή γοκρυσίας, τουλάχιστο σε μια στική δημοκρατία που οδεύει προς ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ στο σόσιαλισμό.

Γιώργος Μαύρος
Δημοσιογράφος

Στό τεύχος 'Απριλίου πού κυκλοφορεί:

- Συνέντευξη μέ τόν Μάρξ
- Τά άγνωστα έρωτικά του Μπρέχτ
- Πραξικόπημα στην 'Αθήνα

Κυκλοφορεί κάθε 1η του μήνα

Γ. Ένα μήνα πριν τη δημοσίευση του ρεπορτάζ μου είχα κάνει αίτηση για να προσληφθώ σε καλύτερα αμοιβόμενη δουλειά σε κρατική υπηρεσία. Η απάντηση, γνωρίζα, θα μου δινόταν την εβδομάδα των βαγονιών ή την επόμενη. Περιττεύει να σου πω και καρατομήθηκα κατά τον πιο αξιοκρατικό τρόπο.

Γ.Μ.

ΜΟΡΦΕΣ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Από τον Θανάση Διαμαντόπουλο, λέκτορα Πολιτικής Επιστήμης στην Πάντειο, πήραμε και υιοθετούμε το κείμενο που ακολουθεί και που ο ίδιος τιτλοφορεί: (Εκλογικό) ύφος και (φοιτητικό) ήθος. Προβληματισμοί και ανάλυση ενός επεισοδίου.

Η επιστημονική προσέγγιση των κοινωνικών φαινομένων δημιουργεί πάντοτε ένα λεπτό μεθοδολογικό πρόβλημα: ο επιστήμονας που διερευνά δεν αρκεί να τα καταλάβει, χρειάζεται και να τα νιώσει. Αρκεί να τα παρατηρήσει αιτιολογικά, πρέπει ακόμη να τα συλλείξει τελολογικά. Με ευαισθησία με διάθεση συμμετοχής. Με ικανότητα «ευαισθητικής» ταύτισης με τα δρώμενα και τους δράτες. Κάτω απ' αυτό το πρίσμα η προσωπική μου εμπλοκή στο επεισόδιο που προτίθεμαι να αναλύσω συνιστά μόνο αρνητικό στοιχείο: να αποκρύπτω —αντίθετα ιδεάζοντας τον αναγνώστη— τη δυνατότητα φορτισμένης

θέασης, διατηρώ ωστόσο άμεσες προσλαμβάνουσες παραστάσεις που μπορούν να διευκολύνουν την προσέγγιση του θέματος.

Διδάσκω ένα μάθημα πολιτικά υπερφορτισμένο: Πολιτική Επιστήμη. Τους κινδύνους που δημιουργούνται από την ίδια του τη φύση προσπαθώ να τους αμβλύνω με ανοιχτό και αφαντίστο διάλογο, πολυγωνική προσέγγιση του κάθε ζητήματος, μνεία των πηγών, παράθεση στοιχείων. Την τελευταία βδομάδα του Μάρτη διδάξα θεωρία των στρατιωτικών δικτατοριών αναφέροντας παραδειγματικά στοιχεία για τη σύνθεση, τη μόρφωση, τη γεωγραφική, κοινωνική, οικονομική κτλ. προέλευση των στελεχών του ελληνικού στρατού που είχα συγκεντρώσει από μελέτες του στρατηγού Πανουργιά και του συνταγματάρχη Σμοκοβίτη. Δίδαξα επίσης θεωρία των ιδεολογιών αναφέροντας στοιχεία της διάχυσης τόσο της αστικής - αντισοβιετικής ιδεολογίας όσο και της λεγόμενης προλεταριακής - αντιιμπεριαλιστικής στη λογοτεχνία, τη μουσική, ακόμη και στον καθημερινό ανεκδοτολογικό λόγο. Αναφέρθηκα, τέλος, στην κατά τον Brejinski ανάλυση των ολοκληρωτικών καθεστώτων, την οποία μάλιστα προσπάθησα να ανασκευάσω.

Στις 31.3.1983 συνάδελφος με ειδοποίησε «να προσέχω»: α) διότι ο κ. Δροσσιγιάννης είχε κοινοποιήσει στη σχολή ανώνυμη επιστολή που του είχε σταλεί ότι δήθεν βρίζω τούς αξιωματικούς και β) διότι στελέχη κάποιας παράταξης είχαν κάνει προφορικό διάβημα σε βάρος μου κατηγορώντας με για αντισο-

βιετισμό.

Κοινοποίησα στους φοιτητές μου τα δύο αυτά παράπονα τονίζοντάς τους πόσο εύκολα μπορεί να στρεβλωθεί ο λόγος ενός παν/κού δασκαλού. Αυτή η κοινοποίηση θεωρήθηκε ωστόσο από την ΚΝΕ προσπάθεια προεκλογικού επηρεασμού του φοιτητικού φρονήματος: έξω από το αμφιθέατρο με περίμενε ο αντιπρόσωπος της ΠΣΚ στο κεντρικό συμβούλιο της ΕΦΕΕ που με υποδέχτηκε με ακατονόμαστες εκφράσεις: «μπαγάσα, προβοκάτορα που κοροϊδεύεις τους φοιτητές έλα να κουβεντιάσουμε ρε»! Στη συνέχεια δε μου επιτέθηκε χειροδικώντας και ουρλιάζοντας «χαφιέ, φασίστα, θα συζητήσεις ρε» οπότε αναγκάστηκα να αμυνθώ.

Η συνέχεια:

Ο πιο πάνω φοιτητής εμφανίστηκε την επομένη φωτογραφία σε εφημερίδες λιπόθυμος (!) στο Πρώτων Βοηθειών ενώ στον Ριζοσπάστη, σε ανακοινώσεις τοίχου στη σχολή και προφορικά, στη συνέλευση των φοιτητών (όπου δεν μου δόθηκε ο λόγος) χαρακτηριζόμουν «τραμπούκος», «γνωστός για δεξιές θέσεις», «δηλωμένος και ανενδοίαστος θαυμαστής του Brejinski» κτλ.

Θα μπορούσα βέβαια να αναρωτηθώ πώς είναι δυνατόν να είμαι δεξιός έχοντας τονίσει σε άρθρα μου πως «κοινωνικό πρότυπο της δεξιάς (είναι) η πειθαρχημένη κοινωνία των αυταρχικών ρυθμίσεων και των άκαμπτων ιεραρχικών δομήσεων, των δοσμένων κοινωνικών προτύπων και των υπό διωγμό αποκλινόντων τύπων, των ελεγχόμε-

νων λαϊκών διεκδικήσεων και των επαρμένων και ανεξέλεγκτων ολιγαρχικών απαιτήσεων» (Καθημερινή 20.3.1983). Πως το ΠΑΣΟΚ «δεν έβριξε κανένα από τα κύρια κατεστημένα του τόπου μας» (στο ίδιο φύλλο). Πως «φορέας άφθαρτος, κομιστής ελπίδας δεν είναι η ΝΔ» (Καθημερινή 23.5.1982). Πως «κακοήθης απόφαση του εμφυλιακού συμπλέγματος (είναι η) λαοφοβία, η νοσηρή ιδεολογική κάλυψη ταξικών ή κορπορατιστικών συμφερόντων, η στεγανοποίηση βασικών τομέων της δημόσιας ζωής...» (Βήμα, 12.7.1981). Πως η ΝΔ συγκέντρωσε δίπλα της «εθνεγέρτες και εθναγύρτες, χουντίσαντες και μηδισάντες, τυραννόδουλους και μπερτόδουλους, έρποντες και ωθούντες» (Βήμα, 4.10.1981). Ή, ακόμη, πως, παρά τις τεράστιες επιφυλάξεις μου, το ΚΚΕ εσ. «είναι... ο μόνος ευαισθητοποιημένος στα αιτήματα της εποχής κομματικός φορέας, ο μόνος για τον οποίο η αναζήτηση νέων, πιο ανθρώπινων βιορυθμών, πιο ελεύθερης διανθρώπινης επικοινωνίας αποτελεί σημαντικό τομέα της προβληματικής του» (Αυγή, 8.10.1981).

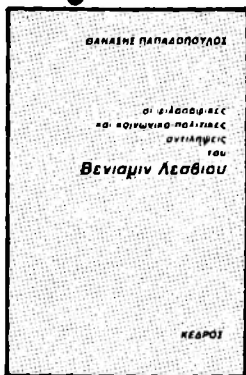
Όλα αυτά όμως, και οτιδήποτε άλλο ενδεχόμενα επικαλούμην, και αν ανασκευάζαν το χαρακτηρισμό του δεξιού, δεν θα μπορούσαν να αποσείσουν την άλλη κατηγορία: του τραμπούκου. Το φοβερό παρουσιαστικό μου, η άγρια όψη μου, το απειλητικό σκοτεινό μου βλέμμα προκαλούν δέος σ' όσους με γνωρίζουν και δεν αφήνουν περιθώρια αμφισβήτησης αυτού του χαρακτηρισμού...

Ας σοβαρευτούμε όμως...

τα βιβλία του μήνα

ΝΙΚΟΣ ΧΟΥΛΙΑΡΗΣ
ΤΟ ΧΙΟΝΙ ΠΟΥ ΉΞΕΡΑ
Ποήματα και Εικόνες

ΘΑΝΑΣΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
ΟΙ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΤΟΥ ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΛΕΣΒΙΟΥ

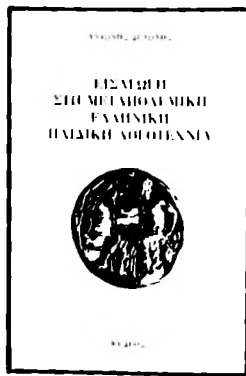
ΤΖΕΤΙΝ ΑΛΤΑΝ
ΑΥΣΤΗΡΗ ΕΠΙΤΗΡΗΣΗ
Μυθιστόρημα
Μετάφραση από τα τουρκικά
ΠΕΤΡΟΣ ΜΑΡΚΑΡΗΣ

ΜΑΡΩ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ
... ΓΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΕΣ ΦΩΝΕΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΠΕΤΑ
Μυθιστόρημα

ΓΙΩΡΓΟΣ ΒΕΛΟΥΔΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΡΙΤΣΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ

ΑΝΤΩΝΗΣ ΔΕΛΩΝΗΣ
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΑΙΔΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΩΣΤΟΥΛΑ ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΥ
ΑΥΤΟ ΤΟ ΘΕΑΤΡΟ ΗΤΑΝ ΕΚΕΙΝΟΣ

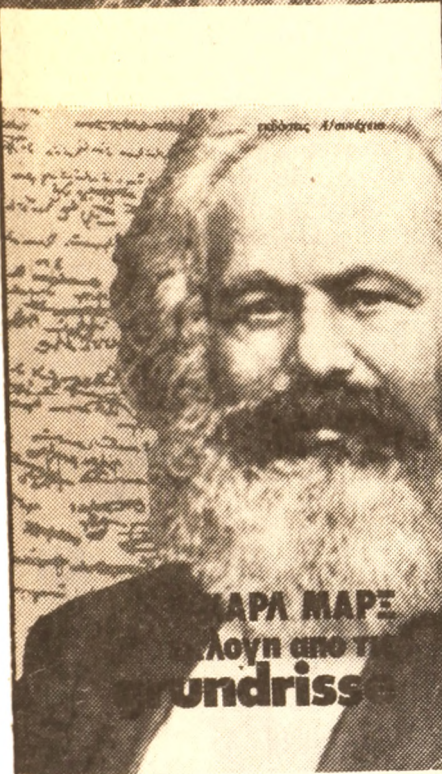
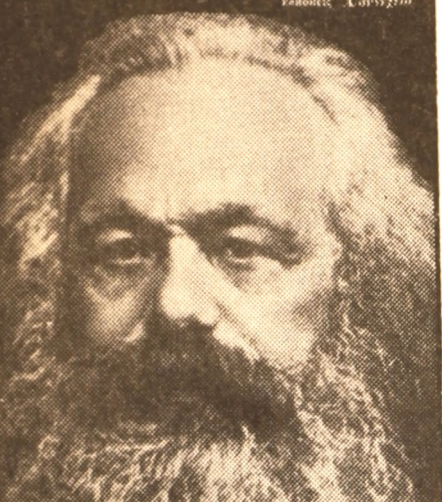
ΖΑΚ ΛΑΚΑΝ
ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ
Οι τέσσερις θεμελιακές έννοιες της ψυχανάλυσης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γεωργίου Γενναδίου 6 (πάροδος 'Ακαδημίας) - Τηλ.: 36.15.783

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

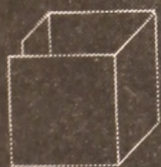
ΚΑΡΑ ΜΑΡΕ GRUNDRISSE Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ · 1983

ΦΟΙΤΗΤΕΣ
ΝΟΜΟΣ — ΠΛΑΙΣΙΟ
ΑΣΤΙΚΟΣ
ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΑΠΟ
ΤΙΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ
ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ
1980/21 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ
ΚΑΙ 9/8 ΜΑΡΤΗ

εκδόσεις Α/συνέχεια
τηλ. 82.34.267

Το επεισόδιο είναι πολύ σοβαρό, η μεθοδολογία πολύ επικίνδυνη, η λασπολογία πολύ βορβορώδης για να αντιμετωπισθούν με χιούμορ. Η ταύτιση κάθε ιδεολογικού αντίθετου (δεξιού ή αριστερού δεν έχει σημασία) με επικίνδυνο εχθρό είναι νοσηρή. Και κάπου βαθύτερα είναι η αιτία, γιατί τα παιδιά αυτά που από τη μια στιγμή στην άλλη έφτασαν να προπηλακίζουν ένα αγαπημένο τους, ως τότε, δάσκαλο δεν είναι γιαντίσαροι (όπως άλλοι, άλλοτε ισχυρίστηκαν). Είναι νέοι άνθρωποι γεμάτοι πόθο και πάθος για ένα κόσμο καλύτερο, δικαιότερο, ανθρωπινότερο. Μήπως όμως τότε είναι αυτό ακριβώς που φταίει; Μήπως αιτία είναι ένα ιδεολόγημα που τους δημιουργεί βαθιά ακλόνητη, απαρασάλευτη πίστη πως είναι οι προνομιακοί, απόλυτοι της προόδου; Μήπως ακόμη η συνδεδεμένη με τη μεταεφηβική ηλικία ανασφάλεια και αμφιβολία υπερκαλύπτεται και αντισταθμίζεται από την ασφαλή και βέβαιη προσμονή ενός κόσμου ιδανικού και υπεσχημένου; Μήπως ο άνθρωπος έχει τόσο πολύ ανάγκη μελλοντικών παραδείσους —στη γη ή τον ουρανό— που παντού υποπτεύεται δυνητικούς υπονομευτές τους; Ή, μήπως, περίπου μισός αιώνας σχεδόν αδιάλειπτης παρανομίας δημιούργησε σε μια ολόκληρη πολιτική οικογένεια αντανακλαστικά και αντιδράσεις διαρκώς υποβλεπόμενου και αμυνόμενου; Χαρακτηριστικό που κληροδότησε και στη νεολαία της;

Είναι δύσκολο να πει κανείς ποιος από τους πιο πάνω παράγοντες ενοχοποιείται κύρια. Ίσως και όλοι. Ίσως ακόμη φταίμε και εμείς οι δάσκαλοι που δεν είμαστε όσο πρέπει διαλεκτικοί και ανοιχτοί στην αγωνία των νέων... Αν όμως, έστω και τώρα, δεν επιδιωχθεί συστηματικά και από όλα τα ιδεολογικά κανάλια η αποταύτιση του διαφωνούντα από τον εχθρό, αν το «ε-σεις» από απόρριψη δε γίνει απλή ιδεολογική άρνηση, αν δεν υπερτονιστεί πως «πλάνη δεν είναι το αντίθετο της αλήθειας αλλά η άρνηση μιας αλήθειας αντίθετης», αν ο επίσημος πολιτικός λόγος από τις ανταλλαγές αφορισμών δεν έρθει στο επίπεδο της αντιπαράθεσης επιχειρημάτων, τότε... θα έρθει άλλη μια γενιά ιστορικών για να αναλύσει τον ...τρίτο διχασμό του 20ού αιώνα στον τόπο μας. Και θα έχει πια περιττανα αποδειχθεί τότε πως η οδύνη είναι το μόνο συναίσθημα, η κραυγή πόνου η μόνη φωνή, ο παραλογισμός ο μόνος τρόπος σκέψης της ελληνικής ιστορίας.

Θανάσης Διαμαντόπουλος
Λέκτορας Πολιτικής Επιστήμης

ΑΦΟΡΜΗ ΕΝΑ ΒΙΒΛΙΟ

● Από τον αναγνώστη μας Ιωάννη Τσιώλη, δικηγόρο, πήραμε και δημοσιεύσαμε την παρακάτω επιστολή που περιέχει κρίσεις και απόψεις του για το τελευταίο βιβλίο του Νίκου Δήμου, «Η χώρα του εδώ και τώρα».

Αγαπητό ANTI,

Διάβασα το τελευταίο βιβλίο του κ. Νίκου Δήμου «Η χώρα του εδώ και τώρα». Μέσα σ' αυτό ο κ. Δήμου δίνει πολλούς χαρακτηρισμούς στη σημερινή πολιτική κατάσταση της χώρας και ι-

διαίτερα στον Πρωθυπουργό, αποκαλώντας τον, μεταξύ άλλων, «Δόν Κιχώτη», «Κρόνο», «Χομείνι», «Πόντιο Πιλάτο», «Μεγάλο Αρχιερέα» κ.ά. τον συγκρίνει με άλλους πολιτικούς άνδρες της χώρας, (Ράλλη, Κύρκο, Πεσμαζόγλου), και τον βρίσκει μικρό μπροστά τους. Τα πρόσωπα, βέβαια, με τα οποία συγκρίνει (και απορρίπτει) τον κ. Παπανδρέου, αλληλοσυγκρούονται και μεταξύ τους σε πολλά σημεία... Ο κ. Δήμου όμως, έτσι το παίζει εκ του ασφαλούς: και από δεξιά (ο οικείος του χώρος) και από αριστερά (μα είναι και προοδευτικός).

Ενώ από τη μια μεριά κατηγορεί τη δεξιά για την πολιτική που άσκησε στον τόπο, ενώ γράφει για τον Μ. Ζάχο Χατζηφωτίου πως προβάλλεται συνέχεια στους κόλπους της, (βλέπετε ο κ. Δήμου, έχασε πλέον το προνόμιο ν' αυτοπροβάλλεται από την τηλεόραση και νοσταλγεί), από την άλλη, ισχυρίζεται (αλήθεια, χωρίς να κοκκινίζει;) ότι «η δεξιά τουλάχιστον δεν εξαπατούσε τον λαό, δεν έπαιζε με τον πόνο του»!!!...

Κοντεύει, γράφει, να πνιγεί από την ανελευθερία που μαστίζει τον τόπο. Και σαν παράδειγμα αναφέρει την... έλλειψη εντύπων «που να λένουν τα φαύλα και να επαινούν τα σωστά». Μήπως μπορεί ο κ. Δήμου να μας αναφέρει ένα τουλάχιστον έντυπο που να υπήρχε πριν τη διακυβέρνηση της χώρας από το ΠΑΣΟΚ και το τελευταίο, ερχόμενο στη εξουσία να το έκλεισε; Ή, αντίστροφα, κάποιο άλλο έντυπο που να θέλησε να κυκλοφορήσει και να εμποδίστηκε από την κυβέρνηση;

Μετά από τις γνωστές «ευτυχίες» και «δυστυχίες» που κυκλοφόρησε στο παρελθόν ο κ. Δήμου, παρουσίασε τώρα το τελευταίο βιβλίο του, (που είναι μάλιστα, μας λέει και... επείγον!), που έτσι και πάρει κάποιος στα σοβαρά το περιεχόμενό του, θα πρέπει από τη μαύρη απελπισία που θα τον πιάσει, από τη φοβερή κατάσταση που βρίσκεται η Ελλάδα, εξαιτίας του ΠΑΣΟΚ, να θέσει τέρμα στη ζωή του, αυτοκτονώντας, πριν τον προλάβουν οι «φανατισμένοι Μουλάδες» και τον... εκτελέσουν. Απορώ πως τόσο καιρό, δεν σκέφτηκε ο κ. Δήμου να προβάλει τη δική του πολιτική ιδεολογία (;) μέσα από ένα κόμμα δικό του, προλαβαίνοντας, ίσως έτσι την απολυταρχία του ΠΑΣΟΚ. Εκτός αν ισχυριστεί, ότι το μονοκομματικό Κράτος του ΠΑΣΟΚ απαγορεύει άλλα κόμματα...

Σας ευχαριστώ, φιλικά
Γιάννης Τσιώλης

ΚΡΙΤΙΚΗ

ΣΕ ΜΟΡΦΕΣ ΚΡΙΤΙΚΗΣ

● Από τον τακτικό μας ανα-

γνώστη Π. Φραγκοῦδη λάβαμε την ακόλουθη επιστολή, σχετική με τη λογοτεχνική ζωή του τόπου μας, που είχε σαν αφορμή άρθρο του ποιητή και κριτικού Γιάννη Δάλλα, δημοσιευμένο στο «Χρονικό '82».

Αγαπητό ANTI,

Με το δικαίωμα του απλού (αν θέλετε ενημερωμένου) αναγνώστη της νεότερης νεοελληνικής ποίησης και πεζογραφίας, πιθυμώ να εκφράσω κάποιες πορίες μου μαζί με τη δυσάρεστη εκείνη που προκαλείται κατά τη γνώμη μου, από σμενές λογοτεχνικές παραχαράξεις —δεν είναι εύκολη υπόθεση, αν δεικνύεται, η τακτοποίηση της ποίησης ιστορίας.

Αφορμή λαμβάνω από το κείμενο του ποιητή και κριτικού Γιάννη Δάλλα (ΧΡΟΝΙΚΟ, σελ. 12-15) «Αναφορά στη μεπολεμική ποίηση» (πόνος και νημα).

Ο συντάκτης του κειμένου να γνωστότατος στο αναγνώστη κοινό για την προσφορά συμμετοχή του στα νεοελληνικά γράμματα από την εποχή της περβατικής συντεχνίας ως μεστερνό «Τίμημα». Καταξίωτος, πιστεύω, πνευματικός πύργος με ήθος και γνώσεις ανιφισβήτητες και τάλαντο κελαίο.

Έτσι και στο παρόν κείμενο διαγράφεται με αδρότητα σπονδύλωση και τα συνεπόμενα σχόλια της αποψής του για μεταπολεμική πολιτική ποίηση που κανείς ψόγος για τη μεθολογική ευταξία της διατύπωσης του και πολύ περισσότερο για το φρόνημα της υπό εξέταση εποχής.

Κάπου αλλού σκαλώνουν πράγματα.

Συγκεκριμένα θέλω να γραμμίσω δύο σημεία λανθάνοντα της κρίσης του Γιάννη Δάλλα που ξαφνιάζουν σίγουρα πιστούς του και θυμίζουν ενσυναστικά παραληρήματα κικών νεοτατης ποιητικής γενιάς. α' λέει λοιπόν (σελ. 14) ο Γ. «η πολιτική ποίηση του μεπολέμου δεν φυτρώνει λοιπόν από καμιά προηγούμενη κινησχολή». Και αλλού: «είναι σφυής».

Μεγάλος ο λόγος. Κοσμική η γενιά μας, οι συνομιλήμας ήρωες.

Θεμιτή η προκατάληψη όμως πέραν κάποιων προσωπικών διατυπώσεων —έστω και αν βαινει αυτό τούτο το κατόρθο. Αυτό τούτο το πόνημα της ποίησης είναι υπέρ αρκετό από το (γιατί βέβαια εδώ δεν μιλάμε για το μεγαλείο της Εθνικής ντίστασης). Στην αδιάλειπτη εξέλιξη του ποιητικού λόγου εξαλείφονται οι νόμοι της πανογέννησης και φυσικά όλοι, στο ξεκίνημά τους και ακουμπάνε (αλίμονο σ' εκεί που συνεχίζουν με δεκαπέντε

στις χειρότερες ώρες ανάγ-
η εγκλεισμού ο λόγος θα πη-
ει συναρτημένος και όχι μό-
με το σκοτεινό κελί της ό-
ας κατοχής.

ογματισμός λοιπόν άλφα-
α ποιότητας;

ώς διέφυγε η αλήθεια αυτή
Γιάννη Δάλλα;

ημείο β', εκεί όπου αναφέρο-
τα χρονικά πλαίσια και ο

ος με τα πεδία αναφοράς του
πολεμικού ποιητικού λόγου

Δ. μοιράζει τακτοποιώντας
το φάσμα (και μέχρι τις μέ-

μας) ως εξής: Πρώτη μετα-
μικτή ποιητική γενιά με ιστο-

αφετηρία το 1944 και την α-
υθέρωση από τη διπλή κατο-

μα άλλη «σύμφυτη σχεδόν ή
α συνεχόμενη που πιάνει απ'

η φάση ή αφετηρία, λ.χ. την
ένη της απελευθέρωσης, την

ένη του εμφύλιου ή τέλος
κυπριακού» (υπαγόμενη βέ-

στη δύναμη της ενιαίας
της ποιητικής γενιάς: Ανα-

τάκης, Κατσαρός, Αλεξάν-
κατά την προσφιλή εκτίμη-

ου Γ.Δ., «μια επόμενη, αρκε-
αφορετική, που δεν πρόλαβε

ι χάσει τα γεγονότα και μέ-
κκρεμής στη νεκρή ζώνη

—θεέ μου! πόση υποτίμηση
υπάρχουν εδώ ποιητές κα-

Ασλάνογλου και η Δημο-
ται για να πάμε πιο κάτω

ύτερη, η μόνη ουσιαστικά
ροποιημένη θέση και γε-

—προφανώς ομιλεί για την
όρυξη γενιά του '70.

ό είναι όλο το φάσμα κατά
άννη Δάλλα —αλλά και...

η της πίτας! Ωστόσο, στο
σο των δύο τελευταίων...

ιάτων υπάρχει μια ομάδα ή
υπό σκιάν που συνεχίζει

ώντας, αν και «σπασμέ-
καιρός», την νεοελληνική

κή γλώσσα ποιός λίγο
περισσότερο, κατά τη γνώ-

υ πάλι. Η υποβαθμισμένη
της αφαιρεί κάποιον κρί-

α πράγματα— σημαντικόν
χρόνος θα αποφανθεί, και

άλλος!

ον καιρό διαβάσω τα ποιή-
ους και εννοώ τον Ιάσ. Ιω-

, τον Γ. Λυκιαρδόπουλο,
Τζούλη, τον Ν. Καρανικό-

Μ. Μέσκο, τον Β. Λεον-
τον Θ. Γκόρπα, τον Πρ.

γλου, τον Α. Ευαγγέλου,
Αφεντόπουλο-Μαρκίδη,

Ρούσο. Και εάν δεν είναι
άσχετο να αναφέρουμε ε-

τους πεζογράφους του φά-
αυτού: τον Μ. Χάκα, τον

λα, τον Γ. Χειμωνά, τον
ιλίωνη, τον Τ. Καζαντζή,

Μπακόλα ονόματα πι-
χι άξια της λησμονιάς.

για να επανέλθω στους
που αριθμησα πιο πάνω,

τοί δεν συγκροτούν κάτι
άντων, κάποια σημεία ευ-

ης πνευματικής παρου-
ναι τόσο κακιά η σφήνα;

ου αδιαφορεί εκνευριστι-
τη λογοτεχνική της μοίρα

στο προσκήνιο της υπαρκτής
πνευματικής αγοράς, μήτε τρώει
μήτε πίνει, μόνο φαντάζεται
γκρεμούς με αγριοπερίστερα και
σιγοτραγουδάει απελπισμένη (έ-
τσι τους βλέπω). Ή μήπως, σκέ-
φτομαι, οι ποιητές αυτοί χαρα-
κτηρίζονται απολιτικοί οπότε δι-
καίως ευρίσκονται εκτός του τε-
λικού σχεδίου στον χάρτη της με-
ταπολεμικής πολιτικής ποίησης
του Γ.Δ.;

Τελικά, φαίνονται ασυγχώρη-
τοι οι διαχωρισμοί των ποιητικών
γενεών της μεταπολεμικής περιό-
δου και φυσικά εθελουφλούν, ό-
ταν τονίζεται κατά κόρον (και
μετά δακρύων) ο ρόλος της πρώ-
της και τρίτης (του '70) γενιάς
στην μεταπολεμική πολιτική ποι-
ηση, και κάποια ενδιάμεση που,
ή αναπαύεται στη «νεκρή της ζώ-
νη» ή έγινε αέρας και δεν υπάρ-
χει!

Η τελική κάλυψη του εγχειρή-
ματος του Γ.Δ. «κι όταν ανακλή-
θει αργότερα από ομοειδή γεγο-
νότα... θ' αναζητήσει σ' άλλες
γενιές» —λανθάνουσα γλώσ-
σα;— «τη φυσική της συνέχεια
και τη διεκπεραίωσή της σ' άλλη
ιδεολογική και ποιητική πραγμα-
τικότητα», μάλλον συσκοτίζει τα
πράγματα δικαιολογώντας μέχρι
το τέλος την πράξη που ωστόσο
έχει μαζί της κάποιο ατόπημα,
ουσιώδες πιστεύω.

Μετά απ' όλα αυτά, είναι δι-
καιο άραγε να θυμηθούμε το δι-
στιχο που συνδέει τον Καρυωτά-
κη με τον Μαλακάση;

Τακτικός αναγνώστης σου,
Πάνος Φραγκούδης

● Για την παρουσίαση του βι-
βλίου της Α. Μένλεμπελτ, «Το
τέλος της ντροπής» μας γράφει η
Β. Λαμπροπούλου.

Σε φύλλο απογευματινής εφη-
μερίδας (Σάββατο 9 Οκτωβρίου
1982) διάβασα με κατάπληξη την
παρουσίαση του βιβλίου της Ανja
Meulenbelt, «Το τέλος της ντρο-
πής», από κάποιον ή μάλλον κά-
ποια Μ.Π.

Θα αρχίσω ερωτώντας ηλίθια;
«το ξέρει το βιβλίο αυτό η
Μ.Π.»; «το άνοιξε ποτέ»; «μή-
πως εννοεί άλλο»; Δέκα φορές α-
ναρωτήθηκα. Γράφει —ή μάλλον
αντιγράφει από κάπου η Μ.Π.—
«ούτε το γυναικείο κίνημα, ούτε
ο ομοφυλόφιλος έρωτας, όπως
διακηρύσσουν οι ακραίες υπέρ-
μαχοι της γυναικειάς απελευθέ-
ρωσης, ούτε η κομματική δου-
λειά μπορούν να προσφέρουν την
ευτυχία σε μια ακέραιη ύπαρ-
ξη...» για ποιον ή ποιο είναι αυ-
τά;

Το «τέλος της ντροπής» είναι
το τέλος της ντροπής, της «τσι-
πας», καθώς λέγαμε κάποτε.
Πρώτον είναι ενεργό μέλος στο
κίνημα η συγγραφέας. Ανήκει
στο αριστερό κόμμα και έγραψε
το βιβλίο «Φεμινισμός και Σο-
σιαλισμός». Πετώντας την ντρο-

ARIS

ΣΟΛΩΝΟΣ 124

ΠΡΟΞΕΦΩΡΙΕΣ

ΦΟΡΕΜΑΤΑ	από	2000	δρχ.
ΦΟΥΣΤΕΣ	»	1600	»
ΠΟΥΚΑΜΙΣΕΣ	»	1200	»
MANTILIA	»	150	»
MANTILEΣ με κρόσια	»	350	»
STICKS με πολλά άρώματα	»	10	»
ΣΚΟΥΛΑΡΙΚΙΑ	»	280	»
ΒΡΑΧΙΟΛΙΑ διάφορα	»	250	»
ΤΣΑΝΤΕΣ ΙΝΔΙΑΣ πάν.	»	1200	»
» » δερ/νες	»	1400	»
ΑΡΩΜΑΤΑΚΙΑ ΙΝΔΙΑΣ	»	150	»

Καί πολλά άλλα είδη
σέ τιμές φανταστικές

☎ 36.20.923 ☎

**express
news**

ΟΙ ΚΥΡΙΟΤΕΡΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΕΝ ΣΥΝΤΟΜΙΑ!

Δέν υπάρχει λόγος νά κρατάτε ολόκληρες τίς έφημε-
ρίδες πού διαβάζετε, γιά νά φυλάξετε μιά είδηση πού
σας ενδιαφέρει. Κρατείστε μόνο τήν είδηση.

Ζητείστε μας τά αποκόμματα όλων τών έφημερίδων,
γιά νά μή μπείτε έσεις στόν κόπο νά τά συγκεντρώσε-
τε.

Δουλειά μας είναι νά ενημερωνόμαστε καί νά σας έ-
νημερώνουμε.

Διαβάζουμε όλες τίς έφημερίδες (έλληνικές καί ξέ-
νες) καί κρατάμε γιά λογαριασμό σας, τά αποκόμματα
πού σας άφορούν.

Δέν είμαστε «μερικοί άνθρωποι», αλλά ένα ολόκληρο
δημοσιογραφικό έπιτελείο πού δουλεύει υπεύθυνα
γιά τήν είδική - δική σας ενημέρωση.

Επικοινωνείστε μαζί μας!

EXPRESS NEWS

Τό προσωπικό σας Άρχείο.

ΣΤΡΑΤΟΣ ΜΟΥΒΑΣ

**ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ & ΞΕΝΟΥ ΤΥΠΟΥ**

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 6 ΤΗΛΕΦ. 3243.351 ΑΘΗΝΑΙ Τ. Τ. 122

ΤΑ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΗΣ ΝΕΦΕΛΗΣ

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ
ΜΑΡΚΕΣ

Μάτια γαλάζιου σκύλου

ΓΚΑΜΠΡΙΕΛ ΓΚΑΡΣΙΑ
ΜΑΡΚΕΣ

Ή κηδεία της Μεγάλης
Μάμα

ΧΕΝΡΥ ΜΙΛΛΕΡ

Ο καιρός τών δολοφόνων

ΣΟΥΖΑΝ ΣΟΝΤΑΓΚ

Ή αίσθητική της σιωπής

ΠΕΤΕΡ ΧΑΝΤΚΕ

Άμεριμνη δυστυχία

ΓΚΥΓΙΩΜ ΑΠΟΛΛΙΝΑΙΡ

Οί κυβιστές Ζωγράφοι

ΖΑΝ ΠΙΕΡ ΒΕΡΝΑΝ

Μύθος καί σκέψης στήν
Άρχαία Έλλάδα

ΜΠΟΡΙΣ ΒΙΑΝ

Τά χρονικά του ψεύτη

ΛΩΡΕΝΣ ΦΕΡΛΙΝΓΚΕΤΤΙ

Ποιήματα

ΡΑΜΠ. ΤΑΓΚΟΡ

Τό Μισόγεμο φεγγάρι

ΝΙΚΟΣ ΔΗΜΟΥ

Η ΧΩΡΑ ΤΟΥ
ΕΔΩ ΚΑΙ ΤΩΡΑ

Έκδόσεις ΝΕΦΕΛΗ

Μαυρομιχάλη 9

Αθήνα 143

τηλ. 3607744-3604793

πή η συγγραφέας αφηγείται ανα-
λύοντας πως έγινε λεσβία. Δικό
της πρόβλημα και το ένα και το
άλλο. Η παρουσίαση όμως του
βιβλίου της διηγείται άλλα αντ'
άλλων.

Όταν το είδα μεταφρασμένο
στα ελληνικά «δεν το καλοδέ-
χτηκα», γιατί το Κίνημα στην
Ελλάδα είναι στα πρώτα του βή-
ματα, εισέβαλε απροσδόκητα
χωρίς να έχει προλειανθεί το έδα-
φος και επιπλέον είναι καπελω-
μένο με κόμματα. Υπάρχουν τό-
σα υπέροχα βιβλία για τα Γυναι-
κεία Θέματα. Αυτό μου έλειπε.
Άλλωστε δεν λέει και τίποτε
σπουδαίο.

Επίσης δεν θα ήταν ορθό ν' αρ-
χίσουμε αρνητικά παρουσιάζο-
ντας τις ομοφυλικές πεποιθήσεις
της Μένλεμπελτ, που τις γενικεύ-
ει σε όλες τις γυναίκες, ούτε ν' α-
κούσουμε την προσωπική γνώμη
της κυρίας «ας δούμε με κάποια
επιείκεια τις ετερόφυλες, δεν
πρέπει να είναι τρελές!» ούτε το
ότι «όλες οι γυναίκες είναι λε-
σβίες εκτός από αυτές που δεν το
ξέρουν ακόμη!!!»

Η παρουσιάστρια Μ.Π. του βι-
βλίου αρχίζει ως εξής: «Ένα βι-
βλίο —το πρώτο ίσως— ικανό ν'
αποστομώσει ακόμη και τον πιο
«βαμμένο» αντιφεμινιστή... το
πιο συγκλονιστικό κείμενο που έ-
χουμε διαβάσει!» Ας μάθει η κυ-
ρία Μ.Π. ότι άκουσα από πρώτο
στόμα ότι έφυγαν από το Κίνημα
και τα Γυναικεία Σωματεία της
Ελλάδας, για να μη τις πουν ανώ-
μαλες, πολλές κυρίες που είχαν
πολλά να προσφέρουν, και ότι το
βιβλίο αυτό έδωσε λαβή για σχό-
λια στον οποιοδήποτε αρσενικό
αντιδραστικό ή μη «να βγάλει τα
απωθημένα του».

Δεν είμαι διατεθειμένη να συ-
ζητήσω το θέμα που αναπτύσσει
το βιβλίο, λυπούμαι γιατί δημο-
σιεύονται σε εφημερίδες χωρίς να
ελέγχονται πράγματα που δεν
ανταποκρίνονται στην πραγματι-
κότητα. Το περιεχόμενο του βι-
βλίου είναι τελείως διαφορετικό
από την παρουσίαση.

Είναι ντροπή αυτό που διαδίδε-
ται, και ίσως είναι αληθινό, ότι οι
Έλληνες αγοράζουν βιβλία και
ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΤΑ ΔΙΑΒΑΖΟΥΝ
και φυσικά πωλούνται μόνο τα
βιβλία που ευνοεί το «κύκλωμα»
και διοχετεύει στην αγορά διαφη-
μίζοντάς τα κατά ποικίλους τρό-
πους. Είναι λυπηρό επίσης ότι οι
άνθρωποι διαβάζουν κάτι έχο-
ντας στο νου και τα αυτιά τα λό-
για αυτών που τους τα παρουσια-
σαν.

Ευχαριστώ για τη φιλοξενία
Β. Λαμπροπούλου

ΖΗΤΕΙΤΑΙ ΞΕΝΑΓΟΣ

● Μορφή ψηφίσματος με τρεις υ-
πογραφές, ό,τι ακολουθεί:

Αγαπητό «Αντί»,

Σαν τακτικοί αναγνώστες σου
σε παρακαλούμε θερμά να μας
χορηγήσεις ένα ξεναγό εννοιών
για να καταφέρουμε και μεις οι
αδαις να εννοήσουμε όσα δυσ-

νότητα εκφράζονται από τα ερέβη
της δαιδαλώδους σκέψεως του υ-
φηγητή κ. Βέλτσου, στο άρθρο ει-
σήγηση για το σεξ των ομοφυλό-
φιλων. Μη έχοντας κάνει διατρι-
βές επί υφηγείας, φαίνεται ότι α-
δυνατούμε να κατανοήσουμε ε-
παρκώς, όσα βαθυστόχαστα
γράφει ο κ. Υφηγητής και μετα-
φέρετε κι εσείς στις στήλες σας.
Γι' αυτό η βοήθειά σας μας είναι
απαραίτητη.

Φιλικά,
Ντ. Πηλός, Ηλ. Πορτοκαλάκης,
Μ. Καλλιγερος
Αναγνώστες σας, τραπεζικοί,
και «βλάκες» (από την Παρα-
σκευή 10 Δεκεμβρίου 1982)

Θέσεις για τη Φιλοσοφία
της Ιστορίας
Ο σουρρεαλισμός
Για την εικόνα του Προσέ

ΒΑΛΤΕΡ ΜΠΕΝΤΑΜΙΝ

Έκδόσεις ΘΥΤΘΠΙΑ
Νικηταρά 8-10, τηλ. 3638.696

Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΑΝΝΟΥ

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣ "ΟΥ"...

ΜΥΘ-ΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

Δημοχάρους 60

Αθήνα 601

Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819

● Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
Αθήνα 601

● Υπεύθυνος τυπογραφείου:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛΑΧΟΣ
Μιλτιάδου 23β
Χαλάνδρι

● Δημόσιες σχέσεις
Διαφημίσεις:
ΤΑΚΗΣ ΜΩΡΑΪΤΗΣ

● Καλλιτεχνική επιμέλεια:
ΜΠ. ΜΠΟΖΕΝΑ

● Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

● Φωτοστοιχειοθεσία:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

● Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ» ΕΠΕ
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.29.237

● Εκτύπωση:
«ΛΙΘΟΤΥΠ» Α.Ε.
Ιασιού 5 - Περιστερί
Τηλ. 57.22.201

● Κάθε ενυπόγραφο άρθρο
φράζει την προσωπική άποψη
του συγγραφέα του.
● Χειρόγραφα δεν επισι-
φονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξαμ. 600 δρχ. - Ετήσια 1.2
Ετήσια Οργανισμών
Τραπεζών, κτλ.: 4.000 δρχ.
Φοιτητική έκπτωση 15%

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμνη: απλή δι-
" αεροπ. δι-
ετήσια: απλή δι-
" αεροπ. δι-
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αν. Ασία:
εξάμνη: απλή δι-
" αεροπ. δι-
ετήσια: απλή δι-
" αεροπ. δι-
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμνη: απλή δι-
" αεροπ. δι-
ετήσια: απλή δι-
" αεροπ. δι-

● Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑ
Δημοχάρους 60, ΑΘΗΝΑ

● ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: 84
● ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 8

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

● για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Στα γραφεία του «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60, τηλ. 72.32
● για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
Βιβλιοπωλείο
Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. 279.72
Θεσσαλονίκη

ΚΙΡΕΤΣΙΛΕΡ

εκτίμηση στην παράδοση

Χρειάστηκε νά κυλήσει χρόνος πολύς, για νά αναδειχθεί ή αξία αὐτοῦ τοῦ ἔργου, πού βγήκε ἀπό τή φαντασία καί τά χέρια τοῦ λαϊκοῦ τεχνίτη. Ὅσοι αὐτοί πού γνώριζαν τήν ἀλήθεια του, τό φύλαξαν εὐλαδικά, ἐκτιμώντας τή σπανιότητα τῆς δεξιοτεχνίας καί τῆς πηγαίας εὐαισθησίας.

Τό ἴδιο καί οἱ καπνοκαλλιεργητές τῆς Μακεδονίας καί Θράκης φύλαξαν τήν παράδοση τῆς εὐγενέστερης ποικιλίας καπνοῦ, τοῦ περίφημου μπασμά, τοῦ λεπτοῦ χρυσοκίτρινου, μεταξένιου στήν ἀφή καπνοῦ, πού τόν ἔχει ἐπεξεργαστεῖ ή ἴδια ή φύση καί τόν ἔχει πλουτίσει μέ ξεχωριστή γεύση καί ἄρωμα.

Συνέχεια αὐτῆς τῆς παράδοσης εἶναι τό «Κιρέτσίλερ», τό μοναδικό αὐτό τσιγάρο τῆς ΣΕΚΑΠ πού προσφέρεται μόνο γι' αὐτούς πού γνωρίζουν τήν ἀλήθεια τοῦ καπνοῦ. Μέ τό «Κιρέτσίλερ» τῆς ΣΕΚΑΠ, τῆς

πιό σύγχρονης καπνοβιομηχανίας τῆς Εὐρώπης, οἱ συνεταιρισμένοι καπνοπαραγωγοί ἀδελφώνουν τήν τεχνολογία μέ τήν παράδοση τοῦ καλοῦ καπνοῦ.

ισκα μέ ἔκτυπο διάκοσμο. Μουσεῖο Μπενάκη.

Κιρέτσίλερ

νεχίζει τήν παράδοση

ΤΟ ΕΥΛΙΝΟ ΠΑΛΤΟ

*Katerina
Tizon*

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ